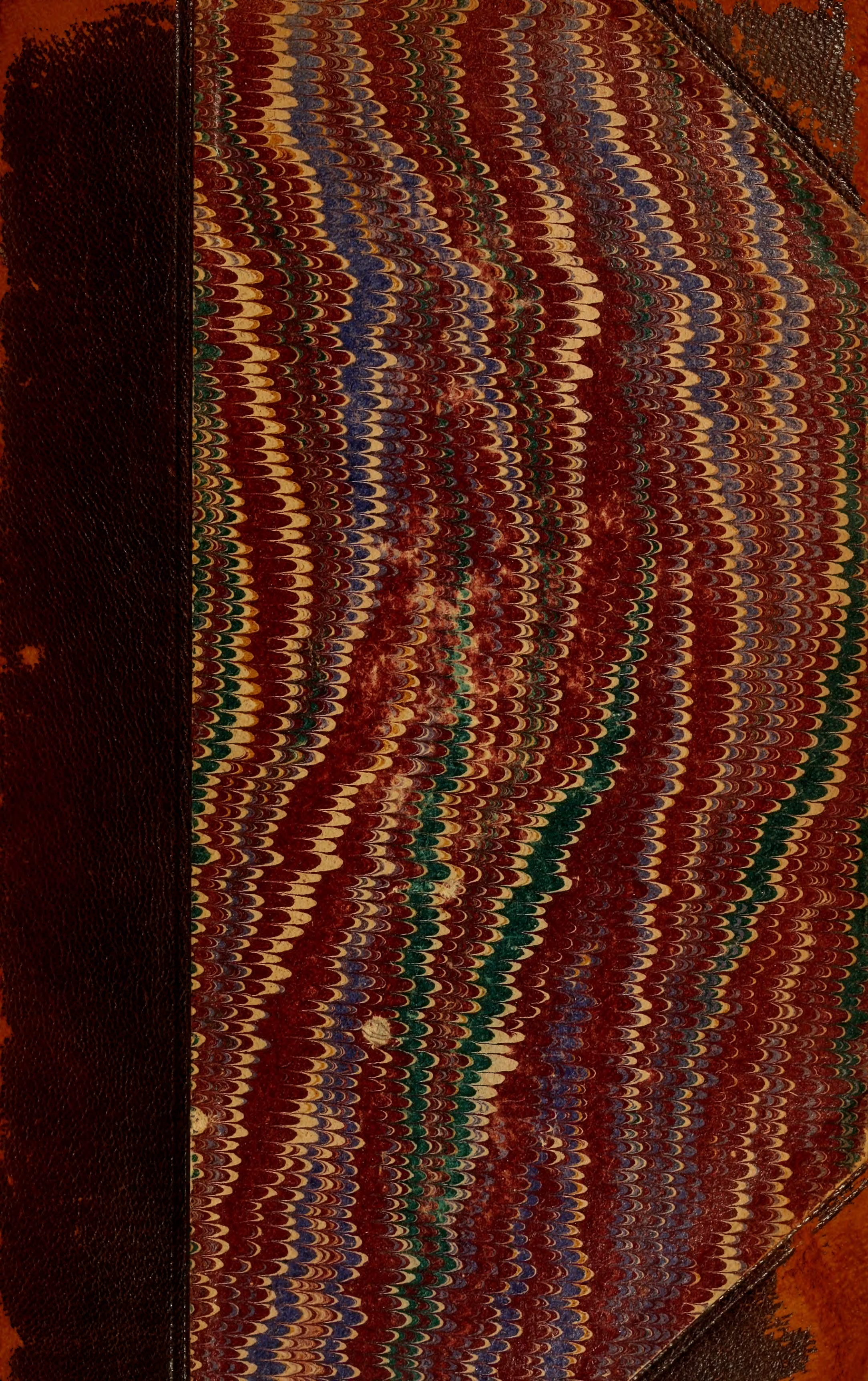
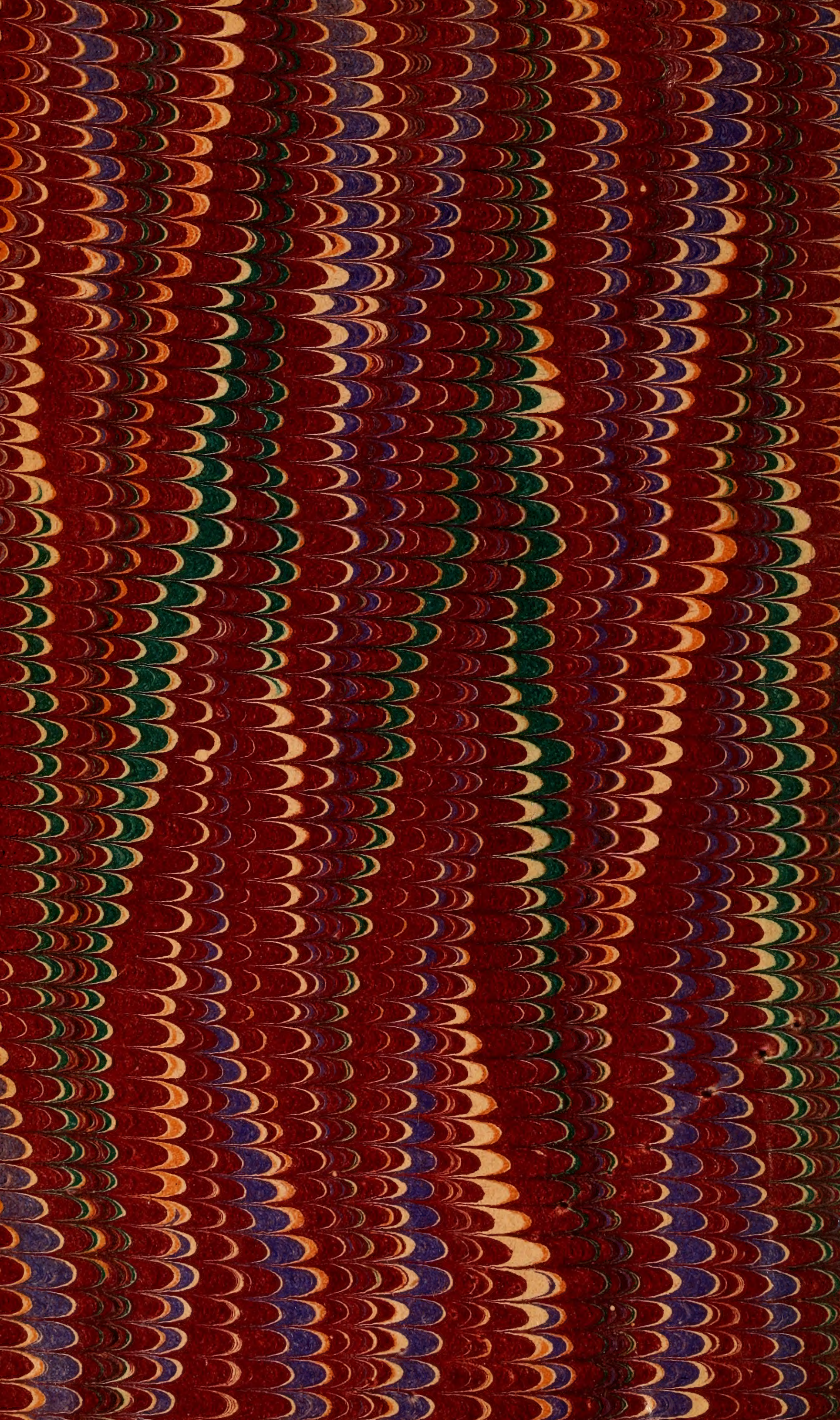
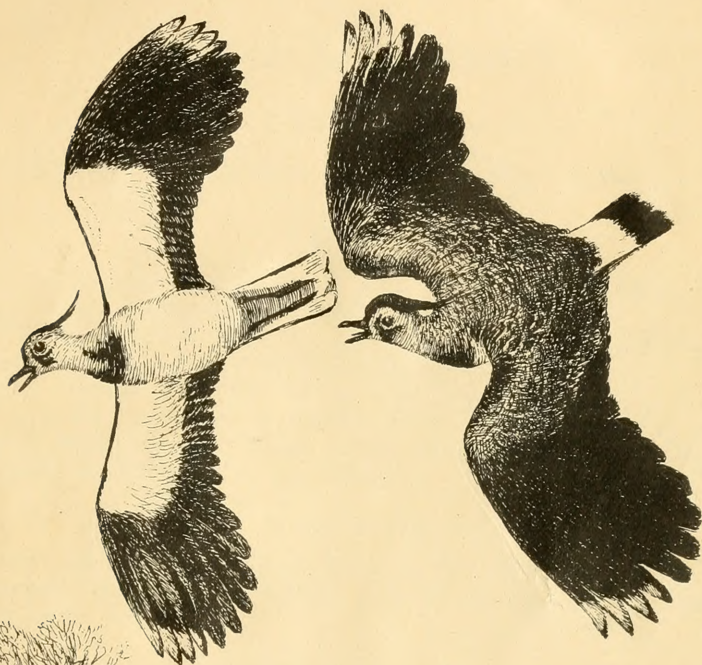

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF

5. AARGANG

O. HELMS

1910—1911

H. H. THIELES BOGTRYKKERI. KØBENHAVN

INDHOLD AF AARGANG V.

HÆFTE 1—2.

HÆFTE 3.

ANMELDELSER.

FORENINGSMEDDELELSER.

HÆFTE 4.

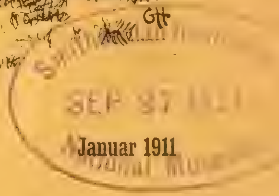
ANMELDELSER.

FORENINGSMEDDELELSER.

INDEX.

5. AARGANG HÆFTE I & II

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF

O. HELMS

Kjøbenhavn Januar 1911

Da den følgende Afhandling om Nordøstgrønlands Fugle fremkommer som Særtryk efter Originalmanuskriptet til »The birds of North-East Greenland« i »Meddelelser om Grønland XLV«, tillader vi os herved at rette en varm Tak til Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland, som godhedsfuldt har givet Tilladelse til Afhandlingens Fremkomst her i Tidsskriftet.

RED.

NORDØSTGRØNLANDS FUGLE.

BIOLOGISKE UNDERSØGELSER

AF

A. L. V. MANNICHE.

INDLEDNING.

Ved den af Mylius-Erichsen planlagte og indtil hans Død ledede Danmarkekspedition til Grønlands Nordøstkyst i Aarene 1906—08 var jeg engageret som Ekspeditionens Ornitholog.

Min Opgave frembød ved sin relative Begrænsning og Ekspeditionens langvarige Ophold i samme Egn jo paa Forhaand heldige Betingelser for en gunstig Løsning. Ikke desto mindre var jeg intet Øjeblik blind for, at en saadan tillige for en stor Del maatte blive afhængig af et forstaaet Samarbejde med mine Rejsefæller, og det er mig her en Glæde straks at bevidne, at deres Redebonhed og Interesse for Sagen viste sig større, end jeg havde turdet paaregne. — Navnlig har de faunistiske Optegnelser fra Ekspeditionens Slæderejsende ved den Nøjagtighed og Forstaaelse, hvormed de er gjorte, en overordentlig Værdi for Kendskabet til de paagældende Fugleformers Udbredelse uden for de ret begrænsede Omraader, paa hvilke mine personlige fortløbende Iagttagelser fandt Sted.

For denne Bistand bringer jeg Kammeraterne min Tak!

Ogsaa for velvillig Hjælp fra forskellig Side under Bearbejdelse af det hjembragte Materiale er jeg Tak skyldig, i særlig Grad til D'hrr. Professor, Dr. phil. H. Jungersen og Viceinspektor, Magister H. Winge.

Danmarkekspeditionens Hovedopgave var, som bekendt, at kortlægge den ganske ukendte Kyststrækning fra det nordligste Punkt, som Koldewey naaede paa sin Slæderejse i 1870 — Egnen omkring Kap Bismarck — til Endepunkterne for Pearys Ekspedition — Navy Cliff og Østkysten af Peary Land. Desuden

i saa stor Udstrækning som muligt videnskabeligt at undersøge Landets klimatiske Forhold, dets Flora og Fauna etc.

Det var saaledes af største Betydning at trænge saa nordligt frem med Skib som vel muligt for derved at skabe en gunstig Basis for de kommende nordgaaende Slæderejser. Ekspeditionen var for saa vidt heldig. Ishindringerne var for denne Sommers Vedkommende ikke større, end at Skibet kunde søge Vinterhavn saa nordligt som ved Kap Bismarck — 76° 46′ n. Br. — i »Danmarks Havn«.

Ankomsten hertil fandt Sted 17 August 1906. I omtrent to Aar laa Skibet forankret i Danmarks Havn, der dannede Udgangspunktet for Ekspeditionens Slæderejser.

For mine Undersøgelser, der jo væsentligst maatte blive knyttede til det ved Skibshavnen nærmest liggende Terrain, var det naaede Punkt ikke mindre heldigt. Jeg fandt her i det forholdsvis frodige, lave Kystland et stærkt koncentreret højere Dyreliv, der, baade hvad Arter og Individer angaar, sikkert var rigere end nogen anden af Ekspeditionen besøgt Egns. Jeg havde saaledes Aaret rundt gode Betingelser for ikke alene at kunne gøre mig bekendt med de paagældende Dyreformers Biologi, men ogsaa for at faa indsamlet det ved den senere Bearbejdelse nødvendige zoologiske Materiale.

Et ypperligt Supplement til mine egne systematiske Iagttagelser ydedes mig — som oven for antydet — gennem Ekspeditionens talrige Slæderejser. Saadanne blev foretagne til saa godt som alle Aarets Tider — ogsaa i Mørketiden — og til de forskellige Egne af det Nord for Skibshavnen liggende Kystland. Ogsaa langs Kysten Syd efter indtil Shannon Ø og Sabine Ø blev der gentagne Gange gjort Slæderejser, ligesom to forskellige Rejsehold i Foraaret 1908 foretog Undersøgelser paa Indlandsisen og paa de langt inde paa denne liggende store »Nunataker«: Dronning Louises Land og Ymers Nunatak.

Fra hver eneste Rejse modtog jeg zoologiske Notitser. For at fremme planmæssige Undersøgelser henledte jeg stedse mine rejsende Kammeraters Opmærksomhed paa, hvad de under en forestaaende Tur eventuelt vilde faa Lejlighed til at iagttage, samt betegnede dem nøje, hvad jeg i det paagældende Tilfælde særlig kunde ønske at faa Oplysning om. Det lykkedes mig paa denne Maade efterhaanden at fremskaffe et baade fyldigt og tilforladeligt Materiale til Belysning af Landets faunistiske

Forhold. Ogsaa interessante Iagttagelser af ren biologisk Art kom mig ad denne Vej i Hænde.

Idet jeg i det efterfølgende vil forsøge i grove Træk at skildre Landets Udseende, skal jeg ikke undlade at antyde Vanskeligheden herved, da Bearbejdelsen af det kartografiske Materiale endnu ikke er tilendebragt — en Omstændighed, der iøvrigt ogsaa har voldt mig ikke faa Bryderier under Udarbejdelsen af de enkelte Artikler.

Fra Kap Bismarck til Lamberts Land — 79° 10′ n. Br. — er Kystlinien meget brudt, idet Kysten opløser sig i talrige Smaaøer og Skær. Størsteparten af de ikke saa ganske faa Fjorde er kun lidet betydelige og uden synderlige Forgreninger. Den mellem 77 og 78° n. Br. liggende større Fjord — »Skærfjord« — hvis Karakter vel nærmest er at opfatte som en Bugt, deler sig i flere smallere og bredere Indskæringer, der, som Navnet antyder, er opfyldt af talrige Klippeøer og Skær. Vegetationen her inde og navnlig ved de sydligste Arme er forholdsvis yppig, og Mængder af Rensdyr- og Moskusoksespor var overalt at finde. Ogsaa Fuglelivet syntes rigere end noget andet Sted paa denne Kyststrækning.

Med Undtagelse af ganske faa Sedimentforekomster er hele dette Kystland moutonneret Grundfjæld. Dog findes længere inde mod Indlandsisen større Fjældplateauer. — Paa Strækningen fra ca. 78—79° n. Br. (»Jøkelbugten«) træder Indlandsisen næsten overalt helt ud til Kysten, hvorfra den fortsætter sig ubrudt ud til den uden for Bugten liggende Ørække. Her fortaber den sig i den paa dette Sted formentlig permanente Havis.

Fra Lamberts Land til »N. O. Rundingen« — 81° 24′ n. Br. — forandrer Kysten væsentlig Karakter, idet Skærgaardsformationen saa godt som ophører. Kystlinien, der forløber i nordøstlig Retning, brydes kun af enkelte, bredere og dybere Fjorde. De geologiske Forhold er her mindre ensartede. Fra Lamberts Land til Hovgaards Ø findes en ca. 65 Kilometer bred Fjord, hvori Indlandsisen skyder sig frem og ligesom i Jøkelbugten fortoner sig jævnt ud i Havisen, der sikkert ogsaa her er permanent liggende, saa at den Rejsende ikke med Sikkerhed kan afgøre, om han befinder sig paa Bræen eller paa Havisen. Den høje Hovgaards Ø er næsten overalt dækket af Firn. Firnen danner mod Størstedelen af Yderkysten Stejlskrænt, uden for hvilken der findes Kalvis. Havisen var her i Sommeren 1907

brudt paa en længere Strækning. De Rejsende, der i Oktober samme Aar passerede Øen, traf endnu aabent Vand, der fra Øens nordøstlige Hjørne strakte sig over til Mallemukfjældet.

Uden for dette — ca. 80° 13′ n. Br. — er Isforholdene højst afvigende fra den nys beskrevne sydligere Kyststræknings. Allerede saa tidligt som i April fandt Ekspeditionens Slæderejsende saa meget aabent Vand, at de ikke uden store Vanskeligheder kunde passere. I Juni var kun Isfoden tilbage; Havet var forøvrigt ganske isfrit. Den 16 Oktober var endog Isfoden forsvunden, og Bølgerne skvulpede ind mod de nøgne Fjælde. Disse bestod af sedimentære Aflejringer ca. 400 Meter høje. Vegetationen var her yderst sparsom. Paa den østlige Pynt af Holms Land, der danner en ganske lav Tange, syntes der derimod at være en ret yppig Plantevækst. Talrige Levninger efter eskimoisk Bebyggelse vidner om, at saavel Pattedyr som Søfugle har rigt Tilhold her, hvad Ekspeditionens Slæderejsende jo iøvrigt ogsaa havde Lejlighed til at konstatere. For Søfuglenes Vedkommende er det selvfølgelig de usædvanlig gunstige Isforhold, der virker tillokkende.

Paa denne Halvø ligesom paa det Nord for Ingolfs-Fjorden liggende Amdrups Land findes betydelige Sedimentformationer, paa hvilke en Del Søfugle har deres Rugepladser. Ved den indre Del af Fjorden er der paa Amdrups Land forholdsvis vegetationsrige Partier (nogle Moskusokser blev her trufne). — Hele Halvøen Kronprins Christians Land er forøvrigt dækket af Indlandsis.

Paa Vestsiden af den ny opdagede Fjord »Danmarks Fjord« fandt Mylius-Erichsens Rejsehold et forholdsvis rigt Dyreliv. Der blev saaledes set en Del Moskusokser, Fjældræve, Harer og en Polarulv. Af Fugle var det, saa vidt man kan slutte efter Brønlunds efterladte Dagbog, især Ryper og Knortegæs (*Bernicla torqvatus*), de Rejsende traf her inde.

Efter Hagens Kortskitse danner Halvøen Mylius-Erichsens Land mellem Danmarks Fjord og Hagens Fjord iøvrigt et ret goldt, bølget Højland.

Syd- og Østkysten af Peary Land dannes af en flad Grusslette med nogen — paa Steder ret rigelig — Vegetation. Hyde Fjord, Verdens nordligste Fjord, er ret smal og dyb og omgivet af høje Fjælde, hvis Tinder naar indtil en Højde af ca. 2000 Meter.

Væsentligst de samme Dyreformer som ved Danmarks Fjord blev her iagttagne.

Den ret betydelige Halvø, Germania Land, der begrænses af Skærfjorden imod Nord og Dove-Bay imod Syd, danner ud imod Havet en fuldstændig gold og øde Stenørken. Derimod er den sydlige Kyst — Winges Kyst paa den ca. 60 Kilometer lange Strækning fra Skibshavnen til Rypefjæld af stor Interesse, baade hvad Plante- og Dyreliv angaar. Det var paa denne Strækning, at Ekspeditionen havde oprettet sine forskellige permanente Undersøgelsesstationer.

I Skibshavnens nærmeste Omgivelser samt paa Strækningen fra Stormkap til Snenæs og endelig paa den lave, frugtbare Slette, der omgiver Sælsøens Afløb (Lakseelven)[1], foretog jeg mine systematiske, fortløbende Undersøgelser, ligesom Størsteparten af det indsamlede Materiale skriver sig her fra. Min permanente Sommerstation var oprettet i Terrainet Vest for Stormelvens Munding. Det medfølgende ornithologiske Kort omfatter det i ornithologisk Henseende saa interessante Terrain fra Stormelven til hen imod Snenæs, et Areal paa 23 □ Kilometer. (Angaaende Enkeltheder i Terrainforholdene henvises til nævnte Specialkort, der er opmaalt i Dagene fra $^{28}/_{6}$—$^{4}/_{7}$ 1908.)

Med Undtagelse af den lille Ø Maroussia og Sedimentplateauet paa den store Koldewey Øes Østside bestod de talrige større og mindre Øer i Dove-Bay af nøgent Grundfjæld.

Med Hensyn til Vegetationen i de her omhandlede Egne vil det for nærværende Arbejde være tilstrækkeligt at nævne de Planteformer, der giver de i ornithologisk Henseende karakteristiske Lokaliteter deres Præg.

De Lokaliteter, der paa Kortet betegnes som »Rylekær«, er sumpede Strækninger, der i den egentlige Snesmeltningsperiode for en stor Del staar under Vand. Vegetationen kan her være ret yppig og danne et næsten sammenhængende Tæppe, der overvejende bestaar af Mos, forskellige Halvgræsser saasom Star- (*Carex*) og Kæruld- (*Eriophorum*) Arter, Frytle (*Luzula*) og enkelte Græsser (*Poa*). Ogsaa enkelte Ranunkler voksede dels i Vandet, *R. altaicus*, dels paa de overrislede Bredder, *R. glacialis*.

»Sandløberterrainet« karakteriseres ved Polarpil (*Salix arctica*) og *Dryas octopetala*. Tillige fandtes mere eller mindre sammenhængende Bevoksninger af *Cassiope*, der især var at finde paa de lavere, om Vinteren snedækkede Partier.

[1]) Med Hensyn til de i disse Egne forekommende Navne henvises til Ekspeditionens Specialkort.

I »Snespurveterrainet«, der væsentligst bestod af lidt højere liggende Partier, dækkede af enkelt liggende eller sammenhobede større Klippeblokke, voksede oftest anselige Græstuer (*Hierocloa*, *Poa*). Desuden Potentil (*Potentilla*), Hønsetarm (*Cerastium*), Valmue (*Papaver*), Pragtstjærne (*Melandrium*) og Gæslingeblomst (*Draba*).

Det grusede, jævne »Præstekraveterrain« var saa godt som blottet for Vegetation. Det samme var Tilfældet med de Nord for Terrainet samt forskellige andre Steder beliggende Grushøje.

Ved Bredderne af de talrige, som Regel ikke meget dybe Damme og Smaasøer fandtes hist og her nogen Vegetation, der især bestod af Kæruld (*Eriophorum*) og Star (*Carex*), samt ude i Vandet paa enkelte Steder *Pleuropogon* og Vandspir (*Hippuris*).

Med Hensyn til den almindelige Beskrivelse af Landets Vegetation henvises iøvrigt til Botanikernes Redegørelse.

De klimatiske Forhold — især Isforholdene — og de hermed i Forbindelse staaende zoologiske Fænomener frembød for Aarene 1907 og 1908's Vedkommende saa store indbyrdes Uligheder, at en samlet Behandling af dem vilde være upraktisk — paa visse Punkter endog ganske vildledende. Jeg vælger af denne Grund at omtale hvert Aar for sig, idet jeg da benytter 1908 som det formentlige Normalaar som Basis for nogle almindelige Betragtninger. Hvad der mangler af 1908 kan for det væsentligste suppleres med Efteraarsmaanederne i 1906, da disse to Aar efter alt at dømme paa det allernærmeste har lignet hinanden.

Til Belysning af Landets Temperaturforhold og Nedbør i de forskellige af Aarets Maaneder skal nedenstaaende Tabeller anføres[1].

	Gennemsnitstemperatur		
	1906	1907	1908
Januar	—	÷ 23,0	÷ 20,7
Februar	—	÷ 25,9	÷ 28,8
Marts	—	÷ 23,4	÷ 20,9
April	—	÷ 19,0	÷ 19,2
Maj	—	÷ 7,9	÷ 6,1
Juni	—	+ 1,4	+ 1,3
Juli	—	+ 3,6	—
August	—	+ 2,6	—

[1] Alle Temperaturangivelser er efter Celsius.

	Gennemsnitstemperatur 1906	1907	1908
September	÷ 3,3	÷ 4,0	—
Oktober	÷ 14,0	÷ 14,3	—
November	÷ 21,2	÷ 19,6	—
December	÷ 24,5	÷ 17,1	—

Vinteren 1906—07		*1907—08*	
November—Januar:	÷ 22,9	November—Januar:	÷ 19,1
Februar—April:	÷ 22,8	Februar—April:	÷ 23,0

	Nedbør 1906—07	1907—08		Nedbør 1906—07	1907—08
August	0 mm.	16,1 mm.	Marts	23,1 mm.	12,5 mm.
September	5,7 —	8,9 —	April	4,3 —	0,8 —
Oktober	10,7 —	2,2 —	Maj	2,6 —	5,0 —
November	13,6 —	38,3 —	Juni	10,2 —	0,6 —
December	20,3 —	17,4 —	Juli	1,8 —	0,0 —
Januar	27,0 —	33,9 —			
Februar	23,5 —	11,5 —		142,8 mm.	147,2 mm.

Aarets første Maaned tilhører ganske Kulden, Mørket og Vinterødet. Heftige og ofte vedholdende Snestorme afløses af stille, klar Luft med meget lav Temperatur — indtil ÷ 40°. Fuglene — maaske med Undtagelse af en enkelt Sneugle (*Nyctea nivea*) — har for længst forladt disse ublide Egne, medens de stavnsbundne Pattedyr frister en mere eller mindre kummerlig Tilværelse.

Som de vedføjede Tabeller udviser, var Gennemsnitstemperaturen i Februar noget lavere og Nedbøren en Del ringere end i Januar. Ved Midten af Februar viser Solen sig over Horisonten. Virkningerne af det tilbagevendende Lys kunde spores allerede i Maanedens første Dage, i det de to haardføre Fugle, Rype *(Lagopus mutus)* og Ravn *(Corvus corax)* holdt deres Indtog en Uges Tid før Solen. Disse to Fuglearter, hvis Vandringer mod Syd næppe strækker sig synderlig langt, og i alt Fald næppe uden for Landets Grænser, syntes ingenlunde generede af den lave Temperatur, og deres Bortrejse fra Egnen skyldes derfor sikkert ene Mørket. For Rypernes Vedkommende var det i første Halvdel af Februar endnu kun enkelte Smaaflokke — saa godt som alle Hanner — der blev sete. Uagtet der ikke blev set nogen Sneugle i Februar, tror jeg, at Arten

indfinder sig allerede i denne Maaned. Støttet til gjorte Iagttagelser formoder jeg — som ovenfor antydet — at enkelte Individer endog kan overvintre.

I klimatisk Henseende ligner Marts de to foregaaende Vintermaaneder. Det tiltagende Sollys har paa Grund af vedholdende lav Temperatur ingen synderlig Indflydelse paa Landskabets Karakter. En svag Fordampning af Snemasserne kan dog mod Slutningen af Maaneden spores. — Rype, Ravn og Sneugle er endnu de eneste Fugle, man træffer paa sin Vej.

Uagtet Middeltemperaturen for April var ÷ 19°, havde denne Maaned dog antaget et i visse Henseender foraarsagtigt Præg. Nedbøren var yderst ringe, og det tiltagende Sollys foraarsagede en kendelig Fordampning af Sneen paa de mod Syd vendende Skraaninger paa de flade Kyststrækninger og i Engdragene. Om nogen egentlig Snesmeltning kunde der selvfølgelig endnu ikke være Tale. Fjordisen saavel som de islagte ferske Vande oppe i Land havde endnu ganske Vinterens Karakter.

I Begyndelsen af April ankom de første Snespurve *(Emberiza nivalis)*, udelukkende gamle Hanner. Ryper og Snespurve saas stedse søgende Føde paa de snebare Partier, især i Nærheden af Kysten og i de lavere liggende Kær. Mod Slutningen af April saas de parrede Jagtfalke *(Falco gyrfalco)* ved deres Reder. Efter Kochs og Bertelsens Iagttagelser var Stormfugle *(Fulmarus glacialis)* allerede i April ankomne i stort Tal til deres Redepladser paa Mallemukfjældet. De usædvanlige gunstige Isforhold, der, saa vidt de Rejsende kunde skønne, stadig hersker her, er selvfølgelig ene Grunden til Artens tidlige Ankomst. Maj Maaned danner Overgangen fra Vinter til Sommer, selv om Vejret endnu kan være højest lunefuldt. Stille Luft med herligt Solskin veksler med Graavejr, kold Taage og heftige Lokalbyger. Jeg oplevede saaledes under mit Teltophold paa Stormkap i de sidste Dage af Maj 1908 en 2 Dages Snestorm af en saa barsk Karakter, at det var mig ganske umuligt, saa længe Uvejret stod paa, at begive mig uden for Teltet. Efter Snestormens Ophør viste Snespurvene, der nu vare samlede i store Skarer, sig yderst medtagne af Sult, og adskillige omkomne Individer var at finde rundt om i Terrainet. Det nyfaldne, tykke Snelag forsvandt med en forbavsende Hastighed for den paafølgende Solvarme, og enkelte ubetydelige Smeltevandspytter fremkom derved i de lavere liggende Kær- og Engdrag.

Snefordampningen foregaar, især mod Maanedens Slutning med rivende Fart, og Smeltning fra neden kan hist og her spores trods den endnu ret lave Gennemsnitstemperatur (÷ 6—7°). Hist og her danner der sig paa Fjordisen aabne Tidevandsrevner, der især var at finde langs Kysterne. Isen paa de ferske Vande laa Maaneden ud ganske ubrudt.

Der begynder at komme Liv i Vegetationen paa saadanne Lokaliteter, der i særlig Grad er udsatte for Lys og Varme. De omkring Midten af Maj ankomne Maager *(Larus glaucus)* søger fortrinsvis deres Føde i de nys nævnte Tidevandsrevner. Ved deres høje Flugt og skarpe Syn finder Maagerne ogsaa hurtigt Vej til Sælaadsler og lignende Føde, ligesom de paa denne Aarstid ogsaa hyppigt ses snyltende ved den jagende Isbjørn.

Bramgaasen *(Bernicla leucopsis)* indfinder sig i Maanedens sidste Halvdel, og søger straks de snebare vegetationsrige Partier dybere inde i Landet. Ryperne ses parrede, og i smukt Vejr synger den udfarvede Snespurvehan livligt uden for Redestedet. Større Skarer af endnu ikke helt udfarvede Snespurve stryger endnu om i Kærene og langs de solbeskinnede Fjældskraaninger. Til disse Flokke slutter sig i barsk Vejr de allerede parrede Fugle. Jagtfalken ruger allerede i Maj, og Ravnen har, saa vidt jeg har kunnet skønne, Unger. Paa en af Maanedens allersidste Dage ankom i 1908 samtlige Smaavadere — med Undtagelse af Thorshanen *(Phalaropus fulicarius)*, der indfinder sig noget senere — og gav straks ved deres livlige Melodier og rastløse Færden Landskabet en vidunderlig oplivende Karakter. Straks efter Ankomsten søgte Smaavaderne udelukkende deres Føde paa de mest snebare Partier oppe i Land. Jeg saa dem aldrig paa denne Tid helt ude ved Kysten, hvor der iøvrigt heller ikke bødes dem den ringeste Chance for Erhvervelse af Føde. Medens Præstekraven *(Ægialitis hiaticula)* og til Dels Islandsk Ryle *(Tringa canutus)*, Sandløber *(Calidris arenaria)* og Stenvender *(Strepsilas interpres)* søgte stenede og sandede bare Pletter i Nærheden af Mose og Kær, var Rylen *(Tringa alpina)* næsten altid at træffe ved de af Solvarmen frembragte fugtige eller af lidt Smeltevand overrislede dyndede Partier i selve Mosen. Under Snebyger og i stærk Blæst eller Taage flokkede Vadefuglene sig straks og strøg sultne og forkomne viden om i Terrainet, ofte i Selskab med store Skarer af Snespurve.

En væsentlig Del af Smaavadernes Føde udgjordes i de første

Dage efter Ankomsten af de fjorgamle Væksters Frugter og Frø, som ragede frem over Sneen. Ogsaa grønne Spirer og halvt udfoldede Blade fandt jeg i de undersøgte Vadefugle-Maver.

En enkelt Lille Kjove *(Lestris longicauda)* kunde indfinde sig i Slutningen af Maj og begyndte straks Jagten efter Lemming paa de gamle kendte Lokaliteter.

I den første Uge af Juni var Snesmeltningen kendelig næsten overalt. Som et udbredt Panterskind aabenbarede Terrainet ved Stormkap sig for mit Øje. De mørke Pletter var vel nu ret talrige overalt, men ingen Steder af større Udstrækning. Sneen dominerede endnu i nogle Dage. Ved Midten af Maaneden begyndte Smeltevandet for Alvor at risle ned over Fjældsiderne, dannende større Damme og Pytter i de lavere liggende Engstrækninger. Langs Bredderne af de grunde Ferskvandssøer tøede Isen bort, og paa det fugtige Sand eller Dynd fandt Smaavaderne nu rigelig Føde. I Løbet af Maanedens første Halvdel havde Lille Kjove indfundet sig fuldtalligt, ligesom Resten af de i Landet ynglende Fuglearter holdt deres Indtog. Rødstrubet Lom *(Colymbus septentrionalis)* fyldte Luften med sin vidt lydende Kaglen, og i Dammene laa parvis eller i mindre Flokke Havlit *(Pagonetta glacialis)* og Konge-Ederfugl *(Somateria spectabilis)*. Den nydelige lille Thorshane holdt parvis til ved de stærkt bevoksede Søbredder eller Smeltevandsdamme i selve Moseterrainet. I og ved de aabne Revner paa Fjordisen saas Ederfugl *(Somateria mollissima)* og Kystterne *(Sterna macrura)*. De højere mod Nord trækkende Knortegæs *(Bernicla torquata)* saas nu og da holde Rast ved græsbevoksede Søbredder og paa Engene.

I Juni Maaneds sidste Halvdel hørtes Elvenes Rislen eller Brusen trindt om i Terrainet. Smeltevandstilførselen var i de allersidste Dage af Juni saa enorm, at Fjordisen ved de mere betydelige Vandløbs Mundinger brødes paa større Strækninger. Herved udvidedes Ernæringsomraaderne for visse Svømmefugles Vedkommende — Ederfugl, Graamaage Terne — i en væsentlig Grad. Ogsaa Rødstrubet Lom forlod paa visse Tider af Døgnet de ferske Vande og søgte ud til Elvmundingerne for at fiske. Kun Kongeederfugl og Havlit holdt sig stedse til de mindre Ferskvandssøer og Damme oppe i Land.

Isen paa Bugter og Fjorde laa forøvrigt hele Maaneden igennem ubrudt; men havde dog for saa vidt skiftet Karakter, som

den ved Slutningen af Maaneden paa mange Steder var bleven stærkt gennemfuret af aabne Revner.

Inden Maanedens Udgang var de fleste Ferskvandssøer blevne fuldstændigt isfri. Enkelte længere inde i Landet liggende, større dybe Fjældsøer laa isdækkede hele Aaret rundt. Ved den stærke Tilførsel af Smeltevand sattes større Kærstrækninger ofte helt eller delvis under Vand, ved hvilken Lejlighed adskillige Reder af Ryle gik tabt. Vadefugle og Kjover var nu optagne af Rugningen.

Den første Uge af Juli var Sommeren paa sit højeste. Landet var da de allerfleste Steder ganske blottet for Sne og Temperaturen til ingen Tider af Døgnet saa lav, at den i øjensynlig Grad virkede generende for Plante- og Dyreliv. Den sparsomme, men til Gengæld saare yndefulde Flora havde helt udfoldet sig og gav i Forening med det ingenlunde ubetydelige Insektliv de ellers saa øde og haarde Omgivelser et ejendommeligt oplivende sommerligt Præg. Svømmefuglene — Lommer, Ederfugle (baade *mollissima* og *spectabilis*) Havliter og Terner — begyndte Rugningen i Maanedens første Halvdel. Ved denne Tid forlod mange Snespurveunger Rederne uden dog endnu at være helt flyvedygtige. Fra Klippeblokkene, oven paa hvilke de tog Sæde, hørtes deres idelige, monotone Pippen baade Nat og Dag, medens de fik Føde bragt af Forældrene. Smaa Selskaber af Islandsk Ryle, Sandløber og Stenvender jog skrigende omkring paa Fjældsletterne og ved Bredderne af de ferske Vande, søgende efter Føde, der paa denne Aarstid næsten udelukkende udgjordes af Insekter og Larver. Ikke sjældent traf jeg slige Vadefugle-Flokke ved Randen af de faa endnu ikke helt opsmeltede Snedriver, hvis Smeltning nu foregik med en saa rivende Fart, at større, neden for liggende Arealer ganske overrisledes. Saa vidt jeg kunde skønne, var det navnlig fine Plantedele (Alger?), Fuglene søgte her. Ved Midten af Juli forlod disse omstrejfende Vadefugle-Flokke, der daglig var tiltagne i Størrelse, Landet. Efter mine Undersøgelser udgjordes Flokkene fortrinsvis af Hanner, hvis Deltagelse i Rugningen nu var tilendebragt, samt af nogle faa Hunner, hvis Yngel formentlig paa en eller anden Maade var gaaet tabt. Ogsaa nogle Individer af gamle Fugle (begge Køn) uden Antydning til Rugeplet fandt jeg i Flokkene.

De fleste Ederfugle-Hanner, især af Arten *spectabilis*, forsvandt ligeledes i Midten af Juli, nogle Individer endog tidligere. Efter

Midten af Maaneden saa jeg overalt paa Sletter og i Sumpene dunede Vadefugleunger. Disse nærede sig udelukkende af dyrisk Føde, især af Fluer og Myg og disses Larver, der var til Stede i uhyre Mængder.

Allerede ved Midten af August var Sommeren kendelig i Aftagende. Nattefrosten kunde til Tider blive ret følelig og foraarsagede nu og da, at der dannede sig tynd Nyis paa det salte Vand, der i Løbet af Juli Maaned paa de allerfleste Steder ellers var blevet isfrit. Nyisdannelsen var dog endnu aldrig af længere Varighed, men forsvandt ofte i Løbet af faa Timer. Solen, der jo endnu stedse var over Horisonten, øvede en ikke ringe mildnende Indflydelse paa det frembrydende Efteraar, og Virkningerne af en enkelt lokal Snebyge forblev derfor som Regel ret betydningsløse over for Fuglelivet.

De forholdsvis sensible Vadefugleunger var nu saa godt som alle blevne flyvedygtige og saaledes langt bedre udrustede mod Nattekulden eller et forbigaaende Uvejr. Unge Sandløbere, Stenvendere, Præstekraver, og til Dels Islandske Ryler, samlede sig skarevis paa Fjordbredderne, hvor de især nærede sig af mindre Krebsdyr og Orme, medens de gamle Ynglefugle øjeblikkelig drog bort, naar deres Hverv ved Ungernes Pleje var fuldbyrdet. Kun Rylerne forlod Landet familievis.

Ganske smaa, dunede Ederfugle- og Havlitunger saas endnu ved Elvmundingerne eller længere ude paa det salte Vand. Med ufattelig Haardførhed trodsede disse Smaaskabninger Kulde og barsk Vejr, ligesom Opholdet i det iskolde Vand ikke i mindste Maade syntes at genere dem.

Terne og Lille Kjove havde deres Unger flyvefærdige i Midten af August, men saas dog endnu i nogle Dage at bringe Afkommet Føde. Ved Slutningen af August tiltog Nattefrosten betydeligt og lukkede for Vadefuglenes Forraadskamre, idet der dannede sig Is langs Fjordbredderne og paa Ferskvandsdamme med grundt Vand.

Plante- og Insektliv sygnede hen, og de tilbageblevne unge Vadefugle drog paa enkelte Efternølere nær mod Syd. Det samme var Tilfældet med Kjover og Bramgæs. Ternerne havde forladt Landet en Uges Tid tidligere.

I September var Gennemsnitstemperaturen, som Tabellen viser, igen bleven negativ. I Begyndelsen af Maaneden laa samtlige ferske Vande isdækkede. Elvene var paa ganske enkelte

Undtagelser nær for længst udtørrede, og de faa tilbageblevne Efternølere af Vadefugle — sent udviklede eller syge Individer — førte en kummerlig Tilværelse paa de frosne Strandbredder og endte vel i de fleste Tilfælde som et let Bytte for Jagtfalken, hvis Efteraarstræk just nu var paa sit højeste. Store Skarer af Snespurve strejfede om paa Sletterne især langs Kysten, hvor enkelte mindre Rypeflokke ogsaa nu og da lod sig se, efter at de havde forladt deres Sommeropholdssteder til Fjælds dybere inde i Landet. Paa Bugter og Fjorde var det aabne Vand endnu dominerende, og her saa jeg daglig nogle Graamaager — gamle Fugle ledsagede af deres nylig udfløjne Unger. Ogsaa Smaaflokke af unge Ederfugle og Havliter traf jeg her ude. Lommerne trak bort allerede ved Maanedens Begyndelse.

I Slutningen af September var aabent Vand næsten intet Steds at finde, og de sidste Søfugle forlod — øjensynligt højst nødigt — Egnen. Falkens Træk ophørte og afløstes for en Del af Sneuglens. Enkelte Smaaflokke af Snespurve, nogle Ryper og Ravne udgjorde iøvrigt Resten af Sommerens rige Fugleliv.

Med Oktober holdt Vinteren atter sit Indtog medførende barsk Kulde og enkelte Snestorme. Endnu i Maanedens første Dage kunde jeg paa mine Vandringer møde en enlig, sørgmodigt kvidrende Snespurv. Snart var ogsaa denne forsvunden: kun Rype, Ravn og Sneugle formaaede at holde Stand med Solen. En af de allersidste Dage af Oktober tog denne sin Afsked, og med Lyset flygtede de sidste Fugle.

Medens Kulden i November stedste blev føleligere, voksede Nedbøren betydeligt.

De Iagttagelser over Landpattedyr og Fugle, jeg i Aaret 1907 havde Lejlighed til at gøre — sammenholdte med mine Erfaringer fra Eftersommeren 1906 og Sommeren 1908, taler for, at Vinteren 1906—07 maa have været usædvanlig ugunstig for adskillige højere Dyreformer, navnlig over for saadanne, for hvem en ikke altfor lav Temperatur, en rig Efteraarsnedbør eller et normalt Isopbrud spiller en afgørende Rolle.

Jeg skal herefter kortelig omtale nogle Iagttagelser over de Fugle, hvis Yngel helt eller til Dels er afhængig af normalt Isopbrud, nemlig begge Ederfuglearter, Havliten, Graamaagen og Ternen. Af samtlige nævnte Arter traf jeg i August 1906 Unger i relativt stort Antal. Jeg havde i det hele taget Indtryk af, at alle disse Søfugle den paagældende Sommer befandt sig vel, fandt

rigelig Næring og gode Ynglebetingelser. Aabent Vand var over alt at finde. Tidspunktet for Isens Forsvinden lader sig selvfølgelig ikke bestemme med nogen Nøjagtighed, men sandsynligst forekommer det mig at være, at Fuglene allerede i Begyndelsen af Juli — ligesom i Sommeren 1908 — har fundet en Del aabent Vand og derfor ikke tager i Betænkning at anlægge Rede.

Ved de nævnte Arters Ankomst i Juni 1907 laa Isen over alt ganske ubrudt og mere end 1 Meter tyk paa Bugter og Fjorde. Langs Kysten kunde vel hist og her findes en enkelt smal Tidevandsrevne, men Smeltevandssamlinger og Smaavaager, som ellers er almindelige paa det salte Vand ved denne Aarstid, søgtes forgæves af Fuglene. Konge-Ederfugle, Havliter, Maager og Terner fandt dog tilstrækkelig Næring i de delvis aabne ferske Vande inde paa Fastlandet. Kun den almindelige Ederfugl holdt sig som sædvanlig næsten udelukkende til de før nævnte, sparsomt forekommende Tidevandsrevner, hvorhen ogsaa Terner og Maager nu og da søgte.

Tallet paa de ankomne Ynglefugle svarede paa det nøjeste til, hvad jeg efter mine Erfaringer fra 1906 havde paaregnet. Derimod savnede jeg ganske de unge et- og toaarige Maager, som Sommeren tilforn havde været saa almindelige.

Konge-Ederfuglene holdt sig fremdeles parvis sammen i Søerne, indtil Hannerne ved Slutningen af Juni trak bort. Normalt var Hunnernes Rugetid forhaanden, men da der endnu ikke var Tegn til aabent Saltvand, samlede de sig i Smaaflokke i Stedet for at anlægge Rede og trak endnu i nogle Dage omkring i de ferske Vande for tilsidst helt at forlade Landet, uden at et eneste Kuld Unger blev udruget. Det samme var Tilfældet med Arten *mollissima*. Hos skudte Hunner af begge Arter fandt jeg kun ganske uudviklede Æg i Æggestokkene.

Ternerne besøgte skarevis deres gamle Redepladser nogle Gange daglig, opholdt sig her faa Øjeblikke ad Gangen for atter at forsvinde ud omkring til deres Fourageringssteder i Isrevnerne eller de ferske Vande. Nogle enkelte, løst henkastede Æg efterlod de hist og her paa Redepladserne, men ikke en eneste Unge blev denne Sommer udruget. Langt tidligere end ellers forsvandt Ternerne helt. Heller ikke Havliterne stiftede Yngel. Et ganske enkelt Ungekuld paa 2 Individer traf jeg dog ved Bredden af Lakseelven, der hele Sommeren igennem var isfri, medens

den uden for liggende lille Bugt saa godt som hele Tiden forblev isfyldt.

Nogle faa Par Maager, hvis Reder sikkert havde været anlagte i Fjældene Vest for Lakseelven, mødte i Slutningen af August frem med deres voksne Unger, til hvilke de maa have fundet tilstrækkelig Næring i den lakserige store Elv. (En nærmere Redegørelse vedrørende disse Fuglearters Yngleforhold vil findes i de respektive Artiker).

Naar man husker, med hvilken Haardnakkethed saa godt som alle Fugle søger deres een Gang valgte Rugeplads, maa det ikke forbavse, at Fuglene paa det her omhandlede Territorium indfinder sig til normal Tid og i normalt Antal uanset Vejr- og Isforhold, og naar Forholdene anses for ugunstige, undlader at yngle i Stedet for, som maaske vilde ligge nær at antage, hurtigst at fortrække til Steder, der byder paa bedre Vilkaar. — Fuglene ved vel, at slige Steder, om disse forøvrigt opfylder de ønskede Betingelser, paa Forhaand er befolkede efter en passende Maalestok, og at de her een Gang hjemmehørende Artsfæller derfor med Energi værger deres Domæne.

Fuligula marila (L.), Bjærgand.

Af denne i Grønland ellers meget sjældent forekommende Andeart[1] traf jeg paa Stormkap 21 Juni 1907 to Fugle, Han og Hun.

Ænderne holdt i længere Tid til i en klar Sø med lavt Vand ca. 1 Kilometer fra Kysten (»Bjærgandesøen«. — Se Kortet) og undgik stedse Selskab af de andre paa Søen liggende Ænder: Havlit og Konge-Ederfugl. I Modsætning til disse viste Bjærgænderne sig meget sky og først 2 Juli lykkedes det mig at skyde Hannen, hvorefter Hunnen forsvandt for stedse. Hannens Mave indeholdt Planterester og Smaasten. Saa vidt jeg efter Hannens Kønsorganer kunde slutte, har Ænderne næppe haft til Hensigt at yngle den paagældende Sommer.

[1] I Følge H. Winges »Grønlands Fugle« har Bjærganden kun enkelte Gange vist sig paa Grønlands Vestkyst. — Ovennævnte Individ er det første fra Østgrønland hjembragte. — I Oktoberheftet 1910 af nærværende Tidsskrift omtales en Bjærgand som skudt ved Angmasalik i Maj 1909 — altsaa 2 Aar senere (jævnfør O. Helms: Nye Arter for Østgrønland).

Den skudte Han, hvis Skind er hjembragt til Museet, er af den circumpolare, typiske Race.

Følgende Maal er tagne paa den friske Fugl:

Totallængde	Vinge	Næb	Tarse
500 mm.	220 mm.	46 mm.	40 mm.

Anm. Iris højgul. Ben mørkt blyfarvede.

Pagonetta glacialis (L.), Havlit.

Meget almindelig Ynglefugl i Nordøst-Grønland. Særlig talrig viste Arten sig i Søerne ved Danmarks Havn, i Stormkapterrainet og i den store Elv ved Hvalrosodde. Sjældnere traf jeg Havlitter i ferske Vande langt inde i Landet og ved det inderste af Fjordene. Ogsaa paa mindre Øer ud mod Storisen som Renskæret og Maroussia traf jeg enkelte ynglende Fugle. Nordligst blev Arten set paa 80° 23′ n. Br., hvor Koch 8 Juni 1907 i det aabne Vand ud for Mallemukfjældet iagttog 2 Havlitter.

Arten ankom i Sommeren 1907 og 1908 til Stormkap henholdsvis 15 og 11 Juni. De først ankomne Fugle var næsten alle Hanner. Efter en Uges Forløb kunde Trækket betegnes som endt.

Havlitterne maatte som Lommer og Konge-Ederfugle, med hvilke de iøvrigt gerne søgte Selskab, i de første Dage søge vidt omkring for at bjærge Føden. Aabent Vand var yderst sparsomt at finde, og selv de mindste Smeltevandspytter blev derfor ikke forsmaaede. Efterhaanden som større ferske Vande optøedes, søgte Fuglene hen til disse. Særlig yndede af Havlitterne var Smaasøer med grundt Vand helst i Nærheden af Kysten. Ogsaa ved større Elvmundinger saas Havlitter, om end for kortere Tid ad Gangen. I Tidevandsrevnerne og Smeltevandsdammene ude paa det salte Vand var Arten derimod saa godt som aldrig at træffe paa denne Aarstid.

I Slutningen af Juni traf jeg overalt paa Ynglestederne parrede Havlitter. Heftige Parringskampe eller maaske rettere Parringslege fandt forinden Sted og var overmaade interessante at iagttage. Ofte saa jeg 2—3 Hanner jage 1 Hun. Forfølgelsen fortsattes ogsaa under Vandet. Fuglenes ejendommelige højt lydende Sladren hørtes i Parringstiden ustandseligt. Paa Ynglepladserne var Fuglene som Regel meget lidt sky. Selv om de befandt sig i et Vandhul af ringe Udstrækning, nøjedes de med ved min Ankomst at svømme midt ud paa Vandet. Om end Parringen

i Sommeren 1907 foregik, som det syntes, normalt, undlod Arten som de øvrige Svømmefugle dette Aar at yngle, hvad jeg forvissede mig om ved flittigt at besøge de fra 1906 vel kendte Ynglesteder. Et ganske enkelt Ungekuld paa to halvvoksne Individer fandt jeg dog i den store Elv ved Hvalrosodde 22 August. Hunnen, der ledsagede disse Unger, havde fuldstændig mistet Svingfjerene ved Fældning. Antallet af gamle Fugle svarede iøvrigt til, hvad jeg i August 1906 havde set paa de samme Lokaliteter. I Sommeren 1908 var Yngleforholdene normale. I Begyndelsen af Juli havde flere Hunner begyndt at ruge. Et fuldbaarent Æg udtaget af en skudt Fugl skriver sig fra 24 Juni. En Del Hunner ruger dog langt senere. Jeg traf saaledes i Slutningen af August 1906 mange endnu dunede Havlitunger. Selv om jeg i Juni adskillige Gange iagttog gamle Ynglefugle i ferske Vande 5—6 Kilometer inde i Landet, har jeg dog ingen Erfaring for, at Reder kan findes slige Steder. Nærmere ligger det at antage, at Redepladserne udelukkende vælges saaledes, at de spæde Unger har forholdsvis let Adgang til det salte Vand, hvorhen de efter mine Erfaringer straks føres. De ikke saa faa gamle Havlitreder, jeg fandt, var alle anlagte ved græsbevoksede Søbredder i Nærheden af Kysten. Efter at Hunnerne har begyndt Rugningen, holder Hannerne sig endnu i nogen Tid i Nærheden af Reden. Først naar Fældningen indtræffer, samler de sig i Flokke og søger ud til Elvmundinger og i Smaabugter, hvor de efter at have mistet Brugen af Vingerne mindre end i Søer og Damme er udsatte for fjendtlige Efterstræbelser.

Straks ved Ekspeditionens Ankomst til Danmarks Havn 17 August 1906 havde jeg rig Lejlighed til at iagttage Havlitternes Færden. I Smaavaagerne paa den med Nyis tillagte lille Bugt laa større Flokke af gamle Hanner, hvis Svingfjer var fuldstændigt affældede. I en ganske lille Vaage nær ved Land saas henved 60 Fugle ligge tæt sammenpakkede. Kun en enkelt Fugl var i Stand til at flyve; Resten søgte at unddrage sig Forfølgelsen fra den Baad, der forceredes gennem Isen, ved at dykke. En Del Fugle blev her skudte og undersøgte.

Ikke langt derfra laa i en Elvmunding en Hun med 6 smaa Unger, som ved min Ankomst med stor Færdighed gjorde sig usynlige under Vandoverfladen. Snart saa jeg de smaa dunede Skabninger fare omkring under den tynde, gennemsigtige Is, hvorfra de efter faa Øjeblikke én efter én vendte tilbage til det

aabne Vand. Ved kun at løfte Hovederne op over Vandskorpen og ved stedse at holde sig tæt op imod de omkringdrivende forvitrede Isstykker, hvis Bevægelser de stadigt fulgte, forstod Havlitungerne ypperligt at holde sig skjulte. Opholdet i det iskolde Vand syntes ikke i mindste Maade at genere dem. Dagen efter var Isen ved en stærk Fralandsvind ganske forsvundet fra Bugten.

Under mit Ophold ved Hvalrosodde i Slutningen af August 1906 saa jeg daglig langs Stranden og i den store Elv (Lakseelven) mange Kuld Havlitunger. De fleste var endnu delvis dunede og efterstræbtes hyppigt af Ravne og Maager *(Larus glaucus)* især naar de for at udhvile sig havde lagt sig op paa Strand- og Elvbredderne. Jeg saa saaledes en tidlig Morgen en gammel Maage bortsnappe en næsten voksen Havlitunge efter først nogle Gange forgæves at have gjort heftige Nedslag paa Flokken. Kuldene talte fra 3 til 7 Individer. I Elven havde henved 50 gamle Hanner konstant Tilhold. Endnu i Slutningen af August fandt jeg hos adskillige af disse saa lidet udviklede Svingfjer, at de ingenlunde var i Stand til at flyve. Svømmende foretog Flokken regelmæssige Besøg ud til Elvmundingen og et Stykke ud i Bugten, hvorfra de atter efter nogle Timers Forløb i tæt sluttet Skare ilede op ad Elven, ved hvis Bredder Fuglene altid overnattede og søgte Hvile efter endt Svømning. Da jeg i August næste Aar atter gæstede Hvalrosodde fandt jeg i Elven nøjagtigt det samme Antal fældende Hanner. Nogle Flokke af yngre, ikke fældende og vist næppe yngledygtige Fugle holdt til uden for Elvmundingen og paa Bugten. Ofte saas disse Fugle strejfe flyvende om undertiden helt ind til Bunden af Dove-Bay. Ogsaa oppe i Elven saa jeg dem hyppigt i Selskab med de gamle Hanner. Senere end 18 September blev ingen Havlit set.

Først paa Sommeren, saa længe Arten næsten udelukkende færdes i de ferske Vande, er Næringen højst forskellig. I Maver af Fugle skudte paa denne Aarstid fandt jeg ogsaa vegetabilske Rester. Mest syntes Havlitterne dog her at leve af mindre Insekter og Larver. En enkelt Mave indeholdt udelukkende Myggelarver. I Maverne af 2 Dununger fandt jeg kun Smaasten. I det salte Vand søger Arten fortrinsvis Muslinger og mindre Krebsdyr, hvad talrige Maveanalyser har godtgjort.

Skind af 4 gamle Fugle er hjembragte til Museet. Desuden

3 gamle Fugle, 4 Dununger i Spiritus og 1 Æg. Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse		Vinge fra Haandrod til Spids	Næb fra Fjergrænse til Spids	Tarse	Anm.
♂ ad.	18/6 07.	Skibshavnen.	218 mm.	27 mm.	39 mm.	Fuld Sommerdragt.
♂ ad.	8/8 07.	Lakseelven.		27 —	36 —	Afslaaede Svingfjer.
♂ ad.	12/6 07.	Stormkap.	214 —	28 —	35 —	Enkelte Spor af Vinterdr.
♀ ad.	25/7 07.	—	198 —	25 —	34 —	
♂ ad.	23/8 06.	Lakseelven.	196 —	27 —	34 —	(i Spiritus).
♀ ad.	23/8 06.	—		25 —	35 —	(i Spiritus) (afslaaet).
♂ ad.	23/8 06.	—		28 —	35 —	(i Spiritus) (afslaaet).

Ægget:

Dato	Stedsbetegnelse	Længde	Bredde	Anm.
24/6 08.	Renskæret.	55 mm.	40 mm.	(udtaget af Fuglen).

Somateria mollissima (L.), Ederfugl.

Uden at kunne betegnes som sjælden maa Arten dog siges at være forholdsvis faatallig paa de af Ekspeditionen berejste Strækninger. Talrigst traf jeg Ederfuglen ved Maroussia, Renskæret og de andre ud mod Storisen liggende mindre Øer og Skær. Paa de to førstnævnte Øer ynglede 20—30 Par. Under Sejladsen i Isen blev Arten kun én Gang set, nemlig 14 August 1906 ud for Koldewey Ø, hvor 6 gamle Hunner laa. Den ene blev skudt. Af det nordrejsende Slædehold blev den almindelige Ederfugl ikke set.

Til Redepladserne (nævnte Øer) indfandt Ederfuglene sig i Sommeren 1907 den 10 Juni, men undlod som de andre Svømmefugle at yngle. I 1908 blev det første Ederfuglepar set 17 Juni.

I Modsætning til Arten *spectabilis*, der først paa Sommeren udelukkende holdt sig til de ferske Vande paa selve Fastlandet, var den alm. Ederfugl altid at træffe i Revner og Vaager i det salte Vand, især i Nærheden af Øer og Skær. Kun undtagelsesvis saa jeg den dybere inde i Fjordene.

I Begyndelsen af Juli fandtes de første Æg. Rederne anlagdes paa højest forskellige Lokaliteter, saa vel paa nøgne Klippeafsatser som i græsbevoksede eller stenede Lavninger. Ved Randen af de med yppigt Græs bevoksede gamle Eskimograve paa Maroussia og Renskæret fandt jeg en Del Reder fra tidligere

Aar. Æggenes Antal var saa godt som altid 4. Hannerne var at se i Nærheden af Redestederne til henimod Slutningen af Juli. At enkelte Ungekuld kommer saa sent til Udvikling, at Nyisen overrumpler dem, havde jeg et Par Gange Lejlighed til at iagttage. Saaledes traf jeg 7 Oktober 1906 i en mindre Vaage mellem »Baadskæret« og Land en Hun ledsaget af 4 voksne Unger, der trods Svingfjerenes fulde Udvikling dog næppe endnu havde forsøgt sig i at flyve. Med Riflen skød jeg den ene Unge, der havde lagt sig op paa Isranden, men paa den tynde Is lykkedes det mig ikke at komme i Besiddelse af Fuglen. Den gamle Ederfugl fløj opskræmmet af Skuddet ængsteligt omkring Vaagen, i nogle Øjeblikke ledsaget af den ene Unge, som dog hurtigt kastede sig igen. I den tiltagende Kulde indsnævredes Vaagen i Løbet af Natten ganske betydeligt, og da jeg næste Morgen besøgte Stedet, var Moderfuglen forsvundet. Ungerne svømmede ustandseligt frem og tilbage for at afholde Vandet fra at fryse og syntes ikke synderligt at agte paa en Fjældræv, der trippede rundt om Vaagen meget optaget af Fuglene. Den skudte Unge havde Ræven allerede fortæret, hvad der tydeligt mærkedes ved de omkringliggende Fjer. Ved et Skud bortskræmte jeg for nogen Tid Ræven, der forstak sig mellem Klipperne paa Baadskæret, men som dog efter 1/4 Times Forløb atter meget paatrængende indfandt sig ved Ederfuglene.

Temperaturen sank den paafølgende Nat ned til ÷ 15°, og da jeg om Morgenen for tredje Gang gæstede Ederfuglene, laa disse og svømmede om i den nu næppe 2 □ Meter store Vaage. Ræven holdt fremdeles ufortrøden Vagt paa Isranden.

Efter først at have prøvet Isens Bæreevne skød jeg den ene Ederfugl (Skindet af denne hjembragtes), og det lykkedes mig siden ved at kaste Sten ud i Vaagen at faa de to tiloversblevne Unger paa Vingerne. Med ret hurtig, men vaklende og lav Flugt satte de Kurs ud mod Storisen hvor de forsvandt. Aabent Vand var paa dette Tidspunkt intet Steds at se.

Den 15 September 1907 iagttog jeg i en Vaage i Stormbugt en større Flok Ederfugle, mindst 50 Stk. Samtlige Fugle bar mørk Fjerdragt og tilhørte, saa vidt jeg kunde se, alle Arten *mollissima*. Jeg formoder, at det har været unge Fugle udrugede højere mod Nord og nu paa Vandring Syd over.

Ved mit sidste Besøg paa Renskæret 22 Juli 1908 laa mellem Isopskruningerne tæt ved Stranden 13 Ederfugle — 8 Hanner

og 5 Hunner. Den ene Han var broget, Resten i fuld Parringsdragt. Nogle rugende Hunner traf jeg oppe paa Øen. I Maverne af skudte Ederfugle fandtes især Musling-Rester.

Til Museet hjembragtes Skind af 5 Ederfugle, samt 4 Æg. Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsangivelse		Vinge	Næb[1]	Tarse
♂ ad.	15/7 07.	Maroussia.	268 mm.	38 mm.	51 mm.
♂ ad.	3/7 07.	Stormbugt.	282 —	38 —	53 —
♀ ad.	15/7 07.	Maroussia.	288 —	38 —	51 —
	Anm.: Totallængde 630 mm. (maalt paa frisk Fugl).				
♀ ad.	14/8 06.	Koldewey-Kysten.	269 —	37 —	49 —
	Anm.: Totallængde 620 mm.				
♀ ?juv.	10/10 06.	Baadskæret.	242 —	31 —	46 —
	Anm.: Totallængde 570 mm.				

Æggene:

		Længde	Bredde
21/7 08. Maroussia (stærkt rugede)	1.	75 mm.	48 mm.
	2.	72 —	50 —
	3.	68,5 —	50 —
	4.	67 —	48 —

Somateria spectabilis (L.), Konge-Ederfugl.

Ret almindelig og mindst lige saa talrig ynglende som Arten *mollissima*. I de ferske Vande ved Skibshavnen, paa Stormkap, Snenæs og til Dels paa Hvalrosodde traf jeg ikke saa faa Par Ynglefugle. Mine væsentligste Iagttagelser af Fuglen skriver sig ogsaa fra disse Steder.

Ubetinget talrigst viste Konge-Ederfuglene sig dog adskilligt nordligere. Ved Mallemukfjældet saa Koch og Bertelsen 9 og 10 Juni 1907 saaledes store Mængder. Fuglene laa flokkevis i det aabne Vand nær ved Kysten og paa Israndene. Hannerne optraadte alle i fuld Parringsdragt. Mange Individer af begge Køn blev skudte og spiste. Arten *mollissima* blev ikke set her.

Under Sejladsen gennem Storisen saa jeg 14 August 1906 paa 77° n. Br. en gammel Hun komme flyvende og kaste sig tæt ved Skibet, som Fuglen derefter svømmende i nogen Tid søgte at følge.

I Smaavaagerne i Skibshavnen laa ved Ekspeditionens Ankomst 17 August adskillige Hunner ledsagede af deres endnu

[1] Fra Næseborets bageste Rand til Næbspids. Denne afvigende Maaling er foretaget, fordi Pandefligene i Længde varierede meget stærkt.

dunede Unger. Ved Stormelvens Munding traf jeg 3 Dage senere 5 Kuld Unger, deriblandt 1 Kuld næppe en Uge gamle. De sete Kuld talte næsten alle 5 Individer; i et enkelt var 6.

De gamle Fugle teede sig ved min Ankomst meget ængstelige og svømmede knurrende omkring tæt ved Bredden lige foran mig, medens Ungerne med forbavsende Hurtighed svømmende og ideligt dykkende echapperede ud efter, indtil de endelig forsvandt langt ude paa Bugten. Ikke langt fra Elvmundingen fandt jeg paa Skraaningerne af de lave Kystfjælde et Par Reder, der ved friske Dun og Ægskaller tydeligt røbede, at de nylig havde været benyttede.

En lyst isabellafarvet Hun ledsaget af en Han i normal Parringsdragt blev af Dr. Lindhard set 16 August ved Kap Marie Valdemar. De sidste Konge-Ederfugle blev for dette Aars (1906) Vedkommende set 8 September.

Den følgende Sommer indfandt Arten sig paa Stormkap 10 Juni. Samme Dag blev enkelte Par sete i Søerne ved Skibshavnen. Uagtet Konge-Ederfuglen lige saa lidt som de øvrige Svømmefugle anlagde Rede i denne Sommer, indfandt de sig dog alle parvis. Om end de ofte sluttede sig sammen i mindre Selskaber, udgjordes disse altid af lige mange Hunner og Hanner. Selv de mindste Smeltevandsdamme søgtes af Konge-Ederfuglene, hvis paafaldende Frygtløshed tillod mig at iagttage dem paa ganske nært Hold. Under deres Strejftog rundt om i Terrainet fløj de stedse ganske lavt, undertiden med en dæmpet Knurren eller Grynten.

I Modsætning til Arten *mollissima*, der saa godt som udelukkende søger Revner og Vaager i Havisen, holdt Konge-Ederfuglene sig i denne Aarstid haardnakket til de ferske Vande og altid paa selve Fastlandet, hvor de vist udelukkende ruger. Jeg saa i alt Fald aldrig Arten paa eller ved Øerne. De sidste Dage af Juni forsvandt Hannerne, og Hunnerne slog sig sammen i Smaaflokke. Fra Søer og Damme strejfede de daglig ud til Bugten navnlig til Stormelvens Munding, hvor jeg saa dem ligge og dykke efter Føde. Ofte laa Fuglene timevis paa de græsbevoksede Søbredder for at udhvile sig og sove med Hovedet skjult under Vingen.

Ved Slutningen af Juli forlod de sidste Hunner Søerne ved Stormkap.

I Sommeren 1908 ankom Arten 16 Juni, altsaa nogle Dage

senere end Sommeren tilforn. Antallet af Ynglefugle svarede paa det nøjeste til, hvad jeg paa det samme Terrain havde talt i 1907, nemlig ca. 20 Par. I Begyndelsen af Juli rugede, saa vidt jeg kunde skønne, de fleste Hunner, og Hannerne var da trukne bort. Nogle enkelte golde Hunner var at se til henimod August.

Det lykkedes mig ikke at finde en Rede med Æg; men af de ikke saa faa gamle Reder, jeg fandt ved Stormkap, fremgik det, at Arten ruger uselskabeligt, dels paa lavere vegetationsrige Fjældskraaninger og dels i det lave Land paa Smaaforhøjninger helst med Samlinger af større Sten omgivne af Græs. Ingen af de fundne Reder befandt sig langt fra Bugten (højest 1 Kilometer), til hvilken Ungerne rimeligvis straks efter Fødselen ledes hen. Rededunene er meget mørke, næsten sorte, og kan derved i de fleste Tilfælde skelnes fra den almindelige Ederfugls. Jeg skød rugende Hunner, hvis Bryst og Bug var næsten nøgne. I Rugetiden forlader Hunnen stundom Reden for kortere Tid ad Gangen og søger flyvende hen til den nærmeste Dam for at bade sig og søge Næring, Som saa mange andre rugende Fugle er den i denne Periode pirrelig og stridbar. Jeg iagttog saaledes en Aftenstund en Hun, der netop havde forladt sin Rede. Hurtigt og saa lavt flyvende, at det saa ud, som om den stedse berørte Jorden med Vingespidserne, stilede Fuglen lige ned imod mig, der stod ved Bredden af en Dam med ganske lavt Vand. Arrigt knurrende kredsede den mig nogle Gange tæt forbi, indtil den endelig kastede sig i Dammen. Efter at have slukket sin Tørst og ordnet lidt paa Fjerene, som den ved et Par hurtige Sæt under Vandet fik til at ligge tilfredsstillende, svømmede den under en ejendommelig Knurren og Hvæsen og med rejste Hovedfjer lige hen imod mig tilsyneladende meget ilde berørt af min Nærværelse. Nu og da gav den sig til at snadre i det lave Vand som en tam And for snart atter at tilkendegive sin Misbilligelse af Situationen. For at forvisse mig om, at det var en Rugefugl, skød jeg Ederfuglen, som jeg fandt meget afmagret og næsten nøgen paa Bugen. I den Tid Konge-Ederfuglen søger de ferske Vande, udgøres dens Næring for en stor Del af Planteføde. Jeg fandt dog ogsaa rigelige Levninger af Insekter især af Myggelarver i de Maver, jeg undersøgte.

I Maverne af skudte Dununger fandtes ubestemmelige Krebsdyr-Rester, Plantelevninger og Smaasten.

Naar undtages den V-formede sorte Tegning paa Struben

der varierede noget i Udstrækning og Intensitet, fandt jeg ingen nævneværdig Forskel i Hannernes Udseende.

Derimod varierede Hunnerne en Del i Farve. Nogle, vist meget gamle Fugle, var meget lyse, andre ret mørke. Hos en enkelt skudt Hun (lystfarvet) fandt jeg en ret udviklet Næbpukkel: hos andre en svagere Antydning til en saadan.

Til Museet hjembragtes Skind af 4 gamle Fugle, samt 3 Dununger i Spiritus. Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsangivelse	Vinge	Næb[1]	Tarse
♂ ad.	24/6 07. Stormkap.	269 mm.	32 mm.	48 mm.
♂ ad.	10/6 07. Sø v. Skibshavnen.	263 —	32 —	47 —
	Anm.: Totallængde 600 mm. (maalt paa frisk Fugl).			
♀ ad.	24/6 07. Stormkap.	257 mm.	31 mm.	46 mm.
♀ ad.	18/8 06. Stormkap.	256 —	31 —	46 —
	Anm.: Totallængde 560 mm. (maalt paa frisk Fugl).			

Mergus serrator (L), Toppet Skallesluger.

Kun en Gang traf jeg Arten. Under mit sidste Besøg paa Renskæret om Natten 21 Juli 1908, passerede en gl. Hun mig tre Gange forbi, medens jeg stod ved Kysten paa Øens Vestside. Fuglen fløj stedse ganske lavt og kastede sig omsider ca. 300 Meter ude, hvorefter den hurtigt svømmede ind mod Land, hvor den i Ternevrimlen kom mig ud af Syne. Saa vidt jeg efter dens Adfærd kunde skønne, maatte den have Rede paa Øen, hvad der desværre ikke gaves mig Lejlighed til nærmere at undersøge, da jeg af Hensyn til Hjemrejsen maatte skynde mig om Bord.

Bernicla torqvatus Boie *typicus,* Knortegaas.

Arten viste sig kun undtagelsesvis om Foraaret paa Træk Nord efter. Ekspeditionens Geolog traf saaledes under en Slæderejse paa Koldewey Ø 8 Juni 1907 syv Knortegæs i Flok. I stærk Snetykning kom Gæssene trækkende langs Kysten og kastede sig ved Strandbredden paa Øens Østside. En Han blev her skudt. De tilbageblevne Fugle trak derefter ud over Havisen og tog Sæde ved Randen af en Smeltevandspyt. De følgende Dage viste de samme 6 Gæs sig atter, meget sky, men dog stedse følgende

[1] Fra Næseborets bageste Rand til Næbspids. Denne afvigende Maaling er foretaget, fordi Pandefligene i Længde varierede meget stærkt.

Slædeholdet i nordlig Retning. Ofte satte Gæssene sig ved Strandbredden eller paa de kæragtige Partier, der paa flere Steder strækker sig ud imod denne.

I Begyndelsen af Juni 1908 traf jeg enkelte Smaaflokke af Knortegæs ved Bredderne af de ferske Vande i Nærheden af Skibshavnen. Gæssene saas oftest gaaende et Stykke fra Vandet for at afplukke de nye, korte Græsspirer.

Meget aarvaagne og sky. Om Artens Forekomst højere mod Nord har jeg fra det nordrejsende Slædehold (Koch, Bertelsen og Tobias Gabrielsen) modtaget nedenstaaende Notitser:

4 Juni 07. — 81° 12′ n. Br. En Flok (13) Knortegæs trak fra Land ud efter. Meget Smeltevand paa Isen. ½ Mil til nærmeste aabent Vand.
6 Juni 07. — 80° 57′ n. Br. 24 Knortegæs saas ved Iskanten.
8 Juni 07. — 80° 23′ n. Br. 5 Flokke Knortegæs (ca. 25 Stykker i hver Flok) saas ved Kysten og ved det aabne Vand.
9 Juni 07. — 80° 20′—80° 10′ n. Br. Mindst 100 Knortegæs laa dels ved Isfoden, dels i det aabne Vand. Navnlig i Smaabugterne vrimlede der af Gæs og andre Søfugle.
12 Juni 07. — 79° 40′ n. Br. 17 Knortegæs kom flyvende og satte sig oppe i Land.
13 Juni 07. — 79° n. Br. En Flok Knortegæs set.

Efter Brønlunds efterladte Dagbog har Mylius-Erichsens Slædehold set og skudt en Del Knortegæs i »Mylius-Erichsens Land« nær ved Kysten. I Dagbogen hedder det blandt andet: »24 Juni 1907. Mange Knortegæs trækker i Dag Syd over. Skudt 9 Gæs.«

Der er vel næppe Tvivl om, at Knortegaasen yngler i det nordligste Østgrønland; men nogen sikker Oplysning om Forholdet har jeg ikke kunnet fremskaffe.

Til Museet hjembragtes Skindet af den paa Koldewey Ø 8 Juni 1907 skudte Han, paa hvilket følgende Maal er tagne:

Vinge fra Haandrod til Spids	Næb	Tarse
324 mm.	33,5 mm.	60 mm.

Bernicla leucopsis (Boie), Bramgaas.

Kun paa et ganske bestemt Omraade tilmed af forholdsvis ringe Udstrækning havde Arten fast Tilhold. Undtagelsesvis blev der — i Træktiderne — set Bramgæs andre Steder, men aldrig

langt fra nævnte Tilholdssted. Af Ekspeditionens Nordrejsende blev Arten ikke set. I det paa Smaasøer, Damme og mindre Elve saa rige Landskab Nord og Øst for Lakseelven og Hvalrosodde fandt jeg i August 1906 mange Steder efterladte Fjer og Ekskrementer af Bramgæs. Der blev her 25 og 27 August set henholdsvis 7 og 2 Gæs. I Landet lidt længere mod Vest i Nærheden af Fjældpartiet Trekroner fandt jeg 23 Maj 1907 ved de græsbevoksede Bredder af en større Sø — »Gaasesø« — talrige fjorgamle Efterladenskaber af Bramgæs. De ferske Vande var endnu fuldstændigt dækkede af Is, og store Snemasser skjulte næsten overalt Jorden.

Det undrede mig derfor ikke lidt, da jeg ved Midnatstid saa en Bramgaas komme trækkende Syd fra og skræppende dale ned paa Snemarkerne et Par Kilometer N. for Søen.

Den 11 Juni saa og skød jeg ved en ubetydelig og kun delvis aaben Ferskvandsdam mellem Grushøjene paa Stormkap en enligt gaaende gammel Han. Denne Gaas var saa lidt sky, at den, efter at jeg een Gang havde skudt fejl til den, rolig blev gaaende paa Bredden af Dammen. I dens Mave fandtes kun Plantelevninger, især vissent Græs.

Den 7 August saa jeg ved Lakseelvens Munding 15 Bramgæs, der gik og afnappede det fine Græs langs Bredden. Disse Gæs var overmaade sky. En Mængde blege og afslidte Fjer, som de efterlod paa Stedet, røbede, at de var i Fældning.

Den 15 August traf jeg ved Gaasesøens vestre, stejle Brink op imod Trekroner 2 Bramgæs, der ved min Ankomst gik paa de ud imod Søen liggende lave med frodige Polarpil og anden Vegetation bevoksede Klipper. Gæssene var i stærk Fældning og næppe i Besiddelse af fuld Flyveevne, hvorfor de hurtigst søgte ned til Søen, hvor de blev skudte. Det var gamle Fugle, Han og Hun. Maver og Spiserør var fyldte med Stængelstykker, Blade og Rakler af Polarpil, Frø af forskellige Planter samt fint Græs.

Omtrent samtidig var en større Flok Bramgæs (ca. 50 Stk.) set i Kæret N. for Skibshavnen. Foruroligede og jagede af de ved Skibet værende Slædehunde forlod Gæssene snart Stedet.

Den 8 og 9 Juni 1908 fik jeg først Lejlighed til at iagttage Bramgæssene paa deres egentlige Yngledomæne. I et afsides liggende Kær- og Moseparti dybt inde i Landet Nord for den ved sin Størrelse og storslaaede Omgivelser imponerende Sælsø,

mindst 10—15 Kilometer fra nærmeste Saltvand, førte Gæssene en behagelig og af mig hidtil uanet Tilværelse.

Nævnte Terrain, hvis længste Udstrækning gaar i nordlig Retning, indtager et Fladerum af ca. 16 □ Kilometer og begrænses mod Vest af en Fjældkæde, hvis nederste Skraaninger dækkes af en Vegetation, yppigere end jeg har fundet den noget andet Sted i Nordøstgrønland. Mod Øst og Nord taber Kærstrækningen sig i golde, stenede og med Sandbastioner isprængte Sletter med enkelte dybt liggende Ferskvandsbassiner fuldstændigt blottede for Vegetation. Mod Syd hæver sig Trekroners bratte og golde Fjældvægge i en Højde af 360 Meter med deres ganske smaa terrasseformede Afsatser.

I selve Kær- og Moseterrainet var Vegetationen overmaade rig og yppig. Saavel Polarpilen som de øvrige Vækster optraadte her i relativt kæmpemæssige Størrelser. Trods den tidlige Aarstid var Sneen overalt bortsmeltet, og et Utal af Smeltevandsdamme, større og mindre, gav Stedet en for Svømme- og Vadefugle forøget Tillokkelse. Det stærke Sollys' Indvirkning paa den mørke, tørveholdige Jord er sikkert Aarsagen til den usædvanlig tidlige Snesmeltning.

Ved min Ankomst stod Bramgæssene parvis eller i Smaaflokke i Vandpytterne eller gik græssende i Nærheden af disse, stundom ogsaa højt op ad Fjældsiderne. Paa bestemte Tider af Døgnet forlod Gæssene saa godt som alle Kæret og forsvandt i sydlig Retning over mod Trekroners midterste og højeste Parti. I den Tro, at der i Nærheden af Fjældet fandtes en større Sø, hvor Gæssene efter endt Fouragering søgte hen, begav jeg mig over i den angivne Retning. Jeg fandt ogsaa et Par større Bassiner med fersk Vand og traf i disse nogle faa Gæs, som opskræmmede søgte videre ind mod Fjældet. Da jeg kom dette nær paa 1 Kilometer fik jeg Løsning paa Gaaden. Langs den vældige Fjældmur svirrede som Bier uden for en Kube Bramgæssene frem og tilbage, og en vedholdende Summen, der maaske snarere lød som en fjærnt, dæmpet Snakken, naaede mit Øre. Siddende ved Fjældets Fod iagttog jeg nu i nogle Timer Gæssenes Færd. Ved Brugen af Kikkert kunde jeg uden Vanskelighed nøje mærke mig selv de mindste Enkeltheder. Medens en Del Gæs stedse fløj langs Fjældsiderne og undertiden steg saa højt til Vejrs, at de gik over Fjældet og forsvandt paa den modsatte Side, sad Størsteparten af Fuglene som Regel parvis om-

kring paa Fjældmurens Afsatser, af hvilke nogle syntes saa ringe i Størrelse, at de næppe kunde afgive Plads for Fugleparret end sige tillige for en Rede. Kun paa Fjældets midterste, lodrette og fuldstændigt golde Parti holdt Gæssene til og aldrig lavere end ca. 200 Meter fra Fjældets Basis. Da Lokaliteten var ganske ubestigelig, maatte jeg nøjes med ved at affyre nogle Riffelkugler mod Fjældmuren at opskræmme Gæssene og derved at danne mig en Forestilling om Koloniens Størrelse. De for Tiden »hjemmeværende« Fugle udgjorde ca. 150 Stkr. Rugning var, saa vidt jeg kunde skønne, endnu ikke begyndt. Jeg havde bestemt Indtryk af, at en Del Gæs søgte Fjældet uden dog at have til Hensigt at yngle. Et Par Hunner, jeg senere skød ude i Kæret, havde saaledes kun ganske uudviklede Æg i Æggestokkene.

Ved Fjældet var Gæssene ikke synderligt sky og ænsede kun lidet mine Skud; den store Højde, i hvilken de stedse befandt sig, gjorde dem trygge. I Kæret var de derimod yderst forsigtige og havde næsten altid Vagtposter ude, medens de gik og søgte Føde. Hannerne var synligt større og stærkere i Farverne end Hunnerne. Paa Fjældsiden midt i Gaasekolonien havde et Par Falke deres Rede. (Om denne og Falkenes Forhold til Bramgæssene se under *Falco gyrfalco*). Paa Grund af Stedets afsides Beliggenhed og Ekspeditionens nær forestaaende Hjemrejse fik jeg desværre ikke senere Lejlighed til at iagttage Bramgaasekolonien.

Til Museet er hjembragt Skind af 3 gamle Fugle, paa hvilke følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsangivelse		Vinge	Næb	Tarse	Totallængde af den friske Fugl
♂ ad.	11/6 07.	Stormkap.	410 mm.	33 mm.	77 mm.	710 mm.
♂ ad.	15/8 07.	Gaasesøen.	Fældning.	32 —	77 —	
♀ ad.	15/8 07.	—	390 mm.	32 —	71 —	

Lagopus mutus (Mont.) Fjældrype.

Næsten overalt i de af Ekspeditionen berejste Egne blev der truffet Ryper, men ingen Steder i større Mængder.

Forholdsvis hyppigt var Arten at finde ogsaa i Yngletiden paa Øerne, endog paa de allermindste, baade yderst ude mod Havet som paa Lille Koldewey Ø, Maroussia, Yderskærene, Orléans Øen og fl., og længst inde i Fjordene, f. Eks. paa Nordre

Orienteringsø og samtlige Smaaøer i Dove Bay. Paa Ymers Nunatak 60 Kilom. inde paa Indlandsisen (Nord for Dronning Louises Land) blev der i April 1908 set mange Rypespor. Paa en Højslette af meget vid Udstrækning og beliggende 500 Meter over Havet — 83° 12′ n. Br. — fandt Koch og Bertelsen 18 Maj 1907 friske Rypespor paa Sneen. Efter Brønlunds efterladte Notitser har Arten været ret almindelig i »Mylius-Erichsens Land«, vist især langs Vestsiden af »Danmarks Fjord«. Rejseholdet har saaledes her paa én Dag, 26 August 1907, skudt 13 Ryper.

I den absolute Mørketid var Ryper eller deres Spor trods talrige Undersøgelser paa forskellige Lokaliteter intet Steds at finde, og der er ikke Tvivl om, at Arten for de 3 Maaneder forlader den Del af Nordøstgrønland, hvorom her er Tale. Rimeligst er det vel at antage, at Vandringen kun strækker sig til noget sydligere liggende Egne af Østgrønland[1], eftersom Ryperne atter begyndte at indfinde sig først i Februar, inden Solen endnu var kommet over Synskredsen. (Ved Skibshavnen viste de første Ryper sig i 1907 den 4 Februar; i det følgende Aar 4 Dage senere). Trækket strakte sig over Februar, Marts og det meste af April, og Antallet af Ryper inden for et bestemt Omraade kunde i denne Tid variere meget stærkt.

I Smaaselskaber paa 2—5 Individer, sjældnere flere, men ogsaa ret ofte enkeltvis, strejfede Ryperne i den koldeste Tid (Februar og Marts) om paa Sletterne, for det meste i Nærheden af Kysten, søgende Næring paa de af Stormen affejede Partier. Knopper og korte, overbidte Stængelstykker af Polarpil udgjorde deres vigtigste Næring. Maverne af de fra denne Aarstid skudte Ryper indeholdt tillige efter Dr. Lindhards Undersøgelser *Dryas octopetala* (Blade) og *Saxifraga oppositifolia* (Bladrosetter). Den lave Temperatur — ofte henved ÷ 40° — syntes, naar Vejret iøvrigt var godt, ikke synderligt at genere de haardføre Fugle. Kun under heftige Snestorme og paa Tider, hvor Jorden var dækket af et tykt, jævnt liggende og skorpet Snelag, faldt det Ryperne haardt at friste Tilværelsen.

Mod Solnedgang søgte Rypen til Fjælds for at overnatte. I dyb Sne — altid i Fjældets Læside — opskrabede den et indtil 20 cm. dybt Hul, lige netop stort nok for Fuglens Krop, og her tilbragte den saa Natten, at dømme efter Maaden, hvorpaa dens Ekskre-

[1] Overvintrende Ryper er efter H. Winge: Grønlands Fugle trufne — endog i Mængder — paa Shannon Ø.

menter om Morgenen fandtes aflejrede, i een og samme Stilling. Hvor flere Ryper havde overnattet i Selskab, saas de enkelte Fordybninger inden for et ret snævert Omraade i relativt større eller mindre Afstand fra hverandre, dog aldrig ganske tæt sammen. Ogsaa i snævre, snefyldte Fjældslugter overnattede Ryperne ofte.

Et Par Gange fandt jeg mine gamle Fodspór paa denne Maade tagne i Besiddelse af Ryper.

Ikke saa sjældent opjagedes Ryperne om Natten af Fjældræv eller Lækat, hvad jeg i nyfalden Sne let kunde konstatere. I intet Tilfælde fandt jeg dog Tegn paa, at en Rype under slige Omstændigheder var bleven bortsnappet.

Overfor Mennesker kunde Ryperne vise sig utroligt frygtløse eller maaske snarere indolente. Naar Fuglene om Dagen havde ædt sig mætte, sad eller laa de paa Sneranden ved den sidst benyttede Fourageringsplads ubevægelige og derfor yderst vanskelige at skelne fra Omgivelserne. Ofte var de under slige Forhold næsten ikke til at drive op fra deres Lejer i Sneen og lod sig skyde ned til sidste Individ. Opjagede fra Hvilepladserne løb de undertiden kun nogle faa Skridt for derefter ved lynsnare Fodbevægelser at opskrabe sig et nyt Hul. Gik Ryperne omkring paa en snebar Plet for at søge Føde, var de mindre dorske, men lod sig dog komme nær paa 3—4 Meter eller mindre. Hunnerne syntes da mindst taalmodige overfor menneskelig Tilnærmelse. Ved at rejse Nakkefjerene som en spids Top og lægge Vingespidserne op over Haleroden samtidigt med, at den under en dæmpet Klukken, jeg nærmest kan sammenligne med Lokketonen hos Kvækerfinken, udførte nogle nejende Bevægelser med Hoved og Forkrop, tilkendegav Rypehunnen, at den stod i Begreb med at flyve op. En lignende Adfærd kunde dog ogsaa være Tegn paa særligt Velbefindende. Umiddelbart efter stærkt og jævnt Snefald, hvorved Jorden overalt tildækkedes, viste Ryperne sig paafaldende sky og flygtige. For faa Øjeblikke ad Gangen satte de sig paa Klippetoppe og de frem over Sneen ragende, større Sten, for igen under hurtig, lydløs Flugt at gøre sig usynlige om Fjældhjørner, ad dybe Slugter eller ud over vidt strakte Sletter. I Løbet af nogle Timer, naar Ryperne havde fundet sig nogle nye Foderpladser, kom der igen Ro over dem. Skorpet Sne gennemhakkede Ryperne først med Næbbet, hvorefter de med Fødderne banede sig Vej ned til de eftersøgte

Vækster. Isslag eller Rim borthakkedes omhyggeligt af Planterne, forinden Rypen fortærede disse.

Enkelte Hanner hørtes, naar Vejret var smukt, skogre allerede i Slutningen af Marts. Parvis optraadte Ryperne dog først en Maaned senere, til hvilken Tid Hannerne havde opnaaet det rette Parringsudseende med stærkt farvede og udviklede Hudkamme. Hannens Skogren lyder nærmest som orrrr.

Den 13 Marts 1908 traf jeg paa Harefjeldets østre Skraaning 5 Hunryper i Flok. Medens de 4 gik om og søgte efter Føde sad den 5te paa Toppen af en enligt liggende, stor Sten, hvorfra den to Gange som en Han steg skogrende til Vejrs. Denne Hunrype teede sig overhovedet som en Han i Parringsaffekt. Med stærkt udbredte Styrere og rejste Kamme dalede den ned paa Stenen, hvorfra den senere fløj ned paa Jorden for med sænkede Vinger og rejste Nakkefjer at kokettere med sine Veninder, Kønsbestemmelsen af samtlige fem Ryper, som jeg senere skød, frembød ingen Vanskeligheder. Den mærkelige Han-Imitator indeholdt Æg saa store som Hønsehagl. Vejret var under Iagttagelsen særdeles smukt.

Ved Parringens Begyndelse forlod de fleste Ryper det lave Kystland og søgte dybere ind i Landet for at yngle. Som tidligere antydet, ynglede ogsaa en Del Ryper paa Øerne, hvor de jo om Sommeren var mindre udsatte for Efterstræbelser af Ræv og Lækat. Parringen fandt som Regel Sted i de tidligste Morgentimer, paa hvilken Tid Ryperne nu fortrinsvis var paa Færde overhovedet. Æglægningen begyndte i første Halvdel af Juni. (Et fuldbaarent Æg med Skal udtaget af Fuglen skriver sig fra 11 Juni). Hannen holder sig efter mine Iagttagelser i Nærheden af Reden, ogsaa efter at Hunnen har begyndt at ruge. Paa den lille Klippeø »Pladen« i Dove Bay traf jeg 16 August et Kuld (9) Rypeunger, lidt større end Stære. I Slutningen af August og Begyndelsen af September blev der flere Gange set Rypeflokke paa henved en Snes Stykker, unge, næsten fuldvoksne Unger og gamle Fugle mellem hverandre.

I Maverne af skudte Rypeunger fandt jeg baade Insekt- og Plantelevninger. Ogsaa de gamle Ryper lever om Sommeren for en Del af Insekter.

Henimod Tiden for Afrejsen — i Oktober — viste Ryperne sig igen paa de lavere Kystsletter, som under Foraarstrækket, enkeltvis eller i Smaaflokke.

Rypens Unger efterstræbes foruden af de to før nævnte Rovdyr af Ravn, Falk og Sneugle. For de gamle Fugles Vedkommende er Falken sikkert den værste Fjende. Efter Affaldet ved Falkerederne at dømme er det dog vist kun forholdsvis faa Ryper, der ad denne Vej gaar til Grunde.

Den nordøstgrønlandske Rypes Fældning.

Som før nævnt finder Æglægningen i de af Ekspeditionen berejste Egne som Regel Sted i første Halvdel af Juni.

Allerede i en forholdsvis spæd Alder faar Kyllingen her som andet Steds Svingfjer, der sætter den i Stand til at flyve.

Den første Fjerdragt, som Rypekyllingen iklædes, bestaar paa Ryggen af vatrede Fjer, hvis Grundfarve er sort. Tværbaandene paa den sorte Grund, der giver Ungen det vatrede Udseende, er af hvidgraagullig Farve. Paa Skulderen og Midtryggen er Fjerene hovedsagentligt sorte med enkelte lyse Kantpletter af førnævnte Farve. Brystet og Forhalsen har hvidgraagullige Fjer med sortegraa Tværbaand; det samme gælder Kropsiderne. Bug og Undergump er graahvide, Svingfjerene lyst graalige med lyse Tegninger.

Fra denne Dragt gaar Rypekyllingen over i sin første mørke, den voksne Fugl tilhørende Dragt. (3 Skind i dette Stadium foreligger — 2 Hunner, 1 Han skudte paa »Rypefjæld« 29 August 1906). Disse unge Fugle har mistet næsten alle de graa Svingfjer, som er bleven erstattede med den voksne Fugls hvide. Halen bestaar nu af vel udviklede, tuschfarvede Fjer, med smalle hvide Endebaand. Bugen og Undergumpen samt Fodens Fjerbeklædning er hvid. Paa Ryg, Forhals og Hoved findes Fjer, der repræsenterer baade Kyllingens første Fjerdragt med den før nævnte brede Vatring paa sort Grund, og de den voksne Fugls første mørke Dragt tilhørende, fintvatrede Fjer, som har en lys graagulbrun Farve med fine sorte Fjerbaand i zig-zagløbende Figurer.

Den unge Rype gaar fra denne Dragt over i sin første rene Vinterdragt, der er hvid med Undtagelse af Tøjlerne, Halen og Svingfjerenes Skafter, som er sorte.

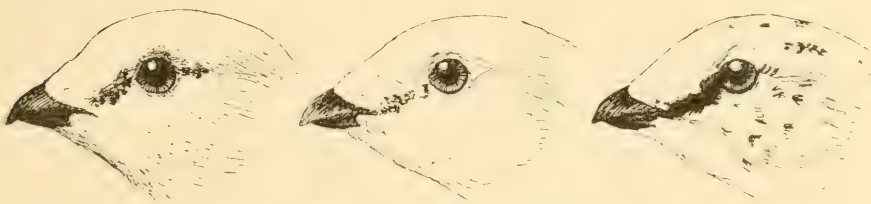
I Vinterdragten bærer alle Hanner sorte Tøjler, hvis Fortsættelse altid er at se bag Fuglens Øje.

Ogsaa de fleste Hunner bærer Tøjler, der dog hos mange — vel yngre — Individer kun er markerede ved mørke Pletter

nærmest Næbroden og sjældent hos dette Køn fortsættes bag Øjet. Undtagelsesvis skød jeg Hunryper uden Spor til Tøjler. I Løbet af Oktober Maaned forsvandt, som tidligere antydet, saa godt som alle Ryper fra Landet og gensaas de første Dage af Februar.

Ryperne var da alle hvide — Tøjler, Styrefjer og Svingfjerribber undtagne. Enkelte Individer (af begge Køn) bar en ganske enkelt vatret Fjer af sidste Efteraarsdragt paa Halsen, Kroen, Overvingen eller Overgumpen.

Den hvide Dragt bibeholdes i Marts og April. For Hunnernes Vedkommende ser man i Maj talrige frembrydende sorttværstribede Fjer paa svovlgul Bund. (Tre Skind fra denne Fældningsperiode foreligger: 1 fra 25 Maj, 2 fra 26 Maj.)

Fjældrype (*Lagopus mutus*). Hunner.

Efterhaanden viger nu den hvide Dragt for de tværbaandede Fjer, og ved Rugningens Begyndelse optræder Hunrypen navnlig for Ryggens Vedkommende ganske i den mørkere farvede Sommerdragt. Karakteristisk for denne Dragt er Rygfjerenes sorte Farve med straagule Baand. Rygfjerenes Midte er sort og Tværbaandene mødes hos disse ikke ved Ribben. Paa Forbryst, Hals og Kropsider er Fjerene derimod kraftigt gule med brede, tværs over Fjeren gaaende sorte Baand.

En Hun, skudt 11 Juni og indeholdende et fuldbaarent Æg, har den her beskrevne Rygfarve kun med den Forskel, at Fjerenes gule Kanter mange Steder er falmede saaledes, at man snarere maatte kalde dem graahvide.

Paa Bugen er endnu ikke alle hvide Fjer forsvundne, og det er muligt, at Bugen i denne Dragt hos nogle Individer vedbliver at være hvid.

En Hun, skudt 15 August 1907 paa Klippeøen Pladen (gik med et Kuld Kyllinger), er nu paa Ryggen saa stærkt falmet, at Fjerenes sorte Partier har Overvægten, og de lyse Partiers gullige

Tone næsten er forsvundet, hvorved Fuglen gør et mørkt graaligt Indtryk. Denne Hunrype havde hele Undersiden tværstribet.

Fra denne (Sommerdragt) gaar Hunrypen over i Efteraarsdragten. Et Par Individer skudt 15 og 16 August er i næsten ren Efteraarsdragt; men Sommerdragtsfjer er dog endnu at finde, spredte omkring paa Fuglens Ryg, Kropsider o. a. Steder. En Rypehun skudt nogle faa Dage tilforn er endnu nærmere ved den rene Efteraarsdragt. Denne bestaar af brungraa, fint vatrede Fjer; Bugen og Vingerne alene er hvide. De nævnte, fint vatrede Fjer ser saaledes ud: Paa den brungraa Grund staar talrige sorte Punkter, der ikke løber sammen til en Linie, men dog danner en Art Zigzagtegning tværs over Fjerene, der hen imod Spidsen har et lyst Tværbaand. Selve Fjerens Kant er graasort.

I aldeles ren Efteraarsdragt saas ingen Hunner. Inden Hunrypen forlader Landet, viger efterhaanden den fint vatrede Efteraarsdragt for den hvide Vinterdragt.

For Hanrypens Vedkommende gælder det, at den i Parringstiden som Regel bærer fuld Vinterdragt; men allerede inden Hunnen har begyndt Rugningen, viser der sig paa Issen tværbaandede Sommerdragtsfjer. Efterhaanden som nu Hannens Fældning fra den hvide Dragt til Sommerdragten tager Fart, trækker Fuglen sig tilbage til et skjult Liv i Fjældene, og det er derfor yderst vanskeligt at følge Iagttagelserne af den. — Det lykkedes mig saaledes kun at fremskaffe en Han i ren Sommerdragt, afbildet paa Tavle III.

Dens Bug og Vinger er hvide, Halen sort med tydelige hvide Endebaand. Rygfjerene er mørke med hvidgraa Tværbaand, men den herved fremkomne Vatring er dog smallere end hos de i tilsvarende Dragt foreliggende Hunner.

Det er troligt nok, at denne Dragt hos Hannen meget sjældent forekommer ren; thi inden den er fuldendt, er allerede Efteraarsdragtens fint vatrede Fjer skudte frem flere Steder paa Kroppen, og dette er jo paa Grund af den korte Tid, der er levnet Hanrypen paa disse nordlige Breddegrader, forklarligt nok. Man betænke, at den fra Slutningen af Juni til Slutningen af September skal gennemløbe Fældningen fra hvid Vinterdragt til Sommerdragt, fra Sommerdragt til Efteraarsdragt og fra denne tilbage til hvid Vinterdragt. Intet Under da, at Hanrypen om Sommeren næsten altid ses i blandet Dragt.

Den rene Efteraarsdragt er efter min Mening meget smuk: Bug, Vinger og Hale som i Sommerdragten, Kroppens øvrige Fjer af en fin brungraa Farve med den under Hunnen beskrevne fint punkterede Vatring. I denne Dragt foreligger 4 Individer; Bundfarven hos disse svinger mellem lyst brungraa og en noget »varmere« Farvetone. Paa Grænsen imellem Bugens hvide Fjer og Kropsidens brune vatrede ses paa næsten alle Ryper af begge Køn Fjer, der er dels hvide dels vatrede, og disse Fjer har formodentlig givet Støtte for Antagelsen om, at Omfarvning fra Efteraars- til Vinterdragt fandt Sted. De foreliggende Rypeskind hjemler ikke en saadan Antagelse, idet nye, hvide frembrydende Fjer overalt er at finde.

Fra Efteraarsdragten gaar Hanrypen altsaa ved Fældning igen over i den hvide Dragt.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Regler for Artens Kloskifte, tør jeg intet bestemt sige, idet jeg paa dette Punkt til alle Aarstider og hos begge Køn af forskellige Aldre var Vidne til de allerstørste Uligheder.

Til Museet er hjembragt Skind af 14 voksne Ryper, 3 næsten voksne Unger og 1 mindre Unge (i Spiritus). Desuden 1 Æg.

Følgende Maal er tagne:

Køn	Alder	Dato	Stedsbetegnelse	Vinge	Anmærkning
♂	ad.	14/2 07	Koldewey Ø	215 mm.	(Maalt paa frisk Fugl)
♂	ad.	15/2 07	Skibshavnen	208 —	(Maalt paa Skind)
♂	ad.	6/5 07	do.	187 —	do.
♂	ad.	9/5 07	»Maroussia«	200 —	do.
♂	ad.	11/6 07	Stormkap	211 —	do.
♂	ad.	20/6 08	»Pladen«	206 —	do.
♂	ad.	29/8 06	»Rypefjæld«	206 —	do.
♂	ad.	5/9 06	Kap Bismarck	201 —	do.
♀	ad.	11/3 07	Hvalrosodde	200 —	(Maalt paa frisk Fugl)
♀	ad.	17/3 07	Thermometerfjæld	200 —	do.
♀	ad.	25/5 07	Hvalrosodde	201 —	(Maalt paa Skind)
♀	ad.	26/5 07	Rypefjæld	182 —	do.
♀	ad.	15/8 07	»Pladen«	187 —	do.
♀	ad.	15/8 07	do.	187 —	do.

Colymbus septentrionalis (L.), Rødstrubet Lom.

Den rødstrubede Lom var i Sommertiden yderst almindelig at træffe i de ferske Vande, saa vel nær ved Kysten som dybt inde i Landet. Ved Elvmundinger og — om end sjældnere — i Smaabugter og Fjorde saas Arten ogsaa. Nordligst blev den set af Koch og Bertelsen paa ca. 80° 30′ n. Br. (9 Juni 1907). Medens Skibet endnu befandt sig ude i Isen lidt Nord for Kap Bismarck, saa Mylius-Erichsen paa en Baadtur ind mod Land 14 August 1906 ni flyvende Lommer i Flok. Efter Meddelerens Skøn tilhørte de Arten *glacialis*. Rimeligere forekommer det mig efter den mig nærmere opgivne Beskrivelse af Fuglen — Størrelse, Skrig og Flugt —, at det har været *septentrionalis*[1]. Til Søerne ved Skibshavnen og paa Stormkap indfandt Lommerne sig i første Halvdel af Juni. I 1907 blev den første Lom set 8 Juni, i 1908 3 Dage senere. Enkelte Hanner viste sig først. Under en vidt lydende, gjaldende Kaglen strejfede de om umaadelig højt til Vejrs for at afsøge Terrainet for aabent Vand, der i de første Dage var yderst sparsomt at finde. I selv de usleste Vandpytter blandede Lommerne sig med Kongeederfugl og Havlit. Revner og Vaager i Havisen søgte Arten kun undtagelsesvis.

I Sommeren 1907 ynglede Lommerne ikke, men holdt sig dog længe parvis paa Ynglestederne. Antallet af Fugle svarede til, hvad jeg i August 1906 havde iagttaget. 1908 fandt jeg Arten ynglende over alt, hvor passende Lokaliteter frembødes: Større og mindre Ferskvandssøer med helt eller delvis græsbevoksede Bredder. Da Ungerne ikke, som Konge-Ederfuglens og Havlittens, føres ud til det salte Vand, medens de endnu er smaa, vælges Rugepladserne ogsaa undertiden fjærnt fra Kysten. Den først fundne Rede indeholdende 2 ganske svagt rugede Æg skriver sig fra 6 Juli (en lille Sø ved Skibshavnen, næppe 100 Meter fra Kysten). Redefuglen var overordentlig sky og forlod flyvende Æggene, naar jeg lod mig til Syne paa en Afstand af over 200 Meter. Efter i nogen Tid at have kredset skræppende omkring Søen stedse meget højt til Vejrs kastede Fuglen sig langt ude paa Bugten, hvorfra den efter henved ¼ Times Forløb vendte tilbage paa ny ængsteligt kaglende og stadig kredsende højt over Reden. Først efter at jeg havde forladt

[1] Arten *glacialis* blev med Sikkerhed kun set én Gang i N. O. Grønland.

Søen, kastede Fuglen sig næsten lodret og under de ejendommelige skruende Bevægelser, der karakteriserer Artens Flugtmanøvrer, paa Søen og begav sig derefter hurtigt svømmende hen til Reden. Hannen opholdt sig som Regel i en anden Sø tæt derved. De fleste af de rugende Hunner, jeg senere iagttog, var mindre sky og nøjedes ved min Ankomst med at svømme et Stykke ud paa Søen, hvor de saa sammen med Hannen under en hæslig Skrigen eller Mjaven afventede min Bortgang.

Samtlige fundne Reder indeholdt 2 Æg. Disse varierede en Del, mindre i Farve end i Størrelse og Form. Redernes Anbringelse var paa det nærmeste ens: i umiddelbar Nærhed af Vandet, men kun hvor der fandtes lidt kort Græs eller anden Vegetation. Halvraadne, vanddrukne Plantestængler hentede fra Bunden af det lave Vand i Redens nærmeste Omgivelser samt enkelte friske Stængler afklippede med Fuglens Næb og anbragte omkring den øverste Rederand udgjorde Redematerialet. Den 10 Juli iagttog jeg en Hun sysselsat med at bygge Rede. Dagen efter var denne fuldt færdig; men der hengik dog 5 Dage, inden det første Æg blev lagt. Den paafølgende Dag rugede Fuglen paa to Æg.

Et Par næsten fuldt udviklede Unger endnu ledsagede af Moderfuglen blev 4 September 1906 sete og skudte i en Dam paa Snenæs. Dammen var allerede for Størstedelen tillagt med Nyis.

I Lakseelven, ved dennes Munding og i Bugten og Søerne der i Nærheden havde Mængder af Lommer fast Tilhold. Deres væsentligste for ikke at sige eneste Næring udgjordes her af Fjældørred (*Salmo alpinus*), der i uhyre stort Antal fandtes saavel i selve Elven som i den lille Bugt uden for denne. Ogsaa de fleste Ferskvandssøer husede Mængder af Ørred. I Maver af Lommer skudte straks efter Ankomsten, paa hvilken Tid Fuglene er henviste til Smeltevandspytter og mindre Damme, fandt jeg ofte vegetabilske Levninger.

Af Karakter er Lommen stridbar og ufordragelig særlig over for egne Artsfæller. Fra min Sommerstation paa Stormkap kunde jeg daglig iagttage deres Færden, dels i Dammen oppe i Landet, dels i Stormelvens Munding, til hvilke Fuglene paa visse Tider af Døgnet søgte ud for at fiske.

Liggende paa Vandet udstøder Fuglen en hæslig Lyd, nærmest at sammenligne med en arrig Kats Mjaven. Under sin høje, skønne og hurtige Flugt frembringer den derimod en vidt

lydende Kaglen. I Flugten er Lommen udholdende som ingen anden Svømmefugl. Timevis har jeg set den kredse om, indtil den med Lynets Fart, lokket af skrigende Fæller, kaster sig lodret ned gennem Luften under allehaande skruende og zig-zag-agtige Flugtformationer for til sidst med et lydeligt Plask at glide et langt Stykke henad Vandfladen. Straks er dens smukke Kaglen forvandlet til den hæsligste Mjaven, som den i nogle Minutter lader lyde om Kap med de Fæller, der har hidlokket den.

I Størrelse varierede Lommerne meget. Hannerne var gennemgaaende langt de største.

Under hele Opholdet i Nordøst-Grønland optræder Arten i fuld Sommerdragt.

Til Museet er hjembragt Skind af 3 gamle Fugle og af en næsten voksen Unge samt 2 Æg. — Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og	Stedsbetegnelse	Vinge	Næb	Tarse
♂ ad.	17/8 06.	Kap Bismarck.	289 mm.	53 mm.	71 mm.
♂ ad.	27/6 06.	Hvalrosodde.	278 —	53 —	71 —
♀ ad.	18/7 07.	Skibshavnen.	267 —	52 —	68 —

Æg:

			Længde	Bredde
6/7 08.	Skibshavnen.	1.	67 mm.	43 mm.
		2.	70 —	43 —

Colymbus glacialis (L.), Islom.

Kun én Gang traf jeg Arten. Under mit Ophold paa Hvalrosodde fra 20 August til 2 September 1906 saa jeg daglig 5 Islommer — alle gamle Fugle i Sommerdragt — ligge i Dove-Bay ud for mit Telt og i Regelen ikke langt fra Land.

Fuglene var yderst aarvaagne og sky. Selv naar de havde lagt sig til Hvile paa den sammenpakkede Is inde ved Strandbredden, mislykkedes mine Forsøg paa at komme dem paa Skud.

Naar Lommerne søgte Føde og ikke øjnede nogen Fare, var de saa optagne heraf, at de kun ganske momentvis viste sig paa Vandoverfladen. Deres Evne til for længere Tid ad Gangen at kunne holde sig under Vandet er stor og syntes langt at overgaa den rødstrubede Loms.

At Islommen, der jo ellers yngler sydligere paa Østkysten (efter Bay, se Medd. om Grønland 19 Hæfte 1896, skal den være almindelig ved Scoresby Sund) kun som en tilfældig Gæst og vel næppe ynglende viser sig i Nordøst-Grønland, maa sik-

kert søges i den Omstændighed, at de større, dybe Fjældsøer — Artens Ynglelokaliteter — her saa sent og i visse Aar aldrig bliver isfri.

Fulmarus glacialis (L.), Stormfugl (Mallemuk).

Paa »Mallemukfjældets« ca. 400 Meter høje, lodrette og ubestigelige Mur ud imod Havet (81° 12′ n. Br.) ynglede Arten efter Koch og Bertelsen i stort Antal. En Del Fugle tilhørende denne Ynglekoloni saas allerede i Midten af April paa en Kyststrækning fra ca. 79° 45′—80° 20′ n. Br. — Trods den tidlige Aarstid fandtes der her flere Partier med aabent Vand. Undtagelsesvis viste en enkelt Stormfugl sig uden for nævnte Strækning og da kun ved de yderste Øer og Skær og i stærk Taage. Inde i Fjorden lod Arten sig aldrig se. Under Sejladsen gennem Pakisen havde jeg — baade under Op- og Hjemrejsen — daglig Lejlighed til at iagttage Stormfuglene, som med stor Paatrængenhed og uden Spor af Frygt søgte hen til Skibet for at faa Del i det derfra udkastede Affald. I stærkt sammenpakket Is med kun sparsomme Partier af aabent Vand saas kun enligt flyvende Fugle; men paa Strækninger, hvor Isen optraadte i mindre, spredte Flager, samledes Stormfuglene i Selskaber paa indtil en Snes Stykker, sjældnere i endnu større Flokke. Ofte laa de i Skibets Kølvand, ivrigt kæmpende om de Spækstykker, der kastedes ud til dem. Medens Stormfuglene ude i Atlanterhavet var ret tilbageholdne og aldrig indlod sig paa at komme hen i Skibets umiddelbare Nærhed, var de inde i Isen saa frygtløse, at de bortsnappede Spækstykker, som jeg med Fingrene rakte frem til dem. Med en ombøjet Knappenaal som Krog og et Stykke Spæk som Madding kunde jeg i Kølvandet fange saa mange Fugle, jeg ønskede. Saa snart en indfangen Fugl gaves fri, bed den straks igen paa den udkastede Krog. Fra Vandoverfladen dykkede Fuglene ved ogsaa at benytte Vingerne med stor Færdighed efter de synkende Spækstykker undertiden til over 1 Meters Dybde. Derimod forsøgte de sig aldrig som Styrtedykkere. De indfangede Fugle forsvarede sig tappert med Næbbet og nappede mig ofte saa haardt i Haanden, at Blodet flød. Naar jeg satte dem paa Skibsdækket, lagde de sig straks ned og syntes ikke at kunne støtte paa Fødderne. Heller ikke naar de indfandt sig paa Isflagerne ved skudte Sæler, saa jeg dem staa oprejste. Ved en ubehjælpsom Kryben eller Vrikken

med Kroppen bevægede de sig langsomt fremad. Kun ved at vrikke sig hen til Isranden eller ved at styrte sig ud i Vandet lykkedes det dem atter at komme paa Vingerne. Fra Skibsdækket kunde de ikke flyve op.

Som Forsvarsmiddel udspyede de fangne Fugle en ildelugtende, klar, tranlignende Vædske, som hurtigt besudlede deres ellers saa rene Fjerklædning i en uhyggelig Grad. Saa godt som alle de fangne og skudte Stormfugle bar tydelig Rugeplet. I Maverne af de dræbte Fugle fandt jeg uden Undtagelse fortrinsvis Blæksputtekæber, hos en Del tillige Levninger af mindre Krebsdyr.

Da Spørgsmaalet vedrørende Forekomsten af en lys og en mørk Varietet, disses respektive geografiske Udbredelse og indbyrdes Forskellighed, saa vidt mig bekendt, endnu er ret svævende og derfor formentlig kan paakræve Interesse, skal jeg neden for anføre, hvad der paa disse Punkter dels ved egne Iagttagelser og dels gennem mine nordligere rejsende Kammerater er fremkommet.

Idet jeg først gengiver, hvad mine Rejsefæller har noteret om deres Iagttagelser ved »Mallemukfjældet« og nærmeste Omgivelser, maa jeg udtrykkeligt fremhæve, at jeg forinden deres Afrejse mod Nord nøje betegnede dem, hvilke specielle Oplysninger om sete Fugle, jeg ønskede, og at det for Stormfuglens Vedkommende særlig gjaldt de eventuelt sete Fugles Antal og Forholdet mellem Antallet af lyse og mørke Individer.

17 April 07. — 79° 45′ n. Br. — 5—6 Mallemukker, alle mørke Fugle, set. Faa aabne Partier i Isen. (Koch & Bertelsen.)

20 April 07. — »Mallemukfjæld.« 80° 12′ n. Br. — Mallemukkerne var til Stede i større Antal — nogle Hundrede næppe Tusinde — og tog Sæde paa Redepladserne højt til Fjælds. Udfløjne Fugle søgte stadig Øst over mod det aabne Vand. Langt det overvejende Antal var mørke Fugle. (Koch & Bertelsen.)

Under Retræten til Skibet i Juni beretter Koch & Bertelsen videre:

8 og 9 Juni. — 80° 23′ n. Br. — Mange Mallemukker langs Kysten i det aabne Vand. Mørke Fugle.

9 og 10 Juni. — 80° 20′—80° 10′ n. Br. Mallemukker i stort Antal — langt større end under Oprejsen. Fremdeles næsten udelukkende mørke Fugle.

(Den 15 Oktober 1907 ankom Dr. Lindhard og G. Thostrup til Mallemukfjældet og opholdt sig her i 3 Dage. Trods meget aabent Vand i Nærheden var Mallemukkerne fuldstændigt forsvundne.)

Mine egne Notitser vedrørende de paa Oprejsen sete Fugles Farver, fra Arten første Gang viste sig ved Skibet (lidt Nord for Shetlandsøerne) til dette forankrede ved Kap Bismarck er følgende:

9 Juli 06. — 61° 11′ n. Br.—1° 18′ v. Lgd. — Stormfugl set for første Gang. Kun 3—4 Fugle samtidig, alle udpræget lyse.

11 Juli 06. — 61° 46′ n. Br.—5° 26′ v. Lgd. Stedse ses nogle Stormfugle, dels flyvende omkring Skibet, dels liggende i Kølvandet. Aldrig større Flokke og altid lyse Individer.

13 Juli 06. — Passeret i Dag Store og Lille Dimon og saa en Del Stormfugle — alle udpræget lyse Fugle.

23 Juli 06. — Atlanterhavet 65° 26′ n. Br.—12° 12′ v. Lgd. Daglig nogle enligt flyvende Stormfugle ved Skibet — kun lyse Fugle.

24 Juli 06. — 66° n. Br.—11° 56′ v. Lgd. — Blandt nogle lyse Stormfugle saa jeg i Dag et mørkt Individ, tilsyneladende lidt mindre og med kortere Vinger end de hidtil sete, lyse Fugle.

25 Juni 07. — 67° 01′ n. Br.—11° 10′ v. Lgd. — ca. 30 Stormfugle laa i Flok i Nærheden af Skibet; kun 2 mørke Fugle i Flokken.

27 Juli 06. — Ud for Jan Mayen. — Mange Stormfugle — overvejende lyse Fugle.

28 Juli 06. — 71° 28′ n. Br.— 5° 08′ v. Lgd. — Stormfuglenes Antal er i Dag større end nogensinde; den lyse Varietet er endnu langt den almindeligste.

30 Juli 06. — 74° 30′ n. Br.— 3° 15′ v. Lgd. Storisen. — Mange Stormfugle klods paa Skibet og i Kølvandet. Det synes, som om den mørke Varietet nu er den fremherskende.

31 Juli 06. — Storisen ca. 75° n. Br. Af de i Dag sete Stormfugle — mindst 50 Individer — var ca. 75 % typisk mørke, enkelte Fugle med Overgang til lyse og Resten typisk lyse.

1 August 06. — Storisen. Vi fodrer stadig Stormfugle fra Skibet. Saa godt som alle mørke Fugle.

3 August 06. — 75° 56′ n. Br. — Storisen. Stormfuglen viser sig nu næsten altid enkeltvis. Udelukkende mørke Individer.

4 August 06. — 76° 10′ n. Br. — Storisen. Fremdeles kun mørke Stormfugle.

8 August 06. — Storisen. Enkelte Stormfugle — mørke Individer.

9 August 06. — Storisen. — En enkelt (mørk) Stormfugl.

11 August 06. — 75° 50′ n. Br. — 16° 10′ v. Lgd. — Storisen. 3 Stormfugle set: 2 mørke og 1 lys (paafaldende lille Fugl).

12 August 06. — Storisen. En lille, lys Stormfugl, maaske den i Gaar sete, ved Skibet i Morges. Vi er i Løbet af Dagen komne ret nær ind under Koldewey Øen.

14 August 06. — 77° n. Br. — Storisen. En ganske enkelt (mørk) Stormfugl.

15 August 06. — 77° 19′ n. Br. — Storisen. Vældige Ispakninger mod Nord. Atter en lys og meget lille Stormfugl, tilsyneladende adskilligt mindre end de ude i Atlanterhavet sete lyse Fugle. Forholdene forbyder mig desværre at komme i Besiddelse af Fuglen.

I Formiddag saa jeg en typisk mørk Stormfugl.

Da mine Notitser fra Hjemrejsen paa det nøjeste svarer til, hvad jeg ovenfor har skitseret, og saaledes bekræfter min Formodning om, at Arten optræder i to Varieteter, en sydlig lys og en nordlig mørk — med faa Afvigelser fra Regelen og maaske med jævn Overgang fra »lys« til »mørk« finder jeg ingen Anledning til ogsaa at citere dem.

Saa vidt jeg gennem de undersøgte Fugle har kunnet skønne, er Næbbet hos den mørke Varietet gennemgaaende kortere og spinklere end hos den lyse. Dette gælder i særlig Grad Næbkrogen, der ligesom den øvrige Del af Næbbet hos den mørke Varietet er mindre stærkt farvet end hos den lyse. Den mørke Plet foran Øjet findes hos begge Varieteter.

I Totalstørrelse veksler de lyse og mørke Stormfugle saa meget mellem hverandre, at nogen fast Forskel mellem de to Varieteter paa dette Punkt næppe kan paapeges.

At Parring mellem lyse og mørke Stormfugle kan finde Sted, er vel rimeligst at antage.

Den Omstændighed, at der ved »Mallemukfjældet«, hvor den ene Varietet saa afgjort var dominerende i Tal, ogsaa blev set Fugle af den anden, styrker efter min Mening en saadan Formodning.

Paa de til Museet hjembragte 6 Stormfugle er følgende Maal tagne:

Køn og Ald.	Farve	Dato og Stedsbetegnelse			Vinge	Næb	Tarse
♂ ad.	lys	31/7 06.	Storisen {75° n. Br., 8° v. Lgd.}		303 mm.	42 mm.	55 mm.
♂ ad.	—	31/7 06.	—	—	307 —	39 —	55 —
♂ ad.	—	31/7 06.	—	— (i Fældning)	41 —	52 —	
♀ ad.	Overg.	24/7 06.	Nordhavet		307 —	36 —	49 —
♀ ad.	mørk	31/7 06.	Storisen {75° n. B., 8° v. Lgd.}		315 —	36 —	50 —
♀ ad.	—	31/7 06.	—	—	315 —	33 —	50 —

Ægialitis hiaticula (L.), Præstekrave.

Den almindeligst forekommende af alle Vaderne og næst efter Snespurven den almindeligste af samtlige Nordøst-Grønlands Fuglearter. Overalt traf jeg Præstekraven ynglende, selv paa Steder saa afsides liggende og øde, at ingen anden Fugl prøvede at friste Tilværelsen der. Paa de for Arten saa ypperlige Lokaliteter som Egnen omkring Skibshavnen fandt jeg den talrigst; her ynglede i Sommeren 1908 mindst 100 Par. Ogsaa paa den ca. 60 Kilometer lange Strækning fra Stormkap til Mørkefjord samt paa Koldewey Ø fandt jeg den almindeligere ynglende end noget Sted i Danmark.

Præstekraven ankom samme Dag som de andre Vadere. Efterhaanden som Sneen smeltede bort, søgte Arten fortrinsvis de spredt liggende, sandede og for Vegetation fuldstændigt blottede Partier i Terrainet. Hyppigt var den ogsaa at træffe paa overrislede lave Skraaninger og langs Ferskvandsbredderne.

Parringen fandt for Præstekravernes Vedkommende Sted lidt senere end hos de andre Vadefugle. Paa de nævnte golde Sandholme fandt jeg de fleste Reder; men iøvrigt er Arten lige saa lidt i Grønland som andre Steder konsekvent i Valget af Redelokaliteter. Baade nær ved Kysten og langt inde i Landet, ja, endog temmelig højt til Fjælds blev der fundet Reder.

Æg blev fundne i Tiden fra 17 Juni til 18 Juli. Tallet var altid 4, og de var ikke til at skelne fra Æg af europæiske Præstekraver.

De gamle Fugle forlader Landet parvis, saa snart Ungerne er voksne — i Regelen den første Uge af August — hvorefter disse straks søger hen til Strandbredderne og ved Elvmundinger, hvor de blander sig med unge Fugle af andre Vaderarter, navnlig Sandløbere og Stenvendere.

Den første Uge af September drager de bort, en Del i de sidste Dage af August. Senest har jeg truffet en ung Præstekrave 9 September.

De gamle Fugle og Dunungerne nærer sig fortrinsvis af Insekter og disses Larver og Pupper. Dog har jeg ogsaa i Maven af gamle Fugle, skudte faa Dage efter Ankomsten, fundet Plantelevninger. De unge Fugle nærer sig især af Krebsdyr og Orme, af hvilke der langs de sandede Bredder af Bugter og Fjorde findes store Mængder navnlig i August.

De nordøstgrønlandske Præstekraver er efter mine Erfaringer i ingen Henseende forskellige fra de europæiske.

Til Museet hjembragtes Skind af 3 gamle Fugle. I Spiritus: 2 gamle og 3 unge Fugle samt 3 Dununger, 12 Æg (3 Kuld).

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og	Stedsbetegnelse	Vinge	Næb	Tarse
♂ ad. (i Spiritus).	?	?	130 mm.	15 mm.	26 mm.
♂ ad. (i Spiritus).	2/6 07.	Stormkap.	128 —	15 —	27 —
♂ ad.	17/8 06.	Havfjæld.	126,5 —	14 —	25 —
♀ ad.	4/6 07.	Stormkap.	136,5 —	15 —	26 —
♀ ad.	1/6 08.	—	133 —	14 —	27 —

Æggene:

		Længde	Bredde
22/6 08. Snenæs. (Svagt rugede.)	1.	35 mm.	26 mm.
	2.	35 —	26 —
	3.	36 —	26 —
	4.	36 —	25,5 —
19/6 08. Skibshavnen. (Svagt rugede.)	1.	35 —	26 —
	2.	35 —	26 —
	3.	34 —	26 —
	4.	35,5 —	26,5 —
29/6 07. Thermometerfjæld. (Ikke rugede.)	1.	36 —	25 —
	2.	36 —	26 —
	3.	36,5 —	25,5 —
	4.	37 —	26 —

Strepsilas interpres (L.), Stenvender.

Meget almindelig som ynglende næsten overalt, hvor jeg færdedes. Talrigst traf jeg Arten paa Strækningen Stormelv– Hvalrosodde. I selve Stormkapterrainet talte jeg i Somrene 1907 og 1908 paa det nærmeste 40 Par Ynglefugle. Ofte var Stenvenderen at træffe ynglende paa større Fjældsletter 5—6 Kilometer inde i

Landet. Ogsaa i det endnu langt fjærnere fra Saltvand liggende Kærparti N. V. for »Trekroner« traf jeg 8 og 9 Juni 1908 adskillige Par Stenvendere. Rugningen var paa dette Tidspunkt ikke begyndt, og Fuglene holdt særlig til ved Smeltevandsdammene. I den nærmeste Omegn af »Danmarks Havn« ynglede Arten til Trods for de tilsyneladende ypperlige Lokaliteter mærkeligt nok ikke. Mængder af Stenvendere havde straks efter Ankomsten — som saa mange andre Vadere — Tilhold i Kærpartiet lidt Nord for Skibshavnen, men forlod Stedet, efterhaanden som Parringen begyndte. Paa mindre Øer og Skær traf jeg vel nu og da en Stenvender, dog aldrig som ynglende. En gammel Hun blev 22 Maj 1907 set og skudt paa »Renskæret« (ud mod Storisen). I Fuglens Mave fandt jeg kun Plantelevninger. Dette Individs tidlige Ankomst skyldes sikkert en Tilfældighed, da Stenvenderne ellers, lige saa konstant som de øvrige Vadere, indfandt sig alle paa samme Dag og Time, som tidligere nævnt, for de to Somres Vedkommende henholdsvis 2 Juni og 28 Maj.

Stenvenderne syntes straks efter Ankomsten for en stor Del at nære sig af Vegetabilier. Dog saa jeg dem ofte færdes paa de snebare Pletter af Stensletterne ivrigt beskæftigede med at vende Stenene, under hvilke de fandt Larver og Pupper. Paa Grund af Fuglens Tillidsfuldhed lykkedes det mig ikke saa sjældent paa ganske nært Hold at iagttage den under dette interessante Arbejde. Med utrolig Færdighed skød den Næbbet ind under de flade Sten, som den ved Hjælp af Overnæb og Pande med et hurtigt Kast væltede om for lige saa hurtigt at bortsnappe, hvad den derved forefandt. Jeg har set Fuglen paa denne Maade vælte ganske flade Sten af Størrelse som min Haandflade.

Ogsaa unge Fugle, som gik langs Strandbredden, har jeg set arbejde paa samme Maade.

Parringen finder Sted indtil Midten af Juni. Paa noget nær de samme Lokaliteter som Sandløberen og Islandsk Ryle yngler Stenvenderen. Dog ynder denne at anlægge Reden ikke langt fra en Overrisling, Sump eller Ferskvandsdam, hvor Ungerne hyppigt føres hen. Baade Han og Hun ruger, og begge Køns Rugepletter er lige udviklede. Efterhaanden som Ungerne vokser til, forlader Hannen Familien og søger Selskab med andre Artsfæller og med Sandløbere og Islandske Ryler, sammen med hvilke den forlader Landet omkring Midten af Juli.

I Rugetiden, og medens Ungerne endnu er smaa, er Forældrene overordentlig opmærksomme over for Farer. Paa Toppen af større Sten og Klipper sidder den ene Fugl og holder Udkig, medens den anden ruger eller gaar ved Ungerne. Paa utrolig lang Afstand opdager den vagthavende Fugl en sig nærmende Fjende, og med hidsige Skrig iler den denne i Møde. Navnlig er Kjoven *(Lestris longicauda)* Stenvenderens svorne Fjende. Daglig havde jeg Lejlighed til at se Kjoven paa dens Strejftog hidsigt forfulgt af Stenvendere. Hvor den ene Forfølger vendte tilbage til sin Yngel, tog den anden fat, saaledes at en bestemt Kjove næsten altid havde mindst een Stenvender efter sig. Over for Fjældræven teede Stenvenderne sig ogsaa meget ængstelige og samlede sig ofte langsvejs fra for under den heftigste Skrigen at slaa ned efter den forhadte Røver.

Ved Slutningen af Juli traf jeg Ungerne flyvedygtige, men for Størstedelen dog endnu ledsagede af Moderfuglen, Ofte saa jeg Ungerne søge Tilflugt paa det øverste af ret høje Klipper, medens den gamle Hun uafladeligt skrigende og ængsteligt flagrende søgte at aflede min Opmærksomhed fra dem. Efter at Hunnen har forladt Ungerne og er draget bort, søger disse straks som de andre unge Vadefugle ud til Strandbredder og Elvmundinger. I Slutningen af August — enkelte Individer lidt senere — forlader Arten Landet.

De gamle Fugle nærer sig, hvad Maveundersøgelser har godtgjort, som før nævnt baade af vegetabilsk og animalsk Føde. I Maven af en lille Dununge fra 12 Juli 1908 fandtes Chironomidelarver og andre ubestemmelige Insektlevninger. I unge, flyvedygtige Fugle fandt jeg oftest Tanglopper; i en enkelt, skudt ved Kap Bismarck 17 August, Chironomidelarver.

Den nordøstgrønlandske Stenvender er i ingen Henseende afvigende fra den europæiske.

Til Museet er hjembragt Skind af 4 voksne Fugle samt 12 Æg (3 Kuld). Desuden i Spiritus 4 voksne Fugle og 1 Dununge. Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsangivelse		Vinge	Næb	Tarse
♂ ad. (Spiritus).	21/6 07.	Stormkap.	155 mm.	24 mm.	28 mm.
♂ ad.	11/6 07.	—	152,5 —	22 —	26 —
♀ ad.	4/6 07.	—	156 —	23 —	27 —
♀ ad.	11/6 07.	—	147 —	21 —	25 —
♀ ad.	27/5 07.	Renskæret.	144 —	22 —	24,5 —

Æggene:

		Længde	Bredde
29/6 08. Stormkap. (Stærkt rugede.)	1.	41 mm.	30 mm.
	2.	41 —	29 —
	3.	40 —	30 —
	4.	40,5 —	30 —
29/6 08. Stormkap. (Stærkt rugede.)	1.	40 —	30 —
	2.	39 —	30 —
	3.	40 —	30 —
	4.	40,5 —	30 —
30/6 08. Stormkap. (Stærkt rugede.)	1.	38 —	29 —
	2.	38 —	29 —
	3.	40 —	29 —
	4.	38 —	29 —

Tringa maritima (L.), Sortgraa Ryle.

Af denne mange Steder i Grønland ellers saa almindelige Ryleart traf jeg under hele Ekspeditionen kun 3 Gange en enkelt Fugl, nemlig:

11 Juni 1908 ved »Havlitsøen« paa Stormkap en gammel Han, der sammen med en Sandløber gik ved Søbredden.

15 Juni 1908 paa en Slette ved Stormkap en gammel Hun i Selskab med en Ryle og

17 Juni 1908 i Kæret ved Skibshavnen en gammel Hun i Selskab med en Del andre Smaavadere. Skindene af de to sidst nævnte er hjembragte til Museet.

I sin efterladte Dagbog omtaler Brønlund en Flok Smaavadere som sete ved Kysten af »Mylius-Erichsens Land«; saa vidt det efter Beskrivelsen kan forstaas, har de nævnte Fugle tilhørt Arten *Tringa maritima.*

Iøvrigt anser jeg Artens Forekomst i de af Ekspeditionen berejste Egne for ganske tilfældig.

Paa de to hjembragte Fugle er følgende Maal tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsangivelse	Vinge	Næb	Tarse
♀ ad.	15/6 08. Stormkap.	130 mm.	32 mm.	23,5 mm.
♀ ad.	17/6 08. Skibshavnen.	126,5 —	33 —	22,5 —

Tringa canutus (L.), Islandsk Ryle.

Paa den ca. 10 Kilometer lange Strækning fra Stormelven til Snenæs havde Arten hele Sommeren fast Tilhold. Uagtet jeg adskillige andre Steder fandt samme Slags Lokalitet, saa jeg kun undtagelsesvis Fuglen uden for nævnte Omraade og da aldrig langt fjærnet fra dette. Udelukket er det dog ikke, at enkelte Par yngler i Egnen N. og V. for Hvalrosodde, hvor ypperlige Lokaliteter findes, og hvor jeg ogsaa et Par Gange har truffet gamle Fugle. Af Ekspeditionens Slæderejsende blev Arten aldrig med Vished set.

Da jeg 18 August 1906 første Gang besøgte Stormkap og omliggende Land, fandt jeg hist og her ved sandede Ferskvandsbredder og paa overrislede Sandskraaninger Fodspor af Islandsk Ryle, som paa dette Tidspunkt allerede havde forladt Landet.

I Sommeren 1907 og 1908 traf jeg Arten paa den nævnte Strækning tilsyneladende i et meget konstant Antal paa omkring ved 30 Par. Selv om det trods ivrige Bestræbelser ikke lykkedes mig at finde nogen Rede, hvad jeg jo foruden mit fuldstændige Ukendskab med Fuglens Sædvaner i Yngleperioden maa tillægge Redelokaliteternes ensartede Karakter og meget betydelige Udstrækning, kom jeg dog gennem fortsatte Iagttagelser og ved Undersøgelser af Fugle, skudte til forskellige Tider, til sikker Erkendelse af, at denne paa sine Ynglepladser jo ellers meget lidet kendte Fugl yngler her.

Nøjagtigt samtidig med de øvrige i Landet forekommende Vadefugle ankom Arten parvis til Stormkapterrainet for de paagældende to Somres Vedkommende henholdsvis 2 Juni og 28 Maj. Medens Sandløbere, Ryler, Stenvendere og Præstekraver straks udsøgte sig de i sparsomt Tal forekommende snebare Partier, valgte de Islandske Ryler fortrinsvis de endnu snefyldte Lavninger i Kær- og Moseterrainet, og her saa jeg dem løbe om paa Sneen ivrigt optagne af at afnippe Frøene af Star- og Frytle-Tuerne, hvis yderste Spidser hist og her ragede frem over denne. I det hele taget lever denne Ryleart i højere Grad end sine nærmeste Slægtninge paa visse Aarstider af Planteføde.

Ogsaa paa snebare Pletter paa højt liggende Fjældsletter, ja, endog paa Toppen af de i Stormkapterrainet liggende høje Grusbanker saa jeg de første Dage nu og da et Par Fugle, der dog snarere havde taget Sæde her for at udhvile sig efter Rejsen end for at søge Føde. Saa snart Smeltevandspytterne og isfri Fersk-

vandsbredder var at finde, søgte Arten ogsaa disse, og her saas vadende eller svømmende Fugle søgende dyrisk Føde. Ved Bredderne af det salte Vand viste de Islandske Ryler sig ligesom de øvrige Vadere aldrig paa denne Aarstid. Efterhaanden som større Strækninger af de lavere liggende Fjældsletter blottedes for Sne, var Arten hyppigst at træffe her paa dens egentlige Yngledomæne, om end den endnu i nogen Tid flittigt besøgte de med Halvgræsser og anden Vegetation yppigt bevoksede Moser og Kær.

Ejendommelig for Arten er dens urolige Væsen. De stationære Fuglepar strejfer daglig viden om i Terrainet ikke alene for at søge Næring, men ogsaa, som det synes, for deres Fornøjelses Skyld. Deres store Flyveevne sætter dem jo uden Vanskelighed i Stand dertil. Under lynsnar, høj Flugt aflægger de Besøg snart hist, snart her. Ofte saa jeg dem lægge Vejen Nord paa højt over Fjældtoppene eller mod Syd langt ud over Fjordisen, hvorfra de atter kort Tid efter vendte tilbage.

I højere Grad end de andre Vadere holder Arten sig straks strængt parvis sammen, og Undersøgelser af Kønsorganerne hos Fugle, skudte umiddelbart efter Ankomsten, godtgjorde ogsaa tydeligt, at Yngletiden var nær forestaaende. Hannernes Sædstokke var overordentlig opsvulmede, og i Hunnernes Æggestokke fandt jeg Æg, der var relativt betydeligt større end hos de andre Vadere.

Faa Timer efter Ankomsten fyldte Hannernes Parringstoner overalt Luften.

Fra den snedækkede Jord hæver Hannen sig pludseligt med hurtige og korte Vingeslag og stiger under de skønneste Fløjtetoner i en skraa Linie umaadelig højt til Vejrs, oftest højere end den kan følges med det blotte Øje. I store Kredse svirrer den derefter paa stærkt vibrerende Vinger om i den frostrene Luft, fra hvilken dens melodiske, vidt lydende Fløjten toner ud over Landskabet og ægger andre Artsfællers Livsglæde. Snart lyder Sangen fjærnere eller nærmere fra 3—4 forskellige Hanners Struber. Paa stive, stærkt nedadsænkede Vinger og med udbredte Halefjer kaster Fuglen sig nu og da langsomt og skraat ned efter for atter under stedse hurtigere dirrende Vingebevægelser at gøre sig usynlig i de højere Luftregioner. Kun under enkelte bestemte Flugtstillinger og, naar det stærke Sollys falder paa Fuglens gyldenfarvede Bryst eller lyse Vinger, lykkes det Beskueren, vejledet af den vedholdende Fløjten, momentvis at faa Øje paa Fuglen. Efterhaanden som denne i stigende Affekt forcerer Vingernes

krampagtige Vibreren, slaar Sangen over i enkelte hurtigt paa hinanden følgende og stedse dybere lydende Strofer, der endelig helt forstummer samtidig med, at Fuglen paa stive, stærkt opad bøjede Vinger daler ned paa Jorden.

I mere end en Maaned høres denne skønne Parringssang overalt paa Ynglepladserne og giver den ellers saa øde og stille Natur sit oplivende Præg.

Paa visse Stadier minder den noget om det fløjtende Lokkesignal af Storspoven, men varierer efter Fuglens Sindsstemning iøvrigt saa meget, at den vanskeligt lader sig gengive eller sammenligne.

Vedføjede Noder angiver paa det nærmeste det Thema, omkring hvilket Sangen varierer.

Tringa canutus's Parringssang.

Til sine Parringskoncerter vælger Fuglen fortrinsvis Eftermiddagstimer med klart, stille Vejr. Dog lader den sig ogsaa høre paa alle andre Tider af Døgnet; selv under heftige Snebyger og ved Midnatstid har jeg hørt den. Selve Parringsakten lykkedes det mig aldrig at iagttage.

Ogsaa af enligt flyvende Hanner, der, efter deres retlinede Flugt og øvrige Adfærd at dømme, var paa Vandring videre Nord efter, hørte jeg de første Dage af Juni Fløjtetoner, der vel lød som Begyndelsen af Parringssangen, men mere lidenskabsløst og nærmest var at opfatte som Lokketoner. Artens egentlige Lokkeskrig er kort og snerrende og lyder ens hos begge Køn. Hannen er i Parringstiden stridbar og ufordragelig over for Artsfæller og andre mindre Fugle, der viser sig inden for dens Enemærker. Med et kort Skrig flyver den op og forfølger paa det heftigste den paagældende Fugl, ofte saa langt, at jeg end ikke gennem Kikkerten kunde følge dem. Kort Tid derefter vendte den tilbage ivrigt fløjtende, og sejrsstolt kredsende nogle Gange rundt dalede den atter ned ved sin Mage. Ogsaa Kjover saa jeg den forfølge.

Allerede 10 Juni fandt jeg i en skudt Hun et næsten fuldt udviklet Æg. Fra Midten af Juni traf jeg ofte Hunner, hvis Adfærd lod mig sikkert formode, at de havde begyndt at ruge. Hos slige Fugle fandt jeg udprægede Rugepletter og kun ganske smaa Æg i Æggestokken.

De sete Ynglefugle udviste paa det nærmeste samme Adfærd. Ved at jeg omhyggeligt gennemkrydsede en større Fjældslette, kunde en Fugl pludselig vise sig lige foran mine Fødder, hvorefter den tavs og saa ubemærket som muligt pilede af Sted mellem Stenene og ad Fordybninger i Jordoverfladen.

Æggestok med Æg af Islandsk Ryle, *Tringa canutus*.

Naar jeg efter forgæves at have søgt efter Reden hurtigt fulgte efter Fuglen, fløj denne med et kort Lokkeskrig højt til Vejrs, gjorde sig i nogle faa Minuter usynlig og viste sig derefter atter lidt længere fremme paa Sletten, hvor den fortsatte med stille at løbe omkring tilsyneladende uden mindste Tilbøjelighed til at søge hen ved Reden.

Skød jeg omsider en saadan Fugl, viste denne sig at være meget mager og i Besiddelse af Rugepletter, sikre Tegn paa, at den havde Æg eller Unger. Fra et Baghold har jeg ofte timevis holdt Øje med slige Fugle, uden at det lykkedes mig at faa disse til at vise mig Vej til Reden.

Redelokaliteterne var de samme som for Sandløberen: Tørre, stenede, svagt bevoksede ler- og sandblandede Fjældsletter.

Dog traf jeg stedse de formodede Redefugle paa Sletter af temmelig vid Udstrækning, ikke paa de mindre »Stenøer« i Mosepartiet, hvad der, som tidligere fremhævet, vanskeliggjorde mig Eftersøgningerne af Reder.

Baade Syd og Nord for det i Stormkapterrainet liggende Grusbankeplateau traf jeg Ynglefugle, men aldrig i umiddelbar Nærhed af Fjordbredderne. Paa de mest yndede Lokaliteter fandt jeg en Del gamle Reder, hvis Størrelse og Anbringelse kunde tyde paa, at de havde tilhørt Islandsk Ryle. Disse lignede meget Reden af Stenvender, med hvilke en Forveksling ene kan tænkes mulig, og var vel at finde paa noget nær de samme Lokaliteter, men mit Kendskab til sidst nævnte Fugl og dens Rede er saa indgaaende, at jeg ikke desto mindre mener med Sikkerhed

gennem Totalindtrykket af Reden at kunne skelne denne fra enhver anden Fugls.

Hos begge Køn fandt jeg Rugepletter; dog syntes Hannerne kun for kortere Tid af Døgnet at deltage i Rugningen, idet jeg i Rugetiden langt oftere traf Hanner end Hunner ved Søbredderne og andre fra Redestederne ret fjerntliggende Fourageringspladser. Omsorgen for Ungerne er efter mine Erfaringer ene overdraget Hunnen.

Paa en Slette gennemkrydset af et dybt, delvis udtørret Elvleje traf jeg Natten mellem 25 og 26 Juli 1907 en Islandsk Ryle, der ganske afgjort havde Unger. Flagrende, undertiden ynkeligt krybende og med oppustede Fjer viste Fuglen sig pludseligt lige foran mig. Nu og da frembragte den nogle mig hidtil ukendte ejendommelige, musefine, næppe hørlige Lyde, der tilsidst lød som en ængstelig, langtrukken Piben. I Skjul af en stor Sten ventede jeg længe paa, at Fuglen skulde begive sig hen til Ungerne, hvad den dog haardnakket undlod. Snart kom den hen til Stenen fremdeles ængsteligt krybende og pibende, indtil den endelig fløj op og med utrolig hurtig, lav Flugt gjorde sig usynlig ved at følge Elvlejet i vestlig Retning. Jeg søgte først længe efter Ungerne paa det Sted, hvor Fuglen i Begyndelsen havde vist sig, men forgæves. Ved derefter at følge Elvlejet i Fuglens Retning traf jeg 500 Meter længere mod Vest atter den samme ynkeligt pibende og krybende Fugl. Denne søgte ved stadigt at flyve et kortere eller længere Stykke fremad i samme Retning (vestlig) at lokke mig saa langt bort som muligt. Efter et Par Timers Forløb befandt vi os begge mindst 2 Kilometer fra det Sted, hvor Fuglen først lod sig til Syne. Af Hensyn til Nattekulden maatte jeg, tyndt paaklædt som jeg var, omsider begive mig til Teltet for at iføre mig noget Overtøj. Da jeg kom tilbage, var Fuglen sporløst forsvunden. Jeg formoder, at denne Fugl har haft ret store, maaske endog flyvedygtige Unger — ellers vilde disse uden Moderfuglens Beskyttelse næppe saa længe have kunnet modstaa Nattekulden —, og at den fra først af ubemærket er fløjet mig i Møde fjærnt fra det Sted, Ungerne da befandt sig. Ved den Forstyrrelse, min Nærværelse forvoldte, har Fuglen saa under min ca. 4 Timers Fraværelse anset det for rigtigst straks at føre Ungerne saa langt bort som muligt og er derfor sammen med disse kommet uden for det Omraade, jeg efter min Tilbagekomst afsøgte. Den 8 August samme Aar

traf jeg en anden Fugl, hvis Adfærd var noget lignende; men heller ikke denne Gang lykkedes det mig at finde Ungerne.

Senere end 8 August saa jeg overhovedet ingen gamle Fugle.

Paa Strandbredden ved Hvalrosodde — ca. 20 Kilometer fra Snenæs — saa og skød jeg 22 August 3 unge Fugle. Disse var vel alle fuldt flyvedygtige, men hos de to fandtes omkring Næbroden endnu rigelige Levninger fra Dundragten. I Selskab med nogle unge Sandløbere søgte de Føde paa det vaade Sand, hvor der vrimlede af Tanglopper *(Gammarus)*.

Fra Slutningen af Juni saa jeg daglig en Del Islandske Ryler strejfe om i Smaaflokke, der i Begyndelsen kun talte 3—4 Fugle, men senere indtil 10—11 Stkr. Sammen med Smaaflokke af Sandløbere og Stenvendere søgte de Næring paa Fjældsletterne og ved Søbredderne. Meget ofte var disse Fugle at træffe ved den nederste Rand af større, gamle Snedriver, hvis Smeltning nu foregik med rivende Fart.

Saa haardnakket holdt Fuglene til paa slige Steder, at de end ikke ved Skud lod sig bortskræmme derfra. De fløj vel op og kredsede nogen Tid højt omkring i Luften, men kastede sig atter nøjagtigt paa samme Sted, hvorfra de var fløjne op, selv om jeg stod ganske tæt derved. Ogsaa Hanner, hvis Sang endnu hørtes paa Ynglepladserne, blandede sig for kortere Tid ad Gangen i Flokkene ved Snedriverne. Føden, som Fuglene her søgte, var sikkert vegetabilsk, saa vidt jeg efter Maveundersøgelser kunde skønne, vist især Grønalger.

Den Ufordragelighed, der karakteriserer Hannerne paa Ynglepladserne, ytrede sig aldrig under deres Deltagelse i nævnte Strejftog.

Lidt før Midten af Juli forlod de omstrejfende Islandske Ryler Landet. De sidste Dage forinden Afrejsen viste Fuglene sig usædvanlig sky og saas ofte boltrende sig i Flok utrolig højt til Vejrs. Fugle skudte af disse Flokke viste sig overvejende at være Hanner, næsten alle med Rugeplet, hvilket ogsaa tyder paa, at Hannerne efter endt Deltagelse i Rugningen overlader Yngelens videre Pasning til Hunnen alene.

Arten optræder under sit Ophold i Nordøstgrønland i fuld Sommerdragt. I Sommerens Løb undergaar Fjerene paa Ryg- og Issepartiet ved Slid nogen Ændring i Farven, idet de lysere Fjerrande forsvinder, hvorved Fuglen paa disse Partier faar et mørkere Udseende. Hos en Del af de skudte Fugle fandtes færre

eller flere hvide Fjer, spredte paa Bryst- og Bugparti. Nogen ydre Forskel paa Kønnene findes, som bekendt, ikke.

Til Museet hjembragtes Skind af 6 gamle og 3 unge Fugle desuden 1 gammel Fugl i Spiritus.

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse	Vinge	Næb	Tarse
♂ ad.	27/6 07. Stormkap.	176 mm. (venstre Vinge). 172 — (højre Vinge)	34 mm.	31,5 mm.
♂ ad.	24/7 07. Stormkap.	159,5 —	33 —	31 —
♂ ad.	5/7 07. —	159 —	32 —	31 —
♂ ad.	25/6 08. —	157 —	32 —	29 —
♀ ad.	2/7 08. —	170 —	33,5 —	29,5 —
♀ ad.	4/6 07. —	169 —	33,5 —	31,5 —
♀ ad. (i Spiritus).	9/6 07. —	164 —	34 —	30 —
○ juv.	22/8 07. Hvalrosodde.	167 —	33,5 —	31,5 —
○ juv.	22/8 07. —	163 —	27 —	29,5 —
♀? juv.	22/8 07. —	162,5 —	27 —	27,5 —

Tringa alpina (L.), Ryle.

Næsten lige saa almindelig som Sandløberen. Overalt, hvor der fandtes større eller mindre Sumpstrækninger, Kær og Moser forholdsvis yppigt bevoksede med Græstuer og anden Vegetation, ynglede Rylerne. Ypperlige Lokaliteter var især at finde ved »Danmarks Havn«, hvor mere end 50 Par Ynglefugle havde fast Tilhold, i Stormkapterrainet (ca. 30 Par), ved Snenæs og ved Hvalrosodde. I en dybt inde i Landet liggende større Kærstrækning (N. V. for Fjældpartiet »Trekroner«) iagttog jeg under et Besøg 8 og 9 Juni 1908 30—40 Par Ryler. Lokaliteterne her inde var ogsaa de bedst mulige for Arten: Tidlig Snesmeltning og som Følge deraf utallige Ferskvandspytter, en Vegetation rigere og yppigere, end jeg har truffet den noget andet Sted i Landet, og et i Forhold her til svarende rigt Insektliv. Ogsaa paa Koldewey Ø, ved Kap Marie Valdemar og mange andre Steder iagttog jeg Rylen. Kun undtagelsesvis viste den sig paa de mindre Øer, derimod ofte fjærnt fra Kysten paa større Fjældsletter med spredt liggende Smaasumpe.

Som Regel parvis ankom Rylerne samtidigt med de øvrige Vadefugle (Thorshanen undtagen). Da Arten saa godt som udeluk-

kende nærer sig af animalsk Føde, var dens Livsvilkaar straks efter Ankomsten i særlig Grad ugunstige. Den søgte ikke de snebare Pletter paa Stensletterne som Stenvendere, Præstekraver og Sandløbere, og vandrede ikke som de Islandske Ryler om paa Sneen for at afnappe de frem over denne ragende Plantefrø. Rylens Tilværelse var bunden til aabent Vand og fugtig Jordbund. Ved de under Solvarmens Indflydelse hurtigt dannede Smeltevandspytter og ved de isfri Bredder af mindre ferske Vande var den derfor en stadig Gæst.

Parringen fandt Sted i første Halvdel af Juni. De tidligst fundne Ryleæg skriver sig fra 14 Juni. I Midten af Juli var Dununger at finde overalt paa Ynglepladserne.

En Rylerede med 4 stærkt rugede Æg fandt jeg paa Snenæs 4 August 1907. Dette maa, hvad Tiden angaar, betragtes som ganske unormalt, og Ungerne fra en saa sen Rugning naar næppe at blive flyvedygtige før Frostens Komme. (Samme Dag saa jeg, ligeledes paa Snenæs, 2 Kuld flyvedygtige Unger.)

Rederne anlægges hyppigst paa Tuer med langt Græs. Ikke saa sjældent fandt jeg dog Rylereder paa mindre med lavere Græs bevoksede Holme men altid i Nærheden af eller omgivet med lavt Vand. Fra Thorshanens Rede, med hvilken Rylereden kan have Lokalitet og Udseende tilfælles, skelnes denne sidste let derved, at der i Bunden altid findes visne Blade af Polarpil, medens Thorshanen som Underlag for Æggene benytter ombøjede Græsstraa. Paa Steder, hvor mange Ryler yngler, finder man adskillige ny opkradsede, halvt færdige Reder, rimeligvis forladte, fordi Fuglen har fundet Bunden for fugtig.

I Kærstrækninger og Sumpe, delvis overrislede af det fra Fjældene nedstrømmede Smeltevand, yngler Rylerne gerne. Slige Steder fandt jeg mange Reder med Æg og nys udklækkede Unger, hvilke sidste laa kuldvis sammenklumpede paa isoleret staaende større Tuer, omrislede af det iskolde Snevand og omhyggeligt kurede og bevogtede af Moderfuglen.

Ved usædvanlig stærk Tilførsel af Smeltevand kan slige Lokaliteter paa større Strækninger blive fuldstændigt oversvømmede, hvorved Rylernes Yngel gaar til Grunde, ikke alene Rederne, men ogsaa de mindre Unger, der gennem det kolde Vand ikke kan bjærge sig hen paa det tørre. Dette var i Sommeren 1908 blandt andet Tilfældet med det Nord for Skibshavnen liggende Kærterrain, der i større Udstrækning ganske oversvøm-

medes af det fra Fjældene nedstyrtende Smeltevand. Adskillige Rylereder og Unger gik ved denne Lejlighed tabt.

Begge Køn deltager i Rugningen, og Hannen ses ogsaa ved Ungerne, hvis Bevogtning og Pasning dog særlig er overdraget Hunnen.

Efter mine Erfaringer forlader Arten familievis Landet, saa snart Ungerne er stærke nok dertil, sædvanlig i første Halvdel af August. Kun i et ganske enkelt Tilfælde har jeg truffet en ung Ryle ved Strandbredden, hvor den holdt sig sammen med nogle unge Sandløbere. Gamle Fugle saa jeg aldrig ved Bredderne af det salte Vand.

Dette Forhold er unægtelig uoverensstemmende med, hvad Bay har iagttaget i Egnen om Scoresby-Sund, hvor Rylerne »optraadte i Masser paa Strandengene ved Mudderbugten (25—28 August)« (Medd. om Grønland, Nittende Hefte 1896, Side 29). Altsaa ganske paa samme Maade som Sandløberen syv Breddegrader nordligere.

Som før nævnt er Artens Næring for det allerväsentligste animalsk. I undersøgte Maver fandtes sønderdelte, ubestemmelige Kitindele. I en enkelt Mave af en gammel Fugl skudt 24 Juni fandtes tydelige Levninger af Muscidepupper og Edderkopper. I intet Tilfælde kunde konstateres Levninger af vegetabilsk Oprindelse.

Hverken i Størrelse, Fjerdragt, Stemme eller Levevis har jeg kunnet skelne den nordøstgrønlandske Ryle fra den evropæiske. Heller ikke for Æggenes eller Dunungernes Vedkommende kan der paavises nogen Forskel. (Et Kuld Æg af noget fra den sædvanlige afvigende Farve findes blandt de hjembragte Rylæg).

Til Museet er hjembragt Skind af 3 voksne Fugle. I Spiritus 4 voksne Fugle og 6 Dununger. — 15 Æg (4 Kuld).

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse			Vinge	Næb	Tarse
♂ ad.	4/6 07	Stormkap		110 mm.	27 mm.	22 mm.
♀ ad.	2/6 08	—		111,5 —	31,5 —	26 —
♀ ad.	10/6 08	—		107 —	29 —	23 —
♀ ad.	24/6 07	—	(i Spiritus)	115 —	33 —	24 —
♀ ad.	27/6 07	—	—	111 —	31 —	23 —
♂ ad.	2/7 07	—	—	111 —	31 —	24 —
○ ad.	20/8 06	—	—	109 —	25 —	21 —

Æggene:

		Længde	Bredde
2/7 07. Stormkap (Ikke rugede)	1.	33 mm.	29 mm.
	2.	34 —	25 —
	3.	32 —	25 —
	4.	34 —	25 —
18/6 07. Skibshavnen (Ikke rugede)	1.	35 —	24 —
	2.	34 —	25 —
	3.	35 —	24 —
	4.	35 —	25 —
21/6 07. Stormkap (Ikke rugede)	1.	35 —	25 —
	2.	35 —	24 —
	3.	34 —	25 —
	4.	33 —	25 —
14/6 07 Hvalrosodde (Ikke rugede)	1.	35 —	23 —
	2.	33 —	24 —
	3.	34 —	23 —

Calidris arenaria (L.), Sandløber.

Af samtlige Nordøstgrønlands Fuglearter var Sandløberen afgjort en af de hyppigst forekommende — ogsaa som ynglende. Overalt, hvor passende Lokaliteter var at finde, traf jeg Arten, saa vel dybest inde ved Fjordene som paa Fjældsletter fjærnt fra det salte Vand. Sjældnest saa jeg den paa de mindre Øer, hvad enten disse laa nær Havet eller inde i Bugter og Fjorde. Paa de for Sandløberen saa ypperlige Ynglelokaliteter som Egnen omkring Skibshavnen, Stormkap og Sletterne N. og N. O. for Hvalrosodde fandt jeg den talrigst, undertiden — i August — i Flokke af imponerende Størrelse. Det indsamlede Materiale og de gjorte Iagttagelser skriver sig ogsaa for det væsentligste fra disse Steder, særlig fra Terrainet Stormkap, hvor jeg, som tidligere nævnt, i Sommeren 1907 og 1908 havde min permanente ornithologiske Station. Om Artens Forekomst i det allernordligste Østgrønland savner jeg desværre positive Oplysninger. Ekspeditionens Nordrejsende saa sig ikke i Stand til at bringe mig saadanne, da deres Rejser for Størstedelen fandt Sted paa en Aarstid, da Arten endnu ikke var ankommen til Landet, og foregik under Retraiten til Skibet næsten udelukkende paa Isen

langs Kysten, hvor Vadefuglene, selv om de har indfundet sig i Landet, kun ganske undtagelsesvis viser sig. Rejsens Leder, Kaptajn Koch, ansaa iøvrigt de berejste Landstrækninger for lidet egnede for Sandløberen, maaske dog »Amdrups Land« paa omtrent 81° n. Br. undtaget.

Om Mylius-Erichsen og hans to Ledsagere Hagen og Brønlund, der oversomrede i Egnen omkring »Danmarks Fjord«, har truffet Arten her oppe, vides ikke.

I Brønlunds efterladte Notitser, blandt hvilke der ellers hist og her findes sparsomme Optegnelser om sete eller skudte Fugle, nævnes Sandløberen ikke.

Til Terrainet ved Stormkap indfandt Arten sig, enkelt- eller parvis, i 1907 og 1908 henholdsvis 2 Juni og 28 Maj. I Selskab med de øvrige, samtidig ankomne, Vadefugle og med store Skarer af Snespurve søgte Sandløberne de første Dage efter Ankomsten de faa snebare Partier i Kærene og paa de omgivende lave Stensletter og førte her en højst kummerlig Tilværelse. Heftige Snestorme og lav Temperatur i Forbindelse med Mangelen af aabent Vand gjorde det ofte vanskeligt for Fuglene at bjærge Livet. Ved den hastigt stigende Temperatur udvidedes de sparsomme Fourageringsomraader i Løbet af faa Dage ganske betydeligt. Større og større Strækninger afdækkedes for Sne, og Isen langs Bredderne af Smaasøer og Damme med grundt Vand forsvandt for den brændende Sol samtidig med, at mindre Smeltevandspytter dannede sig rundt om i Terrainet. Sandløberne trak sig nu efterhaanden parvis tilbage fra Omgangen med de andre Fugle og førte omkring paa de stenede tørre Sletter en ret ubemærket og stille Tilværelse.

Nu og da kom de besøgsvis hen til Smeltevandspytterne og ved Ferskvandsbredderne for at bade sig og søge Næring, og her saas de da atter blande sig med Artsfæller og andre Smaavadere som Ryler og Præstekraver. Bredderne af det salte Vand søger de gamle Fugle efter mine Erfaringer aldrig.

Henimod Midten af Juni begyndte Parringen. I smukt Vejr navnlig ved Aftenstid saas og hørtes Hannen i sin ejendommelige Parringsflugt. Under en snerrende eller svagt vrinskende Lyd hæver den sig paa stærkt vibrerende Vinger et Par Meter over Jordoverfladen og fortsætter i denne Højde Flugten et kort Stykke, hyppigst ad en lige Linie, sjældnere i mindre Kredse. I sin Affekt sætter Fuglen sig ofte paa Toppen af en større,

enligt liggende Sten, fra hvilken den med oppustede Rygfjer, udbredt Hale og halvt sænkede Vinger vedblivende frembringer sine mærkelige, dæmpede Parringstoner.

Snart vender den tilbage til Hunnen, der stedse forholder sig tavs, og under langsomme, affekterte, nærmest krybende Bevægelser søger den at ægge sin Mage til Parring, indtil denne sluttelig finder Sted, hvorefter begge Fugle med hurtig Flugt iler bort for snart efter igen at vende tilbage til det én Gang udkaarne Yndlingssted. Jeg har ogsaa iagttaget Hanner i Parringsflugt uden at kunne opdage nogen Hun i Nærheden og altsaa heller ikke kunnet konstatere Parring som afsluttende Akt. I Parringstiden er Hannen meget stridbar og taaler ingen uvedkommende Fugl inden for sit kaarne Omraade. Særlig nidsk synes den at være over for egne Artsfæller.

Medens Sandløberen i selve Parringstiden forholdsvis let kommer til ufrivilligt at røbe sin Tilstedeværelse, er den derimod i den nærmest paafølgende Tid paa Grund af sin ejendommelige stille Livsførelse meget vanskelig at iagttage. Kun ved den omhyggeligste Undersøgelse af saadanne Lokaliteter, jeg erfaringsmæssig ansaa for vel egnede som Ynglepladser, lykkedes det mig Tid efter anden at støde paa Fuglene, hvis fuldkomne Beskyttelseslighed og hensigtsfulde Adfærd ofte forekom mig forbavsende. I de store Mose- og Kærstrækninger Vest for Stormkap findes en Mængde mindre, lerede og stenede Partier, der som en Slags Øer ligger spredte i Terrainet. Paa disse »Stenøer« traf jeg adskillige ynglende Sandløbere, hvis Tilstedeværelse jeg paa Grund af det begrænsede Omraade, paa hvilket Fuglene opholdt sig, uden synderlig Vanskelighed kunde konstatere. Ulige vanskeligere viste Opgaven sig over for de Fuglepar, der havde Tilhold paa de vidtstrakte Fjældsletter dybere inde i Landet, hvor det nærmest beroede paa en Tilfældighed at støde paa et Par Ynglefugle.

Omkring 20 Juni begynder Æglægningen. Tidligst har jeg fundet Reder med Æg 28 Juni; men paa disse var der allerede ruget nogle Dage. Det senest fundne Kuld Æg skriver sig fra 15 Juli. Æggene fra denne Rede var meget stærkt rugede. Sandløberens Rede findes paa de før nævnte tørre, lerblandede, stenede Sletter, sparsomt bevoksede med Polarpil, *Dryas octopetala*, *Saxifraga oppositifolia* og enkelte andre spredt staaende, lave Vækster. Kun paa Lokaliteter af denne ene bestemte Type

fandt jeg Rederne, aldrig i sumpet Terrain og aldrig paa Sletter helt blottede for Vegetation. Den paagældende Ynglelokalitets større eller mindre Udstrækning, dens højere eller lavere Beliggenhed over Havets Overflade og Afstand fra nærmeste Kyst spiller efter mine Erfaringer derimod ingen Rolle. Dog synes det, som om Arten fortrinsvis ynder at ruge paa Steder ikke alt for langt fjærnede fra fersk Vand (Sø el. Dam), til hvis Bredder Ungerne ofte føres hen. Som absolut Betingelse kræver Fuglen dog ikke dette Forhold, hvad Fund af Reder har kunnet godtgøre.

Selve Redeanbringelsen er ligeledes yderst konstant. I Randen — sjældnere længere inde — af en fladt voksende *Dryas*-Tue danner Fuglen en skaalformet, ikke særlig dyb, Redefordybning, hvis Bund den sparsomt forsyner med visne Blade fra de nærmest staaende Planter, især fra Polarpil. I Størrelse og til Dels i Form minder Reden i nogen Grad om en Rylerede. Paa Grund af Æggenes paafaldende Farvelighed med deres nærmeste Omgivelser og Terrainets ensformige Karakter er det i høj Grad vanskeligt at finde Reden, med mindre Fuglen selv viser Vej til denne.

Æggenes Antal er altid 4. Blandt de 11 Reder med Æg og ca. 50 Kuld Dununger, jeg har set, fandt jeg ikke een Afvigelse fra det normale Tal. Indtil Æglægningen er tilendebragt, ledsager de to Køn troligt hinanden; men saa snart Rugningen begynder, samler Hannerne sig i Smaaflokke og strejfer nu om paa Fjældsletterne og ved Bredderne af de ferske Vande ofte i Selskab med Islandsk Ryle og Stenvender. Lidt før Midten af Juli forlader de Landet. Af de ikke saa ganske faa Hanner, jeg har haft til Undersøgelse, fandt jeg aldrig nogen med mindste Antydning til Rugeplet. I Selskab med Hannerne findes ogsaa gamle Hunner, men i langt ringere Tal, efter Rugepletterne at dømme Fugle, hvis Yngel er gaaet tabt.

Den rugende Hun forstaar ved en ypperlig gennemført Taktik at hemmeligholde Redens Skjulested. Som Regel forlader den Æggene i saa god Tid og saa ubemærket, at selv det mest øvede og agtpaagivende Øje ikke opdager det.

Med tæt mod Ryggen nedtrukket Hoved iler Fuglen med nogle ejendommelige, krybende Bevægelser fuldstændig tavs og skjult mellem Sten og Vækster og ad naturlige Fordybninger i Jordsmonnet hurtigt bort fra Reden og lader sig først til Syne

mindst et Hundrede Meter fjærnet fra denne. Under korte, snerrende, svagt lydende Skrig og ved nu og da at flyve op søger den derefter at henlede Opmærksomheden paa sig. For ret at gøre sig bemærket tager den ofte for nogle Øjeblikke Sæde paa mindre Sten, Jordknolde o. lign., hvorfra den atter pilsnart iler af Sted med rejste Rygfjer og løst nedhængende Vinger — stadig modsat den Retning, i hvilken Reden findes. Ved gennem Kikkert at følge Fuglens Bevægelser fra et Baghold, helst et Par Hundrede Meter fra det Sted, Reden antages at være, lykkes det dog forholdsvis let at finde denne. Om Dagen og i godt Vejr vedbliver Fuglen i henved 1/2 Time at løbe og flyve omkring, stadig ængsteligt snerrende, indtil den endelig, naar den tror sig ubemærket, tavs og i Zigzagløb skynder sig hen til Reden, paa hvilken den saa straks lægger sig. Om Natten eller i barsk Vejr er Fuglen paa Grund af Kulden utilbøjelig til for længere Tid at forlade Reden, hvorfor mine Iagttagelser og Fund af Reder lettest fandt Sted under slige Forhold.

Det hændes ogsaa om end tilsyneladende sjældnere, at den rugende Fugl i Stedet for i god Tid at forlade Reden bliver liggende paa denne saa fast, at man næsten kan gribe den med Hænderne. Med stærkt mod Reden nedtrykket Krop og med udstrakt Hals og Hoved forholder den sig ganske ubevægelig og er i denne Stilling særlig vanskelig at skelne fra Omgivelserne. Denne sidste Adfærd er dog ingenlunde individuel. Jeg har nemlig adskillige Gange set samme Redefugl betjene sig af begge Fremgangsmaader. Iagttagelser synes at kunne godtgøre, at Fuglens Tilbøjelighed til at »holde stærkt« paa Reden stiger, efterhaanden som Rugningen skrider frem, men den viser sig ogsaa ofte i særlig barsk Vejr. Føler Rugefuglen sig først forvisset om, at dens Rede er opdaget, bliver den meget snart tillidsfuld, undertiden utrolig frygtløs, hvad jeg ofte under Fotografering af Reder og af den rugende Fugl havde Lejlighed til at se. Efter en halv Snes Minutters Forløb nærmede Fuglen sig Reden, omkring hvilken den i nogen Tid lidt ængsteligt snerrende trippede rundt, indtil den omsider lagde sig paa Æggene, som den derefter straks med vrikkende Kropbevægelser trykkede ind mod Brystet. Paa mindre end 1 Meters Afstand kunde jeg herefter foretage saa mange Fotograferinger af den rugende Fugl, som jeg ønskede. Kun i det Øjeblik, Apparatet klappede, viste Fuglen sig lidt nervøs men blev dog som Regel liggende paa Reden.

Den 3 Juli 1907 traf jeg paa Stormkap en mere end almindelig tillidsfuld Rugefugl. Efter at jeg i henved en halv Time havde opholdt mig ved Reden, paa hvilken Fuglen den meste Tid roligt blev liggende, saa at jeg kunde foretage ikke mindre end 5 fotografiske Optagelser af den, borttog jeg Æggene, som var ret stærkt rugede — ca. 10 Dage. Fuglen løb derefter stedse lige ved mine Fødder, lagde sig nu og da paa den tomme Rede, rejste sig atter for at kigge ned i denne og plukkede med Næbbet Redeunderlaget op for paa denne Maade at forvisse sig om, at Æggene virkelig var borte. Gentagne Gange lagde Fuglen sig herefter paa Reden og søgte til sidst efter sine Æg i Fordybninger og under Planter i Nærheden. Til sidst krøb den helt ind under Fotografiapparatet, som jeg havde ladet ligge ved Reden. Da den atter vendte tilbage fra denne sidste Rekognoscering, var dens Haab udslukt. Med et kort Skrig steg den højt til Vejrs, og under lynsnar Flugt forsvandt den Vest ude i Terrainet. I henved en Time afventede jeg forgæves Fuglens Tilbagekomst.

Sandløberens normale Rugestilling kan nærmest betegnes som høj. Kroppen er lidet tiltrykt og Hals og Hoved temmelig højt hævet. Rugetiden er 23 à 24 Døgn. Som Regel begynder Bristningen af Ægskallen allerede ca. 3 Døgn forinden Ungernes Fremkomst. For ikke at vække Kjovers og Ravnes Opmærksomhed fjærner Fuglen straks omhyggeligt Ægskallerne fra Reden. Mellem de enkelte Ungers Fremkomst er der højst nogle faa Timer, og Ungerne forlader samtidigt Reden, saa snart den sidst fødte er stærk nok dertil ɔ: naar Dunene er blevne tørre.

Anser Moderfuglen Redens nærmeste Omgivelser for utrygge for Yngelen eller for fattige paa Næring, fører den straks de spæde Unger bort derfra. Jeg har saaledes truffet nys udklækkede Unger, næppe 1 Time efter at de havde forladt Reden, 5—600 Meter fjernede fra denne. I de paagældende Tilfælde maa Anledningen vel nærmest søges i den Forstyrrelse, mine hyppige Besøg ved Reden under Rugningen voldte. Tidligst har jeg fundet nylig fødte Sandløberunger 11 Juli, senest 2 August, hvilke sidste, hvad Tiden angaar, maa betegnes som unormale. Af den omhyggelige og yderst aarvaagne Moder føres Ungerne nu i de følgende 12—14 Dage omkring paa Stensletter, ved Smeltevandsoverrislinger og Ferskvandsbredder ivrigt sysselsatte med at søge Næring, der i denne Periode udelukkende bestaar af Smaainsekter og disses Larver og Pupper. For Nattekulden og de

heftige Stormbyger søger Ungerne Ly under Moderens Vinger, hvad jeg saa ofte havde Lejlighed til at iagttage. De spæde Ungers Modstandskraft over for Kulde og barsk Vejr er efter mine Erfaringer kun forholdsvis ringe. Saaledes fandt jeg en Nat, da Temperaturen var 1° under Frysepunktet, ved Bredden af en lille Sø et Kuld 2—3 Døgn gamle Unger, som med stor Omhu kuredes af Moderfuglen. Efter at have taget de to af Ungerne og anbragt disse i mit Kikkertfouderal, paa hvis Bund jeg først udbredte nogle Bomuldsflager, gik jeg videre for at bringe Ungerne levende om Bord. Da jeg imidlertid efter 15 Minutters Forløb saa til disse, laa de begge døende i Stivkrampe.

I endnu højere Grad end under Rugningen udviser Sandløberen en forbavsende planmæssig Taktik, naar det gælder at skærme Ungerne mod fjendtligt Indgreb. Medens jeg endnu befandt mig 2—300 Meter fra Ungerne, ilede den aarvaagne Fugl mig i Møde og søgte ved allehaande flagrende og krybende Bevægelser i modsat Retning at lede mig paa Vildspor, idet den snart ængsteligt pibende som en Unge, snart arrigt snerrende bestræbte sig for at henlede Opmærksomheden paa sig alene. Af og til steg den meget højt til Vejrs for under en lynsnar, retlinet Flugt at gøre sig usynlig bag et Fjæld, paa den modsatte Bred af en Sø o. s. v. Fra en helt anden Kant end den, hvorfra den forsvandt, viste den sig snart atter lige foran mine Fødder. Trak jeg mig endelig endnu længere bort fra Ungerne og holdt mig i nogen Tid skjult i Terrainet, fløj Fuglen nogle Gange ganske lavt og med langsom Flugt ned over det Sted, hvor Ungerne under stedse urokkelig Stilhed, med fladt mod Jorden trykket Legeme og udstrakt Hals og Hoved befandt sig. Først naar Moderfuglen ansaa Faren for overstaaet, frembragte den flyvende eller løbende i umiddelbar Nærhed af Ungerne en kort, kvidrende Sang, ved hvilket Signal samtlige 4 Unger som ved et Trylleslag rejste sig og begyndte at løbe omkring. Denne højst ejendommelige »Sandløber-Sang«, som meget ligner Sangen af *Sylvia curruca*, frembringer Fuglen kun i denne bestemte Situation.

Saa længe Ungerne forholder sig roligt liggende paa Jorden i den før nævnte Stilling, er de utroligt vanskelige at finde, med mindre man fra sit Baghold ved Brug af Kikkert nøje har mærket sig Stedet, hvor de sidst lod sig til Syne. Nogen egentlig Dækning under Plantevækster, i Jordfordybninger, bag Sten eller paa andre lignende naturlige Skjulesteder søger Ungerne ikke.

Havde jeg fundet en enkelt Unge, og denne, ved at jeg tog den op i Haanden, gav sig til at pibe, hændte det oftest, at de tre andre Unger, som hidtil havde forholdt sig roligt liggende, pludseligt rejste sig og med løftede Vinger og under en ganske fin museagtig Piben skyndsomst ilede af Sted, medens den gamle Fugl som lamslaaet lagde sig foran mine Fødder, idet den stadigt paa det nøjagtigste efterlignede Ungernes Piben. I kolde Nætter og barsk Vejr tør Fuglen af Hensyn til Ungernes Kuldskærhed kun tillade sig momentvis at forlade disse, hvilke det derfor under slige Forhold altid lykkedes mig meget hurtigt at finde.

Ved fortsat at følge enkelte bestemte Ungekulds Udvikling fra det Øjeblik, de forlod Reden, til de var flyvedygtige, lykkedes det mig at fastslaa adskillige andre Forhold vedrørende Ungernes Biologi. Jeg fandt saaledes ingen konstant Skiften i Lokaliteternes Art staaende i Forbindelse med Ungernes forskellige Udviklingstrin. Indtil de var fuldt flyvedygtige og forlodes af Moderfuglen, var det skiftevis de før nævnte Lokaliteter, de søgte. Ved Bredderne af Saltvand eller i umiddelbar Nærhed heraf saa jeg aldrig endnu ikke flyvedygtige Sandløberunger. I et ganske enkelt Tilfælde har jeg truffet et Kuld Unger paa en fra Regelen afvigende Lokalitet, nemlig en større og for Vegetation fuldstændig blottet Sandslette, fjærnt fra fersk Vand og mere end 10 Kilometer fra nærmeste Saltvand. Ungerne, der var næsten voksne (8 August), har dog sikkert været udrugede et Par Kilometer Nord for Findestedet, hvor jeg senere fandt et typisk Redeterrain om end af ringe Udstrækning. I Løbet af 12—14 Døgn har Ungerne opnaaet deres fulde Størrelse og kan begynde at flyve.

Sandløberens Yngel synes, mærkeligt nok, kun i ringe Grad at lide under fjendtlige Efterstræbelser, hvad der vel i Forbindelse med baade Moderfuglens og Ungernes gennemførte Agtpaagivenhed og hensigtsfulde Adfærd skyldes disse sidstes, hvad Farven angaar, yderst formaalstjenlige Beklædning. Dog forekommer det mig paafaldende, at de ellers saa værgeløse Smaaskabninger kan unddrage sig Fjældræven, der paa denne Aarstid hyppigere end ellers færdes paa Vadefuglenes Domæne, og hvis fortrinlige Lugtesans jo er tilstrækkeligt dokumenteret. Alene den Omstændighed, at jeg — som tidligere sagt — af ca. 50 Kuld Dununger ikke fandt et eneste defekt, kunde maaske anføres som Vidnesbyrd om, hvor ringe et Kontingent af sin Yngel denne Fugleart maa afgive til Landets iøvrigt jo ikke saa ganske faa

fuglefjendtlige Dyr. At Beviset ikke er ganske uangribeligt, hvor Talen er om Fjældræven, indrømmer jeg; thi denne vil vel oftest, naar den først har fundet én Unge, være i Stand til fuldstændigt at udslette ethvert Spor af det paagældende Kuld.

Den i Nordøstgrønland over alt forekommende Kjoveart, *Lestris longicauda*, forfølges paa det heftigste af de ynglende Sandløbere, saa snart den viser sig inden for disses Enemærker. Over for Ravnen, der dog ogsaa flittigt afsøger Smaavadernes Ynglepladser, har jeg derimod ikke set hverken Sandløberne eller nogen anden Vadefugl gaa angrebsvis til Værks. Mest udsat for Fare er de unge Sandløbere, efter at de flokkevis har samlet sig ved Fjordbredderne, og inden de endnu har opnaaet Vingernes fulde Kraft. Her er det alene Jagtfalken, de har at frygte.

Nogen nævneværdig Forskel i Dundragtens Farve hos Individer af samme Alder har jeg ikke kunnet spore lige saa lidt som nogen anden Afvigelse. Selv om de unge Sandløbere paa det nærmeste har opnaaet deres fulde Kropstørrelse og kan begynde at flyve, har Vinger og Hale paa dette Tidspunkt langt fra faaet deres endelige Udvikling, og rigelige Levninger fra Dundragten er endnu at finde paa Fuglens Hoved, en Bræmme ned langs Forbrystet, ved Laarene og paa Undergumpen og Halepartiet.

Flugten er paa dette Udviklingsstadium vel forholdsvis hurtig og let, men dog aldrig af længere Varighed. De unge Fugle ledsages endnu et Par Dage af Moderfuglen, hvorefter denne straks forlader Landet[1], medens Yngelen lige saa hurtigt søger ned til Bredderne af det salte Vand. Ved Slutningen af Juli ser man her de første unge Sandløbere selskabeligt løbe om og søge Næring. Fuglene bærer fremdeles iøjnefaldende Levninger fra Dundragten især ved Næbroden, paa begge Sider af Issepartiet og ved Laarene. Den tidligere — under Moderens Ledsagelse — saa sky og frygtsomme Sandløberunge er pludseligt bleven forvandlet til den mest tillidsfulde og frygtløse lille Fugl, hvis yndefulde Væsen overgaar de fleste andre Smaavaderes. Dag for Dag tiltager Sandløberflokkene i Størrelse, indtil de omkring 20 August kulminerer. Den 21 August 1906 traf jeg paa Stranden ved Hvalrosodde en Flok paa mindst 300 Fugle. Det var henimod Aften, Vejret var usædvanlig smukt, og Fuglene derfor

[1] At jeg paa denne Aarstid aldrig traf gamle Hunner, der ikke førte Unger, hverken enkeltvis eller i Smaaflokke, tyder jo paa, at de successive forlader Landet.

særlig livlige. Snart saa jeg den imponerende Fugleskare med utrolig Færdighed boltre sig i Luften, skiftevis i halvt opløste og i kompakte, søjleformede Formationer, saa meget højt til Vejrs og saa ganske tæt ved den spejlblanke Havflade. Efter endte Flyvemanøvrer satte Fuglene sig paa den sandede Fjordbred, og jeg kunde nu paa ganske nært Hold gaa og betragte de enkelte Individer. Flokken bestod udelukkende af unge Fugle. Hos mange fandtes endnu omkring Næbroden Levninger fra Dundragten. Ved faldende Vande vrimlede Strandbredden af Krebsdyr og Orme, som Sandløberne med stor Ihærdighed og efter et bestemt System bortsnappede. Afsøgningen begyndte paa et bestemt Sted og fortsattes langs hele Kysten saaledes, at de bageste Fugle stedse fløj hen over de andre, hvorved de altsaa kom forrest. Ved Højvande spredte Fuglene sig i Smaagrupper enten langs Kysten eller ved Bredderne af de i Nærheden af denne liggende Ferskvandspytter. Enkelte Stenvendere og Præstekraver, — ogsaa unge Fugle — blandede sig imellem Sandløberne.

I 1906 forsvandt Arten de allerførste Dage af September. Nogle enkelte Efternølere — sent udviklede Unger — traf jeg endnu 9 September, efter at Landet Natten forinden overalt var bleven dækket af Sne. Den 23 September blev der paa Isen ikke langt fra Skibshavnen fundet en ihjelfrosset ung Fugl, yderst afmagret og med itubrudt Overnæb. Jeg formoder at denne Fugl, som enkelte andre, i sin Tid er fløjet mod Skibets Telefonledning og derved har paadraget sig Kvæstelsen af Næbbet.

I August 1907 havde jeg igen varigt Ophold ved Hvalrosodde. Sandløberne syntes her at optræde i et noget mindre Tal end Aaret tilforn. Dog saa jeg daglig Snese af unge Fugle langs Fjordbredderne. Som sædvanligt ledsagedes Sandløberne af nogle unge Stenvendere og Præstekraver. En mindre Flok Sandløbere, 10—12 Stkr., havde varigt Tilhold i umiddelbar Nærhed af mit Telt, der henstod tæt ved Stranden. Fuglene fortærede med stor Graadighed Affaldet fra de Laks, der i stort Antal fangedes i den nærliggende »Lakseelv«. Navnlig syntes Rognen og de i Laksemaverne indeholdte smaa Krebsdyr at tiltale dem. En ung Præstekrave indfandt sig omsider ogsaa ved Teltet og forfulgte Sandløberne paa det heftigste, naar disse som sædvanlig indfandt sig ved Fiskeaffaldet, hvilket havde til Følge, at den tilsidst fuldstændigt erhvervede sig Eneherredømmet ved Maaltiderne. Først efter at jeg havde skudt Præstekraven, vovede

Sandløberne sig igen hen til Teltet. Da Nattekulden ved Slutningen af August kendelig tiltog, og der dannede sig Is langs Bredderne af Bugten, befandt Sandløberne sig tilsyneladende mindre vel, men holdt dog endnu til ved Teltet i nogle faa Dage, hvor de fremdeles fandt rigelig Næring i det udkastede Lakseaffald. Ved Solnedgang hengav de sig til Nattehvilen, idet de staaende paa ét Ben og med Næbbet dybt indboret under Rygfjerene sov ind, indtil Morgensolens oplivende Varme lokkede dem frem til ny Virksomhed. Fuglene var omsider blevne saa fortrolige med menneskelig Omgang, at de næppe nok flyttede sig, naar jeg af Frygt for at træde dem ned søgte at jage dem af Vejen. Den 29 August dækkede Nyis Bugten overalt, og Sandløberne forlod Dagen efter paa en ganske enkelt nær Landet.

Af det foreliggende Materiale synes at fremgaa at Arten er dimorf, idet der findes en graa og rødbrun Type, idet herved tænkes paa Forhalsens og Brystets Farve. Iagttagelser gjorte paa Stedet bekræfter denne Opfattelse (jævnfør Tavle V).

Til Museet er hjembragt Skind af 8 voksne Fugle og af 6 Dununger, samt 20 voksne Fugle og 14 Dununger i Spiritus.

Desuden 24 Æg (6 Kuld).

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse		Vinge	Næb	Tarse	Anm.
♂ ad.	4/6 07	Stormkap	120 mm.	25 mm.	25 mm.	(Skind)
♂ ad.	17/6 07	do.	119 —	23 —	23 —	(i Spiritus)
♂ ad.	26/6 07	do.	121 —	23,5 —	23,5 —	do.
♀ ad.	19/8 06	do.	123 —	23 —	26 —	do.
♀ ad.	11/7 08	Skibshavnen	124 —	28 —	28 —	do.
♀ ad.	2/6 08	Stormkap	125 —	26 —	26 —	(Skind)
♀ ad.	1/6 08	do.	124 —	26,5 —	26 —	do.
♀ ad.	26/6 07	do.	124 —	25 —	25 —	do.
? juv.	7/8 07	Hvalrosodde	125 —	24 —	25 —	do.
? juv.	13/8 06	Koldewey Ø	124 —	24 —	25 —	do.

Æggene:

			Længde	Bredde
29/6 08. Stormkap.	a.	1.	34 mm.	25 mm.
		2.	35 —	24,5 —
		3.	35 —	24 —
		4.	35 —	24 —

			Længde	Bredde
$^{2}/_{7}$ 07.	Stormkap. b.	1.	38 mm.	25 mm.
		2.	36,5 —	25,5 —
		3.	36,5 —	26 —
		4.	37 —	26 —
$^{29}/_{6}$ 07.	Skibshavnen. c.	1.	34 —	24,5 —
		2.	36 —	24,5 —
		3.	36 —	24 —
		4.	36 —	25 —
$^{7}/_{7}$ 08.	Stormkap. d.	1.	35,5 —	25 —
		2.	34,5 —	25 —
		3.	34 —	24,5 —
		4.	35 —	24,5 —
$^{3}/_{7}$ 08.	Stormkap. e.	1.	35 —	25 —
		2.	37 —	25 —
		3.	35 —	25 —
		4.	35 —	25 —
$^{29}/_{6}$ 08.	Stormkap. f.	1.	35,5 —	25,5 —
		2.	36 —	25 —
		3.	36 —	25 —
		4.	36,5 —	25 —

Phalaropus fulicarius (L.), Thorshane.

I Mosepartiet ved Stormkap og i Søerne og Kæret ved Skibshavnen var Arten ret almindelig — ogsaa som ynglende. Andre Steder blev den kun undtagelsesvis set. Ekspeditionens Nordrejsende traf den ikke.

Som i højere Grad end de andre Smaavadere afhængige af aabent Vand indfandt Thorshanerne sig noget senere end disse, for de to Somres Vedkommende henholdsvis 13 og 9 Juni.

Selv om Thorshanerne straks efter Ankomsten hyppigst saas parvis sammen i Nærheden af det Sted, paa hvilket de agtede at anlægge Reden, skete det dog ikke saa sjældent, at flere Par for kortere Tid ad Gangen søgte hverandres Selskab. Jeg traf saaledes en Dag i Slutningen af Juni i en lille Dam ved Stormkap 3 Par Thorshaner og samme Dag i en anden Dam 5 Par. De smaa, vævre Fugle svømmede lystigt om mellem hverandre ivrigt beskæftigede med at fange Insekter især Myg. Kun naar

de skiftede Plads eller opjoges af større Vadere som Islandsk Ryle og Stenvender, fløj de parvis.

I Terrainet ved Stormkap var der baade i 1907 og 1908 mindst 10 Par ynglende Thorshaner.

En Uges Tid efter Ankomsten begyndte Parringen. Ved

Thorshane-Rede (*Phalaropus fulicarius*).

Bredden af et mindre Vandhul omgivet af store, med langt, vissent Græs bevoksede Startuer havde jeg en tidlig Morgenstund (19 Juni 1907) den Glæde timevis at kunne følge et Par Thorshaners Parringsfærd.

De nydelige Fugle var stedse saa frygtløse, at de lod sig iagttage paa et Par Skridts Afstand.

I Begyndelsen var de udelukkende optagne af at søge Føde.

Dels svømmende paa Vandet og dels vandrende om mellem Tuerne gjorde de ivrig Jagt efter Myg og disses Larver. Sidstnævnte fangede de ved hurtigt og med udstrakte Halse at svømme hen mod det i Forvejen udkaarede Bytte. Ofte gennemspejdede de med lodret holdt Næb Vandet lige ned foran sig og bortsnappede med utrolig Færdighed, hvad de paa denne Maade forefandt. Thorshanernes Jagt inde mellem Tuerne gjaldt fortrinsvis flyvende Insekter. Baade under Gangen og Svømningen udfører Thorshanen med Hovedet nikkende Bevægelser som Blishøns, Rørhøns og flere andre Sumpfugle.

Mine to Thorshaner nærede en øjensynlig Frygt for de større Vadere, navnlig for Islandsk Ryle. Flere Gange saa jeg dem fare skrækslagne sammen og med tæt mod Ryggen nedtrukket Hoved ligge ubevægelige paa Vandet, indtil den formentlige Fare i Form af en forbipasserende Islandsk Ryle var overstaaet, hvorefter de fortsatte deres Maaltid eller Parringsleg. Denne, der forekommer mig at være i lige Grad pudsig, ejendommelig og yndefuld, tog nu sin Begyndelse. Efter i henved 20 Minutter under de livligste Bevægelser at have søgt Føde, — ofte staaende paa Hovedet i Vandet for at »fiske« — lagde Hannen sig paa en Tue strækkende det ene Ben og den ene Vinge fra sig ligesom for ret at nyde Hvilen efter Anstrængelserne. Hunnen laa først i nogle Øjeblikke ubevægelig og tavs midt ude paa Vandpytten, hvorefter den pludselig og med stedse stigende Hastighed gav sig til at snurre rundt paa Vandoverfladen, bestandig i samme lille Cirkel, hvis Diameter paa det nærmeste var 10 cm.

Da Hannen ikke syntes at ænse hendes lokkende Bevægelser, fløj hun hurtigt, med et ejendommeligt snurrende Slag frembragt af Vingerne under Opflyvningen og under arrige, korte Skrig hen til ham, stødte til ham med Næbbet og søgte derefter atter ud paa Vandet for at fortsætte sin svømmende Dans. Nu kom Hannen ud til hende, og begge snurrede lige ivrigt og med stigende Hastighed rundt nogle Øjeblikke. Med et kort Lokkeskrig fløj Hunnen saa hen paa en Tue omgiven af Vand, ventede her nogle Sekunder forgæves paa, at Hannen skulde indfinde sig, og fløj igen ud paa Vandet, hvor hun ved ivrige Stød og Knubs æggede ham til at ledsage sig. De snurrer igen heftigt rundt, Hunnen flyver atter med en stærk Lokketone hen paa Tuen, denne Gang efterfulgt af Hannen, og Parring finder Sted i samme Nu.

I Thorshanernes Ægteskab er Hunnen den eneste bestemmende. Ligesom hun i Størrelse og Fjerpragt overgaar Hannen, er hun det afgørende Element i alle Familieanliggender. Ønsker hun at skifte Opholdssted, flyver hun pilsnart og med et befalende Skrig, der nærmest kan gengives som »Pittss«, op, og dersom Hannen nøler med at følge hende, vender hun hurtigt tilbage og tildeler ham en følelig Revselse, der altid har den tilsigtede Virkning.

Hendes Forhold over for Æg og Unger, hvis Udrugning og Pasning hun fuldstændig unddrager sig, har jo længe været kendte. Ejendommeligt er det, at Hannen har ret stærkt markerede Rugepletter, forinden Rugningen er begyndt, ja, selv, inden Hunnen har lagt det første Æg; men adskillige grundige Undersøgelser godtgør dette Forhold.

Hannens Redebygning havde jeg ved Bredden af »Bjærgandesøen« i Terrainet Stormkap 26 Juni 1907 Lejlighed til at iagttage. Medens Hunnen uden i mindste Maade at bekymre sig om sin Mages Sysselsættelse svømmede om langs Bredderne for at søge Føde, var Hannen ivrigt optaget af paa en lav, med kortere Græs bevokset Brink at tildanne en Rede. Efter først med Fødderne at have bortskubbet eller nedtrampet de længste, generende Græsstraa dannede Fuglen ved at dreje Kroppen rundt paa det udvalgte Sted Redefordybningen. Samtidig brugte den flittigt Fødder og Næb til at ordne de kortere, fine Græs straa, der omhyggeligt bøjedes ind i Redefordybningen og dannede Udforingen af denne. Dagen efter indeholdt Reden, der meget mindede om en Ryle-Rede, 1 Æg.

Da jeg 2 Juli kom for at tilse Reden, fandt jeg denne tom, plyndret af en Fjældræv, hvis friske Spor stod rundt om paa den dyndede Søbred og flankerede Reden.

Den 30 Juni 1907 traf jeg langs Bredderne af en mindre Sø ikke langt fra Skibshavnen 3 enligt svømmende Hanner, af hvilke i alt Fald den ene røbede at have Rede. Jeg fandt ogsaa hurtigt denne i umiddelbar Nærhed af den paagældende Hans Opholdssted. Reden, der indeholdt 4 friske Æg, var anlagt nøjagtigt som den oven for nævnte. Denne Redefugl var saa lidet sky, at den lod sig drive hen paa Reden og næsten gribe af mig. Efter at den havde lagt sig paa Reden, var den endnu mere frygtløs.

Den rugende Thorshane ligger ubevægelig med Hovedet trukket

dybt ned mod Ryggen. Næsten helt dækket af de Græsstraa, der omgiver Reden, og som den med Næbbet forstaar at bøje ind over sig, falder den saa fuldstændig sammen med Omgivelserne, at intet menneskeligt Øje vil kunne skelne den fra disse, forudsat, at man ikke i Forvejen kender Stedet.

Ved »Bjærgandesøen« fandt jeg 9 Juli 1907 igen en Thorshane-Rede indeholdende 4 friske Æg og anlagt noget anderledes end de to foregaaende nævnte Reder. Medens disse fandtes i umiddelbar Nærhed af selve Søen paa lave, med kortere Græs bevoksede Brinker, stod denne paa en med langt, vissent Græs bevokset Tue, en halv Snes Meter fra den egentlige Søbred omend omgivet af det lave Vand, der ved Overrisling af en fra Søen løbende Bæk havde samlet sig omkring det System af Tuer, mellem hvilke den paagældende Rede fandtes.

Ogsaa denne Redefugl holdt stærkt paa Reden og forlod først denne, da jeg med Foden bøjede det lange Græs til Side. Opskræmmet fra Reden laa Fuglen i kort Tid skrigende og flagrende paa Vandet ikke langt fra mig, hvorefter den tavs og med lynsnar Flugt fløj bort — helt over til Søens modsatte Bred. Efter henved 5 Minutters Fraværelse kom den med lige saa hurtig Flugt tilbage, fløj et godt Stykke for langt, satte sig, holdt sig atter rolig i et Par Minutter for derefter paa ny at flyve op og kaste sig en Snes Meter fra Reden, hen til hvilken den derpaa gaaende og svømmende, skjult af Vandplanter og Græstuer, med stor Hastighed begav sig — alt for at vildlede mig, der uden mindste Dækning laa ca. 15 Meter fra Reden og derfor stadig kunde ses af Fuglen. Da jeg under Fotografering af Reden og af de omgivende Lokaliteter adskillige Gange opjog den rugende Fugl, havde jeg Lejlighed til at se Manøvren gentage sig — stedse paa samme Maade. Hunnen havde allerede forladt Ynglestedet.

Efter mine Erfaringer yngler Thorshanen i alt Fald for Nordøst-Grønlands Vedkommende, altid paa selve Fastlandet, ogsaa ret dybt inde i Fjordene, og ikke paa Øer og Skær ud mod Havet, paa hvilke sidstnævnte Steder Arten overhovedet ikke blev set[1].

Afrejsen finder for Hunnernes Vedkommende Sted umiddelbart efter endt Æglægning. En ganske tilfældig Efternøler blev

[1] I H. Winge Grønlands Fugle omtales Arten som (efter Holbøll) kun ynglende paa Øerne uden for Kysten.

set 29 August 1907 i det aabne Vand ud for Kap Bismarck. Denne Hun optraadte som alle de øvrige sete i fuld Sommerdragt.

Rugetiden, og i hvor lang Tid Hannen ledsager Ungerne, har jeg ikke set mig i Stand til med Bestemthed at kunne fastslaa. Den Omstændighed, at jeg gentagne Gange efter Midten af Juli traf Hanner, hvis stærkt udprægede Rugepletter, eller rettere fuldstændigt nøgne Bryst og Bug, og afmagrede Legeme tydeligt nok røbede, at de ganske nylig havde ruget uden dog nu at søge hen til nogen Rede eller føre et Kuld Unger, kunde tyde paa, at disse sidste meget tidligt overlades til sig selv. At jeg i den Tid, Thorshaner maatte formodes at kunne træffes ved Ungerne — fra Midten til Slutningen af Juli — trods ivrig Søgen paa de Steder, Arten ellers var almindelig, ogsaa med Rede, aldrig traf nogen Fugl ved Unger, bestyrker mig i Formodningen om nævnte Forhold. Unger af Thorshanen fandt jeg overhovedet aldrig, hvad der vel især maa tillægges disses Evne til at unddrage sig Menneskers Opmærksomhed navnlig i et saa vanskeligt Terrain som det paagældende.

Hannerne forlod, ligesom Hunnerne, successive Landet kort Tid efter, at deres Hverv ved Yngelen var tilendebragt.

Af Karakter er Thorshanen tillidsfuld, livlig og fordragelig, dens Bevægelser særdeles yndefulde og dens Flugt hurtigere end nogen anden Vadefugls. Dens korte, fine, men gennemtrængende Lokkeskrig, som den under Flugten — navnlig i stærk Taage — hyppigt gentager, kan høres paa uforholdsmæssig lang Afstand. Selv i Yngletiden, hvor den stedse færdes borte fra Havet, ses den altid paa Vand eller i dettes umiddelbare Nærhed.

Sin Næring henter Fuglen som før antydet fortrinsvis under Svømningen, oftest langs Bredderne af mindre Ferskvandsdamme og Søer eller mellem græsbevoksede Tuer omgivne af ganske lavt Vand. En Snes Maveanalyser godtgjorde, at dens Hovednæring (i Yngletiden) er Smaainsekter, især Myg, og disses Larver. Flere af de skudte Fugle havde Spiserør og Mave fyldte med Myggelarver, af hvilke Ferskvandspytterne huser store Mængder. Ogsaa fine, ubestemmelige Planterester (Alger?) fandt jeg i enkelte Maver. Ved Ankomsten til Ynglestederne viste Hunnerne sig at være ret magre, medens Hannerne var overordentlig fede. At Hannen i den lange, besværlige Rugetid, under hvilken den af Hensyn til den forholdsvis lave Temperatur kun ganske mo-

mentvis tør forlade Reden for at søge Næring, har Brug for det opsparede Fedt, ligger nær at antage.

Som de øvrige Smaavaderes Yngel efterstræbes Thorshanens vist især af Ravn, Kjove og Fjældræv. De voksne Fugles eneste Fjende er Jagtfalken, der overrumpler og bortsnapper dem, naar de ligger paa Vandet. Dette havde jeg en Dag i Sommeren 1907 Lejlighed til at se. Just som jeg gik og betragtede en Thorshane-Han, der svømmede om langs Bredden af en lille, klar Dam ikke to Skridt fra mine Fødder, hørte jeg pludseligt en stærk Susen i Luften, og en gammel Falk skød sig i samme Nu fra en svimlende Højde som en Pil ned mod Vandfladen, bortsnappede Thorshanen og steg derefter med denne i Kløerne atter hurtigt til Vejrs. Paa en Klippetop nede ved Bugten saa jeg Rovfuglen dale ned og sætte sig for at fortære sit Bytte.

Den Rutine, med hvilken Falken udførte Bedriften, tydede paa, at adskillige Thorshaner forhen var gaaet samme Vej. I Flugten kan Jagtfalken afgjort ikke tage en Thorshane.

Hunnernes Farvevariationer var kun faa og lidet iøjnefaldende. Det mørke Strubeparti var hos enkelte — vist ret gamle Fugle — nærmest sort, men hos de fleste Individer med graalig Tone. Hannerne varierede ikke lidt i Farve paa Bryst og Bug. Nogle var her saa godt som ensfarvet brunrøde, andre med færre eller flere lyse Fjerpartier og atter andre næsten hvide. Struberegionen var hos enkelte Hanner ret mørk, uden dog at kunne betegnes som sort; hos de fleste var det mørke Parti stærkt isprængt med lysere Fjer. Hos et Par Hanner fandt jeg kun en svag Antydning til Strubeplet.

12 Thorshaner og 4 Æg hjembragtes til Museet. — Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og	Stedsbetegnelse		Vinge	Næb	Tarse
♂ ad.	24/6 07.	Stormkap.	(Skind)	125 mm.	22 mm.	21 mm.
♂ ad.	16/6 07.	—	—	129 —	21 —	23 —
♂ ad.	27/6 07.	—	—	123 —	22 —	22 —
♂ ad.	23/6 07.	—	—	129,5 —	23 —	24 —
♀ ad.	27/6 07.	—	—	130 —	24 —	23 —
♀ ad.	17/6 07.	—	—	130 —	23 —	22 —
♀ ad.	7/7 07.	—	—	133 —	23 —	24 —
♀ ad.	15/6 07.	—	—	131 —	24,5 —	24 —
♀ ad.	15/6 07.	—	(i Spiritus)	132 —	22 —	22 —

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse		Vinge	Næb	Tarse
♀ ad.	17/6 07. Stormkap.	(i Spiritus)	131 mm.	22 mm.	23,5 mm.
♂ ad.	9/7 07. —	—	130 —	21 —	21 —
♂ ad.	13/7 08. Skibshavnen.	—	128 —	22 —	22 —

Æggene:

		Længde	Bredde
30/6 07. Skibshavnen. (Ikke rugede.)	1.	33 mm.	22 mm.
	2.	33 —	22 —
	3.	33 —	21 —
	4.	32 —	22 —

Larus leucopterus (Faber), Hvidvinget Maage.

Denne Maages store Lighed med den nærbeslægtede Graamaage *(Larus glaucus)* umuliggjorde mig i mange Tilfælde at skelne de to Arter fra hinanden. I selve Landet, hvor Arten *glaucus* saa afgjort var den almindeligst forekommende, har jeg kun nogle enkelte Gange med Vished turdet notere sete Maager som værende *leucopterus*.

Den 17 August 1906 indfandt der sig to Maager i Skibshavnen, hvor de i nogle Minutter kredsede rundt om Skibet. Af Fuglenes relativt ringe Størrelse og lange Vinger skønnede jeg, at det var *leucopterus*. Begge Maager var i fuld Sommerdragt.

I Dagene fra 25—30 September samme Aar havde en lille Maage — gammel Fugl i Sommerdragt — Tilhold i Skibshavnen og paa det nærved liggende »Vestre Havnenæs«. Efterhaanden som Nyis dækkede Bugten, blev Maagen mindre sky og syntes tilsidst at lide meget under Kulden og for knapt tilmaalt Føde. Medens den laa paa den opskruede Is inde i Fjæren, kunde jeg paa faa Meters Afstand nøje mærke mig alle Enkeltheder hos Fuglen, hvis Næb var spinklere, end jeg har set det hos nogen *Larus glaucus*. De sammenfoldede Vinger ragede et godt Stykke ud over Halespidsen, og Maagen var af Størrelse langt ringere end de mindste *L. glaucus*. Saaret af et Haglskud flygtede Maagen ud imod Pakisen.

Den 20 Juni 1907 saa jeg paa Stormkap 5 gamle udfarvede Maager trække lavt hen over mit Telt. Ogsaa disse noterede jeg som tilhørende Arten *leucopterus*. Nogen Yngleplads fandtes næppe paa de af Ekspeditionen berejste Strækninger. Yngre, ikke udfarvede Fugle blev ej heller bemærkede i selve Landet.

Under Oprejsen iagttog jeg inde i Isen ofte store Maager —

baade yngre og gamle Fugle — af hvilke en Del vist har været *leucopterus*.

Den 8 August 1906 — 76° 10′ n. Br. — saa jeg en Maage sidde paa Toppen af en Snedrive i umiddelbar Nærhed af Skibet. Uagtet det ikke lykkedes mig at komme i Besiddelse af Fuglen, noterede jeg den uden Betænkelighed som værende en *leucopterus*.

Larus glaucus (Brünn), Graamaage.

Arten var, om ingen Steder særlig talrig, saa dog ret almindelig at træffe næsten alle Vegne, hvor Ekspeditionen færdedes. Nordligere end ca. 80° 20′ n. Br. blev den dog ikke set. Paa nævnte Breddegrad og lidt Syd her for talte Koch og Bertelsen 9 og 10 Juni 1907 henved 50 Individer, der mentes at yngle paa de nær ved liggende Fuglefjælde.

Under Sejladsen gennem Pakisen viste der sig — navnlig paa Oprejsen — ofte Stormaager ved Skibet, dels enlige Fugle, dels mindre Selskaber. Som Regel holdt gamle, udfarvede Fugle sig adskilte fra de yngre, graa Individer. Maagerne var gennemgaaende ret sky og holdt sig i tilbørlig Afstand fra Skibet. Ofte saas de i Smaaflokke sidde paa Toppene af Snedriver og Isfjælde. En ung Han — vistnok 2-aarig Fugl — blev skudt 11 August, 75° 52′ n. Br., 16° v. Lgd[1].

I Slutningen af Maj, medens Bugter og Fjorde saavelsom de ferske Vande endnu dækkedes af tyk Is, indfandt Arten sig ved Skibshavnen, Stormkap og Hvalrosodde. For at bjærge Føden maatte Maagerne de første 2 Uger søge viden om. Ofte kredsede de i Smaaflokke saa højt til Vejrs, at jeg selv gennem Kikkert og vejledet af Skrigene vanskeligt kunde opdage dem. Ved stigende Vande søgte Maagerne flittigt Tidevandsrevnerne langs Kysten og bortsnappede de mindre Fisk — især Ulke *(Icelus hamatus)* og Polartorsk *(Gadus saida)* —, der skruedes op til Overfladen. Forbavsende hurtigt opdagede Maagerne skudte Sæler og andre større døde Dyr, som de med stor Graadighed huggede løs paa. Ved at udhakke Dyrets Øjne fandt de snart Vej til Hjærnen, tilsyneladende den mest yndede Del af Aadslet. Gentagende saa jeg Arten sammen med Ravne og Ræve snylte ved Isbjørnens Maaltider. Efterhaanden som Søbredderne optøedes, og Elvene begyndte at rinde, indfandt Maagerne sig her

[1] En Del af de ude i Isen sete store Maager tilhørte vist Arten *leucopterus*.

paa Jagt efter Fjældørred-Yngel *(Salmo alpinus)*, der de fleste slige Steder var at finde i stort Antal. Denne Jagt dreves tillige vadende eller svømmende.

Parringen begyndte de første Dage af Juni. (2 Juni 1908 saa jeg paa et Skær i Stormbugt et Par Graamaager i Parring). Paa de stejle Fjældmure ved Sælsøen, vist ogsaa ved Teufel Kap og paa Koldewey Ø ynglede Maagerne i mindre Selskaber. Selve Redepladserne lykkedes det mig paa Grund af deres Utilgængelighed ikke at faa nærmere undersøgt. Den 7 Juli 1908 fandt Stud. med. Freuchen i Sælsøen paa det øverste af en stor, enligt liggende Sten, paa alle Sider omgivet af Vand, 2 stærkt rugede Æg (disse hjembragtes). Denne vistnok usædvanlige Redeanbringelse skyldtes vel nærmest Stedets for Fiskefangst ypperlige Beliggenhed.

Mod Slutningen af August forlod de voksne Unger Redekolonierne og søgte ud til Strandbredderne, hvor der endnu i nogle Dage bragtes dem Føde af Forældrene.

Under mit Ophold ved Hvalrosodde i sidste Halvdel af August 1906 havde jeg daglig rig Lejlighed til at iagttage Maagernes Færd.

Henved 100 Maager, der i blandt nogle yngre, endnu ikke udfarvede Fugle, havde paa Sandrevlerne ikke langt fra Lakseelvens Munding deres faste Standkvarter. Paa bestemte Tider af Døgnet foretog Maagerne Strejftog op langs Elven og Bredderne af Sælsøen. Ogsaa ud over Bugten og langs Stranden helt ind til Mørkefjord søgte de undertiden. Deres Jagt gjaldt fornemmelig Fjældørred, der i uhyre Mængder optraadte baade i de ferske Vande og i Bugten. Særlig i de tidlige Morgentimer fandt Ørredfangsten Sted. I skudte Maagers Spiserør og Maver fandt jeg Ørred af forholdsvis anseelig Størrelse — indtil 38 Ctm.s Længde.

Ved faldende Vande opsamlede Maagerne, hvad der af større og mindre Krebsdyr og Fisk var efterladt paa Stranden. Paa Ungerne af Havlit gjordes der ogsaa ivrig Jagt. Mærkeligt nok virkede nogle paa selve Hvalrosodden henliggende Hvalrosaadsler ikke synderligt tillokkende for Maagerne, som kun nu og da tog sig en Bid af det halvraadne Spæk. Derimod var de meget nærgaaende ved vore Telte, uden for hvilke de flittigt opsamlede det udkastede Affald som Hare- og Lakseindvolde o. lign. Under den hæftigste Skrigen og Gøen samlede Maagerne sig hen imod

Aften paa deres Standplads. Herfra foretog de ved Solnedgang i samlet Flok en kortvarig Afstikker ind til Fjældene mod Vest, rimeligvis til Redepladserne, hvorfra de atter vendte tilbage til Sandrevlen for her at tilbringe Natten. Efterhaanden som Ungerne i Slutningen af August søgte ud til Stranden, blandede de sig straks mellem de ældre Maager paa Revlen uden dog at følge disse paa de længere Strejftog. Som oven for nævnt fodredes de endnu i nogen Tid af Forældrene. — Nogle Dage ind i September var de fleste Maager forsvundne fra Landet.

I August 1907 besøgte jeg igen Hvalrosodde og fandt vel atter her en Del Maager, men langt fra et saa stort Antal som Aaret tilforn. Kun ganske faa Unger var blevne udrugede, og af yngre, 1- og 2-aarige Fugle saa jeg denne Sommer ikke en eneste. De ugunstige Isforhold var den let forklarlige Aarsag til Reduktionen. I Sommeren 1908 optraadte Arten igen i normalt Antal.

Til Museet er hjembragt Skind af 4 gamle Fugle og 1 ung Fugl, samt de før nævnte 2 Æg.

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse		Vinge	Næb[1]	Tarse
♀? ad.	$^{23}/_{8}$ 06.	Hvalrosodde.	475 mm.	70 mm.	70 mm.
♂ ad.	$^{21}/_{8}$ 06.	—	500 —	75 —	75 —
♂ ad.	$^{22}/_{8}$ 06.	—	490 —	70 —	70 —
♂ ad.	$^{2}/_{6}$ 07.	Stormbugt.	490 —	70 —	70 —
♂ juv.	$^{29}/_{8}$ 06.	Skibshavnen.	450 —	58 —	70 —

Æggene:

			Længde	Bredde
$^{7}/_{7}$ 08.	Sælsøen.	1.	75 mm.	56 mm.
		2.	73 —	55 —

Larus tridactylus (L.), Ride (Taterak, Tretaaet Maage).

I selve Landet blev Arten kun truffet ved Mallemukfjældet og de i Nærheden liggende mindre Fuglefjælde — fra ca. 80° 10′—80° 20′ n. Br. — hvor Koch og Bertelsen 9 og 10 Juni 1907 talte henved 100 Individer. Rimeligst er det dog vel, at et noget større Antal har Tilhold som ynglende paa nævnte Steder.

[1] Næbbet maalt med Baandmaal fra Pandeflig til Spids.

Medens Arten under Sejladsen fra Shetlandsøerne og lige op til Isgrænsen saa godt som daglig i større eller mindre Antal viste sig ved Skibet, var den inde i Isen sjælden at træffe og da som Regel kun enkeltvis og ved Ydergrænserne. Den 1 August 1906 saa jeg dog længere inde i Pakisen paa 75° 20′ n. Br., 8° v. Lgd, 9 gamle Fugle sidde paa en Isskodse sammen med nogle Terner og en større Kjove. Ud for Jan Mayen var Arten mærkeligt nok kun sparsomt repræsenteret i det Utal af Søfugle, der ellers her viste sig.

Larus eburneus Phipps, Ismaage.

Ismaagen var, om end kun et enkelt Sted særlig talrig, saa dog ret almindelig at træffe saavel i selve Pakisen som paa Øer og Skær ud imod denne. Undtagelsesvis aflagde enkelte Ismaager kortvarige Besøg inde i Bugter og Fjorde. Nordligere end 81° n. Br. blev Arten ikke bemærket.

Selv om der kun blev fundet en mindre Ynglekoloni, er der ikke Tvivl om, at Ismaagen yngler forholdsvis almindeligt paa de yderste Øer og Skær fra Kap Marie Valdemar til Mallemukfjældet, paa hvilken Strækning der i Yngletiden flere Steder blev set adskillige baade gamle og unge Fugle. Under en kortvarig Landgang ved Kap Marie Valdemar 15 August 1906 iagttog jeg saaledes paa nogle Smaaøer ud imod Storisen en Del gamle Ismaager, hvis Adfærd lod mig formode, at de havde Unger paa Øerne. Nogen nærmere Undersøgelse var paa Grund af mit korte Ophold paa Stedet og de yderst vanskelige Færdselsforhold desværre umulig.

Dr. Lindhard, som sammen med 5 andre Ekspeditionsdeltagere efterlodes paa Kap Marie Valdemar og opholdt sig dels her dels paa Fastlandet og Øerne Nord her for fra 16—26 August, opgiver at have set mange Ismaager, baade gamle og enkelte vist helt unge Fugle, især ved Kap Marie Valdemar.

Om Artens Forekomst langs Kysten højere mod Nord har jeg fra Koch og Bertelsen modtaget følgende Notitser:

5 Juni 1907. — ca. 81° n. Br. 12 Ismaager samlede sig ved Teltet, uden for hvilket en skudt Sæl henlaa. En Maage blev skudt, men ædt af Slædehundene. Samtlige sete Maager var helt hvide og lidet sky. — Aabent Vand i Nærheden.

6 Juni 1907. — 80° 57′ n. Br. Mængder af Ismaager ved en Sæl, dræbt af en Bjørn. Ved en skudt Sæl og en Hvalros saas ogsaa mange Ismaager.

9—10 Juni 1907. — 80° 20′—80° 10′ n. Br. Omkring Fuglefjældene saas henved 50 Ismaager.

11 Juni 1907. — ca. 80° n. Br. 2 Ismaager set.

12 Juni 1907. — 79° 40′ n. Br. 4 Ismaager set.

Den 28 Juni 1908 besøgte Grønlænderen Tobias Gabrielsen under højest ugunstige Færdselsforhold Renskæret og fandt paa Øens Østside 3 Ismaagereder. Den ene Rede indeholdt 2 svagt rugede, de to andre hver 1 frisklagt Æg. Af det førstnævnte Kuld knustes det ene Æg under Hjemkørselen til Skibet.

Ved Redepladsen saas 7 Ismaager, af hvilke de tre blev skudte og kom mig i Hænde. Det viste sig at være gamle, rent hvide Fugle, den ene (en Hun) med Rugeplet.

Da Isforholdene i de nærmest følgende Dage kendeligt forværredes, maatte jeg for at komme ud til Redepladsen oppebie aabent Vand, og det lykkedes mig derfor først 18 Juli personlig at undersøge Ismaagerederne. Paa et Fladerum af omtrent 50 □ Meter fandt jeg paa det af Grønlænderen opgivne Sted nu 7 tomme, nyopførte Reder, der dog alle tydeligt røbede at have indeholdt Æg. At disse er bleven borttagne af Besætningen fra nogle norske Fangstskibe, der 10 Juli gæstede Renskæret og omliggende Øer, efter Skippernes Udsagn for at samle Æg, anser jeg for ganske givet. Da Grønlænderen 28 Juni besøgte Øen udgjordes »Kolonien«, som sagt, kun af 3 Reder; de 4 andre maa altsaa være bleven byggede i Tiden fra 28 Juni til 10 Juli (Plyndringsdagen). Redekolonien var anlagt paa Øens Østside tæt ud imod Storisen og paa et fuldstændig goldt, et Par Meter højt Klippeterrain med jævn Overflade.

Rederne var paa det nøjagtigste af samme Udseende og Beskaffenhed. Selve Redefordybningen, der maalte 16 Ctm. i Diameter, var udforet med blødt Mos og enkelte fine Græsstraa og omgaves af en 25 Ctm. bred Krans, omhyggeligt bygget af ophakkede, større og fastere Mosstykker sammenholdte med enkelte lange Græsstraa. Da Redernes nærmeste Omgivelser var ganske blottede for Vegetation, maa Maagerne have hidført Materiale fra andre Steder af Øen, hvor den benyttede Mosart hist

INDHOLDSFORTEGNELSE

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

AARGANG 5, HÆFTE I & II

TIL MEDLEMMERNE.

Breve og Henvendelser til Foreningen bedes sendte til Formanden, Vekselerer E. Lehn Schiøler, Fredericiagade 57[3].

Artikler og Meddelelser til Tidsskriftet bedes sendte til Redaktøren, Overlæge Helms, Sanatoriet ved Nakkebølle Fjord pr. Pejrup.

Avertissementer til Tidsskriftet og Regningskrav til Foreningen bedes sendte til Kassereren, Assistent A. Koefoed, Gl. Kongevej 140[1].

Meddelelse om Flytning bedes tilstillet Kassereren.

Forfattere af større Artikler kan, naar det ønskes, gratis faa 25 Særtryk.

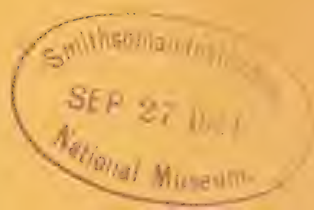
Ny tiltrædende Medlemmer kan, saavidt Oplaget rækker, faa Tidsskriftets første Aargang for 10 Kr. (næsten udsolgt), anden Aargang for 5 Kr., tredje og fjerde for 4 Kr.

Indmeldelse kan ske til et af Bestyrelsens Medlemmer eller til Kredsformændene. Medlemsbidraget er 4 Kr. aarlig, heri indbefattet Betaling for Foreningens Tidsskrift.

H. H. THIELES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

DANSK ORNITHOLOGISK
FORENINGS TIDSSKRIFT

5 AARG. HÆFTE 1—2
(FORTSÆTTELSE)

og her voksede meget yppig. Enkelte Fjer tabte af de rugende Fugle fandtes i Rederne.

Disse var paa to nær, der stod ganske tæt op ad hinanden, nogenlunde ligelig fordelte inden for det nævnte Fladerum. Ingen Ismaage lod sig til Syne paa Øen hverken denne Gang eller, da jeg 4 Dage senere opholdt mig paa den. I Sommeren 1907 ynglede Arten ikke paa Renskæret, hvad der, som for de øvrige Svømmefugles Vedkommende, skyldtes de ugunstige Isforhold.

Under Sejladsen i Storisen baade under Op- og Hjemrejsen saa jeg saa godt som daglig nogle Ismaager. I Regelen passerede disse Skibet enkeltvis eller i Smaaflokke paa 3—4 Stykker. Ofte tog de ligesom Graamaagen Sæde paa Isskodserne. Uden at kunne betegnes som sky var Ismaagerne ude i Isen dog ret forsigtige og langt mindre nærgaaende end Stormfuglen. Medens disse sidste med stor Dristighed bortsnappede udkastede Spækstykker, holdt Ismaagerne sig altid paa Afstand og vovede ikke at gøre Nedslag, før Skibet var kommet et godt Stykke bort. Kun naar en af deres Artsfæller blev skudt, overvandt de Frygten og samlede sig fra vid Omkreds om deres dræbte Fælle, selv om de blev nok saa heftigt beskudte. Naar vi, stoppede af Pakisen og omgivne af uoverskuelige Isflager, nødsagedes til at ligge bi, var Ismaagen (undertiden en enkelt Stormfugl) den eneste Fugleart, der besøgte os. Den skønne Fugl med den kortlydende men klangfulde Stemme virkede vidunderligt oplivende i de ellers saa stille og øde Omgivelser. Uden for Isbæltet blev Arten ikke set og ikke sydligere end 74° 30′ n. Br. (3° 15′ v. Lgd.).

De fleste af de ude i Isen sete Ismaager var yngre, ikke fuldstændigt udfarvede Fugle i Fældning. Omkring Næbroden bar de endnu smudsiggraa og paa Vingeranden mørke Fjer. Et Par rent hvide, gamle Fugle blev dog ogsaa skudte her ude.

I de undersøgte Maver fandtes som Regel enkelte fine Fiskeknogler og Levninger af Krebsdyr. En enkelt Mave indeholdt Levninger af en Sæl, vistnok af Ringsæl *(Phoca foetida)*, i en anden Mave, udtaget af en Fugl skudt 30 Juli 1908 i Storisen paa 75° n. Br., 9° 40′ v. Lgd., fandtes Chironomidelarver, Kindbakker af en Insektlarve og nogle Kitindele. Denne Mave indeholdt tillige en god Del Spolorme.

Til Museet er hjembragt Skind af 6 Ismaager. Desuden de fra Renskæret nævnte 3 Æg, hvis Udseende er meget lidt varierende.

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse			Vinge	Næb	Tarse
♀ ad.	2/8 06.	Storisen.	75° 40′ n. Br. 10° v. Lgd.	323 mm.	36 mm.	32,5 mm.
♀ juv.	8/8 06.	—	76° 10′ n. Br. 15° v. Lgd	(I Fældning.)	36 —	36 —
♀ juv.	8/8 06.	—	76° 10′ n. Br. 15° v. Lgd.	—	41 —	38 —
♂ juv.	2/8 06.	—	75° 40′ n. Br. 10° v. Lgd.	330 mm.	38 —	38 —
♂ juv.	4/8 06.	—	75° 50′ n. Br. 11° 10′ v. Lgd.	(I Fældning.)	38 —	35 —
♂ juv.	2/8 06.	—	75° 40′ n. Br. 10° v. Lgd.	—	38 —	36 —

Æggene:

			Længde	Bredde
28/6 08.	Renskæret.	1 frisk Æg i Reden.	59 mm.	42 mm.
—	—	1 —	60 —	43 —
—	—	2 svagt rugede Æg (det ene knust).	61 —	43 —

Larus sabini (Sab.), Sabinemaage, Kløfthalet Maage.

Uagtet jeg paa mine Ekskursioner til Lokaliteter, paa hvilke jeg kunde have Haab om at træffe Sabinemaager — Øer og Skær ud mod Storisen — stedse havde min Opmærksomhed henvendt paa denne Eventualitet, lykkedes det mig først nogle faa Dage før Ekspeditionens Afrejse fra Grønland at træffe Arten, tilmed ynglende. De nærmere Omstændigheder ved dette interessante Fund er efter min Dagbog følgende:

Den 18 Juli 1908. — Da jeg i Middags sammen med Gundahl-Knudsen i meget stærk Taage landede paa »Renskæret« for at fotografere de paa Øens Sydøstende værende Ismaage-Reder, omsværmedes vi straks af en Vrimmel Havterner *(Sterna macrura)*, der i uforholdsmæssigt stort Antal ruger paa Øen Mellem de højest flyvende Terner fik jeg snart Øje paa en Sabinemaage, der paa stive Vinger gik over mit Hoved og forsvandt i Taagen i nordlig Retning.

Jeg blev i nogen Tid staaende for at afvente den sjældne Maages Tilbagekomst, men forgæves; Maagen syntes helt at være forsvunden. I den stedse tiltagende Taage var Anvendelse af Kikkert umulig. Jeg gik saa, stadig omsværmet af skrigende Terner, over til Ismaagerederne, fotograferede disse og lagde derefter Vejen over mod Øens Nordende i Haab om nu, da Taagen begyndte at lette, paa ny at faa Øje paa Sabinemaagen.

Til min store Glæde viste denne sig atter, stedse forsigtigt kredsende højt i Luften, langt uden for Skudvidde. Af og til forsvandt Maagen fuldstændigt i Ternevrimlen. Ved min Ankomst til Øens nordligste Pynt viste der sig nu pludseligt 3 Sabinemaager, af hvilke den ene straks forlod Øen og tog Sæde paa et Isfjæld et Par Hundrede Meter ude paa Bugten. Selv om Maagerne vedblivende viste sig ret sky og forsigtige, tydede deres Adfærd dog paa, at de havde Yngel paa denne Del af Øen. Snart forlod Maagen Isfjældet og slog Følge med sine to Artsfæller. Alle tre Maager kredsede nu stedse lige over mit Hoved, stadig højt til Vejrs, medens Terneskarerne fyldte de nedre Luftregioner. Da mit Ophold paa Øen af tvingende Grunde kun kunde blive af kort Varighed, højest et Par Timer, besluttede jeg, saa vidt muligt, at sikre mig Besiddelsen af den ene Maage, hvad der efter kort Tids Afventning ogsaa lykkedes mig. Den skudte Fugl — en Han — havde stærkt udprægede Rugepletter, og det stod mig nu klart, at der maatte findes Æg eller smaa Unger paa Øen og utvivlsomt i Nærheden af, hvor jeg i Øjeblikket befandt mig. Taagen var omsider fuldstændigt lettet, og jeg var saaledes i Stand til at bruge Kikkerten. Sammen med min Ledsager trak jeg mig tilbage til nogle lave Klipper ca. 200 Meter fjærnet fra det Sted, hvor jeg formodede, Maagerne havde deres Yngel. Fra mit Baghold var jeg gennem Kikkerten i Stand til at følge Maagernes Færd. Medens Ternerne én efter én inden ret længe dalede ned paa deres Reder, der indeholdt stærkt rugede Æg eller nys udklækkede Unger, holdt de to Sabinemaager sig i lang Tid højtkredsende, ofte jagede og angrebne af Terner. Efter en halv Times Forløb ytrede Maagerne Tegn til at ville sætte sig paa Jorden, men kredsede dog endnu en Stund forsigtige om ganske lavt, indtil den ene pludselig slog ned og i samme Nu satte sig paa sin Rede. Jeg mærkede mig nøje Stedet og ilede over mod dette. Saa snart jeg lod mig til Syne, lettede Maagen fra Reden, og under nogle svagt lydende hæse Skrig eller Grynt svang begge Fugle sig igen meget højt til Vejrs. Jeg fandt straks Reden, der indeholdt 2 stærkt rugede Æg. Fem Meter fra denne Rede fandt jeg en anden nøjagtigt af samme Type, som ganske vist var tom, men ikke desto mindre røbede at have været benyttet for nylig. Trods vor ivrigste Søgen fandt vi dog ingen Unger. At de norske Sælfangere, der en Uges Tid forinden havde været i Land paa Renskæret for at

samle Æg, og som ret afgjort havde plyndret de 7 Ismaagereder, ogsaa har borttaget Æggene fra den ene Sabinemaagerede er jo ingenlunde udelukket. De to Maager var vedblivende yderst forsigtige, og først efter en Times Forløb lykkedes det mig at nedlægge dem. Ogsaa disse — Han og Hun — havde stærkt udprægede Rugepletter.

Forinden vi forlod Øen fotograferede jeg den fundne Rede med Æg. En Mængde Ternereder fandtes rundt om i umiddelbar Nærhed af Sabinemaagerederne. Sabinemaagens Rede ligner meget Havternens. Den er dog lidt større og indeholder faa visne Kviste af Polarpil og grovere Stængelstykker af fjorgamle Græsvækster. I det hele synes der anvendt lidt mere Omhu med denne Rede end med Ternens, der her oppe næsten altid er fuldstændigt blottet for Redemateriale. Ikke langt fra de to nævnte Maagereder fandt jeg omsider en tredie, som jeg mente at kunne tyde som en gammel Rede af samme Art.

Det kunde jo nok tænkes, at Sabinemaager ogsaa i tidligere Aar har benyttet Lokaliteten her som Redeplads.

I Sommeren 1907 gæstede jeg gentagne Gange »Renskæret« og opholdt mig dels her, dels paa den nærliggende Klippeø »Maroussia« fra 13—17 Juli. Hverken Terner eller Ismaager ynglede denne Sommer paa disse Øer. Dette skyldtes Aarets højest ugunstige Isforhold, hvad der afgjort ogsaa vilde have afholdt Sabinemaagerne fra at yngle, selv om de ellers som Regel ruger paa Renskæret. At Sabinemaagerne lige saa lidt som Ismaagerne lod sig til Syne i Sommeren 1907 lader sig jo herved forklare. Renskæret er en lille, langstrakt, stenet og med lavere Klipper isprængt Ø, hvis Østside grænser ud til Storisen. Vegetationen er paa de fleste Steder yderst fattig. Øens Nordende, paa hvilken Sabinemaagerne ynglede, er gold med stenet Grus og næsten flad. Rederne var anlagte ca. 25 Meter fra Vandet.

Det er ret vanskeligt at skelne den flyvende Sabinemaage fra Havternen under Forhold, hvor denne sidste er saa dominerende i Antal. Det bedste Skelnemærke er Maagens sorte Svingfjer, der under visse Flugtstillinger tydeligt træder frem. Efter Størrelsen skelner man vanskeligt de to Fuglearter fra hinanden, og Hovedets forskellige Farve er ej heller iøjnefaldende.

Ved Dissektionen af de skudte Sabinemaager fandt jeg i den ene Fugls Mave enkelte, smaa Blæksprutteкæber; de to andre Maver var tomme.

Da det syntes mig paafaldende, at 3 ynglende Maager og ikke et lige Antal havde vist sig, gæstede jeg 22 Juli under Ekspeditionens Bortrejse fra »Danmarks Havn« paa ny Renskæret for om muligt at træffe en 4de Maage.

Mit Ophold paa Øen strakte sig denne Gang over 4 Timer; men jeg saa ingen Sabinemaage og er ganske vis paa, at en saadan heller ikke fandtes. Maaske har Normændene skudt den 4de Maage.

Paa de til Museet afgivne 3 Skind og 2 Æg er følgende Maal tagne:

Køn og Alder	Vinge fra Haandrod til Spids	Næb	Tarse	Anm.
♀ ad.	282 mm.	26 mm.	31 mm.	Lille, men velformet Bagtaa
♂ ad.	292 —	27 —	32 —	—
♂ ad.	283 —	26 —	33 —	—

Æggene:

	Længde	Bredde
1.	46 mm.	32 mm.
2.	45,5 —	32 —

Sterna macrura (Naumann), Havterne, Kystterne.

Saa godt som paa alle mindre Øer og Skær baade ude ved Storisen og inde i Bugter og Fjorde ynglede Arten i stort Antal. Undtagelsesvis traf jeg mindre Ynglekolonier paa selve Fastlandet (Holme i Ferskvandssøer og paa fremspringende Næs). Nordligst blev Arten set af Koch og Bertelsen 9 Juni 1907 paa 80° 20′ n. Br. i det aabne Vand ved Mallemukfjældet. Under Sejladsen i Storisen passeredes Skibet ofte af mindre Terneflokke. Saaledes saa jeg 1 August 1906 paa 75° 20′ n. Br., 8° v. Lgd. 7 Havterner sidde paa Toppen af et Isfjæld i Selskab med nogle Rider og en enkelt Kjove.

Til Egnen omkring »Danmarks Havn« ankom de første Terner for de to Somres Vedkommende henholdsvis 14 og 16 Juni.

At Arten allerede 9 Juni blev set over 3 Breddegrader nordligere skyldtes de derværende højst gunstige Isforhold. (Lignende Iagttagelser blev iøvrigt gjorte for andre Svømmefugles Vedkommende.)

Ternerne søgte straks efter Ankomsten til Redepladserne. De allersidste Dage af Juni begyndte Æglægningen. Rederne anbringes paa højst forskellig Maade: I Græs, mellem Smaasten

og paa de nøgne Klipper. Æggenes Antal var sædvanlig 2. Dog traf jeg ogsaa Terner rugende paa 1 eller 3 Æg. I Farve, Størrelse og Form varierede Æggene paafaldende meget.

De gamle Fugle var paa Redepladserne overordentlig nærgaaende og jog med stor Kraft Næbbene mod min Isse, naar jeg befandt mig ved Rederne. Ravne, der gæstede Ternekolonierne, forfulgtes og angrebes paa det heftigste af de forbitrede Terneflokke.

Omkring ved 20 Juli indeholdt Rederne nys udklækkede Unger. Disse fodres endnu af Forældrene, efter at de er blevne flyvedygtige. Siddende rundt om paa Isskodserne eller Klipperne modtager de Føden. Snebyger og lav Temperatur synes ikke synderligt at genere de voksne Terneunger. I Slutningen af August forlader Arten Landet.

Heller ikke Ternerne stiftede Yngel i Sommeren 1907. — Fra 13—17 Juli opholdt jeg mig denne Sommer paa den lille Ø Maroussia for at gøre Iagttagelser over Terner og Ederfugle, hvilke Arter ellers begge ruger paa Øen. Isen laa overalt metertyk med enkelte Tidevandsrevner og mange Smeltevandspytter. Ternerne indfandt sig paa Øen 4—5 Gange daglig, kredsede nogle Gange skrigende rundt over denne og forsvandt atter — stedse i vestlig Retning. Hos skudte Fugle fandt jeg ikke Antydning til Rugeplet lige saa lidt som andre Tegn paa, at de vilde have ynglet. Et enkelt frisk, men ubefrugtet og løst henkastet Æg fandt jeg paa Øen. Lignende Iagttagelser gjorde jeg et Par Dage senere over Terner paa Skærene i Stormbugt. Ogsaa her fandt jeg enkelte ubefrugtede Æg ligge tilfældigt henkastede.

Selv om Havternerne ikke saa sjældent var at træffe inde i Land ved de ferske Vande, især ved Søbredder, rige paa spæd Ørredyngel, som Fuglene meget gerne tog, var de dog langt hyppigere at træffe ved Elvmundinger og de brede Revner i Isen langs Kysterne. Næringen, de her søgte, udgjordes vist næsten udelukkende af mindre Krebsdyr.

Til Museet hjembragtes Skind af 4 voksne Fugle, desuden 2 Unger i Spiritus og 13 Æg. Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse		Vinge	Næb	Tarse
♂ ad.	15/7 07.	Maroussia.	265 mm.	32 mm.	15 mm.
♂ ad.	15/8 06.	77° 20′ n. Br.	278 —	31 —	16 —
♀ ad.	15/7 07.	Maroussia.	270 —	32 —	16 —
♀ ad.	15/8 06.	77° 20′ n. Br.	281 —	34 —	16 —

Æggene:

		Længde	Bredde
$^{6}/_{7}$ 08. Maroussia. (Lidt ruget.)	1.	36 mm.	28 mm.
$^{3}/_{7}$ 08. Terneskæret. (Ikke rugede.)	1.	37 —	30 —
	2.	35 —	29 —
$^{3}/_{7}$ 08. Maroussia. (Ikke rugede.)	1.	43 —	30 —
	2.	40 —	30 —
$^{6}/_{7}$ 08. Maroussia.	1.	42 —	29 —
	2.	43 —	29 —
$^{3}/_{7}$ 08. Terneskæret. (Svagt rugede.)	1.	40 —	29 —
	2.	42 —	29 —
$^{1}/_{7}$ 08. Maroussia. (2 normale, 1 Dværgæg i Reden.) (Ikke rugede.)	1. (Dværgæg)	22 —	18 —
	2.	40 —	30 —
	3.	38 —	29 —

Lestris longicauda (Vieill.), Lille Kjove.

Yderst almindelig Ynglefugl paa selve Fastlandet og de større Øer. Selv paa de mest afsides liggende Steder, fjernt fra det salte Vand, og dybest inde ved Fjordene traf jeg ynglende Kjover. Kun paa de mindre Øer fandt jeg dem ikke. Om Artens Forekomst højere mod Nord er der kun tilflydt mig sparsomme Oplysninger. Nordligst blev den set af Koch og Bertelsen 6 Juni 1907 paa 80° 57′ n. Br.

I Brønlunds efterladte Dagbog nævnes Kjoven ikke, og jeg anser det derfor for udelukket, at den yngler i Egnene omkring »Danmarks Fjord«.

Under Sejladsen gennem Pakisen viste denne Kjoveart sig ret hyppigt, dog som Regel kun yngre, ikke udfarvede Individer.

Da Arten for de tre Somres Vedkommende, navnlig hvad Yngleforholdene angik, frembød paafaldende Afvigelser, skal jeg i det efterfølgende kortelig gøre Rede for, hvad jeg i hvert enkelt Aar har iagttaget: Ved Ekspeditionens Ankomst til Landet i Midten af August 1906 fandt jeg Arten rigt repræsenteret næsten overalt, hvor jeg kom frem. Talrige Ynglepar viste sig saaledes paa Koldewey Ø, ved Kap Marie Valdemar, Skibshavnen, Hvalrosodde og Stormkap. I Stormkapterrainet, der vel maatte siges at være den stærkest »befolkede« Lokalitet, iagttog jeg 30—40 Kjovepar, ligelig fordelte over det hele.

De voksne, nys flyvefærdige Unger sad trindt om paa Klippeblokke og Jordknolde endnu omhyggeligt bevogtede og fodrede af Forældrene. En sent udruget, næppe en Uge gammel Dununge blev 17 August fundet ved en lille Sump ikke langt fra Skibshavnen.

Saavel Ungerne som de gamle Fugle næredes, hvad talrige Maveundersøgelser viste, udelukkende af Lemminger, der i denne Sommer optraadte i uhyre Mængder. De overordentlig fede Kjoveunger viste tilfulde, hvor rige Forraadskamrene havde været. — Det undrede mig derfor, at samtlige sete Kjovepar — paa en enkelt Undtagelse nær — optraadte med kun én Unge i Kuldet, da Regelen, saa vidt mig bekendt, ellers er to. Foruden Ynglefuglene og de voksne Unger iagttog jeg daglig mindre Selskaber af yngre, 1- og 2-aarige Individer, der ligeledes strejfede om paa Lemmingjagt. Medens de gamle Fugle haardnakket holdt sig til deres faste Domæne oppe i Land, hvor deres Jagt, som sagt, udelukkende gjaldt Lemminger, var de nævnte yngre, ikke yngledygtige Kjover ogsaa at træffe saavel langs Kysterne som længere til Søs. Mod Slutningen af August ophørte Forplejningen af Ungerne, og Afrejsen for samtlige i Landet værende Kjover fandt Sted umiddelbart derefter. I mindre Flokke — højst 15—20 Stykker — saa jeg dem drage bort, saa vidt jeg kunde se gamle og unge Fugle sammen.

I Sommeren 1907 indfandt den første Kjove sig paa Stormkap 5 Juni. Samtidig blev Arten iagttaget ved Skibshavnen og paa Hvalrosodde.

I de nærmest følgende Dage var jeg Vidne til et efter min Opfattelse fuldstændig normalt Træk af Ynglefugle. Kjoverne ankom parvis og fordelte sig straks paa deres gamle Redepladser, hvilke de respektive Par bevogtede med samme Nidkærhed, som jeg havde set dem Sommeren tilforn at gøre det. Alt tydede saaledes paa normale Yngleforhold, og min Formodning om det modsatte paa Grund af den stærke Reduktion i Lemmingbestanden, Vinteren saa paafaldende havde frembragt, syntes i høj Grad truet.

De nylig ankomne Kjover røbede imidlertid snart at være blevne skuffede. I de første Dage saas de vel sidde paa større Sten og andre Forhøjninger i Terrainet, lurende efter Lemminger, hvis talrige og gammel kendte Huller de erfarne Fugle udspejdede ganske paa samme Maade som i forrige Sommer; men det

varede ikke længe, før de opgav denne Jagt, og jeg saa dem her efter løbe om mellem Græstuerne og paa Fjældsletterne fangende Sommerfugle og andre Insekter. Ved Slutningen af Juni flokkede Kjoverne sig, jog endnu nogle Dage omkring over Kær og Sletter og forsvandt saa fra Egnen.

Ikke et eneste rugende Kjovepar var noget Steds at finde, hverken paa Stormkap eller paa de andre, vel kendte Ynglesteder.

Den 17 Juli traf jeg et Par gamle Kjover — tilfældige Efternølere — ved en aaben Revne i Storisen, ikke langt fra Renskæret. Fuglene gik her for at bortsnappe de døde eller døende

Lille Kjove, nær ved Lejren.

Smaafisk, Stenbider *(Cyclopterus spinosus)* og Ringbug *(Liparis fabricii)* der af Strømmen skruedes op til Overfladen. Af yngre, endnu ikke yngledygtige Fugle saa jeg denne Sommer ikke en eneste.

I Maverne af de i 1907 skudte Kjover fandt jeg for det væsentligste Insektlevninger; i enkelte tillige Blade af Polarpil og andre Planterester men i intet Tilfælde Levninger af Lemminger.

I 1908 indfandt Kjoverne sig noget tidligere end den foregaaende Sommer. Den 28 Maj blev det første Kjovepar set. I højere Grad end de samtidigt ankomne Smaavadere syntes Kjoverne at lide under de første Dages ublide Vejr med Snebyger og lav Nattemperatur. Ofte saa jeg dem ligge udmattede af Sult og Kulde paa de i Kæret ved Stormkap liggende store Sten.

Indtil Landet saa nogenlunde var blevet snebart, saas Kjoverne

ikke sjældent ude ved Kysten eller paa Isen i Nærheden af denne, hvor der vel nu og da i de endnu sparsomt forekommende Revner gaves dem Lejlighed til at finde Føde. Kun ældre, yngledygtige Fugle var endnu at se.

Nogle Dage ind i Juni fordelte Parrene sig paa deres gamle Redepladser og nærede sig igen for det allervæsentligste af Lemminger, der vel paa langt nær var saa talrige som i Efteraaret 1906, men dog saa hyppigt forekommende over hele Terrainet, at Kjoverne ikke tog i Betænkning at stifte Yngel. Æglægningen begyndte i sidste Halvdel af Juni (den først fundne Rede indeholdende et frisklagt Æg skriver sig fra 18 Juni) og i de nærmest følgende Dage blev der fundet en Mængde Kjovereder over alt i Stormkapterrainet, ved Snenæs, Hvalrosodde og i Egnen omkring Skibshavnen. Yngleforholdene var saaledes for denne Sommers Vedkommende ganske normale.

Ligesom i 1906 indfandt der sig længere hen paa Sommeren en Mængde yngre, ikke yngledygtige Fugle, hvis Levevis paa det nøjagtigste svarede til, hvad jeg tidligere havde iagttaget.

Som Redelokalitet vælger denne Kjoveart helst stenede, svagt bevoksede Sletter, især mindre »Stenøer« omgivne af Sump og Mose. Dog har jeg ogsaa fundet adskillige Reder paa ret højt liggende Fjældsletter af vid Udstrækning. Som absolut Betingelse kræver Fuglen da en mindre Sump, Ferskvandsdam eller Smeltevandsoverrisling i Nærheden af Reden. Afstanden fra nærmeste Saltvand kan være højest forskellig. Reder er fundne 30 Kilometer inde i Landet. En flad Uddybning — naturlig eller opkradset — i Jordsmonnet, sparsomt forsynet med nogle visne Græsstraa og enkelte Blade af Polarpil danner Reden.

I Grønlands Fugle af Herluf Winge (Side 210 — længst forneden) hedder det om Arten:

»Den yngler i Selskab og skal, efter Holbøll, næsten altid ses flokkevis«. For Nordøstgrønlands Vedkommende gør et helt modsat Forhold sig gældende. I det paa Lemminger saa rige Stormkapterrain ynglede i 1908 ca. 40 Kjovepar, hvis Reder fandtes ligelig fordelte over hele Arealet.

Herved blev hvert enkelt Par Indehaver af sit ganske bestemte Jagtomraade, der var afstukket med en forbavsende — jeg kunde fristes til at sige geometrisk — Nøjagtighed, og inden for hvis Grænser ingen fremmed Indblanden taaltes. En lignende Fordeling om end i mindre Grad iøjnefaldende gjorde sig gældende

alle andre Steder, hvor jeg havde Lejlighed til at iagttage ynglende Kjover.

De fleste af de i Sommeren 1908 fundne Kjovereder indeholdt 2 Æg. Mellem Lægningen af 1ste og 2det Æg kan der hengaa indtil 50 Timer, Regelen er dog $1^1/_2$—2 Døgn. (En tilsvarende Tidsforskel mellem Ungernes Fremkomst iagttog jeg senere). Rugetiden er normalt 23 Døgn. Variationen i Æggenes Størrelse, Form og Farve er overmaade stor. Adskillige Ægtyper

Flyvende Kjover.

var, baade hvad Skallens Struktur og Farvetegning og Æggets Form og Størrelse angaar, saa lig visse Typer af Hættemaagens *(Larus ridibundus)* Æg, at jeg ved senere Sammenligning ingen Forskel har kunnet spore.

Saa vidt jeg har kunnet iagttage, deltager begge Køn lige meget i Rugningen. Fuglens Rugestilling er høj og med oprejst Hals og Hoved.

Medens den ene Fugl ruger, holder den anden fra et eller andet ophøjet Stade (Sten, Jordknold el. lgn.) Vagt over sin Mage og sit Jagtrevier. Saa snart en Artsfælle eller anden større Fugl viser sig paa dette, udstøder Vagthaveren et langt gennemtrængende Skrig og styrter løs paa den snyltende fremmede. Efter at have fulgt denne et godt Stykke paa Vej, tager Kjoven atter

Sæde ved sin rugende Mage. Nærmer man sig en Rede modtages man af begge Kjoverne, der med korte, uafbrudte Skrig (krryv! krryv!) kredser saa nær ved ens Hoved, at man tydeligt mærker Vingesusene i Ansigtet. Jo, nærmere man kommer Reden, desto ængsteligere og mere paagaaende bliver Fuglene. Ved atter at fjerne sig et halvt Hundrede Meter faar man hurtig Fuglen til at gaa paa Reden. Ved Fuglenes lidet skjulte Tilværelse og ved deres Frygtløshed er det ikke vanskeligt at finde saa godt som hver eneste Rede, selv paa et uforholdsmæssigt stort Omraade. Kjover, hvis Æg er borttagne af Reden, lægger sig som Regel ikke desto mindre igen paa denne for nogle Minutter. I et enkelt Tilfælde har jeg set en Fugl ligge i over 1/2 Time paa den tomme Rede.

De spæde Unger, der straks efter Fødselen forlader Reden, nærer sig vist for en stor Del af Insekter — i Svælget af en nylig udklækket Unge fandt jeg en Stankelben *(Tipula)* —, men er dog i en meget tidlig Alder i Stand til at fortære de Lemminger, som Forældrene fanger og siden gylper op foran dem. Ungernes Vækst foregaar med stor Hurtighed. Som bekendt optræder Ungerne af denne Kjoveart før det første Fjerskifte i to Farvevariationer: en lysere og en mørkere. Den lyse Type syntes lidt hyppigere end den mørke. Farveforskellen kan allerede tydelig ses hos den nyfødte Unge.

Om end de to Varianter kunde nærme sig ret stærkt mod hinanden, fandt jeg dog aldrig fuldstændigt jævne Farveovergange. Begge Typer kunde findes i samme Redekuld. Hos den udvoksede Unge ytrede Farveforskellen sig især paa Hoved, Baghals og Forryg.

Bortset fra Farven var der ingen ydre Forskel at spore hos Kjoveungerne.

Ved sin i Yngletiden før nævnte ejendommelige Uselskabelighed, der bevirker, at Parrene lever spredte over det hele, ved sin forholdsvis anselige Størrelse og sit karakteristiske Ydre samt ved sit fremtrædende Væsen og sin vedholdende, gennemtrængende Stemme bidrager denne Fugleart mere end nogen anden levende Skabning til at give Landets Dyreverden dets Præg.

Over alt, hvor man i Sommertiden færdes, paatvinger denne skønne Fugl sig ens Opmærksomhed. Snart sidder den ubevægelig som en Statue lurende og spejdende paa Toppen af sin Sten, og snart vogter den paa hurtigt flagrende Vinger over det

frisk opskrabede Lemminghul. Et Øjeblik jamrer den sig i korte, ængstelige Skrig ved Reden for i næste Minut under et langtrukkent, vildt lydende Krigshyl med lynsnar Flugt at sætte efter en paatrængende Nabo. der har vovet sig inden for dens Jagtgrænser.

Som rutineret Ægrøver er Kjoven ilde set af de i Landet ynglende, mindre Fugle. Navnlig er Stenvenderen utrættelig i sine Forfølgelser af den forhadte Fjende. Selv har denne vist kun faa Fjender at frygte. Om end Fjældræven sikkert sætter Pris paa Kjovens Æg og Unger, og Jagtfalken ogsaa gerne vilde aflægge disse sidste sine Besøg, virker det forbitrede Kjovepar som Regel tilstrækkeligt afskrækkende for baade Ræv og Falk.

Lille Kjove kredsende over Reden.

Den fuldt udfarvede og yngledygtige Fugl kendetegnes ved de to helt udvoksede og lige lange forlængede Styrefjer, ved Ryggens ublandet skifergraa og Hovedets sorte Farve samt ved det uplettede, hvide Forbryst. Nogen ydre Kønsforskel findes ikke. De udfarvede Fugle varierer en Del med Hensyn til Halsens gule Farvetegning, der kan være mere eller mindre intensiv, og til det skifergraa Bugparti, hvis Udstrækning er højest forskellig. De i Eftersomrene 1906 og 08 oppe i Landet sete, yngre Fugle varierede overordentlig meget i Fjerdragt. Medens nogle endnu havde talrige Levninger fra Ungedragten og kun ubetydeligt forlængede Styrere, nærmede enkelte — formentlig 2-aarige — Individer sig saa stærkt til den helt udfarvede og yngledygtige Fugls Udseende, at kun de to ulige lange Styrefjer udgjorde Forskellen. Fugle af alle Aldre havde samme Fodfarve:

Blaa Tarse, sorte Tegninger paa Hælleddene og helt sorte Tæer og Svømmehud.

Til Museet er hjembragt Skind af 11 voksne Fugle og 2 Dununger. Desuden 4 voksne Unger i Spiritus og 12 Æg.

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse	Vinge	Næb	Tarse	Anm.
♂ ad.	20/6 08. Stormkap.	303 mm.	26 mm.	43 mm.	
♂ ad.	17/8 06. —	301 —	26 —	41 —	
♂ ad.	17/8 06. Skibshavnen.	293 —	27 —	41 —	
♂ ad.	27/8 06. Hvalrosodde.	292 —	29 —	40 —	
♀ ad.	20/6 08. Stormkap.	301 —	29 —	41 —	
♀ ad.	9/6 07. —	305 —	27 —	42 —	
♂ juv.	13/8 06. Koldewey Ø.	269 —	30 —	38 —	Stærkt plettet paa Strube, Bug og Kappe Lidet forlængede Styrefjer.
♂ juv.	22/8 06. Hvalrosodde.	289 —	28 —	42 —	Plettet Ryg. Den ene Styrefjer fuldt udviklet, den anden ganske kort.
♂ juv.	17/8 06. Skibshavnen.	289 —	26 —	40 —	Normalt farvet med gult Halsparti, men lidet forlængede Styrefjer.
♂ juv.	13/8 06. Koldewey Ø.	285 —	25 —	41 —	Plettet Kappe og Bryst. 2 ulige lange Styrefjer.
Flyvefærdig Unge	17/8 06. Skibshavnen.	242 —	25 —	40 —	lys Type
do.	Aug. 06. —	236 —	25 —	40 —	do. do. (i Spiritus)
do.	19/8 06. Stormkap.	237 —	28 —	42 —	mørk do. (i Spiritus)
do.	Aug. 06. —	243 —	30 —	43 —	lys do. (i Spiritus)
do.	19/8 06. —	269 —	25 —	38 —	do. do. (i Spiritus)

Æggene:

			Længde	Bredde
29/6 08.	Stormkap.	1.	56 mm.	40 mm.
		2.	56 —	40 —
30/6 08.	Stormkap.	1.	51 —	36 —
		2.	51 —	36 —
26/6 08.	Stormkap.	1.	53 —	36 —
		2.	53 —	36 —
20/6 08.	Stormkap.	1.	51 —	39 —
		2.	49 —	38 —
22/6 08.	Snenæs.	1.	55 —	40 —
		2.	53 —	39 —
20/6 08.	Stormkap.	1.	58 —	38 —
28/6 08.	Stormkap.	1.	55 —	38 —

Lestris parasitica auctorum, Kjove.

Det hændte ikke saa sjældent under Sejladsen gennem Pakisen, at en mindre Kjove viste sig i Nærheden af Skibet. Som Regel kunde jeg identificere de saaledes sete Fugle som tilhørende Arten *longicauda;* men i enkelte Tilfælde var en sikker Bestemmelse mig umulig. Den ringe Forskel i Udseendet hos de to Arter *parasitica* og *longicauda*, navnlig hos yngre Fugle, i Forbindelse med for stor Afstand er forklarlige Aarsager hertil.

Da jeg i et ganske bestemt Tilfælde mener at have set et Par Fugle tilhørende Arten *parasitica,* skal jeg neden for gengive den der om handlende Notits:

15 August 1906 — ca. 77° 20′ n. Br. — Skibet ligger i en meget stor Vaage — ca. 20 Kilom. lang, 10 Kilom. bred — med enkelte større, drivende Isflager. Mod Nord ender Vaagen i tætte, uoverskuelige Ispakninger. — Isfri Kyst. — Mange Fugle ved Skibet. Blandt andre et Par Kjover, som jeg med temmelig Vished noterer som *parasitica.* Begge Fugle gjorde Indtryk af at være paafaldende mørke med en lysere Tegning paa Underhalsen eller maaske Forbrystet. De forlængede Styrefjer iøjnefaldende kortere og vistnok bredere end hos den udfarvede *longicauda;* Flugten tungere end dennes, og Totalindtrykket af Fuglene større. — Nærmeste Afstand ca. 50 Meter.

Lestris pomatorhina (Temm.), Mellemkjove.

Den 6 August 1906 saa jeg en Mellemkjove flyve forbi Skibet. Stærkt sammenpakket Is. — 75° 49′ n. Br., 12° 10′ v. Lgd. Kun denne ene Gang blev Arten set.

Cepphus grylle (L.), Tejste.

Under Oprejsen i 1906 viste der sig to Gange inde i Pakisen en enkelt gammel Fugl i Sommerdragt, nemlig 1 August, 75° 20′ n. Br., 8° v. Lgd. og 2 August, 75° 40′ n. Br., 11° 10′ v. Lgd. Medens Arten i Sommeren 1907 paa Grund af vedholdende Islæg ikke viste sig i Farvandene ved »Danmarks Havn«, var den her ret almindelig, om end ingenlunde i større Tal, den følgende Sommer. Særligt Tilhold havde Grylletejsterne omkring den lille Klippeø »Maroussia« ude ved Storisen. Her fandtes tidligt en Del aabne Partier i Isen, og Øens lave, stejle Klipper afgav

yndede Redelokaliteter for Fuglene. Da jeg 18 Juli 1908 gæstede Øen, traf jeg 5—6 rugende Hunner foruden en Del andre gamle, udfarvede Fugle paa Vandet der i Nærheden. Ogsaa helt inde i Skibshavnen ganske tæt ved Land indfandt der sig denne Sommer ofte nogle Grylletejster, baade yngre og ældre Fugle, der frygtløse svømmede omkring Skibet. Udfor Mallemukfjældet, 80° 10′ n. Br., traf Kochs nordgaaende Slædehold i Sommeren 1907 meget aabent Vand, i hvilket man 10 Juni saa 3 Grylletejster.

Under Ekspeditionens Hjemrejse Juli 1908 saa jeg flere Gange under Sejladsen i Pakisen (nordligst 78° n. Br.) enkelt liggende Grylletejster, alle udfarvede, gamle Fugle.

I Maverne fra de faa Fugle, jeg havde til Undersøgelse, fandt jeg fortrinsvis Levninger af Krebsdyr, i en enkelt af Børsteorme *(Chætopodæ)*.

Til Museet er hjembragt 2 Skind af yngre Fugle (plettet Spejl) og 1 udfarvet, gammel Hun i Spiritus.

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse		Vinge	Næb	Tarse
♂ juv.	15/7 08.	Skibshavnen.	160 mm.	30 mm.	32 mm.
♀ juv.	15/7 08.	—	160 —	30 —	32 —
♀ ad. (i Spiritus).	18/7 08.	Maroussia.	172 —	31 —	31,5 —

Uria arra (L.), Kortnæbbet Lomvie, Brünnich's Tejste.

Da Skibet under Oprejsen 28 Juli 1906 passerede Jan Mayen (ca. 70 Kilometer Øst for Øen) viste Arten sig her i uhyre Mængder. Fuglene optraadte enkeltvis, parvis eller i mindre Flokke og var saa lidt sky, at de flyvende eller liggende paa Bølgerne ofte var os nær paa 3—4 Meter. Under Sejladsen i selve Isen viste Arten sig ikke, og under Ekspeditionens Ophold i Landet blev der i det hele kun set 2 Individer (Hanner), der 13 Juli 1908 kom svømmende inde i »Danmarks Havn«, hvor de omsider blev skudte ganske tæt ved Skibet. Paa Hjemrejsen traf jeg 1 August 1908 Arten i stort Antal lige uden for Isbæltet paa 74° n. Br., 5½° v. Lgd.

I de svære Dønninger laa Tejsterne sammen med en Mængde Krabbedykkere *(Mergulus alle)* i Smaaflokke og dykkede efter Føde.

I de nærmest følgende 3 Dage saa jeg en Del gamle Hunner, ledsagede af deres næsten halvvoksne Unge, passere Skibet.

Til Museet hjembragtes Skindene af de to fra Skibshavnen nævnte Hanner.

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse		Vinge	Næb	Tarse
♂ ad.	$^{14}/_{7}$ 08.	Skibshavnen.	213 mm.	32 mm.	35 mm.
♂ ad.	$^{14}/_{7}$ 08.	—	218 —	33 —	37 —

Mergulus alle (L.), Søkonge.

Paa Ekspeditionens Oprejse viste Arten sig første Gang 28 Juli 1906 under Jan Mayen, dog kun i forholdsvis ringe Antal. Lidt nordligere iagttog jeg den Dagen efter i noget større Tal, men ingenlunde i Mængder. I Smaaflokke laa Søkongerne og gyngede paa Bølgerne undertiden klods paa Skibssiden. Jeg saa dem aldrig flyve op; de undgik stedse Skibet ved at dykke.

Inde i Isen blev kun en ganske enkelt Fugl set (2 August paa 75° 40′ n. Br., 11° 10′ v. Lgd.). Under Ekspeditionens Ophold i selve Landet blev Arten ikke med Vished set. Paa Hjemrejsen traf vi 30 Juli 1908 i ret spredt Is paafaldende pludseligt store Mængder af Søkonger paa 75° 20′ n. Br., 9° 39′ v. Lgd. Paa de drivende Isflager laa Fuglene ofte i Flokke paa henved 50 Stk. Jeg saa dem ogsaa svømme om i umiddelbar Nærhed af Skibet søgende Føde paa selve Vandoverfladen. Enkelte Gange saa jeg Søkonger optræde parvis. Ogsaa lige uden for Isen laa i den svære Dønning mange Søkonger (2 August 74° n. Br., $5^1/_2$° v. Lgd. Sydligere viste Arten sig ikke.

I Maven af en Fugl skudt 30 Juli 08 fandtes Levninger af Krebsdyr, enkelte Planterester.

Skind af 2 gamle Fugle hjembragtes til Museet. Paa disse er følgende Maal tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse	Vinge	Næb	Tarse
? ad.	Storisen.	120 mm.	13 mm.	22 mm.
? ad.	—	113 —	15 —	22 —

Alca torda (L.), Alk.

I det aabne Vand ved Mallemukfjældet blev der 9 Juni 1907 af Koch, Bertelsen og Grønlænderen Gabrielsen set en enligt liggende Alk. Iagttagerne var efter Kochs Opgivende Fuglen saa nær, at en Forveksling med nogen anden af de paa samme Sted sete Søfuglearter ikke kan tænkes mulig. Andre Steder blev Arten ikke bemærket.

Falco gyrfalco (L.), Jagtfalk.

I de af Ekspeditionen besøgte Egne var Arten ingenlunde talrig som ynglende. Kun 5 Reder, af hvilke den ene end ikke med Sikkerhed kunde identificeres, blev fundne. Paa Efteraarstrækket 1906 var Jagtfalken derimod overordentlig almindelig, hvad der særlig maa tilskrives dette Aars store Rigdom paa Lemminger. Fra 20 August til henimod Slutningen af September gik der ikke en Dag, uden at der blev set flere Falke dels i Egnen ved Skibshavnen og dels paa Koldewey Ø, Stormkap og Hvalrosodde. I den første Uge af September kulminerede Trækket.

Talrigst indfandt Falkene sig ved selve Skibet, hidlokket af Ekspeditionens Duer. Fra 3—17 September blev der her skudt 17 Falke. Ofte saas 4—5 Stk. samtidig, enten kredsende omkring Mastetoppene, paa hvilke de undertiden satte sig, eller siddende omkring paa de nærliggende Isskodser eller Fjældblokke paa Lur efter Duerne. Saa snart disse joges til Vejrs, forfulgtes de paa det heftigste af en eller flere Falke, hvem det dog aldrig lykkedes at gribe en Due. Ofte saa jeg Falk og Due i længere Tid manøvrerende utrolig højt oppe i Luften, indtil Duen pilsnart skød lodret ned mod Skibet og ind i det paa Skibsdækket anbragte Slag efterfulgt af Falken, der med fremstrakte Kløer og arrige Skrig først opgav Jagten lige uden for Flyvehullet. I Løbet af Efteraaret blev der i alt skudt 40 Falke, alle unge Fugle, og set mindst 5 Gange saa mange. I Maverne af Fugle fra dette Efteraar fandt jeg udelukkende Lemminger. Den 25 September var Trækket at betragte som endt. Rent tilfældig blev en Falk set 1 November (paa et Skær i Nærheden af Teufel Kap). I det følgende Efteraar blev forholdsvis kun faa Falke sete. Aarsagen til det ringe Træk maa sikkert sættes i Forbindelse med den paafaldende stærke Reduktion i Lemmingbestanden, Vinteren 1906—07 frembragte. Noget regelmæssigt Foraarstræk har jeg ikke kunnet spore. Tidligst blev Arten for de to Aars Vedkommende bemærket henholdsvis 1 Maj og 20 April; sidstnævnte Iagttagelse blev gjort ved Falkereden paa Nordre Orienteringsø. Nordligst blev Jagtfalken set i Independence Bay — ca. 82° n. Br. — 26 Maj 1907 af Bertelsen og Grønlænderen Tobias Gabrielsen.

De Iagttagelser, jeg har kunnet gøre over Jagtfalkens Yngleforhold, er forholdsvis faa. Af de Reder, der blev fundne, var

kun én tilgængelig, nemlig den før nævnte paa Nordre Orienteringsø. Den 19 Maj 1907 skød jeg ved denne Rede en gammel Hun, der efter sit Udseende at dømme var syg, vistnok med Betændelse i Æggelederen. Paa Fuglens Æggestok fandtes 5 ret udviklede Æg. Den skudte Falk havde meget lys Fjerklædning og appelsingule Fødder. I Reden fandtes et frisk Æg, der bar en Frostrevne paa den ene Side. Denne Falkerede, der lige som de andre sete meget tydeligt markeredes ved ophobede Ekskrementdynger og Affald fra Rovfuglenes Maaltider i Form af Gylp, Knogler og andre dyriske Rester, var anlagt kun en halv Snes Meter fra Vandoverfladen paa Fjældets Nordside, der falder brat og stejl ud i mod Stormbugt. Reden har sikkert været benyttet i mangfoldige Aar, hvad de uhyre Ekskrementmasser vidnede om. Redeunderlaget dannedes af Fuglens egne Ekskrementer. Den 14 Juli samme Aar blev der fra samme Rede set en Falk flyve ud. Hannen maa altsaa hurtigt have fundet sig en anden Mage. Næste Foraar saas Hunfalken ved Reden allerede 20 April; Rugningen begyndte dog ikke før 26 Maj. Jeg passerede ofte Reden og havde saaledes god Lejlighed til at iagttage den rugende Falk. Denne laa meget fast paa Reden og forlod ikke denne, selv om jeg nærmede mig helt hen til Fjældsiden, men nøjedes med at strække Halsen langt frem og ængstelig at stirre mig i Møde. Hannen sad ofte paa Afsatserne ikke langt fra Reden. Den 22 Juni ankom jeg pr. Hundeslæde sammen med to af mine Kammerater til Falkereden for at sætte mig i Besiddelse af de formentlig nu nysudklækkede Unger. Æggene — 4 i Tal — var imidlertid endnu ikke udrugede, men jeg kunde tydeligt høre Ungernes hæse Skrigen, uagtet Skallerne paa ét nær, der havde en ubetydelig Revne, endnu var ganske hele. Ved at tage Æggene ind paa Maven holdt jeg disse varme, indtil vi efter nogle Timers Kørsel naaede min Station paa Stormkap. I Soveposen fortsatte jeg Rugningen af Falkeæggene. Den 23 Juni fremkom den ene Unge, de tre andre et Døgn senere. Rugetiden for dette Kuld Æg havde saaledes paa det allernærmeste været 29 Døgn. Under min Bestigning af Fjældet teede Hunfalken sig meget ængsteligt og forlod højst ugærne Reden. Gentagne Gange satte den derefter med stor Kraft og under lynsnar Flugt ind mod Forstyrreren. Efter at Hunnen var bleven skudt, forlod Hannen, der stedse havde vist sig meget forsigtig, Fjældet. Begge

Falke var meget lyst farvede; den skudte Hun havde citrongule Fødder. I Størrelse overgik den synligt Hannen.

En anden Falkerede fandt jeg 8 Juni 1908 paa Fjældet »Trekroners« bratte Nordside. Denne Rede var anbragt mindst 200 Meter til Vejrs og var umulig at komme op til. De uhyre Ekskrementmasser, der som en stor hvidgul Altan havde lejret sig uden for Reden, var tydeligt at se paa en Afstand af 3 Kilometer. Rundt omkring Falkereden havde en Koloni af Bramgæs *(Anser leucopsis)* deres Redepladser, og jeg saa til min Forundring Gæssene sidde parvis paa Afsatserne i Falkenes umiddelbare Nærhed. Da jeg ved et Par Riffelkugler fik den rugende Falk til at flyve ud, kredsede denne længe sammen med sin Mage og i Selskab med de opskræmte Gæs omkring Fjældet. Omsider skød Falken sig fra en svimlende Højde som en Pil ned paa Reden, snart efterfulgt af Gæssene, der igen trygt tog Sæde tæt ved denne. Ogsaa denne Falkerede røbede at have været benyttet i umindelige Tider.

Paa det høje Fjæld Teufel Kap og paa et Fjæld i Nærheden af Mørkefjord blev ogsaa set Falkereder, begge ligesom de to før nævnte anlagte paa Nordsiden. Om den 5te Rovfuglerede, der blev fundet, og som rimeligvis ogsaa har tilhørt Jagtfalke, gælder det samme. Dette Forhold er næppe tilfældigt, og det kunde tænkes, at Falken, hvis Rugetid for en Del falder i Maj, hvor Nattemperaturen som Regel er nogle Grader under Nul, netop vælger at ruge paa Steder, der i Døgnets koldeste Periode er beskinnede af Midnatssolen.

Dels af talrige Maveundersøgelser og dels gennem Undersøgelser af Gylp fremgaar det, at Jagtfalken i Nordøst-Grønland — som tidligere sagt — fortrinsvis nærer sig af Lemminger. Ved Redepladserne fandt jeg dog ogsaa Levninger af Ryper, Snespurve og — om end sjældnere — af Smaavadere som Stenvendere og Præstekraver[1]. Ogsaa enkelte Levninger af Sneharer har jeg fundet. Meget ofte havde jeg Lejlighed til at iagttage Falkens og Ravnens Forhold til hinanden. Disse to Fugle stredes paa det heftigste, naar deres Veje mødtes. Kampen mellem de to i Størrelse og Kraft jævnbyrdige Modstandere skyldes efter mine Erfaringer udelukkende et nedarvet Konkurrencehad, til hvilket Lemmingen er den direkte Aarsag. Lemmingen er jo ogsaa Ravnens væsentligste Næringsobjekt.

[1] Se ogsaa under *Phalaropus fulicarius.*

At Falken, som man har formodet, dreven af Sult skulde forsøge at bemægtige sig Ravnen som Bytte, anser jeg for ganske utroligt. I en Dagbogsnotits for 18 September 1906 har jeg nedskrevet en Iagttagelse af en Kamp mellem de to Fugle: »....I Begyndelsen blev en Falk paa det heftigste angrebet af 2 Ravne. De kæmpende Fugle tumlede i nogen Tid under hidsige Skrig om højt til Vejrs, hvorefter Ravnene dalede ned og satte sig Side om Side paa en Klippeblok aabenbart paa Lur efter Lemminger, hvis Huller i stort Antal omgav Stedet. Falken satte sig ogsaa i samme Øjemed paa en anden Klippe henved 50 Meter fra Ravnene. Ved mit Komme steg Fuglene atter til Vejrs og fortsatte øjeblikkelig Kampen. Tilsyneladende var Ravnene Falken langt overlegne, og denne sidste ytrede derfor stedse Tilbøjelighed til at flygte og derved unddrage sig det ublide Traktement, der blev tildelt den. Til sidst foregik Bataillen lige over mit Hoved, og for at gøre Parterne mere jævnbyrdige skød jeg den ene Ravn. Skræmte af Skuddet fløj de to tiloversblevne Fugle hver til sin Side, men mødtes dog igen til Kamp længere nede mod Kysten. Her fik Falken snart efter Undsætning af 2 Artsfæller, og nu maatte Ravnen skyndsomst fortrække, medens alle tre Falke tog Sæde paa en Klippetop.

Ikke sjældent saa jeg Falke forfulgte af Kjover. I Slutningen af August sidder de unge Kjover omkring paa Stenene endnu plejede af Forældrene, som yderst aarvaagne vogter deres Afkom for Falkenes Angreb. I Flyvedygtighed overgaar Kjoven langt Falken, som altid søger at unddrage sig Forfølgelsen ved at retirere til Fjælds. Oftest saa jeg 3—4 Kjover slutte sig sammen til fælles Angreb, og Kampen foregik gerne umaadelig højt til Vejrs.

De unge Falke var meget nysgerrige og kun lidet sky. Ved at kaste min Hue eller en Vante i Vejret kunde jeg som Regel lokke mig den nysgerrige Rovfugl ganske nær. Saaret forsvarer Falken sig tappert liggende paa Ryggen med fremstrakte Kløer.

Ihvorvel de henved et halvt Hundrede Falke, jeg havde til Undersøgelse, frembød store Uligheder baade med Hensyn til Størrelse, Fjerdragt og Føddernes Farve, maa de dog alle henregnes til Varieteten *candicans*. Hos Størsteparten af de unge Fugle var Fødder, Klør og Næb mørke — nærmest blyfarvede. Dog fandt jeg hos enkelte, meget lyse Individer grønliggule Fødder, helt eller delvis hvide Kløer og ganske lyst Næb. De

gamle Falke havde alle gule Fødder, — en enkelt højgule — lyse Kløer og lyst Næb. Til Museet er hjembragt Skind af 9 gamle og yngre Fugle, 3 spæde Dununger og 1 Æg.

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse		Totallængde mm.	Vinge mm.	Næb[1] mm.	Tarse mm
♀ ad.	19/5 07.	Nordre Orienteringsø (ved Reden).	610	410	33	58
♀ ad.	22/6 08.	—	620	420	30	58
♀ juv.	26/8 06.	Hvalrosodde.	550	370	28	57
♀ juv.	2/9 06.	Skibshavnen.	630	420	31	60
♀ juv.	6/9 06.	—	630	410,5	30	60
♀ juv.	26/8 06.	—	550	350	26,5	56
♂? juv.	5/9 06.	—	610,5	420	33	69
♂ juv.	26/8 06.	Hvalrosodde.	550,5	380	29	63
♂? juv.	17/9 06.	Skibshavnen.	570	390	28	64,5

Ægget:

		Længde	Bredde
19/5 07.	Nordre Orienteringsø.	60 mm.	43 mm.

Nyctea nivea (Thunb.), Sneugle.

Sneuglen var i de fleste af Aarets Maaneder almindelig overalt, hvor Ekspeditionen færdedes, baade paa Øerne langs Kysten og dybt inde i Landet.

Ved Indlandsisens Rand blev der fundet store Mængder af Uglegylp, og 60 Kilometer inde paa Indlandsisen, Nord for Dronning Louises Land blev der paa Nunatakken set en Sneugle 17 Maj 1908. Nordligst blev Arten truffet paa Peary Land, 82° 50′ n. Br. I Brev fra Mylius-Erichsen, dateret 28 Maj 1907, nævnes 2 Sneugler som sete ved Danmarks Fjord, 81° n. Br., 29° v. Lgd. Talrigst viste Sneuglerne sig paa Efteraarstrækket fra Begyndelsen af August til midt i Oktober. I det rige Lemmingaar 1906 var Uglerne særlig almindelige at træffe paa denne Aarstid. I Moskusokselandet Nord for Hvalrosodde iagttog jeg saaledes en Nat i Slutningen af August ikke mindre end 7 Sneugler paa forskellige Steder.

At jeg paa Strækningen Stormkap-Mørkefjord hele Sommeren igennem saa Sneugler, tyder paa, at Arten yngler her.

Trods flittig Søgen lykkedes det mig dog ikke at finde en Rede, hvad jeg tilskriver Sneuglens Tilbøjelighed til at vælge

[1] Maalt med Passer.

sin Redeplads paa de mest afsides liggende og utilgængelige Lokaliteter langt fra Kysten.

Ved Bunden af Dove Bay blev der i de omkring liggende Fjælde et Par Gange set Sneugler efter Mørketidens Indtræden. Dette kunde tyde paa, at i alt Fald enkelte Individer overvintrer. I saa Tilfælde opholder disse sig efter de foreliggende Iagttagelser at dømme fjærnt fra Kysten, dybt inde mellem Fjældene, maaske i Nærheden af Redepladserne. De høje, afsides liggende Fjældpartier omkring Pustervig og Mørkefjord anser jeg for netop at frembyde gunstige Ynglelokaliteter for Sneuglen, og de vegationsrige, vidt strakte Sletter mellem Rypefjæld og Hvalrosodde, ikke langt derfra, huser store Mængder af Lemminger, Uglens kæreste Føde.

Sneuglen er paa Færde hele Døgnet igennem. Selv i det stærkeste Sollys saa jeg den jage. Dog ynder den til Jagt fortrinsvis de sene Eftermiddags- og tidlige Morgentimer. Ofte saa jeg den ved Daggry trække fra Fjældene ned mod Kysten og ud paa Sletterne.

Talrige Ungersøgelser af Gylp samt et Par Maveanalyser godtgjorde, at Sneuglen i Østgrønland næsten udelukkende nærer sig af Lemminger. I enkelte Gylpboller fandt jeg desuden Levninger af Hare og Rype. Ogsaa af Snespurv fandt jeg undtagelsesvis Rester. At Sneuglen paa Steder, hvor det skorter den paa anden Næring, er en farlig Fjende for Sneharen er hævet over enhver Tvivl; men efter hvad jeg paa dette Punkt har haft rig Lejlighed til at iagttage, har Harerne i Østgrønland som Regel intet at frygte. Ofte saa jeg Sneugler og Harer sidde i umiddelbar Nærhed af hverandre uden i mindste Maade at røbe Tegn til Fjendskab.

I et enkelt Tilfælde syntes dog et helt modsat Forhold mellem de to Dyr at have gjort sig gældende. En Dag i Oktober havde jeg længe lagt Mærke til en Sneugle — paafaldende stor og usædvanlig mørkt farvet Fugl — der havde taget Sæde paa en Klippeblok ved den nederste Skraaning af et større Fjæld. Efter henved 3 Timer Forløb nærmede jeg mig Uglen, som omsider, men tilsyneladende højst ugærne forlod sit Stade for snart efter at sætte sig paa en anden Klippe lidt højere oppe i Fjældet. Paa Fuglens Adfærd skønnede jeg, at noget usædvanligt havde fanget dens Opmærksomhed, og jeg gik derfor hen for nærmere at undersøge Stedet, hvor jeg havde set den sidde. Tæt ved i

en Slags Grotte dannet af nedrullede Klippeblokke sad to Sneharer, meget ængstelige og næppe til at drive fra Pletten. Efter at jeg havde jaget Harerne uden for deres Skjulested, sad de spejdende og nervøst trampende med Bagbenene, indtil de snart efter med forbavsende Fart styrtede tilbage til Grotten. At Harernes Skræk skyldtes Uglen, der rimeligvis havde gjort Nedslag efter dem og nu sad og afventede deres Tilbagekomst fra Hulen, syntes mig aabenbart.

Paa større Eng- og Kærstrækninger, helst med en enligt liggende stor Sten eller en Forhøjning i Jordsmonnet, og paa vegationsrige Fjældsletter med isolerede Klippepartier var Sneuglen hyppigst at træffe. Slige Steder havde mange Lemminger Tilhold, og her kunde Uglen uden at blive overrumplet af Fjender finde rig Næring. Uglepladserne markeredes altid ved Dynger af Gylpboller, Ekskrementer og affældede Fjer. Fra sit Yndlingsstade sad Rovfuglen timevis, ja, halve Døgn ubevægelig og spejdede efter Lemminger. Er man vel kendt i Fuglens Jagtterrain, kan man altid med afgjort Sikkerhed forudsige, hvor den opskræmmede Ugle vil vælge sin næste Plads, saa ufravigelig benytter den de én Gang udkaarede Jagtstader.

I Tusmørket og om Natten, naar Lemmingerne vover sig videre omkring, jager Sneuglen ofte flyvende, idet den, som Taarnfalken, nu og da holder sig flagrende over et bestemt Sted, indtil Nedslaget finder Sted.

Den Tillidsfuldhed og Nysgerrighed, der ellers karakteriserer de arktiske Fugle, fandt jeg aldrig hos Sneuglen. Den var stedse yderst aarvaagen og sky og tillod mig kun et Par Gange at komme sig nær paa Riffelskuds Afstand.

Naar Sneuglerne begav sig ud over Isen til eller fra de derude liggende Øer, var deres Flugt altid høj og retlinet. Inde over Land fløj de oftest lavere og tit med krydsende Bevægelser.

Sjældent hørte jeg Uglen frembringe en Lyd. Skriget var ret svagt og mindede kun i ringe Grad om noget andet af de Ugleskrig, jeg kender.

Fældningen tager sin Begyndelse i Midten af Juli og kulminerer i første Halvdel af August, paa hvilken Tid jeg ved alle Ynglepladserne fandt talrige nys affældede Fjer. Ikke saa sjældent tabte de opskræmte Ugler under Opflyvningen enkelte Sving- eller Styrefjer.

De henved 60 Sneugler, jeg saa, varierede overordentlig i Stør-

relse og Farve. Ved Brugen af Kikkert faldt det mig i Reglen ikke vanskeligt ret nøjagtigt at mærke mig denne Forskel. De mindste Ugler var uden Undtagelse meget lyse, enkelte helt hvide. Mange store og paafaldende mørke Ugler saa jeg ogsaa.

Skindet af en gammel, mørk Hun hjembragtes til Museet. Følgende Maal er tagne.

Vinge[1]	Næb[2]	Tarse
448 mm.	49 mm.	64 mm.

Corvus corax (L.), Ravn.

Ravne blev trufne, om end alle Vegne sparsomt i Tal, næsten overalt, hvor vi færdedes, saavel dybest inde i Landet som paa de yderste Øer og Skær. Ogsaa i »Nunalandet« 60 Kilometer inde paa Indlandsisen blev der set en Ravn. Nordligst blev Arten truffet 26 Februar 1907 paa 78° n. Br. Noget regelmæssigt Træk af Ravne har jeg ikke kunnet spore. Fuglene forsvandt successive henimod Mørketidens Indtræden og vendte paa samme Maade tilbage ved Solens Komme. Tidligst blev Ravnen set 9 Februar og senest 4 November.

Jeg er ikke i Tvivl om, at Ravnen i den absolute Mørketid forlader Nordøstgrønland. I modsat Fald vilde den ikke have undgaaet at blive set af Ekspeditionens Deltagere, af hvilke en eller flere daglig færdedes ude i Egnen omkring Skibet. Personlig var jeg ogsaa saa godt som daglig en Tur ude hele Vinteren igennem. Paa en Tid, hvor det maatte holde haardt for Ravnen at bjærge Føden, vilde den ogsaa sikkert, om den fandtes i Egnen, søge hen til Skibet. Ekspeditionens slæderejsende, der saa hyppigt — ogsaa i Mørketiden — færdedes vidt omkring, saa heller aldrig en Ravn i denne Aarstid. Fra 13 November—4 December 1906 blev der saaledes af 6 Mand foretaget en længere Rejse Syd paa til Shannon Ø og Sabine Ø; men uagtet Vejret gennemgaaende var forholdsvis godt, og man flere Gange baade under Hen- og Hjemrejsen gjorde Landgang, blev ingen Fugl set. Aabent Vand fandtes flere Steder, og omkring Sabine Ø var der fuldstændigt isfrit.

Paa »Hvalrosodde« henlaa i Vinteren 1906—1907 rige Levninger af skudte Hvalrosser, der sikkert vilde have hidlokket Ravne, om saadanne fandtes; men efter 4 November saa de rejsende, der hyppigt gæstede Stedet i Mørketiden, ingen Ravne.

[1] Fra Haandrod til Spids. [2] Maalt med Passer.

Selv om der ikke blev fundet nogen Rede, anser jeg det for sikkert, at enkelte Ravnepar ynglede i Fjældene N. og N. O. for Skibshavnen og i Egnen ved »Pustervig« og »Mørkefjord«. Rimeligvis har ogsaa de høje Fjældpartier paa Koldewey Ø og ved »Teufelkap« huset ynglende Ravne. Rugetiden falder, saa vidt jeg har kunnet skønne, væsentligst i April. Enkelte Par ruger dog vist noget senere. Den 12 Marts 1907 skød jeg et Par Ravne, Han og Hun, der stedse holdt sig sammen. Hannens Sædstokke var allerede da ret udviklede; Hunnens Æg forholdsvis mindre. Den 16 Marts samme Aar iagttog jeg længe 3 Ravne: to Hanner heftigt kæmpende om en Hun. Fra den meteorologiske Station i »Pustervig« blev der 25 April 1908 opgivet mig, at et Par Ravne havde fast Tilhold paa det høje, utilgængelige »Monumentfjæld«, hvor de formentlig ynglede. Fra 16—25 Maj 1908 gæstede et Par Ravne daglig Skibshavnen. Hunnen, der omsider blev skudt, havde stærkt udviklede Rugepletter. Jeg formoder, at dette Par har haft Unger i de høje Fjælde N. O. for Havnen. Den 21 Maj skød jeg uden for mit Telt paa »Hvalrosodde« en Ravn (♀) med Rugepletter. Unge, nylig udfløjne Ravne saa og skød jeg paa Stormkap i sidste Halvdel af Juni.

Som Regel strejfer Ravnen om enkelt- eller parvis; sjældnere saa jeg 3—4 Stkr. sammen og da som Regel kun unge Fugle. Gamle Fugle holder sig efter mine Erfaringer parvis sammen ogsaa uden for Yngletiden. Ved større Aadsler og en enkelt Gang ved en haardt saaret Bjørn har jeg set Ravne samle sig i Selskaber paa indtil en halv Snes Stykker. Med utrolig Sikkerhed opdager de, hvor der er Føde at faa. I Efteraaret 1907 opholdt jeg mig i længere Tid i Egnen ved »Hvalrosodde«. Jeg færdedes daglig milevidt i Terrainet og saa kun nu og da en enligt omstrejfende Ravn, indtil der ved Slutningen af mit Ophold en Aften blev nedlagt en gammel Moskusokse-Tyr, hvis Skind og Indvolde blev liggende paa Stedet. Allerede den følgende Morgen tidlig havde ikke mindre end 10 Ravne fundet Aadslet, ved hvilket jeg traf dem i bedste Forstaaelse med 3 Fjældræve.

I Nordøstgrønland udgør Lemmingen ubetinget Ravnens vigtigste Næring. I det rige Lemmingaar 1906 saas Ravnene saa godt som udelukkende inde over Land paa Jagt efter Lemminger. I samtlige Maver fra dette Aar fandt jeg altid Lemmingrester og næsten intet andet. En enkelt Ravnemave inde-

holdt dog Levninger af en halvvoksen Havlit. Ravnen bortsnapper Lemmingerne ved enten at sidde afventende uden for disses Indgange eller ved flyvende at udspejde Fjældsider og Dalstrøg. Jeg har set Ravne med Held anvende begge Metoder. (Under *Falco gyrfalco* har jeg omtalt dennes Strid med Ravnen). I Foraaret og Sommeren 1907, hvor Lemmingbestanden var saa paafaldende reduceret i de Egne, jeg især besøgte, saas Ravnene fortrinsvis langs Kysterne og ude over Fjordisen. Ofte saa jeg dette Aar Ravne sammen med Graamaage og Ræv snylte ved de jagende Isbjørne. Naar Bjørnen havde taget en Sæl, optraadte nævnte Snyltere med en forbavsende Dristighed og syntes ikke i mindste Maade at nære Frygt for Byttets retmæssige Ejer, i hvis umiddelbare Nærhed de tog Sæde for at tilvende sig noget af det udflydte Blod, og hvad andet, der kunde falde af fra Bjørnemaaltidet. Jeg saa ogsaa en Gang 2 Ravne sidde paa Isen og fortære friske Bjørneekskrementer, der indeholdt slet fordøjede Rester af Ringsæl. Ved Havternens Ynglepladser indfandt Ravnene sig ikke saa sjældent, stærkt forfulgte og angrebne af de arrige Terneflokke. I udstillede Rævesakse ved Ekspeditionens Køddepoter fangede jeg enkelte Ravne, men kun unge Fugle. Jeg har aldrig set Ravne angribe Sneharen, men der er næppe Tvivl om, at de er farlige Fjender for ganske unge Harer.

Større, afsides liggende, stejle Fjælde er Ravnens egentlige Domæne. Ved Daggry strejfer den herfra ud paa Jagt, og sent paa Eftermiddagen ses den atter med høj, retlinet Flugt at vende tilbage til sit Natteherberg. Anskudt eller skræmmet af Skud iler den næsten altid til Fjælds. Uden egentlig at kunne betegnes som sky viste Ravnene sig dog i Reglen yderst forsigtige. Navnlig ved de gamle Fugle med en paafaldende Klogskab at bedømme Situationen. Ved vore Telte indfandt der sig ofte Ravne for at faa Del i det udkastede Affald, og dersom vi undlod at skyde efter Fuglene eller paa anden Maade at forulempe dem, blev de snart tillidsfulde. Mylius-Erichsen havde saaledes under et længere Teltophold daglig Besøg af en Ravn, som han fodrede med Affaldet fra sine Maaltider, og som omsider følte sig saa tryg, at den tog Nattesæde paa Teltryggen.

Under Flugten, sjældnere naar den sidder stille, frembringer den nordøstgrønlandske Ravn et fra den evropæiske Ravns meget afvigende Skrig — en højt klingende Trille, der undertiden

lyder som en Slags Sang. Sjældent hørte jeg Fuglen frembringe det sædvanlige Ravneskrig.

6 Ravneskind hjembragtes til Museet. Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse		Vinge	Næb	Tarse
♂ ad.	12/3 07.	Hvalrosodde	452 mm.	78 mm.	69 mm.
♂ ad.	27/8 06.	—	(i Fældning)	77 —	68 —
♂ ad.	27/8 06.	—	do.	81 —	75 —
♂ ad.	24/8 06.	—	do.	77 —	71 —
♀ ad.	23/5 07.	—	437 mm.	70 —	72 —
♀ ad.	17/3 07.	—	451 —	74 —	70 —

Saxicola oenanthe (L.), Stenpikker, Digesmutte.

Den 31 Maj 1908 traf jeg paa Grusbankerne ved Stormkap 2 Digesmutter — begge Hunner. Fra Toppen af større, enligt liggende Sten kastede Fuglene sig ned efter de paa den grusede Jordoverflade forbi passerende Insekter og Edderkopper. Efter at jeg havde skudt den ene Fugl, viste den anden sig overordentlig sky og forsvandt snart hinsides Grusbankerne. I Maven paa den skudte Digesmutte fandtes Levninger af Edderkopper og af Sommerfuglelarver (*Dasychira groenlandica*). At jeg kun den ene Gang saa Arten, uagtet Egnen, navnlig ved Stormkap, frembød de ypperligste Lokaliteter for den, tyder paa, at dens Nordgrænse her har været overskredet. Endnu paa 75 ⁰ n. Br. (paa Shannon Ø) skal den efter H. Winges »Grønlands Fugle« yngle paa Østkysten af Grønland, og ved den indre Del af Scoresby-Sund optræder den efter Bay almindelig.

Paa det hjembragte Skind er følgende Maal tagne:

Vinge	Næb	Tarse
94,5 mm.	13 mm.	28 mm.

Cannabina linaria (L.), Graasidsken.

I Træktiderne viste Arten sig nogle enkelte Gange, men optraadte ikke ynglende. Dr. Lindhard opgiver at have set en Graasidsken ved sit Telt paa Kap Marie Valdemar 18 August 1906 og to Dage senere paa Isle de Rosse en mindre Flok. Den 9 September 1907 saa jeg paa Harefjæld i Nærheden af Skibshavnen en Graasidsken, vistnok yngre Fugl, i Selskab med nogle

Snespurve. I Modsætning til disse viste Sidskenen sig meget lidt sky, nærmest nysgerrig, og kom flere Gange og satte sig lige foran mine Fødder. I Fuglens Kro fandtes forskellige Plantefrø især af Frytle. Den 18 April 1908 saa jeg igen paa Harefjæld Arten (3 Individer). En Fugl blev skudt. Ogsaa dennes Kro var fyldt med Plantefrø (Halvgræsser og Frytle). Den 19 August hørte jeg i Nærheden af Skibshavnen Kvidder af flyvende Sidskener, men i det blændende Sollys kunde jeg ikke opdage Fuglene.

Skind af to Fugle hjembragtes til Museet. (Molestering ved Skuddene umuliggjorde sikker Kønsbestemmelse.) Begge Fugle tilhører den lyse Race (var. *canescens*.)

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse		Vinge	Næb	Tarse
♀ ad.?	$^{18}/_{4}$ 08.	Harefjæld	81 mm.	9,5 mm.	16 mm.
? ?	$^{9}/_{9}$ 07.	do.	80 —	9 —	16 —

Emberiza lapponica (L.), Laplandsverling.

Artens Forekomst i Nordøstgrønland maa efter mine Erfaringer betegnes som yderst tilfældig. Den 17 Juni 1907 blev der i en lille Sump paa Lille Koldewey Ø set en gammel Han, der sammen med et Par Snespurve gik og pillede af Plantefrøene. Fuglen var saa lidet sky, at Iagttagerne længe gik og betragtede den paa et Par Skridts Afstand.

Emberiza nivalis (L.), Snespurv.

Af samtlige i Landet forekommende Fuglearter var Snespurven ubetinget den almindeligste. Overalt, hvor Ekspeditionen færdedes, blev der set Snespurve, ligesaa vel i »Nunalandet« (60 Kilometer inde paa Indlandsisen) som paa de yderst ude mod Pakisen liggende Smaaøer og Skær, hvor flere Reder blev fundne. Om Artens Forekomst længst imod Nord har jeg fra Ekspeditionens Slæderejsende modtaget følgende Notitser:

Den 29 April 1907 — 80° 30′ n. Br. — Mange Snespurve paa Bugten i Nærheden af Land. *(G. Thostrup.)*

7 Maj 1907 — Peary Land (82—83° n. Br.). 6 Snespurve samlede i Flok sete i Dag. *(Bertelsen.)*

13 Maj 1907 — *83° 30′ n. Br.* — 4 Snespurve i Flok foruden nogle enligt omstrejfende Individer. *(Koch og Bertelsen.)*

4 Juni 1907 — 81° 43′ n. Br. — Et Par danske Mil[1] inde paa Indlandsisen set 10 Snespurve i Flok. — Gabrielsen fandt her en død Snespurv. *(Koch og Bertelsen.)*

Baade i 1907 og 1908 viste de først ankomne Snespurve sig ved Skibshavnen 5 April[2]. Iøvrigt strakte Snespurvetrækket sig over hele Maaneden. Hannerne kom først. Lav Temperatur (÷ 30° og derunder) og hyppige Snestorme gjorde det tit vanskeligt for de ellers saa haardføre Smaafugle at bjærge Livet. I særligt barsk Vejr søgte Snespurvene ofte hen til Overvintringshuset ved Skibshavnen eller ud til Skibet. Med stor Graadighed fortærede de, hvad der her kastedes ud til dem, som Brødkrummer, Byg- og Risgryn o. lgn. I godt Vejr strejfede Flokkene om paa de lavere liggende, snebare Partier, hyppigst i Nærheden af Kysten, og søgte om Natten Hvile paa stejle, for Fjældræv og Lækat utilgængelige Klippevægge lidt højere oppe i Land. Ofte saa jeg Snespurve ved Aftenstid klumpe sig sammen i Revner og andre naturlige Fordybninger i Klippemuren paa denne Maade søgende Ly for Nattekulden.

Allerede de første Dage af Maj saa jeg enkelte — vistnok meget gamle — Hanner i fuld Sommerdragt og ledsagede af en Mage. Naar Vejret var godt, holdt Parrene sig ved Redepladserne, og Hannerne sang af fuld Hals. I Snestorm og barsk Vejr søgte de igen sammen med de omstrejfende Flokke, i hvilke der endnu befandt sig mange, langt fra udfarvede Hanner. Ved Slutningen af Maj var Flokkene vel kendeligt formindskede og parrede Snespurve overalt at se, men der hengik dog endnu et Par Uger, inden Bræmfældningen for de yngre Fugles Vedkommende kunde betegnes som afsluttet og Parring af samtlige Individer saaledes indtraadt. Om end Redelokaliteterne maatte siges at være ret forskelligartede, fandt jeg dog langt de fleste Reder mellem isoleret liggende Stendynger, omgivne af relativt frugtbare Sletter eller Engdrag, et Valg der sikkert skyldtes slige Steders rige Insektliv. Men ogsaa i Fjældrevner, under umiddelbart paa Jorden liggende Sten o. lgn. Steder fandt jeg en Del Reder.

I selve Jordoverfladen — for Fjældrevnernes Vedkommende det deri indføgne Sand — danner Fuglen en forholdsvis stor,

[1] ca. 16 Kilometer. [2] Samme Dato saa Freuchen 1908 den første Snespurv ved Observationshuset Pustervig (ca. 70 Kilometer Vest for Skibshavnen).

skaalformet Fordybning, inden i hvilken den egentlige Rede senere opføres saaledes, at selve Rederanden, der udgøres af Mos og stive Græsstraa, ligger i Niveau med Jordoverfladen.

Snespurverede *(Emberiza nivalis)*.

Det indvendige Redemateriale bestod hos de af mig sete Reder af Uld (Ræv eller Moskusokse) og Fjer (Rype, Kjove — sjældnere Sneugle.) Medens Hunnen søger vidt omkring efter Redemateriale, ledsages den stedse af Hannen, der med munter Kvidren og Sang — ogsaa naar Hunnen befinder sig inde i Reden for at ordne det hjembragte Redestof — underholder

sin Mage. Lige saa lidt som i Redebygningen tager Hannen aktiv Del i Æggenes Udrugning. Hele Døgnet igennem ses den i Nærheden af Reden med korte Afbrydelser, flittigt syngende enten fra et ophøjet Yndlingsstade eller hævende sig nogle faa Meter op i Luften. Æg blev fundne fra 6 Juni til 18 Juli. Antallet var hyppigst 5 eller 6, sjældnere 4. I et enkelt Tilfælde fandt jeg en Snespurv rugende paa 3 Æg.

Ungernes Næring bestod udelukkende af Insekter, der med lige stor Ihærdighed og til alle Tider af Døgnet hidbragtes af begge Forældre. I en Alder af 11—12 Døgn forlod Ungerne Reden uden dog endnu at have opnaaet synderlig Flyveevne. Ved Midten af Juli saas og hørtes Snespurveunger overalt. Siddende paa Stene og Klipper modtog de endnu i nogle Dage Føde af Forældrene.

Mod Slutningen af Juli saa jeg de første gamle Hanner i Efteraarsfældning. Denne foregik saa brat, at Fuglene næsten var ude af Stand til at flyve. Ofte traf jeg højt til Fjælds store Flokke af slige fældende Hanner, hvis næppe mere end 2 cm. lange Styrefjer og derangerede Fjerklædning gav de ellers saa skønne Fugle et næsten komisk Udseende. I hele Fældeperioden opholdt Hannerne sig paa Fjældene, vel fordi de her var mindre udsatte for Falkenes Efterstræbelser, medens Hunnerne, hvis Fjerskifte indtraf noget senere og foregik mere successive, ogsaa var at træffe i det lavere Land om end aldrig i Selskab med de i mindre Flokke omstrejfende, unge Snespurve. Efter endt Fjerskifte forlod de gamle Fugle Landet — i første Halvdel af September. Talrige Flokke af unge Fugle saas til langt hen i Oktober, for det meste søgende Næring (udelukkende vegetabilsk) paa Sletterne i Nærheden af Kysten. Enkelte Efternølere — altid unge Fugle — blev trufne nogle Dage ind i November. Senere end 10 November blev Arten ikke set.

Til Museet er hjembragt Skind af 19 gamle Fugle. Desuden en Del Unger i Spiritus og 14 Æg (3 Kuld).

Følgende Maal er tagne:

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse	Vinge mm.	Næb mm.	Tarse mm.	Anmærkning
♂ ad.	17/5 08. Skibshavnen	112	12	23	Sort Ryg, hvidt Hoved.
♂ ad.	25/5 08. Stormkap	109,5	10	20,5	do.
♂ ad.	6/5 08. Skibshavnen	112,5	11,5	20,5	Enkelte lyse Bræmmer p. Ryggen. Hvidt Hoved.
♂ ad.	25/5 08. Stormkap	112	12	23	do.

Køn og Alder	Dato og Stedsbetegnelse	Vinge mm.	Næb mm.	Tarse mm.	Anmærkning
♂ ad.	28/4 08. Skibshavnen	109	12	21	Sort Ryg med smalle lyse Fjerbræmmer. Hvidt Hoved med svagt brunligt Anstrøg.
♂ ad.	6/5 08. —	112	11,5	22,5	Tydelige hvide Bræmmer paa Ryggen og Antydning af brunt paa Issen.
♂ ad.	25/5 08. Stormkap	109	11,5	21,5	do.
♂ ad.	28/4 08. Skibshavnen	107	11	22	do.
♂ ad.	28/4 08. —	116	12	22	do.
♂ ad.	13/5 08. —	112	12	21,5	Meget rustgult paa Hoved og Baghals.
♂ ad.	28/4 07. —	110	12	22	do.
♂ ad.	28/4 08. —	108	12	22,5	Brede, lyse Fjerbræmmer paa Ryggen.
♂ juv.?	6/9 07. —	112	12	20,5	
♂ juv.	13/9 07. —	108	12	23	
♀ ad.	31/5 07. —	104	12	21	Mørk Ryg. Intet brunt paa Issen.
♀ ad.	27/5 08. Stormkap	102,5	10	21	Mørk Ryg. Svag Antydning til brunt paa Issen.
♀ ad.	25/5 08. —	105	11	23	Lysere Ryg. Brun Pande.
♀ ad.	12/5 07. Koldewey Ø	104,5	11	21	Lys Ryg. Brunt Pandeskjold.
♀ ad.	28/4 07. Skibshavnen	100	11	22	Rygog Overgump brunlige. Stærk brun Isse.

Æggene:

		Længde	Bredde
23/6 08. Stormkap	1.	24 mm.	17 mm.
	2.	23,5 —	17 —
	3.	23 —	17 —
	4.	23,5 —	17 —
23/6 08. Stormkap	1.	24 —	17 —
	2.	23 —	17 —
	3.	23 —	17 —
	4.	23 —	17 —
	5.	23 —	17 —
24/6 08. Stormkap (6 Æg i Kuldet, det ene knust)	1.	22 —	16 —
	2.	21 —	16 —
	3.	21 —	16,5 —
	4.	21,5 —	16 —
	5.	21,5 —	16 —

—

LISTE OVER FUGLE IAGTTAGNE I NORDØSTGRØNLAND.

1. *Fuligula marila.*
2. *Pagonetta glacialis.*
3. *Somateria mollissima.*
4. — *spectabilis.*
5. *Mergus serrator.*
6. *Anser torqvatus.*
7. — *leucopsis.*
8. *Lagopus mutus.*
9. *Colymbus septentrionalis.*
10. — *glacialis.*
11. *Fulmarus glacialis.*
12. *Ægialitis hiaticula.*
13. *Strepsilas interpres.*
14. *Tringa maritima.*
15. — *canutus.*
16. — *alpina.*
17. *Calidris arenaria.*
18. *Phalaropus fulicarius.*
19. *Larus leucopterus.*
20. *Larus glaucus.*
21. — *tridactylus.*
22. — *eburneus.*
23. — *sabini.*
24. *Sterna macrura.*
25. *Lestris longicauda.*
26. — *parasitica.*
27. — *pomatorhina.*
28. *Cepphus grylle.*
29. *Uria arra.*
30. *Mergulus alle.*
31. *Alca torda.*
32. *Falco gyrfalco.*
33. *Nyctea nivea.*
34. *Corvus corax.*
35. *Saxicola oenanthe.*
36. *Cannabina linaria.*
37. *Emberiza lapponica.*
38. — *nivalis.*

I. Ynglefugle.

A. Fugle, hvis Reder fandtes.

1. *Pagonetta glacialis.*
2. *Somateria mollissima.*
3. — *spectabilis.*
4. *Lagopus mutus.*
5. *Colymbus septentrionalis.*
6. *Ægialitis hiaticula.*
7. *Strepsilas interpres.*
8. *Tringa alpina.*
9. *Calidris arenaria.*
10. *Phalaropus fulicarius.*
11. *Larus glaucus.*
12. — *eburneus.*
13. — *sabini.*
14. *Sterna macrura.*
15. *Lestris longicauda.*
16. *Cepphus grylle.*
17. *Falco gyrfalco.*
18. *Emberiza nivalis.*

B. Fugle, som sikkert yngler, men hvis Reder ikke fandtes.

1. *Anser torqvatus.*
2. — *leucopsis.*
3. *Fulmarus glacialis.*
4. *Tringa canutus.*
5. *Larus tridactylus.*
6. *Nyctea nivea.*
7. *Corvus corax.*

II. Fugle, som tilfældigt forekommer paa Vandring, og som sandsynligvis yngler nu og da.

1. *Mergus serrator.*
2. *Tringa maritima.*
3. *Larus leucopterus.*
4. *Uria arra.*
5. *Cannabina linaria.*
6. *Saxicola oenanthe.*

III. Tilfældige Gæster.

1. *Fuligula marila.*
2. *Colymbus glacialis.*
3. *Alca torda.*
4. *Emberiza lapponica.*

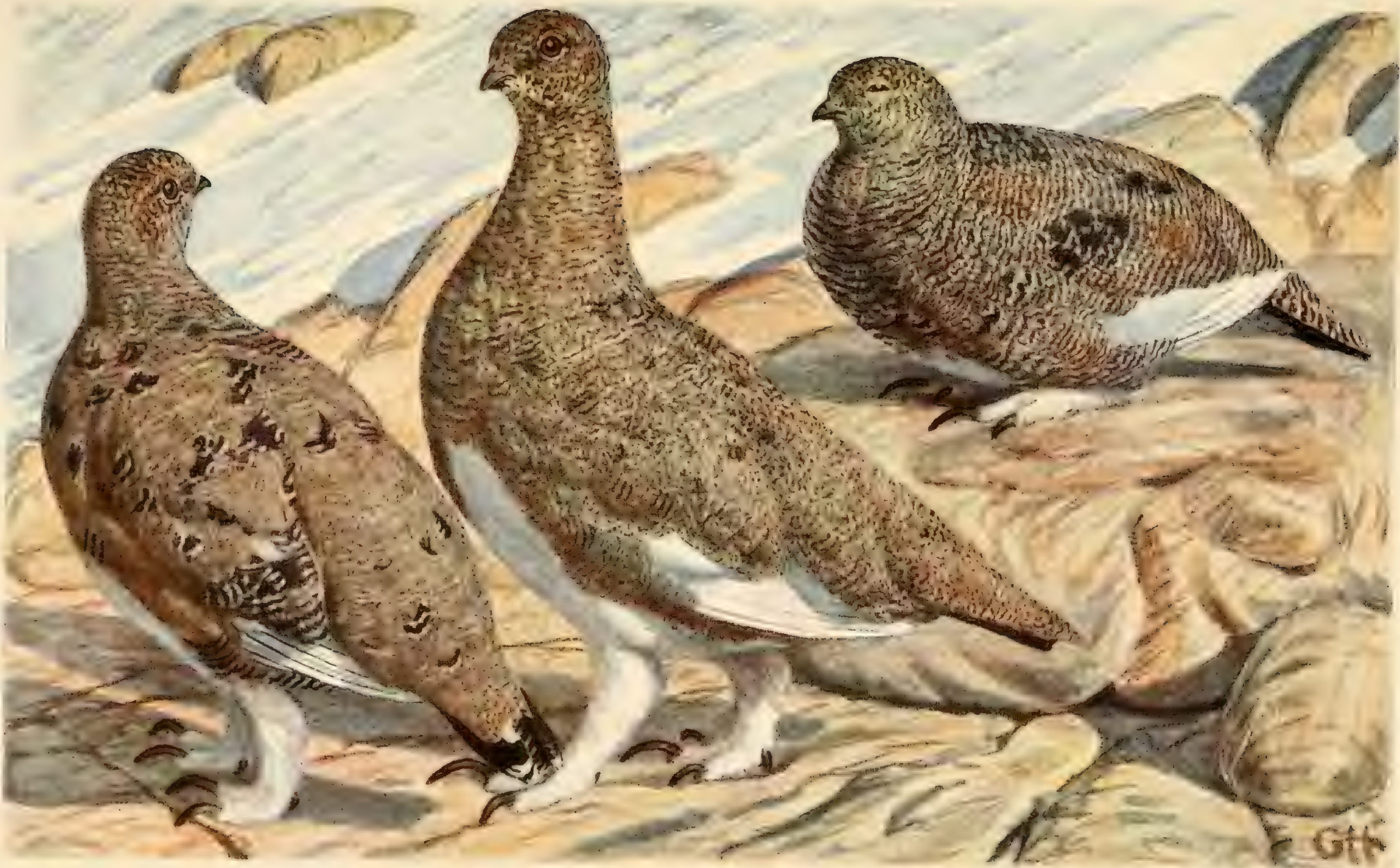
IV. Fugle, der kun forekom i Storisen og selv der tilfældigt.

1. *Lestris parasitica.*
2. *Lestris pomatorhina.*
3. *Mergulus alle.*

juv. ♂ juv. ♀ ad. Sommerdragt.

GERHARD HEILMANN PINX. *LAGOPUS MUTUS.* H. H. THIELE IMP.

♀ ad. Efteraarsdragt. ♂ ad. Efteraarsdragt. ♂ ad. Sommerdragt.

GERHARD HEILMANN PINX.

LAGOPUS MUTUS.

H. H. THIELE IMP.

Æg af Sandlober, *Calidris arenaria.*

Æg af Sabines Maage, *Larus sabini.*

GERHARD HEILMANN PINX. H. H. THIELE IMP.

GERHARD HEILMANN PINX

SANDLØBERE, *CALIDRIS ARENARIA.*

H. H. THIELE IMP.

Nylig udklækket. 3 Dage gammel.

7 Dage gammel. 11 Dage gammel.

GERHARD HEILMANN PINX. Unger af Sandløber. *Calidris arenaria.* H. H. THIELE IMP.

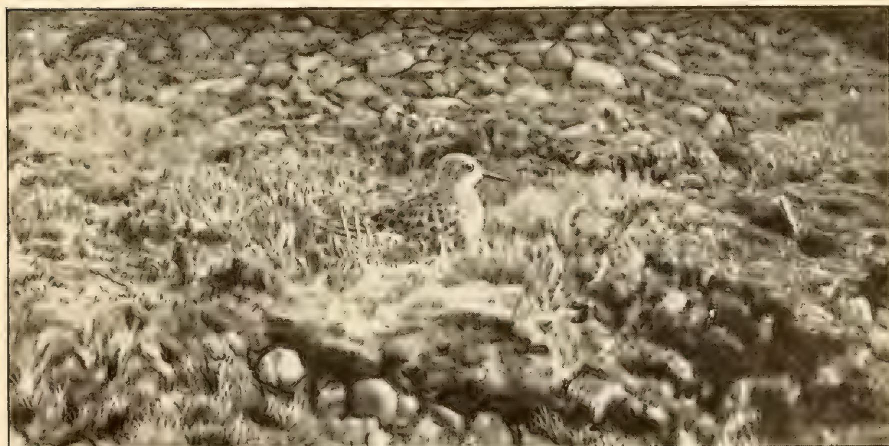
BRAMGAASENS (*BERNICLA LEUCOPSIS*) YNGLEPLADS.

TYPISK SANDLØBERTERRAIN (*CALIDRIS ARENARIA*). JULI 1908

MALLEMUKKER (*FULMARUS GLACIALIS*) I KØLVANDET.

SANDLØBERREDE (*CALIDRIS ARENARIA*).

SANDLØBER (*CALIDRIS ARENARIA*) PAA REDEN.

THORSHANER (*PHALAROPUS FULICARIUS*).

THORSHANENS (*PHALAROPUS FULICARIUS*) REDEPLADSER.

ISMAAGEREDE (*LARUS EBURNEUS*).

REDE AF SABINEMAAGE (*LARUS SABINI*).

HAVTERNE (*STERNA MACRURA*) PAA REDEN.

LILLE KJOVE (*LESTRIS LONGICAUDA*) PAA REDEN.

INGE'S KYST.

Uglesten + 45.0

Braingutasesø

Stormelv

Uglesten + 28.8

Havlitsø

Ornith: Station

Stormkap

Terneskær

Præstekraveterræn.

Sandlöberterræn.

Snespurveterræn.

Grusbanker.

Grundfjeld.

Opmaalt fra 28/6 til 4/7 1908.

1 : 25 000.

PARTI AF WINGE'S KYST.

Maalestok 1 : 25000.

1000 m 500 0 1 2 Kil

Arel. F. Lindell, Kjøbhvn

5. AARGANG HÆFTE III

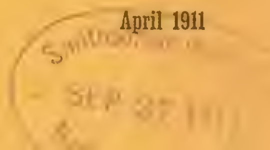
DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF

O. HELMS

Kjøbenhavn April 1911

MEDDELELSE OM NOGLE RINGFUGLE.

AF

H. CHR. C. MORTENSEN, Viborg, Danmark.

Som tidligere meddelt her i Tidsskriftet[1] begyndte jeg i Juni 1899, efter nogle spredte Prøveforsøg, at mærke større Mængder af Trækfugle med en Aluminiumsring om Foden, for derved bl. a. at skaffe paalidelig Underretning om Fuglenes Rejseveje. Denne Metode er derefter taget op i Udlandet, og det med stor Kraft og Dygtighed. I Oktober 1903 udsendte J. Thienemann sine første Ringkrager[2] fra Vogelwarte Rossitten ved det kuriske Hav, i Sommeren 1908 begyndte Ungarische Ornithologische Centrale under Ledelse af Otto Herman og J. Schenk at ringmærke[3]. I England havde Lord William Percy, Alnwich Castle (Northumberland), mærket Skovsnepper saa langt tilbage som i 1891 (altsaa Aaret efter at jeg udsendte mine to første Prøvestære), dog kun i smaa Partier[4]; senere har f. Eks. J. H. Gurney ringet Fugle (saaledes henved et Hundrede Suler paa Bass Rock 1904)[5], Claud. B. Ticehurst begyndte Arbejdet i April 1908[6] og tilskyndede H. F. Witherby til 1909 gennem »British Birds« at sætte Sagen i Gang i stor Stil[6]. I Skotland ved jeg, at R. Tomlinson i Musselburgh[5] og J. A. Harvie-Brown[7] har mærket Stære i 1906 og 1907; og A. Landsborough Thomson har i 1909 sat Aberdeen University-Mærkningen i Scene. Ogsaa i Schweiz (A. Matthey-Dupray)[8], Frankrig og Holland har man begyndt Ringmærkning af Fugle.

Efter at der saaledes er kommen Fart i Arbejdet, er det i Tusindvis af europæiske Fugle, der er forsynet med Hjemstedsbevis, og smukke Resultater er efterhaanden opnaaede, saaledes Dr. Thienemanns og Jacob Schenks glimrende Kortlægning af

[1] Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift I, S. 144.

[2] Journal für Ornithologie LII Jahrg. (1904) S. 282.

[3] Aqvila 1909 S. XXXVI.

[4] Country Life 1909, 27. Februar, S. 323.

[5] Meddelt mig i Brev fra J. H. Gurney.

[6] British Birds IV S. 236.

[7] Zoologist 1907 p. 116.

[8] Der ornithologische Beobachter 1911 S. 89.

Storkenes Rejser fra Nordtyskland til Sydspidsen af Afrika[1], Arbejder, der (omend beskedent) støttes af dansk Ringmærkning.

Mærkningsarbejdet er et tredobbelt (naar man da ikke nøjes med at mærke, hvad man kan faa fat paa ved sit Hjem). Først nogen Tids frisk og fornøjeligt Friluftsarbejde, hvor man kommer omkring og ser andre Steder og Mennesker end til daglig og gaar dødtræt i sin Seng om Aftenen, navnlig naar man har skullet klatre i Træer — derefter det mere langstrakte og dagligdags Kontorarbejde, hvor man timevis sidder ved sit Skrivebord og fører lydløse Samtaler med fjerne Mennesker, maaske paa fremmede Tungemaal (mer eller mindre grammatisk rigtigt fra begge Sider) og endelig Sammenstillingen og Belysningen af de indvundne Resultater. Hver af Arbejdets Sider har sine Tillokkelser, men det kan efterhaanden knibe for een Mand at skaffe Tid til det altsammen, navnlig naar det, som for mit Vedkommende, skal gøres i Fritimer fra Livets Hovedarbejde.

Jeg har derfor været glad ved at unge, ivrige Fuglevenner af mit Bekendtskab har tilbudt at hjælpe mig ved at udføre en Del Friluftsarbejde, og jeg siger dem herved mange Tak for anvendt Sved og Møje, og for hver vel udført Mærkning! Fra andre Sider har man ogsaa ønsket at erhverve Ringe fra Mærkningsstationen her i Viborg, og jeg har naturligvis med Glæde efterkommet saadanne Anmodninger; jo flere Fugle, der kan blive mærkede, des større Sandsynlighed er der selvfølgelig for en Gang i Tiden at faa Meddelelse om en af dem.

Der er saaledes ved Udgangen af Aaret 1910 sat Ring med min Adresse paa i det hele ca. 3000 Fugle, og her skal nu gives en foreløbig Meddelelse om, naar og hvor nogle af dem, hovedsagelig af dem, der er mærkede i 1910, er omkomne.

Hejre *(Ardea cinerea L.)*.

Ved velvillig Imødekommenhed af Hr. Skovrider, Jagtjunker Heilmann, Arresødal, blev 55 Redeunger mærket 16 og 17 Maj 1910 i Store Lyngby Skov ved Frederiksværk af Herrerne Stud. med. & chir. G. Rendtorff, Stud. art. Sylv. Saxtorph

[1] Zool. Jahrb. Supplement XII S. 665: Thienemann, »Der Zug des weiszen Storches« og »Aqvila« 1910 S. 133: J. Schenk, »Das Experiment in der Vogelzugsforschung«. Teksten til den sidstnævnte Afhandling foreligger desværre kun paa Magyarisk, men de vedføjede Kort er gode at faa Forstand af.

og Stud. mag. G. Begtrup[1]. Saxtorph har mærket nedenstaaende Listes J, Begtrup C, Rendtorff alle de andre.

Af disse Hejrer vides følgende at være omkomne (se Kortet Side 118):

Nr.:	Omkommen naar:	Omkommen hvor:	Meddelt af:
A. 405	26 Juni 1910	Westerwohld ved Nordhastedt (Ø. S. Ø. f. Heide), Holsten.	Hr. Vandmølleejer Otto Lindemann.
B. 404	2 Juli 1910	Everstorf ved Grevesmühlen (V. S. V. f. Wismar), Mecklenburg.	Hr. Revierførster A. Pries.
C. 400	5 Juli 1910	Bognæs Skov ved Roskilde.	Hr. J. C. L. Petersen, Rosk. Tid.s Trykkeri og Hr. Skovfoged H. C. Jensen, Bognæs.
D. 389	23 Juli 1910	Balje (ved Elben, lige over for Mundingen af Kejser Wilhelm Kanalen), Hannover.	Hr. Postmester Hans Hansen, Freiburg (Elbe).
E. 380	28 Juli? 1910	Ho Bugt	Hr. Købm. S. Madsen, Ho pr. Oxbøl.
F. 393	5 Aug. 1910	Villanueva del Rey (ved Guadiato, Biflod til Guadalquivir), Andalusien.	Hr. Carmichael, Malaga og Hr. Hotelforpagter Carl Meyer, Granada
G. 428[2]	6 Sept. 1910	Mellem Hamburg og Harburg.	Hr. Gross. R. Wilkens, Harburg.
H. 425[2]	10 Sept. 1910	Neuenkirchen (V. N. V. f. Harburg), Hannover.	Hr. Gæstgiver H. Cordes.
J. 396	5 Okt. 1910	Warwerort ved Büsum (V. S. V. f. Heide), Holsten.	Hr. Købm. G. A. Ernst.
K. 403	17 Okt. 1910	Amesbury Abbey ved Salisbury (N. V. f. Southampton), Syd-England.	Oberst Sir Edmund Antrobus Bart.
L. 421	4 Jan. 1911	Bourbourg (mellem Calais og Dunkerque), Nordøst-Frankrig.	Hr. Gross. J. Mabille Saint-Folquin par Sainte-Mariekerque, Pas-de-Calais.
M. 402[3]	Febr. 1911	Mellem Landivisiau og Sizun (Ø. f. Brest), Nordvest-Frankrig.	Hr. Hotelejer Dubois Landivisiau.
N. 381[4]	9 Febr. 1911	Næsbygaard, pr. Forlev, Sjælland.	Hr. Postmester O. Nielsen, Rønde.

[1] Se Rendtorffs Artikel Side 120 i dette Hæfte.
[2] Hejrerne G og H var Sødskende.
[3] Hejrerne A, B, K og M var Søskende og udgjorde et Kuld; hele Kuldet er altsaa omkommet.
[4] E og N var Søskende.

UNGE HEJRER (ARDEA CINEREA)

mærkede for H. Chr. C. Mortensen, Viborg, Danmark,
16 og 17 Maj 1910 ved Frederiksværk (ved +)
af Herrerne G. Rendtorff, Sylv. Saxtorph og G. Begtrup
og omkomne:

A	26 Juni	1910	ved	Westerwohld pr. Nordhastedt. Hr. O. Lindemann.
B	2 Juli	—	—	Everstorf pr. Grevesmühlen. Hr. A. Pries.
C	5 —	—	—	Bognæs pr. Roskilde. Hr. J. C. L. Petersen, Roskilde og Hr. H. C. Jensen, Bognæs.
D	23 —	—	—	Balje pr. Freiburg (Elbe). Hr. H. Hansen, Freiburg.
E	28 —	—	—	Ho pr. Oxbøl. Hr. S. Madsen.
F	5 Aug.	—	—	Villanueva del Rey, Cordoba. Hr. Carmichael, Malaga, og Hr. C. Meyer, Granada.
G	6 Sept.	—	—	Harburg. Hr. R. Wilkens.
H	10 —	—	—	Neuenkirchen pr. Horneburg. Hr. H. Cordes.
J	5 Okt.	—	—	Warwerort pr. Büsum. Hr. G. A. Ernst.
K	17 —	—	—	Amesbury pr. Salisbury. Hr. Edmund Antrobus.
L	4 Jan.	1911	—	Bourbourg. Hr. J. Mabille, Saint-Folquin.
M	Febr.	—	—	Landivisiau. Hr. Dubois.
N	9 —	—	—	Næsbygaard. Hr. O. Nielsen, Rønde.

13 af 55 (ɔ: henved 24 pCt.) er altsaa dræbt i Løbet af tre Fjerdingaar. Det er meget, navnlig naar der tages i Betragtning, at Hejren er en saa forsigtig Fugl, som den er.

Alle Hejrerne er fløjet mod S. V., ligesom mine mærkede Krikænder[1].

Jeg indskyder den Bemærkning, at en ung

Sort Stork *(Ciconia nigra [L.])*,

som jeg mærkede 20 Juli 1907 i Nærheden af Viborg blev skudt i Begyndelsen af September samme Aar ved Oostmalle, Ø. N. Ø. for Antwerpen (i Følge Meddelelse fra Hr. Jan Kinschots, Vlimmeren, Oostmalle). Den er altsaa fløjet mod S. V. ligesom Hejrerne, medens de af mine hvide Storke *(Ciconia alba Briss.)* der hidtil er kommen Bud om, er fløjet mod S. Ø., ned gennem Tyskland og Ungarn[1], til Afrika.

Musevaage *(Buteo vulgaris Bechst.)*.

Fire Redeunger (eet Kuld) blev mærket 3 Juni 1910 i Grønhøj Skov (ved Slagelse) af Hr. Skovrider P. H. Lassen, Charlottendal pr. Slagelse. Af disse Unger blev

Nr. 64 skudt i December 1910 ved Crefeld (i Følge Meddelelse fra Hr. Richard Wolff, Jungfernweg 33, Crefeld).

Den er altsaa fløjet i samme sydvestlige Retning som to andre Ringmusevaager, jeg har faaet Bud om fra Udlandet[2]. En af disse, den allerførste, der blev mærket, er netop ogsaa skudt ved Crefeld[2].

Stormmaage *(Larus canus L.)*.

21 Unger, 2 à 3 Uger gamle, blev mærket 16 Juli 1910 paa Øen Egholm i Store Bælt (ud for Skelskør) af Hr. Direktør Carl Rubow, Kjøbenhavn.

To Meddelelser er indløbet:

Nr. 582 blev fanget (let anskudt?) midt i September 1910 ved Vejle Fjord og gik sammen med Hønsene, til den døde, 9 Novbr. 1910. (Meddelt af Hr. M. Krintel, Bredballe Strand, Vejle).

Nr. 583 er ifølge Meddelelse fra Øster Lindet i Nordslesvig skudt af Landmand Røhl i Stenderup. (»Hejmdal«, Aabenraa, af 27 Oktober 1910).

[1] Vidensk. Medd. fra Naturhist. Foren. i Kbhvn. 1908 (anmeldt i D. o. F.s Tidsskrift III S. 124). [2] Se Kortet i D. o. F.s Tidsskr. I, S. 155.

OM MÆRKNING AF HEJRER (ARDEA CINEREA).

AF

G. RENDTORFF.

En højst interessant Fugl, som jeg i Foraaret 1910 sammen med stud. art. S. Saxtorph og stud. med. G. Begtrup mærkede over et halvt Hundrede af paa to Dage, er Hejren *(Ardea cinerea)*. Den bygger som bekendt sine Reder i Kolonier i Skove nær Vand. Den Koloni, vi besøgte, og som ovennævnte Saxtorph havde vist mig, var i en mindre Egeskov med ret høje slanke Egetræer. Mellem disse voksede en Underskov af Bøgetræer, der næsten skjulte Hejrerederne neden fra, saa man daarligt kunde se dem, naar Bøgen var sprunget ud.

Vi slæbte rundt med en umaadelig Brandstige, da det vilde have været den rene Ødelæggelse for vort Tøj og vore Kræfter, om vi skulde have klatret op i alle de Træer, hvis Bark var som kalket (i hvert Fald højere oppe) af Hejrernes Ekskrementer og desuden stærkt overgroet med Mos. Selv naar vi satte Stigen til, var der ofte anselige Stykker at klatre, og de smaa Kviste, vi greb fat i, var for en stor Del raadne, antagelig paa Grund af Kalkningen. Rederne var af alle Størrelser, lige fra store Storkereder til Skovduereder.

I nogle kunde man neden fra se Æggene gennem Reden. Desværre var de næsten alle anbragt meget yderligt oppe i Toppen, saa de tynde Grene, der bar dem, daarligt kunde bære os med, men det gik jo dog.

Kuldene var meget forskelligt udviklede. I nogle Reder var Ungerne saa store, at enkelte vovede at springe ud fra Reden. En af disse slog sig ihjel, en anden løb bort, medens en tredie blev fanget og fotograferet (se hosstaaende Fotografi), for senere at blive sat op paa en stor Gren.

I overordentlig mange af Rederne var der imidlertid endnu kun de smukke blaagrønne Æg. Seks Æg i en Rede var ingenlunde ualmindeligt, ligesom vi fandt Reder med seks store Unger. Der var paa den anden Side ogsaa Reder med kun én Unge eller ét Æg.

Ved vor Ankomst til Kolonien, som vi før havde besøgt, lettede de fleste voksne Hejrer og fløj bort. Mange blev dog liggende at ruge. De gamle udstødte de ejendommelige hæse Skrig,

der minder om Gaaseskrig, da de fløj bort, og de forladte Unger stemte straks i med en uafbrudt Kaglen. Det lød grangiveligt som en stor Flok Sjaggere.

Midt i Kolonien fandt vi flere Kragereder, der dog ikke sad nær saa højt oppe i Træerne. Medens vi mærkede, kom der stadig spejdende Hejrer flyvende ude fra Flokken ind over os. De udstødte de sædvanlige eventyrlige Skrig, ved hvilke man uvilkaarlig føler sig hensat til Dobrudscha eller et lignende Sted.

S. Saxtorph med en omtrent flyvefærdig Hejreunge. Ringen ses om højre Ben. $^{17}/_{5}$ 10. G. Rendtorff fot.

En Ting, som man særlig lægger Mærke til ved Hejreungerne, er deres stærkt gule Øjne (Iris), der meget minder om Fiskeøjne. Som allerede omtalt, satte flere af Ungerne sig kraftigt til Modværge. Naar vi arbejdede i et Træ, stod der gerne nogle i et Nabotræ og udslyngede Forbandelser mod os. Kom man saa op til disse arrige, kunde de blive saa ophidsede, at de kastede store Boller af Fiskerester op, og samtidig oversprøjtede de hverandre, Reden, Klædet (som vi brugte til at kaste over deres Hoveder for at bringe dem til Ro) og os med deres væmmelige Kalkekskrementer.

Den sidste Aften efter endt Dagværk satte vi os ned paa Lur paa en Træstub. Vi fik da den ekstra Nydelse at se de gamle komme hjem og fodre Ungerne. Det kan nok være, der var Glæde og Vingebasken rundt om i de mange Familier, Kaglingen var næsten øredøvende.

Arbejdet med at faa fat i Ungerne og mærke dem var meget anstrængende, men til Gengæld interessant, og vi var enige om, at der sikkert ikke er nogen Jæger, der har nydt sin medbragte Mad bedre, end vi gjorde de Dage, naar vi holdt Hvil efter først at have faaet et forfriskende Bad i den nærliggende Sø.

LIDT OM ROVFUGLENE I DANMARK OG OM GRUNDENE TIL DERES AFTAGEN.

FOREDRAG HOLDT I DANSK ORNITHOLOGISK FORENING

AF

V. WEIBÜLL.

De fleste, der har levet paa Landet i en Egn med megen Løvskov, vil sikkert, hvis de husker 15—20 Aar tilbage, have kendt det indtagende Syn af Glentens *(Milvus ictinus)* elegante Silhuet mod en klar Aprilhimmel. Glenten hørte ligesom med til Landskabet. Gaar De nu ud en Aprildag, vil det være et sjældent Syn at se en Glente. Man behøver blot at tænke paa vor Forenings Tidsskrift, der i II. Hæfte 3. Aargang som en Begivenhed af ornithologisk Interesse gengav en Meddelelse om, at Glenten var set flyvende ved Søndersø. Nu er Glenten snart udryddet i Danmark, nu begynder man at tælle Parrene: et ved Silkeborg, et ved Vejle, et mellem Præstø og Vordingborg; nogle enkelte flere kan selvfølgelig opregnes. Det er ikke, som da Skovfoged Christiansen i sit lille Skrift: »Viborg Omegns Fugle«, skrev »Rød Glente yngler i næsten alle større Skove«. Af mine egne Erfaringer skal jeg blot nævne, at af 3 Par, jeg kendte i Sydsjælland for ca. 10 Aar siden, er kun eet tilbage, og af 4 Par ynglende i Nordsjælland i 1908, er ingen tilbage; og som det er gaaet Glenten, er det gaaet alle vore større Rovfugle.

Havørnen *(Haliaëtus albicilla)* findes nu, saavidt jeg kan faa oplyst, ikke mere paa nogen af Øerne. Det sidste Par i en Skov paa Nordfalster forsvandt vistnok i 1906. I Jylland fandtes, skriver Skovrider Weismann i Tidsskriftets Hæfte IV, 4. Aargang 3 Steder ynglende Par i Jylland. Siden 1908 er Havørnen forsvundet fra de to Steder.

Havørnens Saga er snart ude, og selvom Ejerne freder de faa Par, der maatte findes, saa nytter det dog næppe, saalænge ikke alle forstaar, at her er noget sjeldent, der bør skaanes, saa man ikke udsættes for som i 1909, at en Ægsamler plyndrede en Havørns Rede for dens 3 Æg. Det Par fik ingen Unger det Aar.

Fiskeørnen *(Pandion haliaëtus)* er vistnok helt forsvunden. Til alle Steder, hvor jeg ved, at der har været ynglende Fiskeørne, har jeg skrevet for at faa at vide, om Fuglene endnu fin-

des; overalt den samme sørgelige Tidende: »Fiskeørnen yngler ikke mere«. Hvert Foraar kan man se uparrede Individer fiske i Esrom Sø, Furesø, omkring Falsters Kyster, ved Frederikssund, i Karise Aa o. s. v. Par findes der ingen af, og Fiskeørnen er nu næppe Ynglefugl her i Landet mere.

Duehøgen *(Astur palumbarius)* kan endnu træffes, dog i stadig aftagende Antal. I Godsernes Skove findes den dog ikke uden ganske faa Steder; jeg kender eet Par i Sydsjælland, to i Nordvestsjælland, eet i Midtsjælland og eet i Hjørring Amt, samt nogle Stykker i Aalborg Amt. Skal man søge Duehøgen, maa det være i Statsskoven, hvor der ikke holdes Fasaner. Men ogsaa der forsvinder den lidt efter lidt. Af fem Par, der ynglede i Nordsjælland i 1908, er kun de tre tilbage. Af de to andre Par er kun den ene Fugl tilbage hvert Sted. Det ene Sted flyver Hannen hvert Aar ved Reden i Marts, April og Maj Maaneder, men der kommer ingen Mage: den blev skudt en Februardag. Der er et andet Par, paa Lolland, som jeg ikke har nævnt; der skydes næsten hvert Aar den ene af Fuglene bort, det næste Aar er der to igen ved Reden. Unger faar de dog vist aldrig. Duehøgen er jo let at skyde ved Reden, og det er kun faa Skovridere, der er saa højsindede, som en jeg kender, der har to Par Duehøge paa sit Distrikt; han vil ikke skyde Fuglene ved Reden, skønt han hader dem ligesaa højt, som han elsker sine Fasaner. Men træffer han Duehøgen andet Steds, saa har han svoret deres Undergang. Hidtil har Fuglene dog heldigvis været ham for snedige.

Musvaagen *(Buteo vulgaris)* gaar det ogsaa tilbage med. Af ca. 25 Par, som jeg i de sidste Aar stadig har fulgt, og som alle ynglede i 1909, var i Fjor kun ca. Tredjedelen ved Rederne, saaledes af ti Par i Grib Skov kun tre, af fem Par i en anden Skov kun to o. s. v. Saaledes ser det ud i Statsskovene, meget værre er det i de private Skove. For blot at nævne et Par Eksempler: i vort Tidsskrift I. Hæfte 4. Aargang skriver Distriktslæge Arctander i Storehedinge om Musvaagen i Stevns: »Musevaage er ikke mere ynglende her. Ses trækkende Efteraar og Foraar.« Bogholder Poul Gleerup i Randers meddelte mig i 1909 i privat Brev om Musvaagerne i Fousingø Skove, at der i 1899 »vrimlede af Musevaager, maaske 20 Par mod en tre—fire Par nu.« For Statsskovenes Vedkommende skylder jeg dog Retfærdigheden at sige, at Antallet havde holdt sig nogenlunde

konstant i adskillige Aar, først i 1910 gik det saa pludseligt og stærkt ned ad Bakke.

Kærhøgen *(Circus æruginosus)* forfølges overalt. Paa Sjælland findes vistnok kun eet Par, nemlig ved Lou Station (Køng Mose). Ved Furesøen, hvor den ynglede, saa længe gamle Folk kan huske, forsvandt den, hvis jeg husker rigtig, i 1902. Begge de gamle Fugle blev skudt. Paa Fyen findes vistnok ingen Kærhøge; her kunde dog Hr. C. S. Larsen i vort Tidsskrifts IV. Hæfte 1. Aargang skrive om Kærhøgen ved Faaborg: »Rødbrun Kærhøg ynglende og hyppig«. Kun paa Lolland og i Jylland findes endnu en Del. Baron Rosenkrantz, Guldborg, glædede mig saaledes for nylig ved at skrive til mig: »Kærhøg optræder i Mængde hver Sommer«, hvorefter han anfører en Del Ynglesteder.

Ravnen *(Corvus corax)* hører jo nok ikke til Rovfuglene, men den har saa meget i Levevis tilfælles med disse, og efterstræbes ligesaa stærkt, saa der kan være Anledning til at nævne den her. Det er nu paa Øerne en Sjældenhed at høre Ravnen, og det er dog ikke mange Aar siden, at den fandtes i alle større Skove. Sætter man Bestanden i Nordsjællands Statsskove til højt regnet fem à seks Par, og regner man fem à seks Par i den øvrige Del af Sjælland, er det sikkert alt. Paa Lolland-Falster og Fyen er Ravnen yderst sjælden. Kun i Nordjylland er den endnu nogenlunde hyppig.

Jeg skal her ikke nævne Vandrefalken *(Falco peregrinus)*, der altid var sjælden. Der findes dog endnu eet à to Par ynglende her i Landet. Ej heller den store Hornugle *(Bubo maximus)*, der blev saa grundigt udryddet allerede for Aar tilbage.

Til Hvepsevaagen *(Pernis apivorus)*, Lærkefalk *(Falco subbuteo)*, Taarnfalk *(Falco tinnunculus)* og Spurvehøg *(Astur nisus)* skal jeg senere komme tilbage. Vore almindelige Ugler lader jeg her helt ude af Betragtning.

Spørger man om Grunden til vore Rovfugles Aftagen, saa er det lidt vanskeligt at sige, hvad det er, der stærkest tynder ud i Rækkerne, og Grundene er mange. Jeg skal nævne, hvad der staar for mig som de vigtigste:

1. Jagtejernes og Jagtlejernes Nedskydning, Udlægning af Gift og Opstilling af Pælesakse o. lign., for gennem Rovfuglenes Udryddelse at skaffe bedre Betingelser for det spiselige Vildt, og

Forbindelse hermed Jagtforeningens nu afskaffede Præmiering af visse Rovfugle.

2. Ægsamleriet.

3. Skovenes forstmæssige Drift.

Hvad det første Punkt angaar, tror jeg, at det er den vigtigste Grund til Rovfuglenes Aftagen. For at frede Fasaner og Agerhøns nedskydes enhver Rovfugl, der kommer indenfor Bøssens Rækkevidde, næsten uden Hensyn til, hvilken Art den hører til. Jagtejerne opmuntrer ofte deres Jagtpersonale til Bortskydning ved at give ret betydelige Skydepenge for hver nedlagt Rovfugl, ofte en Krone eller mere pr. Stk. Fuglene skydes ikke blot paa Trækket, men ogsaa ved Rederne. De, der falder paa Trækket, er maaske mest andre Landes Rovfugle, men ogsaa en Mængde af vore egne maa selvfølgelig samtidig lade Livet. Værst er Bortskydningen ved Reden. Næsten alle Rovfuglene ligger fast paa Æggene, og det er ingen større Kunst at skyde en Rovfugl, naar den tungt basker ud af Reden. Og de nedskydes overalt, og alle Arter uden Forskel; ja, selv Musvaagen, der er fredet en Del af Aaret, maa i Reglen dele Skæbne med de andre Rovfugle, den udgives blot for en Duehøg. — Jagtforeningens nu afskaffede Skydepræmier for visse Arter af Rovfugle forøgede selvfølgelig Lysten til Udryddelsen, og det kunde være en helt god Forretning for mangen en Jæger, en Forretning, der dog kunde have den gode Side, at Jægerne af og til bevarede de gamle Fugle og kun skød Ungerne bort. Naar de gamle Fugle blev i Live, var de ligesom en Kapital, hvoraf der hvert Aar i Juni—Juli kunde indkasseres Renter. Jeg kender selv flere af den Slags Tilfælde. Masser af Rovfugle falder som Ofre for udlagt Gift, og der er Amter, hvor næsten enhver faar Lov at lægge Gift ud. Den barbariske Fangst i Pælesakse behøver jeg næppe mere end at nævne.

Jeg skylder dog Retfærdigheden at tilføje, at der nu af mange Jægere og paa mange Godser, navnlig hvor der ikke findes Fasanerier, gaaes betydeligt mere lempeligt til Værks mod Rovfuglene, og selve Afskaffelsen af Jagtforeningens Præmier synes, uanset den Motivering, hvormed Afskaffelsen blev vedtaget, ogsaa at tyde paa, at der mange Steder er ved at danne sig en noget ændret Opfattelse af Rovfuglenes Betydning, saa at der mange Steder nu mulig vil blive lidt Fred fra Jægernes Side for de sidste Rester af vor Rovfuglefauna. Heller ikke har man ret

mange Steder i Statsskovene kunnet tale om nogen egentlig Forfølgelse af Rovfuglene.

Som den anden Grund til Rovfuglenes Aftagen nævnte jeg Ægsamleriet. Den Skade, Ægsamlerne gør paa Rovfuglene, er meget stor, omend maaske noget mindre end af mange antaget. Det maa her tages i Betragtning, at det ikke er enhver givet at bestige en Rovfuglerede, selvom Bestigningen af Træerne lettes ved de nu desværre saa almindelige Klatresporer. Værst gaar det jo ud over de Fugle, der som Musvaagen i mange Egne ynder at bygge meget lavt. Jeg traf saaledes i Dyrehaven 2 Reder i unge Bøge i ca. 5 Alens Højde, en anden i en Eg i 6 Alens Højde. I Gribskov fandtes 3—4 Par, der byggede Reder, der sjældent sad højere end 7—8 Alen, og i en Skov i Aalborg Amt kunde jeg staa paa Jorden og se ned i Reden. Ægsamlerne tager værst paa Musvaagen ogsaa af den Grund, at den sjældent lægger nyt Kuld, naar dens første Æg er tagne. Det gør ganske vist Havørn og Glente heller ikke, men de anbringer i Reglen Rederne betydeligt mindre tilgængeligt. Duehøg og Fiskeørn lægger derimod i Reglen eller dog ofte Æg paany, naar de først fratagne var frisklagte eller letrugede, og i hvert Fald Duehøgen flytter næsten altid til en anden Rede, der ofte er vanskelig at finde, og det andet Kuld bliver ofte først lagt saa sent, at Skoven er bleven grøn, saa at Bladene tildels skjuler Reden. Alt i alt gør dog Ægsamleriet megen Skade især nu, da Rovfuglenes Tal er svundet saa stærkt ind, og jeg tror, at de mange Ægsamlere, der utvivlsomt findes her i Landet, burde nøje overveje, om det ikke nu var paa Tiden at frede de sidste Rester af Rovfuglene. Jeg kan af personlig Erfaring udtale, at har man først overvundet sin Lyst til Æggene fra een Rede, volder den næste intet Besvær, og man faar tifold mere Glæde af at betragte Fuglene med deres Unger, studere deres Liv og Opvækst, end af at have et Par Ægskaller mere i sin Samling. Desværre er der jo netop blandt Ægsamlere en ikke ringe Portion, der absolut ikke har ringeste eller dog uhyre liden ornithologisk Interesse, Folk, der omtrent lige saa godt kunde være faldet paa at samle Frimærker som Æg, og saadanne har ingen synderlig Interesse for Rovfuglenes Aftagen, der snarere forøger deres Samlingers Værdi ved at gøre Æggene sjeldnere.

Den sidste af de Grunde, jeg nævnte, til Rovfuglenes Aftagen er Skovenes mere forstmæssige Drift, og jeg tror absolut, at

denne har omtrent lige saa megen Skyld som nogen af de andre Grunde, i hvert Fald for de fleste store Rovfugles Vedkommende. Skulde nogen Art tænkes undtagen. skulde det være Musvaagen, som vel er den Rovfugl, der bedst forstaar at afpasse sit Valg af Redested efter Forholdene. Medens tidligere Træerne mange Steder ofte fik Lov at vokse, til Ejerne syntes, at de trængte til lidt Penge, og derfor lod fælde nogle Træer, ved hvis Salg Trangen kunde afhjælpes, saa er der nu de fleste Steder bl. a. begrundet ved den store Smørproduktions Forbrug af Bøgetræ til Drittelstave, indført en mere rationel Udnytten af Skovene med en regelmæssig tilbagevendende Afdrivning med derpaa følgende Nysaaning eller Nyplantning. Resultatet er blevet, at den gamle Højskov med de rigtig store Træer nu næsten overalt er faldet for Øksen; kun ganske enkelte Steder ser man Højskov som for ca. 20 Aar siden. Næsten alle de særlig store og svære Træer er fældede, de der staar tilbage, er kun Træer, der sjeldent er over 1 Alen i Diameter i Brysthøjde; findes der endelig virkelig store gamle Træer, er det kun i Lysninger, som spredt staaende Frøtræer, saaledes som de fleste kender det f. Eks. fra Hareskoven, hvor Ravnen tidligere holdt til.

Rovfuglene, jeg tænker her stadig kun paa de større Arter, ynder netop den uberørte Skov, hvor Klangen af Øksen er sjelden, hvor de store Træer staar tæt med Kronerne sammen. Fiskeørnen, der særlig vælger de største og højeste Træer, vil nu ikke mange Steder i Landet kunne finde en Yngleplads, netop som den ønsker den. Havørnen trives nu kun enkelte Steder i de mest afsides liggende Skove i Jylland. De Skove, hvorfra jeg kender Duehøgen, hører alle til de mest uberørte paa Sjælland, saadanne, hvor Moser veksler med skovklædte Bakker, hvor Birk, Bøg og Gran vokser imellem hinanden, og hvor der ikke hver Dag kommer Mennesker. Ingen Rovfugl er dog mere ømtaalig for Skovens Udtynding end Glenten. Af de 4 Par, jeg kendte ynglende i 1908, er de 3 formentlig forsvundne af denne Grund. Et Par byggede i høje Ege, der ragede op over ung Stangbøg. I Vinteren 1908—09 begyndte man at fælde Egene; Redetræet blev dog staaende, men skønt Glenterne kom tilbage i 1909, fandt de ikke Stedet passende længere og rejste bort. De to andre gik det omtrent ligesaa. Det var begge Steder Par, der havde ynglet i Fred paa samme Sted i mange Aar; det ene Sted faldt Redetræet for Øksen, det andet Sted staar det endnu,

men der er tyndet frygteligt ud paa Bakken omkring Træet. I 1909 kom begge Par tilbage i April, opholdt sig ca. 14 Dage ved Redestedet, drog saa bort. Om de kom dertil ifjor, ved jeg ikke, men de ynglede der i hvert Fald ikke. Som det er gaaet her, er det gaaet Mængder af Steder, og Resultatet er overalt det samme: Rovfuglene tager af, mange Steder er de helt forsvundne.

Sørgeligt er det, fordi det netop var Rovfuglene, der ofte gav Fuglelivet i Skovene en egen Karakter. Det er nu sjældent en Maj-Morgen at høre alle Smaafuglene pludseligt tie, fordi en Høg flyver over. De gamle Rovfuglereder ses i Træerne endnu, Beboerne er blot borte. Og dog tror jeg, der kunde gøres meget for at bevare de sidste Rester, naar det først gik op for alle Vedkommende, at der er Fare for vore Rovfugle, for at de helt skal uddø. Det kunde dog maaske lykkes at faa endnu flere Jagtejere til at se, at Rovfuglene kan være et udmærket Politi i Skoven, der kan holde Kragernes og Skovduernes Antal indenfor passende Grænser, holde Musene nede og bringe de svage Individer blandt det spiselige Vildt ud af Verden, saa det ikke gaar som i Storehedinge-Egnen, hvor, som Distriktslæge Arctander skriver i Tidsskriftets 4. Aarg., I. Hæfte, smitsomme Sygdomme blandt Agerhønsene har udtyndet disses Antal. Det kunde dog maaske lykkes at naa til, at vore Ægsamlere, naar de saa en beboet Rovfuglerede, kunde lade Æggene ligge og nøjes med Bevidstheden om, at de havde gjort deres til at frede, hvad der var Fare for skulde forsvinde, nøjes med Glæden over at se Fuglene ved Reden og sammen med Ungerne. Vanskeligst vilde det være at opnaa noget i Retning af fredede Skove eller Stykker af Skove, hvor Træerne fik Lov at vokse, saa der kunde dannes Fristeder for de betrængte Rovfugle. Noget kunde der maaske dog efterhaanden naas, men det vilde sikkert være nødvendigt, at Jægerne først holdt op at spænde Hanen paa Bøssen, hver Gang de saa en Rovfugl, og at Ægsamlerne lod Æggene ligge, ellers nyttede Fristederne sikkert heller ikke meget.

Jeg har i det foregaaende flere Gang holdt Musvaagen lidt for sig selv, og den indtager ogsaa noget af en Særstilling. Dels er den jo i visse Dele af Aaret fredet, dels har den, som jeg nævnte, noget lettere ved at vænne sig til Skovenes Forandring end de andre Rovfugle. Dette hænger vel tildels sammen med dens Ernæring, der særlig bestaar af Smaagnavere, og disse

holder jo fortrinsvis til ved Nyplantninger og i Ungskov. Derfor maaske har Musvaagen sine Steder temmelig længe holdt sig nogenlunde uforandret i Antal eller dog kun i langsom Tilbagegang, og muligvis er den pludselige stærke Nedgang i Antal, som jeg i Fjor mente at kunne konstatere for Nordsjællands Vedkommende, kun rent forbigaaende; mulig Fuglene i Fjor har været paa Redestedet, men af en eller anden Grund har undladt at yngle. Adskilligt kunde tyde derpaa. Hvor jeg saaledes i Fjor var ved Rederne baade i Marts og Maj, var der flere Steder, hvor Rederne var under Udbedring i Marts, men i Maj var de forladte, og alt tydede paa, at Træerne ikke havde været bestegne.

Jeg har hele Tiden ladet Hvepsevaagen, de smaa Falke og Spurvehøgen uomtalt, og for disses Vedkommende tror jeg ikke, man kan tale om Aftagen, tværtimod. Grundene til Forskelligheden ere ogsaa lette at se.

Hvad Hvepsevaagen angaar, saa kommer den jo meget sent, naar Bøgen er grøn, den flyver sjeldent udenfor Skoven, er stilfærdig og rolig ved Redestedet. Reden, der findes i Toppen af de grønne Træer, bliver næsten altid og da daglig pyntet med friskt Grønt, og den er derfor særlig vanskelig at opdage; den blæser ofte ned om Efteraaret, løst og svagt bygget som den er, saa der er sjeldent ret meget at se af Reden om Foraaret, inden Bladene er sprunget ud. Heller ikke ynder Hvepsevaagen særlig Højskov, blot der findes høje tætte Træer over 10—12 Alens Underskov. Ikke faa, selv ældre, Ornithologer kender daarligt nok Hvepsevaagen fra Redestedet, skjult og stille som den holder sig, og dog findes den i hvert Fald i Nordsjælland næsten i enhver større Skov. Desværre bliver jo ikke faa skudt paa Trækket for Duehøge; dette i Forbindelse med, at den kun lægger 2 Æg, er vist ogsaa tilstrækkelig Aarsag til, at Hvepsevaagernes Antal ikke stiger særligt. Selv har jeg kun i to Aar kendt noget rigtigt til Hvepsevaagen, men hvor jeg har søgt den, har jeg i Reglen ogsaa fundet den.

De smaa Falke, Taarnfalk og Lærkefalk, tager utvivlsomt til. Deres ringe Størrelse og større Hurtighed bidrager dertil. Jægerne anser dem næppe for særlig farlige for Vildtet, agter derfor ikke saa meget paa dem. Deres Reder kan være meget vanskelige at se, særlig Lærkefalkens, undgaar derfor ogsaa ofte Ægsamlernes Opmærksomhed. Det er ikke enhver, der faar Øje paa en Lærkefalk, der forlader eller sætter sig paa Reden; den flyver til og

fra Reden som et Lyn, og først et Stykke borte giver den sig til at skrige. Jeg har selv, sammen med min fleraarige Ledsager paa mine Ekskursioner, Hr. Joh. P. Nørgaard, prøvet det: Vi laa en Dag skjult i Bøgekrat, hver paa sin Side af Redetræet, ca. 20 Alen fra dette. Jeg havde set Falken flyve fra Reden, der sad i ca. 15 Alens Højde. Vi laa der i 20 Minutter uden at vende Øjnene fra Træet og dets Omgivelser. Jeg blev tilsidst træt af at vente og gik hen og bankede paa Træet; da fløj Falken fra Reden igen. Trods al anvendt Opmærksomhed havde vi ikke set den gaa paa Reden. En anden Falk jagede jeg samme Dag fra Reden 4 Gange, inden jeg opdagede, hvor Reden sad. Paa omtrent alle egnede Steder, hvor jeg har søgt efter Falkens Reder, har jeg fundet dem. Jeg noterede mig i Vinteren 1908—09 ni Steder som egnede til Redebygning for Lærkefalk; i Juni var der ynglende Par paa de 7. — At Skovene tyndes ud, generer ikke Falkene, tværtimod. Den nye Opvækst giver Plads til mange Mus til Taarnfalken, Smaafugle til Lærkefalken.

Spurvehøgen endelig holder sig vel nogenlunde konstant i Antal, trods Efterstræbelser, trods stadig Hængen ved det engang valgte Redested. Hadet er den som Duehøgen, med hvor god Grund skal jeg ikke her komme ind paa. Men alle Jægere er paa Nakken af den, og dog holder den sig; den er hurtig og snu, forstaar som ingen anden Rovfugl at dække sig, flyver sjeldent over aaben Mark, og den flyver da altid meget lavt. At faa frit Skud til en Spurvehøg hænder ikke hver Dag. Reden er absolut ikke skjult, ret stor og aabent anbragt, helst faa Alen fra en ikke for stærkt befærdet Skovvej, men den falder godt sammen med Omgivelserne. — Tager man de friske Æg fra Spurvehøgen, lægger den i Reglen Æg igen i en anden Rede, og den anden Rede findes sjeldent saa let som den første. I Reglen er den bedre skjult, er meget mindre og bestaar ofte kun af en gammel Duerede. Til alt dette kommer, at Spurvehøgen som Taarnfalken faar forholdsvis mange Unger.

Inden jeg slutter, og jeg haaber ikke, at jeg har trættet dem for meget, mine Damer og Herrer, maa jeg have Lov til at udtale Ønsket om, at det maa gaa op for alle Foreningens Medlemmer, at Rovfuglene bør vi vise Skaansomhed, saafremt vi ikke vil se noget af det forsvinde, som gav Skoven Liv og bragte Afveksling. Bedst var det, om Naturens Husholdning fik

Lov at gaa sin egen Gang, men det er nu ikke gørligt her i Landet, saalidt som i andre Lande, hvor Skovene drives rationelt. Vi maa derfor træde understøttende til, hvor vi kan, og hvis det, jeg har sagt i Aften, kunde bidrage til hos en og anden at vække Lysten til at hjælpe med her, saa har jeg naaet, hvad jeg har tilsigtet med dette lille Foredrag.

OM STORE ROVFUGLEKULD I 1910.

AF

JOH. P. NØRGAARD.

Naar man første Gang hører den Paastand fremført, at et rigt Oldenaar vil bevirke en større Formering af Rovfuglene det kommende Aar, studser man uvilkaarlig, idet man ikke rigtig kan faa det til at rime sammen, at Olden, der jo ikke er Rovfugleføde, skulde have nogen Indflydelse paa disses Formeringsevne; ved nærmere Overvejelse bliver Tanken imidlertid ikke saa absurd, naar man betænker, at Mus og andre Smaagnavere, der vel nok udgør Hovedparten af Rovfuglenes Føde, som Følge af det for Haanden værende rigelige Foder i Form af Agern, Nødder etc. vil tiltage stærkt i Antal og altsaa frembyde en forøget Mængde Føde for Rovfuglene.

Desværre er Tanken ny for mig, saa jeg har ikke kunnet strække mine Undersøgelser længere tilbage end til 1909, hvorfor det skulde glæde mig, om disse Linier maatte bidrage til, at andre, der har længere Tids Erfaring, vilde fremkomme med deres Iagttagelser. I de forholdsvis faa Aar, jeg har haft Lejlighed til, hovedsagentlig sammen med Hr. Kontorchef Weibüll, at anstille Undersøgelser over Rovfuglenes Yngleforhold, har det altid været mig paafaldende, at der det ene Aar gennemgaaende kun fandtes Kuld under normal Størrelse (her tænkes paa Antallet), medens der det næste Aar tværtimod kunde findes mange Kuld, der var større end ellers normalt for vedkommende Fugl, og det uagtet Reden var den samme eller i hvert Fald i umiddelbar Nærhed af det forrige Aars, saa at Fuglen altsaa havde Adgang til samme Føde, og i hvert Fald Hunnen, at dømme efter Æggenes Farve og Form, ligeledes var den samme; her tænkes nærmest paa Musvaagen *(Buteo vulgaris)*, hos hvem Æggenes store Farveforskel gør dette forholdsvis let at kontrollere,

til Dels Duehøgen *(Astur palumbarius)*, der holder overordentlig fast ved en en Gang valgt Rugeplads.

Det første Aar, jeg havde Lejlighed til mere indgaaende Undersøgelser, var 1907, hvilket Aar jeg af Musvaage fandt:

3, 4, 4, 3, 2, 2, 4 og 3 Æg.

Da 3 vel nok maa regnes for det normale og 2 ikke sjældent forekommer, medens 4 regnes til de sjældnere Tilfælde, er det altsaa gennemsnitlig store Kuld.

Endvidere fandtes:

Duehøg *(Astur palumbarius)* . .	4, 3, 4 og 4 Æg
Spurvehøg *(Astur nisus)* . . .	5 og 5 Æg
Lærkefalk *(Falco subbuteo)* . .	3 og 3 Æg
Natugle *(Syrnium aluco)* . . .	2 og 4 Æg,

hvilket jo alt er det normale.

I 1908 fandtes:

Musvaage . .	3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 2 og 3 Æg
Duehøg . .	4, 4, 3 Æg samt 3 flyvefærdige Unger
Lærkefalk .	3, 3 og 3 Æg
Natugle . .	4 Æg.

I 1909 fandtes:

Musvaage . .	3, 3, 2, 2, 3, 3, 2 og 2 Æg
Duehøg . .	4, 4, 4 og 4 Æg
Spurvehøg .	4 Æg
Lærkefalk . .	3, 2 og 2 Æg
Natugle . . .	2 Æg og 2 smaa Unger
Skovhornugle .	4 (3 nyf. Unger og et spraaet Æg).

Som det ses af ovenstaaende udviser 1909, naar undtages Duehøgen, overalt gennemsnitlig Kuld under normal Størrelse; desværre ved jeg intet om det foregaaende Aars Frugtbarhed, først om Aaret 1909 tør jeg som nævnt udtale mig; dette Aar var overordentlig rigt paa Olden, saa rigt, at jeg med mine ganske vist ikke mange Aar gamle Erfaringer ikke erindrer noget lignende, f. Eks. husker jeg, hvorledes i Dyrehaven Bøgenes Grene tyngedes ned af Frugternes Vægt, og overalt i Nordsjælland formelig mylrede det med Agern, Bog og Hasselnødder;

det blev et rent Slaraffenliv for de kære smaa Mus, saa da Foraaret 1910 kom, var der rigelig Føde til vore flyvende Venner, og jeg benyttede da al min Fritid til at anstille Undersøgelser til Støtte for den her fremsatte Teori; jeg maa sige, de oversteg mine dristigste Forventninger.

Foraaret var jo mildt, og det første Resultat deraf var, at de store Fugle tog meget tidlig fat paa deres Redebygning og Æglægning[1]. I Følge Meddelelse fra Hr. Sylvester Saxtorph i Hillerød fandtes Musvaagen allerede 30 Marts med 2 Æg og 2 April med 3 Æg, hvilket er omtrent 14 Dage tidligere end normalt.

Desværre var mange af de i tidligere Aar beboede Musvaage-Reder ubeboede, uvist af hvilken Grund. Jeg fandt af

Musvaage	1 (3 April, kan altsaa med nogenlunde Sikkerhed siges at være ukomplet), 3, 4 (1 ituhakket), 4 og 4 Æg.
Duehøg	5.
Spurvehøg	5.
Natugle	6, 6, 6, 4 (2 nyfødte Unger og 2 spraaede Æg) og 1 flyvefærdig Unge.

Desuden har Hr. Pastor Barfod, Hjørlunde, meddelt mig, at han har fundet den med 6 og 7 (5 Æg og 2 Unger) og fra Fyen faaet et Kuld paa 9 tilsendt.

Ser man paa ovenstaaende Tal, saa udviser de et Resultat, der staar langt over det normale; Musvaagen har i overvejende Antal 4 Æg, og alle de Kuld, der er mindre, er funden saa tidligt, at de ikke behøver at have været komplette, da jeg fandt dem; grundet paa Bortrejse fra Sjælland har det ikke været mig muligt at kontrollere det. Af Duehøg fandt jeg kun 2 Reder, af hvilke kun den ene blev undersøgt; den indeholdt som nævnt 5 Æg, hvilket i Naumanns Værk om Fuglene ikke nævnes som nogensinde fundet; han angiver Antallet 2—4, sædvanlig 3, men, som det ses af ovenstaaende, har jeg hyppigst fundet 4 Æg.

Resultatet for Natuglens Vedkommende er vel imidlertid nok det mest forbløffende, naar man betænker, at Normalen er 2—4; naar der her kan tales om ikke mindre end 4 Kuld paa 6, 1

[1] Jeg selv tilsaa 27 Marts en Ravnerede, der indeholdt 6 Unger, af hvilke den største var et Par Dage gammel, saa Æglægningen maa være paabegyndt allerede de sidste Dage af Februar.

paa 7 og 1 paa 9, altsaa 3 Gange større end normalt, og man ved, at Størsteparten af Uglens Føde er Mus, saa kan man ganske sikkert gaa ud fra, at der er en Forbindelse mellem de mange Olden og Rovfuglenes Formeringsevne.

Gid de Herrer Jægere, specielt blandt Godsejerne, vilde betænke dette, saa de vilde frede lidt mere om dem og se gennem Fingre med, at de undertiden napper en Fasankylling eller Harekilling, thi der kan vel næppe være Tvivl om, at Musene (og hvem kan bedre end Rovfuglene holde Museplagen inden for rimelige Grænser?) gør mere Skade, end Agerhøns og Fasaner gør Gavn.

E. ROSTRUP SOM ORNITHOLOG.

AF

ANDREAS MADSEN.

Det er sagtens mindre kendt, at afdøde E. Rostrup, den viden om kendte Plantepatholog, allerede i sin grønne Ungdom var en fortrinlig Kender af dansk Dyreliv og særlig af Fugleverdenen.

Paa dette Omraade kom dog Rostrup ikke til at gøre sig gældende enten ved nye Fund eller Iagttagelser af vidererækkende Værd. Som Zoolog er hans Navn knyttet til Opdagelsen af Birkemusen, som han indførte i den danske Nutidsfauna. Om Fuglene har Rostrup i alt kun ladet trykke to smaa Sider i en ret vanskelig tilgængelig Aarsberetning.

Hvilken Berettigelse har da en Afhandling om Rostrup som Ornitholog? Ingen stor anden end at give et Bidrag til en fremragende, alsidigt interesseret, dansk Naturforskers Særpræg. Og Grunden til, at Meddeleren vover sig frem med noget som med Rette kan benævnes magert eller fordringsløst, ligesom Læseren er i Humør til, er ligefrem den, at han for Tiden udarbejder en Rostrup-Biografi, af hvis rige Raastof hermed gives et selvstændigt Udsnit med flere Enkeltheder, end der andetsteds er Brug for.

Om nogen har fortjent Navn af født Naturforsker maa det blive E. Rostrup. Uden nævneværdig Paavirkning var det fra Barnsben hans Liv og Lyst at sysle med Dyr og Planter og færdes ude under aaben Himmel.

Faderen var Godsforvalter paa »Stensgaard« (Stokkemarke

Sogn, Lolland), hvor Emil Rostrup fødtes 28 Jan. 1831. Bortset fra vistnok ikke sjældne Besøg paa Langeland kom han saagodtsom ikke udenfor sin Fødeø, indtil han 19 Aar gammel rejste til København for at lade sig indskrive som Elev ved Polyteknisk Læreanstalt.

Paa Lolland fandt Undervisningen Sted ved Huslærere og -Lærerinder, hvoraf ingen havde større Sans for de naturhistoriske Fag. I de faa, personlige Meddelelser, Rostrup har efterladt sig, hævder han med nogen Selvfølelse, at han som Naturforsker helt igennem i sine unge Aar maatte staa paa egne Ben. I den lille Biografi han nedskrev i Anledning af Udnævnelsen til Æresdoktor staar følgende: »Allerede i mine Drengeaar nærede jeg den største Interesse for Naturhistorie, anlagde Samlinger af Planter, Insekter og Fugle, og begyndte fra mit 13de Aar at nedskrive de Iagttagelser, jeg gjorde i Skov og Mark uden nogen ydre Paavirkning i mit Hjem eller i mine Omgivelser«. (Indbydelsesskrift til Københavns Universitets Aarsfest, 1894).

Selv om Rostrup manglede Vejledning af ældre interesserede paa det Omraade, som havde fanget hans Sind, savnede han ikke jævnaldrende, ligesindede Kammeraters gode Selskab. Der var gerne tre i Følge til at drage hjemmefra henad de poppelhegnede Veje og vende tilbage med alskens indsamlet Gods, ligefra Fugleæg til Paddehatte, Rostrup selv og to Brødre, Sønner af Pastor Galschiøt i Stokkemarke. Særligt den yngre Broder, Christian, nævner Rostrup i sine datidige Optegnelser som Vennen fremfor alle. C. Galschiøt blev senere Overgartner paa Ledreborg, er nu bosat i Roskilde, og fortjener min bedste Tak for sine Bidrag til Skildringen af hans Barndomsven.

I Aarene 1844—50 stod Fuglene jævnligt paa de naturvidenskabelige Opdagelsesrejsers Dagsorden. Desværre gjorde de flygtige Væsner ikke de unge Videnskabsdyrkere den Tjeneste at forholde sig rolige og i Nærheden, medens deres Skikkelsers og Farvers Enkeltheder blev optegnede, og fange dem var heller ikke ligetil, Bøsse og Kugler maatte til. I en haandskreven Erklæring, som Rostrup har vedlagt sine »malede Fugle«, udtaler han sig saaledes: »Fra mit 13—18 Aar gik jeg regelmæssig paa Jagt og skød Fugle, ikke af Ødelæggelseslyst, men for at lære dem nøjere at kende og gøre Forsøg paa at bevare dem bedre i Erindringen ved at tegne og male dem med Vandfarve«.

Jagten var saaledes Middel og ikke Maal, og blev dreven

uden nogensomhelst Sportsglæde. Af hver Art blev nedlagt saa mange Stykker, som var nødvendige for at faa Rede paa Forskellen imellem Han og Hun, eller Vaar og Vinterdragt, derimod gjaldt det om at erhverve saa mange Arter som muligt. Hverken Høg eller Gøg, Spurv eller Stær, Hejre eller Vibe blev skaanede. Nattergal og Sangdrossel lige saa lidt.

De skudte Fugle blev udstoppede, men uden Øvelse eller Vejledning, som de Unge var, faldt det tarveligt ud, og næppe noget Eksemplar undgik inden ret længe at blive kærkomment Bytte for Møl, Klanere og lignende Utøj. Et enkelt kan dog muligt være havnet i Skaarup.

En mere varig Glæde fik Rostrup af sine — nys nævnte — Vandfarvetegninger. Slægt efter Slægt har danske Drenge færdedes ude i Naturen og øst af dens Væld, Emil Rostrups Interesse havde intet usædvanligt ved sig, men dog øjner man allerede nu de Grundtræk, som senere særprægede Videnskabsmanden, en usvigelig Paalidelighed, en Grundighed, som var saa langt fra det hæsblæsende som vel muligt. For Ungdommen er der altid en Dag i Morgen til at genoptage Arbejdet.

»De malede Fugle«, Rostrups sædvanlige Udtryk, voksede i Aarene 1844—50 til en Samling paa 92 Blade med ialt 80 forskellige Arter. Flere var gengivne to Gange, særligt som Han og Hun.

Fortegnelsen over dem alle er bevaret, men af selve Billederne ikke en Gang Halvparten, kun 44 Blade med ligesaa mange Figurer. Det har vist sig umuligt at faa oplyst, hvor de øvrige 48 er blevne af. Rostrup mente selv, de var udlaante, men mindedes ikke til hvem. Vedkommende gør en priselig Gærning ved at levere dem tilbage, hvad der sikkert kan finde Sted gennem Redaktøren af D. o. F.s Tidsskr.; den smukke Samling fortjener at være fuldstændig. Enkelte Blade menes dog at være gaaede tabt allerede for mange Aar tilbage i selve Hjemmet. Et Held i Uheld er det, at det i Hovedsagen er de tidligst udførte, kunstnerisk set mindst værdifulde, som er forsvundne, medens de udmærkede Figurer fra de sidste Aar er til Stede.

Større Sjældenheder rummer Samlingen ikke, men omfatter væsentligt Arter, som hører til Landets almindeligste. Et mere udtømmende Bidrag til en Lokalfauna maa heller ikke ventes, skønt de fleste Arter stammer fra Egnen omkring Stensgaarden, dertil er bl. a. Vade- og Svømmefuglene altfor faatalligt repræsenterede, Sangfuglene derimod adskilligt fyldigere.

Gengive hele Listen er derfor uden Nytte, det maa være nok at fremdrage enkelte af Bladene. De er nævnte i Tidfølge og indledes med Bogfinken, skudt Sommeren 1844 i Stensgaardens Have.

Gulspurv, Skovdue, Lærkefalk og Rødkjælk blev de næste Ofre, først for Bøssen, saa for Rostrups Pensel, men Sommerens bedste Bytte, Nøddekrigen, blev erhvervet paa meŗe usædvanlig Vis, hvilket fremgaar af Paaskriften paa Tegningens Bagside: »Siddende paa et Gærde blev den slaaet ihjel med en Kørepisk i Sommeren 1844 ved Bøllesminde«. Altsaa netop Aaret, hvor et stort Nøddekrigetræk fandt Sted over hele Mellemeuropa, og Fuglen ogsaa her i Landet sine Steder blev truffen i større Antal.

Efteraaret 1844 tilførte Samlingen bl. a. Sumpmejse og Stor Flagspætte (hvoraf Tegningen skal have været saare pragtfuld, desværre hører den til de forsvundne). Følgende Vinter erhvervedes en Hvinand, der blev Bytte paa anden Haand, idet den frarøvedes en Duehøg. Foraaret 45 kom Jærnspurv, Halemejse, Skovsneppe, Broget Fluesnapper, Munk og flere andre Sangfugle til. I November 46 var Rostrup paa Fejø, hvor en gammel Ederfuglehan blev nedlagt. Følgende Data skal lige nævnes: Kvæker 27 September 49, Vindrossel 14 November 47, Dompap 6 Februar 48, Grønspætte 12 November 48. I December 48 skød Skovrideren paa Pederstrup en Kongeørn, som efter at være bleven udstoppet, indgik som et velkomment Led i Rostrups Billedsamling.

Endnu blev Hejren skudt i Bødkerskoven. Den 18 Novbr. 49 var den store Tornskade en glædelig Tilvækst, men saa er det ogsaa mod Slutningen. Sidst paa Listen staar Solsorthannen skudt i Stensskoven 5 Januar 50.

Kort efter rejste Rostrup til København for at begynde sine Studier ved polyteknisk Læreanstalt. De »malede Fugle« tilhørte fra nu af Fortiden, Interessen for Planteverdenen skød sig stadigt mere i Forgrunden.

Det tynde Skrivepapir, som Rostrup brugte til sine Billeder, har Tiden gulnet, men selve Fuglene straaler den Dag i Dag med Farvernes fulde Glans og Klarhed. Pillent nøjagtigt er der gjort Rede for det ejendommelige for hver enkelt Art, det er en ung Naturforskers Farvestudier og ikke farvelagte Tegninger. Som det eneste bevarede Blyantsudkast — af Hejren — viser.

er Formgivningen meget svag, Stregen usikker, det er nogle fæle Tændstikker, den maa nøjes med som Ben. Farverne er ikke de herhjemme almindeligt anvendte Akvarelfarver, men ugennemsigtige Dækfarver (Gouache), hvis Egenskaber gør dem fortrinligt egnede til Miniaturmaleriets sirlige Kunst, under hvis Omraade de »malede Fugle« nærmest falder.

De forskellige Blade er af meget ulige Værd. De tidligste, udførte af en 13 Aars Dreng, er selvsagt, teknisk set, de svageste, men Fremgangen sker saa hurtigt, at Figurerne fra 1848—50 har et helt andet Sving og umuligt kan andet end fryde hver Fugleelsker, som har Lejlighed til at gennemgaa Samlingen. Blandt de mest tiltalende, kan Dompap, Hornugle, Kvæker, Kærnebider og Sjagger nævnes.

Smaafuglene er gengivne i hel Størrelse, de store Arter selvfølgeligt mere eller mindre formindskede. Allerede herved adskiller Rostrups Figurer sig fra »Kærbølling«s (der iøvrigt væsentligt er Laan fra Naumann og Brehm). Da Kærbølling Billedatlas først udkom 1852, kan Rostrup ikke have benyttet det, men ligesaa lidt har andre danske og tyske Værker afgivet Forbilleder, skønt han f. Eks. kopierede Afbildningerne i Kaups »Thierreich«. En Del Arter fandt han beskrevne i en lille Bog »Haandbog for Fugleelskere, uddraget af J. M. Bechsteins Skrift om Stuefuglenes Naturhistorie ved J. W. Hornemann, Lektor i Botaniken, Kjbhvn. 1802«, et Skrift, som det er mig en Glæde at kunne fremdrage her, da det giver Lejlighed til at nævne endnu én Botaniker, som har syslet med Fugle. Bogens fornøjeligste Afsnit er ellers en Tabel over Stuefuglene med Hensyn til deres anbefalende Egenskaber, hvorefter kun Papegøjerne udmærker sig baade ved Sjældenhed, Skønhed, Sang og Taleevne, alle andre maa nøjes med mindre; Dompapen dog ved Skønhed og Sang; Ravn, Vagtel, Solsort og Nattergal ved Sang og Taleevne, Natravn, Hærfugl og Blaamejse ved Skønhed og Pudserlighed, men Silkehalen alene ved Skønhed, og Vendehalsen nøjes alene med Pudserlighed.

Baade her og i andre, mest tyske, Værker fandt Rostrup saavel de danske Folkenavne som de latinske, videnskabelige Benævnelser, hvormed han paa sine Billeder angav Arten, hvis Bestemmelsen altid er rigtig.

Om de »malede Fugle«s Tilblivelse oplyser samtidige Optegnelser et og andet. Af de mange Dagbøger, som Rostrup

efterlod sig, er Hovedparten som venteligt udelukkende af botanisk Indhold. Et enkelt, lille Hæfte rummer zoologiske Iagttagelser fra Skaarup-Perioden (hvorom senere), et andet er en virkelig Dagbog, hvori mange store og smaa Hændelser er nedskrevne.

Dagbogen indledes med en Art Fortale, hvori det hedder, at han agter at »begynde med Begyndelsen«, hvilket paa et mindre filosofisk Tungemaal vil sige, at de første Optegnelser er nedskrevne Nytaarsdag 1847. Vejret er slet og desværre, det kan ikke blive til noget med Fuglejagten, men Fuglene kan han dog ikke slippe og sætter sig derfor hen for at male paa en Skade (hører til de forsvundne Blade). »Da dette ogsaa er en af mine kæreste Bestillinger, morede jeg mig ret godt, malede Vingen færdig, som blev god« —.

Næste Dag har det klaret op og det gaar løs med Jagten. Christian Galschiøt skyder først en Svenske, senere faar man Ram paa en Stillids og en Kærnebider, »som ikke stod i nogen af Ornithologierne og i flere Ting adskilte sig fra den almindelige«; den blev tegnet samme Aften og med Stolthed melder Dagbogen: »Hovedet og især Næbet blev meget godt«. Den tredje Januar kopierer han Fuglene i Kaups »Thierreich«, men derefter træder Politiken stærkere i Forgrunden med stærkt udtalt Tilslutning til de frisindede Partier. At Rostrup gik grundig tilværks med sine Fuglebilleder oplyser en Notits fra den 12 Januar: »Jeg fuldendte min Kærneknækker, den blev ret god«.

Dagbogen standser i Sommermaanederne, og da den om Efteraaret fortsættes, er der nok saa meget Tale om Planter som Fugle. Der bliver dog læst en Del, oversættes saaledes — efter et tysk Værk — et Afsnit om »Fuglenes Redebygning og Æg« og skydes en Stor Korsnæb. Kristian d. 8des Død og efterfølgende, bevægede Tider trænger andre Interesser tilbage. Paa sin 17aarige Fødselsdag, 28 Januar 48, skriver han dog: »Jeg skaffede mig en meget prægtig Present, nemlig tre Sneværlinger«, som blev skudte udaf en stor Flok. Dagbogen nævner ogsaa, at han skriver paa en Artikel om »Vore Vinterfugle«, men saafremt den nogensinde er bleven færdig, og ikke ligefrem er Oversættelse af en tysk Afhandling, er den i hvert Fald nu forsvunden. I Marts, hvor de store fædrelandske Begivenheder tager Fart, fyldes Siderne med Avisreferater og Betragtninger om Martsministeriets Udnævnelse, som volder Rostrup

ligesaa megen Glæde, som hvis der havde været Tale om Erhvervelsen af en sjelden Fugl. Den 29 Marts er det Slut med Dagbogen, og om Fuglene er der fra nu af Taushed.

Det fleraarige Studieophold i Hovedstaden gav ikke Lejlighed til særlige Fuglestudier. Stadigt med større Kraft vender Rostrup sig mod Planteverdenen, og kun nu og da træffes en og anden Optegnelse fra Dyrelivet. Straks efter Eksamen 1858 faar han — med Japetus Steenstrups Anbefaling — Ansættelse som Lærer ved Skaarup Seminarium, hvor Rostrup skulde sidde i næsten 25 Aar, indtil Landbohøjskolen langt om længe kaldte den nu landskendte Botaniker til Lærer i Plantepatologi.

Paa Skaarup var Naturhistorie et nyt Fag, overfor hvilket Rostrup blev ret frit stillet. Seminariets Aarsberetninger viser i hvor høj Grad han lod Undervisningen lægge Vægt paa Danmarks Fauna og Flora. De mange naturhistoriske Udflugter vil gamle Elever mindes som overmaade lærerige og fornøjelige. I alt hvad der vedrørte Dyr og Planter, var deres Lærer som en levende Ordbog. Et Formaal var ogsaa at danne en god naturhistorisk Samling, hvorom Rostrup allerede 1864 lod trykke en Beretning, som viser dens Rigdom paa danske udstoppede Fugle. Adskillige af dem hidrørte fra Lolland, Kongeørn, Stork, Natravn, Hejre, Skarv, Grønspæt o. a. Det lader sig tænke, at en eller anden af Modellerne til de malede Fugle har undgaaet Ødelæggelse og er havnet paa Skaarup. En anden Samling erhvervedes ved Køb og omfattede Fugle, skudte paa Als, den talte bl. a. Konge-, Hav- og Skrigeørn, Glente, Stor Skallesluger og Islom.

Hovedsummen af sine mangeaarige Iagttagelser af saavel Dyre- som Plantelivet i Omegnen af Skaarup nedlagde Rostrup i en lille Afhandling »En sydfynsk Aa«, trykt i Aarsberetningen fra 1879.

Spørgsmaalet om Rostrups Afgang fra Seminariet var allerede den Gang stærkt fremme, og som det fremgaar af Indledningen, opfattede han selv »Aa«en (= Vejstrup Aa) som en Art Afskedshilsen til Egnen, et Mindeblad, tilegnet gamle Elever til Styrkelse af deres naturhistoriske Sans. Som Motto kunde der være bleven valgt en Sætning i Fortalen til en af de Bøger, som tidlig havde paavirket Rostrup, Rafn's »Danmarks og Holstens Flora«, Ordene »Ingen Time er mindre tabt, faa bedre anvendte end de, hvori Naturen var Genstand for vor Beskæftigelse«.

Der vil dog være adskilligt flere end netop Skaarup Seminarister, som med Udbytte og Glæde kan gennemlæse det lille Skrift, som har Værd i sig selv ved at være en af de faa, altfor faatallige Stedskildringer, som gør Rede for saavel Dyre- som Plantelivet. Stoffet er stærkt sammentrængt, det Hele fylder kun 28 smaa Sider, hvoraf Fuglene optager 2. Da Afhandlingen vistnok er lidet kendt og vanskelig at erhverve antikvarisk, vil det maaske være berettiget at gengive et Par af dens ornithologiske Enkeltheder.

Som en Art, der nøje er knyttet til selve Aaløbet, nævnes Isfuglen, der omtales ordlydende: »Da denne Art ikke hidtil er funden ynglende i Danmark, vil jeg dog bemærke, at den højst sandsynligt yngler ved Vejstrup Aa, thi i September 1870 saa jeg en hel Familie paa samme Strøg af Aaen, hvor et Par havde opholdt sig hele Sommeren«[1].

Ogsaa Vandstæren nævnes som Beboer af Aaen, og af sjeldnere Fugle er baade Nøddekrige og Pirol sete og skudte en enkelt Gang i Aaens Nærhed. Sneuglen er bleven nedlagt ved Elsehoved.

Særlig Interesse har Omtalen af Nattergalen. Den lyder saaledes: »Det er ogsaa for Vandløbets Skyld, at talrige Nattergale opholder sig her, og man kan i den sidste Halvdel af Maj høre deres herlige Sang hele Dagen igennem, thi den her hyppigst forekommende Art er nemlig den saakaldte sydlige eller lille Nattergal, medens den nordlige eller store Nattergal sjælden lader sig høre uden om Aftenen og har tillige langt kraftigere, mindre afvekslende og melodiøse Toner end hin«.

Om Værdien af dette Vidnesbyrd tør jeg ikke have nogen Mening, men skal blot udtale, at saafremt det indbyrdes Forhold imellem de to Nattergale-Arters geografiske Udbredelse m. m. er bragt til Klarhed andetsteds, er det i hvert Fald ikke Tilfældet herhjemme, hvilket ogsaa H. Winge har nævnt i sin Liste over Danmarks Fugle (D. o. F.s Tidsskr. Bd. I); det synes maaske besynderligt, at en saa skarp Iagttager som E. Rostrup skulde have taget Fejl og en Menneskealder igennem troet at høre og se (?) *Luscinia vera* endog som den almindeligste Art, medens der maaske ikke fandtes anden end *L. philomela*. Men egentlig Ornitholog var han jo ikke og kan paa

[1] Senere er Isfuglen jo funden adskillige Gange flere Steder i Sydfyn, og dens Æg fundne i Brahetrolleborgs Have (D. o. F.s Tidsskr. IV, S. 131).

dette Punkt have stolet paa Kjærbøllings Udsagn. For Lægfolk virker det forvirrende, at »Oplysningerne« om et, som man skulde tro saa ligefremt Spørgsmaal som Nattergalen, knapt to Steder stemmer overens. Rent fraset »Kjærbølling«, har saaledes H. Winge »*Vera*« ynglende i det sydlige Jylland og »maaske paa Fyn«[1], andetsteds anføres den kun og »undtagelsesvis« fra Lolland. (Flora og Fauna, 1900). Salmonsens Leksikon, som mange tyr til som en Slags literær Højesteret, benægter, uden Forbehold eller Tvivl, at *Luscinia vera* overhovedet findes her i Danmark. Vor Klodes Dyr — ogsaa et meget udbredt Værk — lader med priselig Forsigtighed Spørgsmaalet staa uløst, o. s. f. Det vilde være skønt, hvis der kunde vindes Klarhed over en saa ornithologisk interessant Sag, saa almindelige dødelige vidste, hvad de egentlig havde at tænke — og skrive — om de to berømte Sanggudinder, *Philomela* og *Vera*, i deres Egenskab af danske Statsborgerinder. Er det iøvrigt kendt fra Udlandet, at de to Arter lever fredeligt Side om Side paa samme Omraade — som det altsaa skulde være Tilfældet ved Skaarup? Deres fælles Gebet er vist kun lille, men gaar det ikke her saaledes, at *Philomela* fortrænger sin svagere Søster, og er Gaadens Løsning maaske den, at *Vera* har været almindeligere herhjemme, men nu er helt eller saagodtsom forsvunden af den danske, regelmæssigt ynglende, Fugleverden?

Af Optegnelserne fra Skaarup-Tiden bærer kun et enkelt, lille Hæfte Udskriften »Zoologiske Iagttagelser fra Fyn«, alle de øvrige er rent botaniske. Her findes en Del af Raastoffet til »En sydfynsk Aa«, men det allermeste har dog ingensinde faaet Anvendelse paa Tryk.

Heftets to Partier er af ulige Størrelse, langt Hovedparten er fyldt med et blandet Gods af allehaande Enkeltheder indenfor alle Dyreklassers Liv og Levned. Fuglene er behandlede med Forkærlighed, hvad ikke kan forundre.

Optegnelserne omspænder alle de Aar, Rostrup boede i Skaarup, 1859—83, i en uafbrudt Række, som dog har store

[1] Herr Viceinspector H. Winge har velvilligst oplyst mig om, at der ved »sydligste Jylland« (under *Luscinia vera* i Fort. over Danmarks Fugle, D. o. F.s Tidsskr. Bd. I) menes »Sønderjylland«, idet Arten ikke er paavist med Sikkerhed i det nuværende Danmark, hvorfra intet Eksemplar findes paa Zool. Museum. Udtalelsen »maaske Fyn« refererer sig dels til Rostrups Meddelelse, dels til en anden, heller ikke fuldt bevist Angivelse.

Huller for de enkelte Aars Vedkommende. Dagbogen er væsentligt ført i Aarets første Halvdel, fremforalt i Foraarsmaanederne, og bringer nøjagtige Data for de mest fremtrædende Trækfugles Ankomsttid. Rostrups Interesse for dette Forhold svarer til hans mangeaarige Notitser om Foraarsplanternes Blomstring (i store Træk gengivne i »Vejledning i den danske Flora«).

Allerede de indledende Ord, fra 1859, »d. 30 Januar hørte jeg første Gang Lærken synge«, giver Stemningen i disse Foraarsbulletiner, som trods mange tørre Tal synes fyldte med Fuglesang og Trækfugleskarer, som varsler den fagre Tid, ventet med Længsel, ikke mindst af Naturens stille Gransker. En lille Prøve paa Dagbogens Indhold kan maaske interessere. Jeg anfører 1859 ordlydende: »21 April saa jeg ved Korsør *Saxicola oenanthe* (alle Arts- og Stednavne er understregede), 4 Maj ved Skaarup *Sylvia phoenicurus* og *Saxicola rubetra*, 6 Maj, Gøgen ankommen til Skaarup, 7 Maj, Nattergalen skal være hørt et Par Steder i Egnen. Jeg hørte den slaa d. 10. Den 10 Maj og følgende Dage hørte jeg en Fugl uafladelig skrige paa en ejendommelig Maade og meget gennemtrængende, snart i, snart tæt udenfor Seminariehaven, jeg troede først længe, det var en Lærkefalk, med hvis Skrig den havde stor Lighed, men da jeg saa Fuglen, opdagede jeg det var en lille, graa Fugl af en Spurvs Størrelse, dog kom jeg den ikke nær nok, til at se, hvad det var for en Fugl, jeg antager foreløbig, det er en Vendehals«. Derefter følger et længere Referat af »som jeg antager troværdige Fortællinger«, som Rostrup har faaet meddelte i Hesselager Præstegaard og omhandlende en mere eller mindre mærkelig Opførsel hos forskellige Ugler og Storke. Endnu nævnes, at »d. 21 Maj blev en *Sylvia hypolais* fangen i Seminariehaven«, hvorpaa Dagbogen slutter Aaret med et pludselig Spring til Efteraaret, »d. 15 Okt. saa jeg endnu Svaler«.

Fra 1860 skal følgende anføres:

»Paa Rejse til Lolland i Paasken saa jeg i Sundet mellem Thorsing og Langeland en utallig Mængde Knortegæs (*Anser bernicla*), dels liggende spredte i Vandet, dels flyvende i uhyre Flokke; de trække dog efter Søfolkenes Sigende ikke herfra før sidst i Maj; i Afstand saa de ud som om hele Kroppen var sort med hvid Hale, i Langelandsbæltet var der ogsaa enkelte Knortegæs, men dog især Ederfugle og forskellige Andearter, Alker i større eller mindre Flokke, store Maager og en enlig

Lom (sandsynlig *Colymbus septentrionalis*), som Søfolkene kaldte »Havgassen«, fløj tæt forbi Baaden med sin lange Hals lige udstrakt og i det Hele af et spøgelsesagtigt Udseende; Sømændene sagde, at de altid saa den enlig«.

Lærke, Stær, Stork, Hvid Vipstjert, Vibe, Musvaage, Svalerne, Graa Digesmutte, Havesanger, Nattergal og flere andre er de oftest nævnte Trækfugle. Vendehalsen — det var nemlig en Vendehals — følger troligt med som Ynglefugl tæt ved Rostrups Have — gennem saagodtsom alle Aarene nævnes Dagen for dens Ankomst, det er den sidste Fugl, som i det Hele optræder i den zoologiske Dagbog, hvor den ligesom sætter Punktum for Rostrups ornithologiske Iagttagelser. »5/3 83, *Sylvia phoenicurus* ved Klingstrup, 7/5 83 hørte jeg Nattergalen synge i Krattet ved Hesselager Aa (Dr. Kabells Have), 20/5, *Yunx torquilla*.«

Dagbogen skriver altid Nattergalen, og skelner ingensinde mellem to Arter, hvilket unægteligt synes mig lidt mistænkeligt m. H. t. Rostrups Førstehaands-Iagttagelser vedrørende *philomela* og *vera*. Har »Kjærbølling« mon ikke paa dette Punkt været en Autoritet, mod hvilken der ikke øvedes Kritik, i hvert Fald ikke udenfor den snevre Kreds af Ornithologer ex professo?

Isfuglen fra »En sydfynsk Aa« træffes derimod og — som ventelig — i Optegnelserne fra 1870. Da Stedet er ganske kort, kan mulige Kildestedsjægere maaske have Glæde af at se det anført. Altsaa: »Samme Dag (19/9) saa og hørte jeg første Gang nogle Isfugle *(Alcedo ispida)* ved Vejstrup Aa, omtrent midtvejs mellem Landevejen og Udløbet. Min Ledsager, Gaardmand Hans Jensen, som har godt Kendskab til Fuglene og paa hvis Ejendom de fandtes, mente at de ynglede ved Aaen, da der havde været et Par hele Sommeren og nu var der en hel Familie; de var meget sky. H. Jensen har tidligere skudt baade Isfuglen og Vandstæren ved Aaen«.

Hvis Rostrup i Tidens Løb skulde have glemt det, behøvede han blot at gennemgaa Dagbøgerne fra sin Ungdoms Vaar for at faa opfrisket Mindet om, at Isfuglen var en gammel Kærlighed. Forsaavidt dog kun en ren platonisk, som han ikke havde truffet den skønne Fugl i Virkelighedernes, men kun i Digtningens Verden.

Det var en Tid hans Vane at nedskrive Digte, som særligt behagede ham, og ikke alene danske, men ogsaa svenske, saa-

ledes Bellmanns Sange, og det kendte Digt »Vintren rasat . . .«, hvor særligt Strofen »Ja jag kommar, glada vinter, ut till landet, ut till foglarne« maa have syntes tiltalende. Hvad Digtet om Isfuglen angaar, var det egentlig fransk, men Rostrup læste det ca. 1846 i en Oversættelse (Nationaltidende, 9 Aarg. Nr. 135), som han indførte i sin Dagbog, ledsaget af følgende Kritik »Omstaaende skønne Digt, har i Oversættelse et Par Pletter, hidrørende fra Mangel paa Naturkundskab. »Bukkar« passer lige slet for Isfugle og Siv. For at faa en duftende Plante burde sættes »Mynte« eller »Kalmus«. Hvad der staar i den franske Original, ved jeg ikke, da jeg ikke har noget af »Skovhemmeligheder«s rigt begavede Digter André Theuriot«.

Ligetil hans sidste Dage mishagede det højligen Rostrup, at de kære Digtere ofte tog sig det meget let med deres Skildringer fra Naturlivet; han var paa dette Punkt en »Realist«, der maatte ingen Sjuskerier finde Sted, og det er betegnende, at han satte megen Pris paa Carl Ewald's »Æventyr«, hvis Styrke netop er at være sanddru, usminkede Virkelighedsbilleder, hvis Æventyrtone kun er et løstsiddende, halvt gennemsigtigt Klædebon over en ellers altfor nøgen Sandhed.

De »Zoologiske Iagttagelser«s andet Parti tæller ganske faa Blade, som dels omfatter »Provincialnavne paa Dyr«, dels »Dyresagn«. Fuglene er selvfølgelig ikke glemte, den første Notis er saalydende: »*Parus major* = Slittentit (slid-din-Tid), Lolland, Fyn), Fil-i Sav (Fyn), Filefugl (Fyn), Skindhakker (Lolland)«. Dernæst: »*Regulus flavicapillus* = Kong Hans Fuglen (Fyn), *Sterna hirundo* = Hattemager (Fyn), Brunnakke«. Af de øvrige faa Fuglenavne skal blot anføres: »Frostand = *Harelda glacialis*, Lysand, *Fuligula marila* (Skaarupøre)«. Det første »Dyresagn« lyder saaledes: »En Vibedæse, Storkedæse, Kukkerdæse o. s. v. er paa Lolland Navne paa Vinterknuder eller strænge, korte Frostperioder, som gaar forud for de nævnte Fugles Ankomst. Paa min Forespørgsel angaaende det mærkelige Ord Dæse, har Professor Verner Dahlerup velvilligst givet følgende Svar: »I Molbechs Dialect-Leksikon (1841) staar: Dæse, en. Et hastigt opkommende Uvejr, blandet med Hagl og Sne. Almuen venter sig et saadant Uvejr i den Aarstid, da Faarene læmme og da Storken kommer, og kalder det da Lammedæsen, Storkedæsen (Falster). Ifølge Seidelin »Lollandske Almuesord« i »For Sandhed«, 2 Bd. 1799, S. 168.

Blot et Par Smaating endnu. Om »Kukkeren« hedder det, at man i det nordlige Fyn (Særslev) har den Tro, »at den gør Grænse mellem Vinter og Sommer, naar den kommer, maa man ikke længer gaa med Handsker, thi den har den Vane at »gøre« i disse«. Endvidere: »Paa Ærø kaldes *Charadrius sp*: Pytfugle, *Lanius collurio*: Skvætfuglen, *Motacilla flava*: Gulspurv, *Emberiza citrinella*: Gulfugl« og »Paa Taasing hedder det, at Nattergalen d. 12 Maj skal have alle sine 12 Toner«. Ogsaa Vendehalsen møder vi i dette Afsnit, dog kun i en enkelt Notits: »Regnfugl = Vendehalsen (Sydfyn). Mærkeligt nok meddeler Sv. Nilsson i »Skandinavisk Fauna, Foglarne« om »Göktytan« *(Iynx Torquilla, Lin)*: »I Skåne, liksom på flera ställen, spår bonden vackert väder, då han hörer göktytan skrika« —[1]. Hvert Land sin Tro!

Efter at Rostrup var flyttet til København kom der, saavidt mig bekendt, ikke til at foreligge enten trykte eller haandskrevne Meddelelser om Fugle fra hans Haand. I Egenskab af Statskonsulent i Plantesygdomme, fik han dog lejlighedsvis Forespørgsler vedrørende Fuglenes Skade eller Nytte i Forhold til Kulturplanterne. I sine Svar brød han næppe mere end nødvendigt Staven over sine gamle Venner, selv om Landmænd og Gartnere beklagede sig over Raagerne, Stærene, Solsorterne og andre Ødelæggere af Markens og Havens Afgrøde. I sine sidste Leveaar var han en Ven af »Naturfredning«s Bevægelsen og støttede den for de vildvoksende, sjældne Plantearters Vedkommende. Hændte det, at han paa Udflugter rundtom i Landet, kom i Følge med »rigtige« Ornithologer, kunde han forbause

[1] Blandt de Billeder af Vendehalsen, jeg kender — ganske vist ikke særligt mange — savnes naturtro Fremstillinger af de forskellige Led i, hvad man i gamle Dage kaldte dens »Grimaser«. Den sidder i Reglen stille som en anden artig, lille Fugl. Vil det ikke glæde flere end mig, at vide, om der findes gode Billeder, der ligefremt illustrerer Fuglens Navn? Om Hærfuglens snurrige Angststilling gælder det samme. Vendehalsen er altfor beskeden i sin Dragt til at friste en Kunstner, medens Hærfuglen meget ofte optræder, bl. a. i den gamle, hollandske Billedkunst, den findes saaledes paa et Billede af G. d'Hondecoeter i Den kgl. Malerisamling, rigtignok ikke i ganske naturtro Gengivelse. Det samme Billede har iøvrigt Interesse for Ornithologer ved Fremstillingen af den sjældne — maaske uddøde Tam-Anderace, *Anas domestica curvirostris*. Kunde en god Gengivelse af Billedet ikke interessere i »D. o. F.s Tidsskr.«? Mon Vendehals og Hærfugl iøvrigt nogensinde træffes i Zoologisk Have? I hvert Fald den sidstnævnte forekommer det mig at have set der.

ved sit indgaaende Kendskab til dansk Fugleliv, som til Dyreverdenen i det hele. Det glædede ham at vise de malede Fugle til Slægt og Venner, men beskedent afværgede han al Ros af sine, som han sagde, dilettantiske Tegneforsøg.

Se, det er alt, hvad jeg har at sige om min gamle, afdøde Lærer og Ven som Fuglekender eller maaske rettere Fugleven. Jeg indledte med at lade forstaa, at større Nyheder maatte Læseren ikke vente, det hele skulde være som et Par friske Penselstrøg paa Billedet af en kendt, dansk Naturforsker. Jeg tager dog vel næppe Fejl ved at mene, at Rostrups mangeaarige, regelmæssige Optegnelser om en Række danske Trækfugles Ankomsttider, vil have Værd for den, som før eller senere gaar i Lag med den interessante Opgave, en samlet Fremstilling af Fugletrækket før og nu.

I en af de Sange som fremkom i Anledning af Festen for Rostrups 70aarige Fødselsdag 1901 lader Digteren ham udtale sig saaledes: »Hvorfor skal jeg drage ud til fremmed Land? Her er nok at tage op — her ved danske Strand« —.

E. Rostrup er jo bleven kaldt den mest danske af vore Naturforskere. Med Rette; han kendte vort Lands Natur som faa andre, og selv om hans Livs Hovedgerning var knyttet til Planternes Verden, véd vi dog nu, at han paa sine videnskabelige Strejftog ogsaa naaede et godt Stykke ind i Fuglenes skønne, lyse Rige.

PODICIPES GRISEIGENA MAJOR, TEMM. & SCHL. OG TRINGA MACULATA, VIEILL. SKUDTE PAA ISLAND.

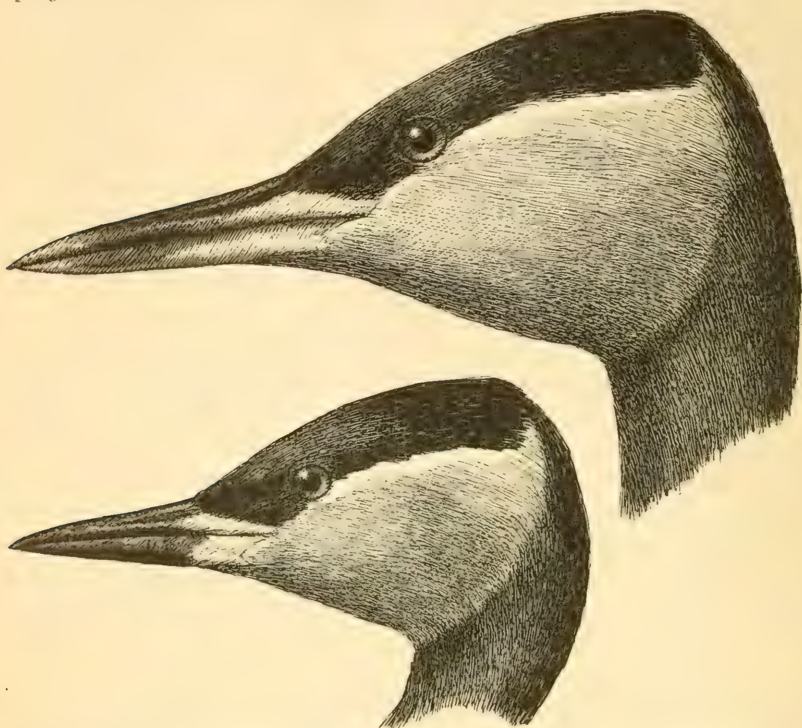
AF

E. LEHN SCHIØLER.

I »Beitrag zur Kenntnis der Vogelwelt Islands« nævner B. Hantzsch efter Grøndal, Fuglatal bls 52 og Ornis 1886 S. 369, den graastrubede Lappedykker, *Podicipes griseigena typica, Bodd.*, som truffen en Gang paa Island ved Keflavík i December 1885[1]. Fuglen viste sig ved Sektion at være en Han, men — tilføjer Hantzsch — »wo sich der Balg des Vogels befindet, konnte ich leider nicht erfahren. Ganz ausgeschlossen ist nicht, dass es

[1] Se ogsaa Slater: Birds of Iceland, Side 136.

sich, entgegen den Angaben, um den amerikanischen *Colymbus griseigena holboellii*[1] gehandelt hat, zumal die Mehrzahl der in Südgrönland erlegten Exemplare dieser Form gleichfalls aus dem Spätjahre stammt«.

Øverst: Podicipes griseigena major, Øfjord Juni 1907. Nederst: Podicipes griseigena typica ♂, Søborghus Mose 27 April 1909

Imellem en Del udstoppede Fugle, som Hr. G. Dinesen havde samlet under et Ophold paa Island (i Omegnen af Husavik) i 1907 og hjembragt til Danmark, fandtes en graastrubet Lappedykker af den store Race. Fuglen er skudt i Juni Maaned 1907 paa Øfjord og findes nu i min Samling; den er i Parringsdragt (ikke kønsbestemt) og stemmer i Størrelse godt med de Maal,

[1] *Colymbus griseigena holboellii* = *Podicipes griseigena major*. Af mange Forfattere bruges nu Slægtsnavnet *Colymbus* for Lappedykkere, idet Linné S. N. ed. 10. I 1758 har ment disse, da han anvendte Slægtsnavnet Colymbus, som altsaa faar Forrang for Podiceps, indført af Latham 1790; Podiceps er imidlertid en urigtig Form — skulde være og skrives nu altid Podicipes; se den morsomme Fodnote hos Coues: Key to N. Am. Birds Vol. II Side 1051.

som opgives af Baird, Brewer & Ridgway: Water Birds of North America Vol. II S. 429 og af H. Winge i Grønlands Fugle S. 131 for 3 grønlandske Skind i Zool. Museum her.

Fuglen fra Island viser følgende Maal:

Næblængde	Vinge	Mellemfod	Ydertaa
49 mm.	204 mm.	67 mm.	86 mm.

Skindene i Zool. Museum fra Grønland iflg. Winge l. c.:

Næblængde	Vinge	Mellemfod	Ydertaa
52 mm.	—	62 mm.	78 mm.
49 -	—	65 -	83 -
49 -	198 mm.	63 -	78 -

To Skind af Fugle i min egen Samling, begge fra Julianehaab, Grønland ♂ (?) Novbr. 1905 og ♀ 21 Novbr. 1908, maale:

Næblængde	Vinge	Mellemfod	Ydertaa
53 mm.	190 mm.	64 mm.	80 mm.
53 -	205 -	65 -	83,5 -

O. Helms opgiver D. o. F.s Tidsskr. 4de Aarg. S. 130 følgende Maal for en ved Cap Dan paa Grønlands Østkyst skudt Lappedykker (gl. Fugl i Vinterdragt):

Næblængde	Vinge	Mellemfod	Ydertaa
52 mm.	200 mm.	65 mm.	80 mm.

Til Sammenligning hidsættes Maalene af nogle gamle Hanner og Hunner fra Danmark.

Hanner (alle i Parringsdragt):

	Næblængde mm.	Vinge mm.	Mellemfod mm.	Ydertaa mm.
Isefjorden 22 Septbr. 1907	42,5	178	57	73
Søborghus Mose 8 Maj 1905	42	169	58	73
Skarre Sø, Mors, 25 Maj 1899 ..	40	184	58	74
Nordfyn 11 Maj 1902...........	40	184	58	73
Skarre Sø, Mors, 25 Maj 1899...	40	179	54	73
Isefjord 16 April 1906	39	184	57	70
Skarre Sø, Mors, 25 Maj 1899...	39	168	55	71
— — 22 - 1899...	38,5	176	53	75
Søborghus Mose 27 April 1909 ..	38	174	52	65
— — 8 Maj 1905.....	37,5	182	57,5	72
Gennemsnit ...	40	178	56	72

Hunner (5 ere i Parringsdragt; de to, skudte 23 Novbr. 1906 og 1 Januar 1909, ere i Vinterdragt, men Sektionen viste, at de havde ynglet).

	Næblængde mm.	Vinge mm.	Mellemfod mm.	Ydertaa mm.
Øresund 8 Maj 1898	41	183	59	73
Søborghus Mose 27 April 1909 ..	39	166	56	72
Hundested 23 Novbr. 1906	39	164	56	70
Isefjorden 1 Januar 1909........	38	166	54	67
Bygholms Vejle, 28 Maj 1898 ...	37	165	57	69,5
Skarre Sø, Mors, 23 April 1899[1].	37	164	51	68,5
Isefjorden 14 April 1906	36	184	56	65
Gennemsnit...	38	170	56	69

Fire unge Fugle:

	Næblængde mm.	Vinge mm.	Mellemfod mm.	Ydertaa mm.
Køge Bugt 25 Septbr. 1899 ♂....	44	181	59	76
Kalveboderne 21 Oktbr. 1904 ♂..	42,5	174	57,5	74
Isefjorden 22 Septbr. 1907 ♀.....	41	174	58	71
Kalveboderne 21 Oktbr. 1904 ♀..	40	170	55	73

Det er første Gang, *Podicipes griseigena major* nævnes med Sikkerhed fra Island, men da Keflavík Fuglens Skind ikke har kunnet undersøges, er det jo muligt, at Lappedykkeren fra Øfjord i Virkeligheden ikke er den første Gæst af Racen *major*. Bjarni Sæmundsson meddeler desuden i »Skýrsla um hið islenzka náttúrufræðisfélag« 1905—06 og 1906—07 S. 26, at en graastrubet Lappedykker er skudt »á Skerjafirði 27 Januar 1906« og i »Skýrsla« for 1909 og 1910 S. 32, at Nielsen i Eyrarbakki fik en fra Hjalla i Ølfus, skudt 13 Januar 1909. Om den første af disse Fugle siges, at den var en fuldvoksen Hun, 50 cm. lang; dette kunde nok — skønt andre Maal ikke gives — tyde paa, at den tilhører Racen *major*, og ved nærmere Undersøgelse vil dette maaske ogsaa vise sig at være Tilfældet for den anden Fugls Vedkommende.

[1] A. H. Faber skriver (Morsø's Fugle, Side 37): »Den 11 Maj 1884 saa jeg et Par (Rødhalsede Lappedykkere) svømmende i Skarre Sø; ellers har jeg aldrig bemærket den eller nogen anden Lappedykkerart paa Mors«. Den graastrubede Lappedykker ynglede i betydeligt Antal i Skarre Sø i 1898, 99, 1900 —1905; siden har jeg ikke besøgt Stedet. Saavel den ørede Lappedykker, *Podicipes nigricollis Sundev.* som den lille Lappedykker, *Tachybaptes minor (Gml.)* ynglede sammesteds.

I saa Fald vilde vel den typiske Form retteligst være at slette af den islandske Liste.

Tringa maculata Vieill. er derimod en helt ny Art for Islands Fuglefauna.

Hr. Dinesen, der i 1908 paany rejste til Island, har sendt mig et Skind af denne Fugl, skudt paa Mánáreyjar i Axarfjörðr 9 December 1909. Fuglen, der er mærket »Han«, har et meget udpræget Brystbaand, hvis Fjer ere slidte; Ryggens Fjer ere ogsaa slidte og blegede. Som bekendt adskiller *Tringa maculata* sig fra de øvrige Medlemmer af Rylegruppen ved, at dens Vinterdragt, i Modsætning til disses, ikke er meget forskellig fra Sommerdragten. (Se Elliott Coues: Key to North American Birds. Vol. II Side 816). Arten er amerikansk; den er oftere hjemsendt fra Grønland (se H. Winge: Grønlands Fugle Side 163) og er jævnlig truffen paa de britiske Øer; den hører til de hyppigste blandt de amerikanske Gæster i Europa. Skindet er nu overgaaet til Zoologisk Museum.

ANMELDELSER.

FAUNA OCH FLORA.

(Populär Tidskrift för Biologi. Utgifven af Einar Lönnberg; Stockholm. 1910.)

Femte Aargang af dette smukke Tidsskrift foreligger nu komplet i 6 Hefter, hvoraf Hefte 1—3 allerede er gjort til Genstand for Omtale i dette Tidsskrift.

I de øvrige Hefter findes ikke faa ornithologiske Afhandlinger; saaledes meddeler C. A. Hollgren nogle Tilfælde af den lille Fluesnappers *(Muscicapa parva)* Forekomst i Sverrig. Om Laplandsuglens *(Syrnium Lapponicum)* Yngleforhold giver Viktor Olofsson en Meddelelse, der er illustreret med Gengivelser af Fotografier af Reder og en gammel Hun med Unger. Af Nils Gyldenstolpe foreligger en Afhandling om Algiers Fugle og James Bucklands Foredrag ved den V. internationale ornithologiske Kongres, om Fugleødelæggelse Verden over, findes i Oversættelse. Blandt de mindre Meddelelser bemærkes en Notits om, at Egernet æder Granlusens Galler; ved at sammenligne det vedføjede Billede med Fotografiet i Docent Stamms i nærværende Tidsskrift trykte Afhandling om Korsnæb som Galleædere, faar man dog Indtrykket af, at ogsaa de svenske Galleædere er Korsnæb. I en lille Notits berettes om, hvorledes Stillidsen *(Carduelis elegans)* i 1880 indførtes til Australien, hvor den allerede nu har formeret sig i den Grad, at den anretter betydelig Skade paa Frugt- og Hvedefarme; man har derfor følt sig foranlediget til at udbetale en Præmie paa hver dræbt Stillids. »Så kan det gå med missriktade acklimatiseringsförsök.

A. C.

H. BARON LOUDON: MEINE DRITTE REISE NACH ZENTRAL-ASIEN UND IHRE ORNITHOLOGISCHE AUSBEUTE.

(Journal f. Ornithologie 1909, Side 505—573, 1910, Side 1—90.)

Rejsen, der blev foretaget i Aaret 1903 i Tiden fra 18. Januar til 25. April og altsaa strakte sig over et Tidsrum af godt 3 Maaneder, foregik fra Kaukasus over Transkaspien, Buchara, og Syr-Darjagebetet til Ferghanaomraadet og Tilbageturen over Samarkand-Buchara og Transkaspien. Beskrivelsen er delt i to Afsnit: den almindelige og den specielle Del.

Sjældent hænder det, at man i den ornithologiske Litteratur, støder paa en saa livlig og — selvfølgelig i Særdeleshed for en Ornitholog — interessant Beskrivelse som i denne Beretnings almindelige Del. I kort Dagbogsformat følger man med stor Interesse den livlandske Ornitholog paa hans Færd gennem Centralasien. Der er selvfølgelig ogsaa i den almindelige Del lagt særlig Vægt paa at give et samlet Billede af Fuglelivet paa de forskellige Steder, men spredt ind mellem de mange nøgne Fuglenavne findes Beskrivelser af det rige og afvekslende Fugleliv, der kendetegnede mange af de Egne, hvor igennem Rejsen foretoges, og hist og her møder man ogsaa et og andet Optrin eller en og anden Oplevelse fra Turen i Almindelighed — kort sagt en yderst afvekslende og fornøjelig Beskrivelse.

Som Bevis paa Rigdommen af Fugle gengives et Uddrag af en Beskrivelse af Fuglelivet ved Kumbaschifloden: »Allerede tidlig om Morgenen 23 Jan. er jeg med Sawitzky ved Munkenes Fiskeplads, hvor en Baad straks bliver gjort klar til os. Medens dette gaar for sig, gaar vi op i Udsigtstaarnet, hvorfra der er den herligste Udsigt — Blikket svæver ud over Kumbaschiflodens vidtstrakte Rørskove, hvor der rører sig et rigt Fugleliv. Utallige Rørhøge, Glenter, store og smaa Skarver, Maager og Ænder boltrer sig mellem hinanden i Luften. Et Dusin azurblaa Sultanshøns spanker om paa de tilgrænsende sumpede Strækninger. Hist og her staar i Smaaflokke og enkeltvis Ædel- og Graahejrer, medens en Graahejre staar i et Bøsseskuds Afstand nede ved Flodbredden. Nedenfor os paa Floden svømmer Mængder af Lappedykkere, Dvergskarver og Kormoranskarver, og ved Broen søger et Par smaa Lappedykkere efter Føde. I endnu højere Grad end disse mange Fugle tiltrækker de smaragdgrønne Isfugle sig Opmærksomheden; her hvor man ser dem fare afsted i alle Retninger, synes de slet ikke at nære Frygt for de mange travlt beskæftigede Mennesker, snart sidder de paa de gyngende Rør ved Flodbredden snart paa de utallige Baades Fortøjningspæle, ja flyver endog ganske fortroligt gennem Fiskepladsens store Hal.«

At Fuglene paa de fleste Steder optraadte i saa store Mængder, skyldes vel nok for en Del, at Foraarstrækket alt var begyndt. I Dagene 26—28 Marts opholdt Forf. sig saaledes paa Hungersteppen og giver i Beretningen et Billede af Fuglelivet der:

»Den 27 Marts blæste en barsk Nordvestvind med overtrukken Himmel. Sawitzky og jeg viede hele Formiddagen til fornævnte

lille Skov, og her saa vi bl. a. flere Gange og skød ogsaa efter en interessant, mellemstor Falk med hvide Pletter paa Ryggen. Desværre lykkedes det os imidlertid ikke at faa fat i denne Fugl, der var mig ubekendt og derfor dobbelt interessant. Forskellige Glenter kredsede overalt rundt i Luften; blandt andre Rovfugle blev der ogsaa nedlagt en Dvergørn. Om Eftermiddagen foretog vi en 8—12 Kilometers Tur i vestlig Retning ud over Steppen, hvor der skulde ligge nogle Søer dannede af Højvandet; i Begyndelsen havde vi en nogenlunde Vej at følge, men snart gik det tvers hen over Sletten, da der her næsten ingen Forhindringer var. Naturligvis gik det langt bedre hen over den jævne Steppe end paa den saakaldte Vej og de pløjede Marker. Vi fandt imidlertid kun de udtørrede Strækninger, hvor Søerne havde været, over hvilke Maager og Terner kredsende søgte efter Vand. Overalt løb Stortrapper og Kravetrapper parvis om, men de var saa sky, at vi næppe kunde komme dem nær paa mindre end en halv Kilometers Afstand. Jeg sneg mig til at nedlægge en Hun af en lille Flok Dvergtrapper. Rovfuglenes Mængde er utrolig stor, overalt sidder de paa Jorden eller flyver omkrig i Luften, særlig er der de forskellige Ørne — mellem hvilke *Aquila nipalensis* vel var den hyppigste Art — som endog lader vor Ekvipage køre forbi indenfor Skudvidde. Overalt spanker store Skarer af Jomfrutraner om og lader os ofte komme dem nær paa 80 Skridts Afstand, men de bliver forgæves beskudt. Undervejs traf vi forskellige store Faareflokke, der talte Tusinder af Individer. Her laa ogsaa de raadne Kadavere af de i Vinterens Løb omkomne Faar og Kameler, omkring hvilke der samlede sig mange Rovfugle, særlig Glenter og Steppehøge. Af Smaafugle saa vi kun nogle Blaakjælke, Digesmutter og store Skarer af forskellige Lærker. Tilfældigvis kørte vi forbi nogle af Kirgisernes Vinterboliger, hvis Beboere maaske allerede for Uger siden var draget ud paa Græsgangene, og kun en miauende Kat havde endnu ikke forladt Pladsen og fik af S. et Skud grove Hagl i Pelsen. Om Aftenen fløj der atter store Skarer af Ørkenhøns. I Skumringen blev iagttaget to trækkende *Chettusia gregaria* og en Flok Sumphornugler; de sidste havde slaaet sig ned paa en Mark med spirende Luzerne. Længe efter Solnedgang naaede vi endelig, grundigt gennemrystede, vor Vaggon. Den 28 trak der mange Smaafugle, særlig Blaakjælke, Løvsangere og Tornskader. Om Eftermiddagen nedlagde jeg en Jomfrutrane; paa de nylig pløjede Marker opholdt sig umaadelige Mængder af gule Vipstjerter. Fra den lille Skov bragte vi *Astur cenchroides*, Naumannsfalke, Steppehøge og *Corvus orientalis;* vidunderlig var den vindstille Aften, da talløse Cikader sang, og Legioner af Smaafrøer kvækkede; indtil langt ud paa Aftenen sad vi ude i Skoven efter Rovfugle og fik hyppigt Skud. Ved Midnatstid bragte et Tog os til Taschkent.« —

Den russiske Regering nærer stor Interesse for saadanne videnskabelige Ekspeditioner. Den havde saaledes stillet en hel Salonvogn til de Rejsendes Disposition, og denne Vogn kunde saa kobles fra og sættes til det Tog, man ønskede. I de godt 3 Maaneder, Rejsen

varede, tilbagelagdes ikke mindre end godt 13.000 Kilometer og 1711 Fugle blev skindlagt.«

I den specielle Del behandledes 366 Arter med nærmere Oplysninger om hver Arts Forekomst og enkelte biologiske Bemærkninger. Det vilde være umuligt nærmere at gaa i Enkeltheder, men et og andet skal dog nævnes. Forf. traf saaledes ikke mindre end 14 Digesmuttearter (Varieteter iberegnet) og derimellem Sjældenheder som *Saxicola vittata*, *S. opistholeuca* og *S. capistrata*; af Stære iagttoges 10 forskellige Arter og Varieteter, og 9 forskellige Spurve blev set. Af Smaafugle bør nævnes Sjældenheder som *Cettia cetti semenovi*, *Parus transcaspius* og *Hirundo rustica sawitzkii*. Rovfuglene optraadte overmaade talrigt — ja paa sine Steder i store Mængder — og ikke alene med Hensyn til Individer, men ogsaa hvad Arterne angik. Nogle Tal vil vise, at det sidste var Tilfældet: 7 Arter af Slægten *Circus*, 3 Høgearter, 7 Falke-, 6 Ørne- og 4 Gribbearter viser Artsfortegnelsen. Mellem Vade- og Svømmefuglene er ogsaa adskillige Slægter repræsenteret ved et forholdsvis stort Antal Arter, og man faar i det Hele det Indtryk, at Fuglelivet — i hvert Fald i Træktiderne — paa den største Strækning af Ruten maa have været usædvanligt rigt og afvekslende.

P. JESPERSEN.

HERLUF WINGE: FUGLENE VED DE DANSKE FYR I 1909. 27DE AARSBERETNING OM DANSKE FUGLE.

(Særtryk af Vidensk. Medd. Naturh. Foren. Kbhvn. 1910.)

I Lighed med de tidligere Aarsberetninger indeholder denne indgaaende Meddelelser om de ved danske Fyr iagttagne og faldne Fugle, egne Iagttagelser over Fuglenes Trækforhold ved Hellerup samt »Usædvanlige Tildragelser i 1909. Ved Fyrene faldt over 3000 Fugle, hvoraf 1287 (85 Arter indsendtes til Zoologisk Museum. Mellem de 85 Arter fandtes to, der ikke tidligere i Løbet af de sidste 24 Aar er faldet ved Fyrene, nemlig Brushane (*Machetes pugnax*) og Topskarv (*Phalacrocorax graculus*), hvorved Artsantallet er naaet op til 160. Af Sjældenheder faldt i Aarets Løb en Lille Fluesnapper (*Muscicapa parva*) Østre Flak $^{20}/_{9}$, Græshoppesanger (*Locustella naevia*) Drogden $^{22}/_{9}$, Hvidbrynet Løvsanger (*Phyllopseustes superciliosus*) Lodbjerg $^{19}/_{10}$ og den førnævnte Topskarv fra Vyl Fyrskib $^{22}/_{9}$.

Ved Hellerup iagttoges adskillige Dage i Eftersommeren Korsnæb. Af de meddelte Iagttagelser fremgaar det, at det ualmindelig store Træk af Korsnæb, der i Eftersommeren gik over en stor Del af Europa, ogsaa har strakt sig over Færøerne. Mellem de forskellige Iagttagelser fra Fyrene findes bl. a. angivet, at der endnu findes 10—12 Par Tejster paa Nordre Røn. I Fortegnelsen over »Usædvanlige Tildragelser i 1909 og tidligere« møder man mange interessante Meddelelser. Ikke mindre end 7 Skind af Enghøg (*Circus cineraceus*) har Museet modtaget i Aarets Løb, og om sjældne Fugle, der er skudt her i Landet, foreligger bl. a. Meddelelser om en Stortrappe (*Otis tarda*), to Store Stormsvaler (*Procellaria leucorrhoa*) og en Rødfodfalk (*Falco vespertinus*).

P. JESPERSEN.

FORENINGSMEDDELELSER.

»DANSK ORNITHOLOGISK FORENING«S GENERALFORSAMLING.

Den 15 Oktober 1910 afholdtes den aarlige Generalforsamling i Wittmacks Lokale.

Formanden aabnede Mødet og foreslog at vælge Prof. A. Fløystrup til Dirigent. Dette vedtoges enstemmigt, hvorpaa Dirigenten takkede for Valget, konstaterede, at Generalforsamlingen var lovligt indvarslet og gav Ordet til Formanden, der begyndte med Dagsordnens Punkt 1. Beretning om Aarets Virksomhed.

Aaret var forløbet normalt; der var foretaget 4 Udflugter med København som Udgangspunkt samt en fynsk Udflugt. De paa Generalforsamlingen i Fjor vedtagne Forslag var ført ud i Livet; saaledes vilde Medlemmerne have bemærket, at Haandklap efter Foredragene i Foreningen virkelig var afskaffet. De mindre Meddelelser, som i Aarets Løb var tilflydt Redaktøren, var samlede af denne og vilde i Tidsskriftets 4. Hefte fremkomme samlede. Den i Fjor vedtagne Fællesforskning af Fugletrækket var organiseret, der var udsendt nogle dertil indrettede Skemaer til en Kreds af Iagttagere Landet over; Resultaterne, som samles og redigeres af Arkitekt Hagerup, Kolding, vilde udkomme i et af de følgende Hefter af Tidsskriftet.

Da Foreningens økonomiske Status havde været mindre gunstig, havde Bestyrelsen ansøgt om pekuniær Støtte men — som det vilde være Medlemmerne bekendt — modtaget rent Afslag. Paa Generalforsamlingen i Fjor var det paa Tale at gøre endnu et Forsøg, men da Foreningens Status i Aarets Løb havde forbedret sig meget, havde man besluttet fremdeles at prøve at slaa sig igennem uden fremmed Hjælp.

I Aarets Løb var nedsat et Ekskursionsudvalg bestaaende af Læge Th. N. Krabbe, Docent R. H. Stamm og Ingeniør A. Christiani; de i Aar fra København foretagne Udflugter var Resultatet af Udvalgets Arbejde. Foreningens Medlemstal var i Aarets Løb steget med 8 til 406. Formanden bragte sluttelig en Tak til Overlæge O. Helms for den utrættelige Energi, hvormed han som Redaktør til enhver Tid varetog Foreningens Tarv. Tilhørerne sluttede sig til Formandens Ord ved at rejse sig. Dirigenten gav derefter Ordet til Overlæge O. Helms, som henstillede til Ekskursionsudvalget, at arrangere en Tur for jyske Medlemmer til Sommer. Læge Th. N. Krabbe svarede paa Udvalgets Vegne, at man næppe vilde have Held med en saadan Tur, da de jyske Medlemmer boede saa spredt, at man ikke kunde forvente nogen større Tilslutning; men Udvalget skulde tage Sagen op til Behandling. Dirigenten gav derpaa Ordet til Formanden, som gik over til Dagsordenens Punkt 2. Fremlæggelse af det reviderede Regnskab, som balancerede med Kr. 1890.15. Regnskabet udviste ved Aarets Slutning et Overskud paa Kr. 123.86, men da Trykningen af Aargangens 4. Hefte endnu ej var betalt, kom man reelt til at slutte med et Underskud paa ca.

Kr. 60. 00; da forrige Aar sluttede med et reelt Underskud paa ca. Kr. 415. 00 udviste Regnskabet en smuk Fremgang. Der gaves Decharge. Paa Forslag af Formanden genvalgtes Revisoren, Forpagter A. Valentiner.

Formanden gik derpaa over til Dagsordenens Punkt 3. Valg af 3 Bestyrelsesmedlemmer i Stedet for O. Helms, A. Christiani og E. Lehn Schiøler, som efter Tur skulde fratræde, samt Punkt 4. Meddelelse fra Bestyrelsen og udtalte, at man inden for Bestyrelsen følte, at denne ej burde blive siddende alt for længe; Bestyrelsens Medlemmer havde været glade over det Arbejde, de havde været i Stand til at udrette for Foreningen, men var ikke blinde for, at andre muligt vilde kunne gøre det bedre og vilde derfor finde det heldigt, at der kom friske Kræfter til. De tre afgaaende Bestyrelsesmedlemmer agtede ikke at gøre Strike, men var villlige til at modtage Genvalg paa et Aar, om ønsket, men Taleren vilde lægge Medlemmerne paa Sinde at finde andre, som fremtidig kunde tage Arbejdet op.

Paa Forslag af Krabbe genvalgtes enstemmigt de afgaaende Bestyrelsesmedlemmer, hvorpaa Formanden meddelte, at Bestyrelsen vilde finde det heldigt, om Redaktøren ikke var Medlem af denne, men valgtes af den, saaledes at en tilfældig Generalforsamlingsmajoritet, der muligt styrtede Bestyrelsen, ikke samtidig kunde styrte Redaktøren; et saadant pludseligt Redaktørskifte vilde utvivlsomt være uheldigt for Foreningen. Det vedtoges at overlade til Bestyrelsen at modtage Redaktørens eventuelle Begæring om Udtrædelse af Bestyrelsen, samt at søge et nyt Medlem i hans Sted. Punkt 5. Behandling af mulig indkomne Forslag fra Medlemmer udgik af Dagsordenen, da ingen saadanne Forslag var indkomne. Generalforsamlingen hævedes derpaa.

Efter Generalforsamlingen afholdtes Auktion over de i Aarets Løb til Foreningen indsendte Bøger, samt over nogle meget smukke Fotografier efter Goulds »Birds of Australia«, som var tagne af Assistent Chr. S. Petersen og skænkede til Foreningen. Overlæge O. Helms aflagde derefter nedenstaaende Beretning om Foreningens Deltagelse i den 5. internationale ornithologiske Kongres i Berlin. A. C.

BERETNING OM DEN INTERNATIONALE ORNITHOLOGISKE KONGRES I BERLIN FRA 30. MAJ TIL 4. JUNI 1910.

Den Ornithologiske Kongres var den 5te i Rækken af disse Kongresser, og stod sikkert i ingen Henseende tilbage for sine Forgængere. For straks at sige det, var Kongressen yderst vel forberedt i enhver Henseende; alt var lagt godt til Rette, der var en Fylde af interessante Foredrag, afvekslende med Udflugter og Festligheder, saa at man kunde sige, der var noget for enhver Smag; og som Deltagere var mødt en Skare Ornithologer fra alle Lande, og deriblandt talrige af de bedste og mest kendte Navne.

Kongressens ydre Forløb og Ordning. Kongressens Møder holdtes, naar undtages Aabningsmødet, i Officerskasinoet, en stor nyopført Bygning liggende lige ved Zoologisk Haves Station. Det var et særdeles heldigt Valg paa den varme Aarstid, at Møderne blev holdt i lidt frie og friske Omgivelser, og til Zoologisk Have kommer man i 10 Minutter med Høj- eller Underjordsbanen fra Byens Centrum. Her var ogsaa Kongressens Bureau, og her blev i ypperlige Lokaler holdt Møder i de 5 Sektioner, hvori Kongressen var delt. Møderne holdtes officielt fra 9—12 og fra 3—6, men unægtelig trak Foredragene betydelig længere ud. Undertiden kneb det næsten med at faa noget at spise mellem Formiddagsmødernes Slutning og Eftermiddagsmødernes Begyndelse; en stor Behagelighed var det, at der for Mødets Deltagelse under hele Kongressen var gratis Adgang til Zoologisk Have, saa man der passende kunde tilbringe et Par Mellemtimer.

Deltagerne i Mødet. Hvor mange Deltagere der var i Mødet i det hele, skal jeg lade være usagt, men der var vel nok et Par Hundrede Stykker, og man havde her en enestaaende Lejlighed til at se og stifte Bekendtskab med Ornithologer fra alle Verdens Lande. Kongressens Præsident var Professor Reichenow, der ikke blot var Præsident af Navn men ivrig paa Færde under hele Kongressen med usvækket Interesse, saavel til Foredragene som til Festlighederne. Det vil ellers føre for vidt at nævne ret mange af de tyske Ornithologer, de var der saa at sige alle, som har noget Navn og nogen Betydning, og en Del af dem kommer jeg til senere at nævne ved Omtalen af Foredragene. England var representeret bl. andre af Dresser og Lord Walter Rotschild's imponerende Skikkelse. Fra Østerig Ungarn var Herman fra Ungarische Ornithologische Centrale med sine to Assistenter Jacob Schenk og Titus Csörgey. De nordiske Lande var desværre ikke særlig rigt repræsenterede. Fra Norge fandtes ingen Deltagere; Sveriges Farver hævdede smukt af dets officielle Repræsentant, Professor Ejnar Lönnberg, foruden hvem kun deltog fra Sverig Professor Y. Sjöstedt. Danmark havde desværre ikke nogen officiel Repræsentant, men Dansk Ornithologisk Forening var repræsenteret af Redaktøren; den anden danske Deltager var den nu i London bosatte Fuglemaler H. Grønvold, hvis Navn blandt Ornithologer har en ypperlig Klang, og som utvivlsomt maa regnes for en af de allerførste Fuglemalere, der overhovedet findes; desværre ansaas han vel paa Kongressen næppe som dansk Deltager men som engelsk. Hvad det personlige Samvær angaar da kan man kun sige, at der helt igennem herskede en overordentlig jævn og behagelig Tone, og der vistes fra Værternes Side al mulig Opmærksomhed og Hensyn overfor Gæsterne.

Foredragene. Kærnen af Kongressen dannedes selvfølgelig af Foredragene, og det var her ordnet saaledes, at Foredragene holdtes i 5 forskellige Sektioner; I for Anatomi, Systematik, Geografisk Udbredelse, II for Fugletræk, III for Biologi og Oologi, IV for Fuglebeskyttelse og V for Fjerkræavl. Selvfølgelig var der ingen skarp

Adskillelse imellem de forskellige Sektioner, og man gik, som man vilde, fra det ene Foredrag til det andet. Af Foredragene var der en saadan Mængde, at man i Sandhed kunde sige, at der var nok for enhver Smag; man kunde vælge ud, hvad der interesserede en, men vilde man blot nogenlunde høre alt, hvad man havde Interesse for, saa fik man ogsaa Tiden rigelig optaget. Man havde det Indtryk, at det var en Kongres, hvor der virkelig arbejdedes, og hvor der var Interesse for de Emner, der laa for. Som jeg nævnte, kunde en enkelt Mand umuligt høre alle Foredragene, og jeg kan derfor kun ganske kort omtale lidt, af hvad jeg selv hørte og oplevede af mere interessante Ting. Sektionen for Fjerkræavl vil jeg straks sige, at jeg er ganske uvidende om, medens jeg iøvrigt stiftede Bekendtskab med en af de ledende Mænd i denne Sektion, Dr. Lavalle. Trækspørgsmaalet var selvfølgelig meget stærkt fremme, og som de ledende paa dette Omraade har vi jo den Ungarische Ornithologische Centrale og Vogelwarte Rossitten. Dr. Thienemann fra Rossitten holdt et overordentlig interessant og velholdt Foredrag om Ringforsøgene med Fugle, fortalte om Forsøgenes Begyndelse, de forskellige Arter der var mærkede med Ringe, Krager, Hættemaager, Storke osv., fremviste Ringene og Fødderne af Fugle med Ringe paa, og berettede om de opnaaede Resultater. Ogsaa Professor Herman og Jacob Schenk fra Ungarn holdt Foredrag om Ringmærkningsvirksomheden ved den Ungarische Ornithologische Centrale. Fra den klassiske Fugletrækstation Helgoland synes der nu atter at skulle komme nogen ornithologisk Virksomhed, idet der ved Helgolands biologiske Station er ansat en yngre Zoolog, Dr. Weigold, der er meget interesseret for Fugletræk; men Forholdene er jo nu langt ugunstigere end i Gätkes Tid, idet det meste af Øen er omdannet til et vældigt Militæretablissement; en Del vil dog sikkert kunne opnaas, og det synes som Dr. Weigold er den rette Mand dertil. Af andre enkelte Foredrag, som jeg hørte, var et ganske interessant Foredrag af Professor Eckstein, om den sorte Storks Forekomst i Preussen; den aftager der ret stærkt, og som Grund dertil anførte han dens overordentlige Ømfindtlighed for Forstyrrelser ved Reden, saaledes at den forlod sin Rede og aldrig vendte tilbage, naar der blot blev fældet et Træ i et halvthundrede Alens Afstand fra Reden. Et andet Foredrag, som jeg rent tilfældig kom til at høre, og som interesserede mig i høj Grad, var et Foredrag af Professor Poll i Berlin om Bastarder. Han havde foretaget en Række Bastarderingsforsøg, særlig mellem Hønse- og Andefugle i Zoologisk Have, og havde faaet frugtbare Bastarder i 3. og 4. Generation. Der var jo hermed fremkommen nogle højst ejendommeligt udseende Fugleformer, navnlig ved Krydsning af Fasaner. Yderligere Interesse fik Foredraget ved, at det støttedes af pragtfulde Lysbilleder, optagne som Farvefotografier efter Lumières Methode.

I det hele maa man sige, at Lysbilleder blev anvendt i rigt Maal ved Foredragene; der var i en Sal indrettet til dette Brug stillet glimrende Apparater med Betjening til Disposition, saa at man i den

Retning, sikkert saa det bedste, som Nutiden kan præstere. Alle de øvrige for en stor Del højst interessante Foredrag i forskellige Sektioner skal jeg ikke komme nærmere ind paa, men gaa over til at omtale nogle af de Foredrag, som vakte den største Interesse og samlede flest Tilhørere, nemlig Foredragene fra Fuglebeskyttelsessektionen.

I Afdelingen for Fuglebeskyttelse blev ialt holdt ikke mindre end et Dusin Foredrag om alle tænkelige Spørgsmaal vedrørende Fuglefredning. Man mærkede, at det var Spørgsmaal, der laa en Mængde af Ornithologerne meget stærkt paa Sinde, og man glædedes over de Bestræbelser, der paa mange Sider var gjort for at beskytte Fuglene, harmedes over alt, hvad man hørte om Ødelæggelse af Fuglene, og ønskede, at vi ogsaa her i Landet kunde tage kraftigere Del i Fuglefredningen, end det hidtil er sket. Spørgsmaalet om Fuglefredning faldt jo iøvrigt i flere større Afdelinger. Et Punkt, som spiller en overordentlig stor Rolle med Hensyn til Udryddelse af Fugle, er Fjerene til Damehatte. Der blev holdt Foredrag med Lysbilleder om Fjer paa Damehatte, og den bekendte Afrikarejsende Schillings havde stillet sig paa Anstand paa et befærdet Sted i Berlin og undersøgt 1800 Damehatte, der spadserede forbi. De Fjer, der særlig bruges til Damehatte, og hvis Anvendelse der klages saa meget over er Maage- og Ternevinger, idet Fuglene skydes i Tusindvis i Yngletiden, Paradisfugle og Kolibrier, og endelig hvad der vakte den meste Harme, Fjerene af Ædelhejren (*Ardea egretta*), de smaa hvide Fjerbuske, som her hjemme af Damerne kaldes Esprit'er, medens de i alle andre Lande kaldes Egretter; der blev holdt Foredrag om og fremvist en Række Lysbilleder af, hvorledes disse Fjer skaffes tilveje, hvorledes Fuglene nedskydes i Tusindvis i Yngletiden fra de halvvoksne Unger, hvorledes det lille Stykke af Ryghuden hvorpaa Fjerene sidder, bliver skaaret af, medens hele Resten af Fuglene bliver liggende paa Stedet til ingen Nytte, og Ungerne ynkelig omkommer af Sult. Man mærkede, at alle, der havde haft Lejlighed til paa nærmere Hold at se de Ødelæggelser, som foranstaltes for at skaffe Pynt til Damehattene, var grebne af stærk Harme derover, saaledes bl. a. de to Afrikarejsende Schillings og Berger, og i den Resolution, som blev vedtaget af Kongressen, udtaltes ogsaa ligefrem Ønsket om et Forbud imod Indførsel af Fjer til Pynt. Ogsaa Spørgsmaalet om Fredning af Fuglekolonier eller særlig interessante ornithologiske Egne blev stærkt drøftet, og der forevistes nogle pragtfulde Billeder fra de fredede Øer ved Slesvigs Vestkyst. Der blev vedtaget en Resolution om Fuglefredning og nedsat en Komité, hvis Medlemmer skulde meddele de forskellige Landes Regeringer Resolutionens Indhold. Selvfølgelig hørte man ogsaa om, hvorledes den Ungarische ornithologische Centrale anstrængte sig for at frede Fugle i Ungarn, og der blev holdt Foredrag om Fuglefredningen i Amerika, med Fremvisning af de Smaaskrifter som Audubon Society udbreder rundt om i Landet med Afbildning og Beskrivelse af de almindeligste Fugle.

Festligheder og Adspredelser. Unægtelig var der sørget godt for Gæsterne, ogsaa i Retning af festlige Sammenkomster. Der var Indbydelse fra Byen Berlin til Middag paa Raadhuset, der var Festmiddag i Zoologisk Have, der var Indbydelse til Frokost fra Aktieselskabet Zoologisk Have, osv., men disse Festligheders Forløb var jo ganske som den Slags plejer at være, hvad enten det er den ene eller anden Slags Mennesker, der er samlede, og jeg kan ikke helt give den Mand Ret, der hævdede, at det skønneste Resultat af Kongressen var den Johannisbergersekt, som vi havde drukket ved Raadhusmiddagen. Hvad der var en stor Behagelighed for Deltagerne i Kongressen, var, at der var gratis Adgang til Zoologisk Have, ved Siden af hvilken Kongressens Bygning laa. Jeg benyttede mig flittig af det, og var Haven igennem flere Gange. Der var en Formiddag Forevisning af Haven, men jeg forlod hurtig Føreren af min Gruppe og gik paa egen Haand; man kan ikke andet end beundre den Maade, hvorpaa alt er ordnet her i Haven, naar man ser bl. a. de store Bure, inden i hvilke der vokser grønne Buske, og hvor der i Bunden er sat Græstørv med Blaabærplanter, osv. Et Sted er der en mægtig Volière med Klippepartier, Vandfald og store Træer, oppe i hvilke Hejrerne bygger deres Rede, medens Maagerne yngler oppe paa Klipperne. En Aften var vi inviteret til Foredrag i Selskabet Urania, et Theater, hvor der holdes videnskabelige Foredrag med Lysbilleder. Her forevistes talrige levende Billeder af Fugle, hvoriblandt nogle, som ogsaa har været forevist tidligere i København, men ogsaa andre, som jeg aldrig havde set før; et som bar Prisen, var et Billede af Fugle, der kommer ned til en lille Sø for at drikke og bade sig; det maa have været en ypperlig Plads, Fotografen der havde fundet, thi man saa saa forskellige Arter som Bogfinke, Misteldrossel, Kærnebider og Grønspætte flyve til og fra Badestedet og gaa ud i Vandet der. Endvidere hørtes fonografisk Gengivelse af Nattergalens Sang, idet en Nattergal (den sydlige) var bleven anbragt i et Bur i Optagelsestragten.

Udflugter. Der blev arrangeret Udflugter til forskellige fjernere Steder, men kun med et ringe Antal Deltagere; derimod var der et Par mindre Udflugter til den nærmere Omegn, hvori jeg ogsaa deltog. Den første faldt straks paa Kongressens første Dag, en Sejltur paa Havelsøerne, med efterfølgende Aftensmad. Der var lejet en Damper, hvorpaa alle Deltagerne sejlede, Herrer og Damer, og det var alt i alt en yderst fornøjelig og tiltalende Tur, hvor Tysk ornithologisk Forening var Vært. Ornithologiske Iagttagelser paa Turen var der ikke Lejlighed til at gøre mange af, og hvad man saa fra Damperen var kun almindelige Ting; det eneste der blev set, som vi ikke ogsaa har almindeligt her hjemme hos os, var Drosselrørsangerne, hvis kraftige Stemme lød overalt fra Bredden. Den anden Udflugt var en Tur ned til Spreewald, den ejendommelige Landstrækning Syd for Berlin, hvor Sprefloden deler sig i et Utal af Arme, imellem hvilke ligger mindre Landstrækninger med Skov, Krat og Eng, en Egn, der beboes af en vendisk Folkestamme, der har sit eget Sprog

og sin egen Klædedragt. Al Samfærdsel her sker ad Kanalerne med lange flade Baade, Landeveje og Heste kendes aldeles ikke. Egnen er sikkert nok interessant i ornithologisk Henseende, men der blev ikke Tid til andet, end hvad man kunde høre og se under Farten. Pirol er almindelig der nede, og Blaakjælk ligeledes; vi hørte begge synge. Paa Engstrækningerne yngler den store Regnspove og Trane, og det blev anset for sikkert, at vi vilde faa dem at se, hvad imidlertid ikke lykkedes. Ellers var Farten interessant nok, selv om det ornithologiske Udbytte ikke blev saa stort. — Paa Berlins Gader og Kafeer er der selvfølgelig ikke megen Lejlighed til at iagttage Fugle, men jeg saa dog en Ting, som satte mig i Forbavselse, og det var Ringduerne gaaende i Mængde paa Gaden lige ved Frederichsstrasse Station, søgende deres Føde som en Flok tamme Duer; det var rimeligvis Fugle der ynglede i Thiergarten.

O. H.

MØDER I DANSK ORNITHOLOGISK FORENING.

Tirsdag den 17 Januar 1911 afholdtes Møde i Studenterforeningens Festsal, hvor Naturhistorisk Forening havde indbudt Dansk Ornithologisk Forenings Medlemmer med Damer til at overvære en Fremvisning af en ny Række af Schillings' Lysbilleder. Professor Jungersen indledede med en Omtale af Betydningen af Professor Schillings' Fotografier, der vil staa som paalidelige Vidnesbyrd om Afrikas rige og ejendommelige Dyreliv under de oprindelige uberørte Forhold, naar disse i en desværre ikke fjærn Fremtid vil være forandrede.

Hr. I. Ervo foreviste derpaa Lysbillederne af hvilke mange var smukke og højst ejendommelige; som et Hele var Serien dog næppe saa betydelig, som den, der for et Par Aar siden blev fremvist her.

A. C.

Lørdagen den 11 Februar afholdtes Møde i Wittmacks Lokaler, hvor Overlæge O. Helms holdt Foredrag om »Lærken«. 52 Medlemmer havde givet Møde. Foredragsholderen omtalte først, at Lærkefamilien omfatter en Mængde Arter, der i det Ydre er særdeles forskellige, og at endog Næbbets Form, der indenfor en Familie sædvanligvis er ret konstant, hos Lærkerne er yderst variabel, og gik derefter over til at beskrive de fire danske Lærkearters Ydre og Levevis. Særligt dvælede Foredragsholderen ved den Plads, som Sanglærken — den populære danske »Lærke« — indtager hos det danske Folk, og paaviste, hvor overordentligt hyppigt Lærken benyttes i vor Kunst især i Digtekunsten, hvor den dog alt for ofte blot er Staffage, idet mange af vore Digtere kun har en ringe Forstaaelse af den Fugl, som de saa ofte beskriver. Det meget velformede Foredrag vil senere blive trykt. Ved Velvilje af flere af Foreningens Medlemmer var der tilvejebragt en lille Samling af udstoppede Lærker og Lærkeæg.

Der forevistes derpaa en Samling Akvareller af Fugle, malede af den afdøde Botaniker E. Rostrup og velvilligst udlaante til For-

eningen af hans Datter, Frk. A. Rostrup. Billederne der finder nærmere Omtale i den foran i Hæftet staaende Artikel »E. Rostrup som Ornitholog« vakte overordentlig Interesse hos Foreningens Medlemmer.

A. C.

Lørdagen den 11 Marts afholdtes i Wittmacks Lokaler Møde om Oprettelsen af et Biologisk Museum i København. Forsamlingen talte omtrent 60 Mennesker, hvoraf en Del særligt indbudte.

Formanden aabnede Mødet og udtalte, at Spørgsmaalet om Oprettelsen af et Biologisk Museum i København i den senere Tid var blevet drøftet Mand og Mand imellem, og at ogsaa Dagbladene havde behandlet Sagen. Da et saadant Museum vilde have betydelig Interesse for Ornithologer, var man Skoleinspektør Mortensen taknemmelig for, at han over for Dansk Ornithologisk Forenings Medlemmer vilde klarlægge, hvorledes man tænkte sig Planen realiseret.

Skoleinspektør R. C. Mortensen holdt derpaa Foredrag om Indretning af Museet og fremviste Lysbilleder fra svenske biologiske Museer og til Sammenligning Billeder fra de temporære biologiske Udstillinger, vi i de senere Aar havde haft i Danmark og paaviste derved tilfulde, at vi her i Landet havde Kræfter, der vilde kunne udføre de biologiske Grupper tilfredsstillende. Efter Foredraget, som findes gengivet nedenfor takkede Formanden Foredragsholderen og udtalte, at han følte sig forvisset om, at Sagen havde stor Sympati hos Medlemmerne i vor Forening. Han ønskede det til Planens Gennemførelse nedsatte Udvalg Held og Lykke til dets videre Arbejde, idet han tilføjede, at man sikkert kunde paaregne Støtte med Raad og Daad til Indretningen af Museets ornithologiske Afdeling hos D. O. F.

Baron Herluf Rosenkrantz udtalte sig ligeledes i fuld Tilslutning til Planen især ud fra det Standpunkt, at vort Land Dag for Dag berøves mere af dets oprindelige Natur, og at vi derfor har Pligt til i et Museum at opbevare saa mange karakteristiske Billeder af dets nuværende Udseende som muligt. A. C.

R. C. MORTENSEN: OM OPRETTELSE AF ET BIOLOGISK MUSEUM.

Det er ikke uden store Betænkeligheder, at jeg har taget imod Opfordringen til at holde Foredrag i Ornithologisk Forening, i hvilken der findes saa mange udmærkede Zoologer, hvem jeg intet nyt kan have at sige. Imidlertid har jeg ment, at jeg turde betragte Opfordringen som en Haand, der er strakt ud imod mig, og den Haand, der i Venlighed bydes mig, tør jeg vel for Sagens Skyld tage imod, og det saa meget mere, som det er en stærk og kraftig Haand.

Vi er vel mange, som kender en Del til Samlinger. Vi har i vore Drengeaar gennemgaaet den sædvanlige Frimærke-, Segl- eller Ægge-Mani — eller dem alle tre; vi har maaske slaaet os paa Plantesamlinger og paa en eller anden Art zoologisk Samling. Men efter-

haanden har vi maattet holde op, fordi vi ikke har kunnet skaffe Plads nok, altsaa ikke Penge nok, for Plads maa der til, og Pladsen er dyr. Saa har vi da maattet holde os til andres Samlinger og da først og fremmest til de offentlige. Selv om en Samling kun spænder over et lille Omraade, kan den optage Pladsen i et helt Hus. En ideelt anlagt Fuglesamling f. Eks. kunde jeg tænke mig arrangeret i Værelser, hvis hele Udstyr foruden store, brede Arbejdsborde og andre Selvfølgeligheder hovedsagelig bestod af mørke Vægskabe med Skuffer og Hylder. Heri vilde man saa finde Skind, Knogler og Spritpræparater, og et saadant Museum vilde tiltale den, der kender den levende Natur og som i stille Timer vil trække sig tilbage til Museet for ud fra dets Suiter og Udviklingsrækker og ved Hjælp af Scalpel, Pincet, Microskop o. s. v. gennem en Undersøgelse af de døde Kroppe vil efterforske Livets Hemmeligheder. Her sidder han og danner sig det Kundskabens Taarn, fra hvis Tinder han skaffer sig et Udsyn over Tilværelsen.

Men før den, der ikke specielt er Zoolog, ind i dette Museum, og han vil kede sig jammerligt. Han forstaar ikke, hvortil de mange Skind af een og samme Dyreart, de mange for hans Øjne ganske ens Knogler og alt det andet skal nytte. Han mangler Forudsætninger for at kunne bruge sligt til sin Kundskabs-Forøgelse; han vil finde sig langt bedre tilpas i et Museum, i hvilket Dyrene staar i udstoppet Tilstand i Glasskabe og -Montrer. Et saadant Museum byder ham noget, der behager Øjet; han opfatter let Størrelses- og Farveforhold, det Habituelle optager ham, det stiller ikke for store Krav til hans Opfattelsesevne og Kundskabsomraade. Han ser her fremvist den Side af Naturen, han er i Stand til at opfatte. Det, vi i Aften vil fæste Opmærksomheden paa, er netop det, at til de forskellige Udviklingstrin kræves der forskelligartede Museer.

Vil man opdrage nogen, maa man gaa ind i hans Begrebssfære, og dér maa man finde Interessefelter, som man giver sig til at bearbejde paa en saadan Maade, at de udvides og efterhaanden kan indgaa som Led i en større og helt ny Begrebssfære. Et af Kendetegnene paa den dygtige Lærer er dette: Han behandler eet og samme Stof med frugtbart Udbytte men paa meget forskelligartede Maader eftersom han taler til store eller til smaa. I Gloseforraad, Ordvalg, Sætningsbygning og Begrebsindvirkning retter han sig efter de forskellige Alderstrins aandelige Standpunkt.

Samfundets Ledere fungerer som Lærere for Samfundets brede Lag, og et af Læremidlerne er Museerne; men den sædvanlige Slags er indrettet paa en Basis, der ligger højt over den store Mængdes Begreber og Kundskaber.

Universitetets zoologiske Museum har dels en mere udadvendt Side, den, som vi iagttager ved at studere, hvad der staar fremme i Skabe og Montrer deroppe, og dels en mere indadvendt, den, som kun de faar at se, der er saa lykkelige, at de faar Lov til at faa frem, hvad der er gemt i Skabene og de hemmelighedsfulde Skuffer og Gemmer, som vi andre kun kender udefra. Saaledes bør det

ogsaa være, men vi trænger til et Museum ved Siden af Universitetets; vi trænger til et saakaldt biologisk Museum. Zoologisk Museum skal vedblive at være, hvad det nu er, et Lærdommens Tilflugtssted, ikke saa fornemt, at vi andre slet ingen Føling kan faa med det, men dog hovedsagelig indrettet for de lærde. Mange af os andre kan det virke opdragende paa, naar det lejlighedsvist giver os Lov til at kigge lidt indenfor; men for en hel Del Mennesker vil ogsaa disse Indblik ligge for højt. De trænger til en yderligere Popularisering, og den skal de kunne faa i Biologisk Museum. De, der trænger til et sligt Museum, er i Flertal, og de har Krav paa at faa, hvad de trænger til.

Naar Digterne og den store Hob beundrer Fuglene, er det mest Sangen, der betager dem; men det er slet ikke denne alene, ejheller Farverne tillige, der er Beundring værd. Formerne, Bevægemaaden, Vingeføringen — hele dette Spil af samvirkende Bevægelser kan tilføre os en Nydelse, der taaler at sammenstilles med den, Sangen giver os. Menigmand er heller ikke helt blind for Opfattelsen af visse Bevægemaaders Karakterforskel; det ser vi af, at han bruger Udtryk som f. Eks. flyve afsted, svæve i Luften, flagre hen over Marken, pile gennem Luften, skyde sig fremad, sejle afsted, tumle sig omkring, staa stille i Luften, ro sindigt gennem Lufthavet o. s. v., o. s. v., men han mangler alligevel noget. Det gaar ham ikke bedre, end det gaar Digteren, der lukker sig inde og reflekterer sig til et Facit. Naar det hedder i et af vore mest kendte Digterværker:

Af Flugtens Fart
man kender snart
den ædle Falk, naar højt den gaar, —

saa kan Digteren jo godt lade en af sine Figurer sige saaledes, men han kender ikke selv Falken paa Flugtens Fart. Jeg tør indestaa for, at han ikke kender Falk fra Høg eller Høg fra Gøg, naar de flyver, saa være Flugten høj eller lav!

Mangfoldige Mennesker synes, at flyvende Mursejlere og vore Svalearter ser ganske ens ud. De kender heller ikke en flyvende And fra en flyvende Gaas, og selv om mange lærer sig selv at se Forskel paa visse Flugtmaader, har de jo ikke dermed faaet at vide, hvad det er for Fugle, de ser. Det er dem heller ikke muligt let at se Forskel paa Musvit og Sortmejse, paa Sumpmejse og Munkefugl, paa Musvaage og Hønsehøg. Ja, jeg har, naar jeg har betalt Skytter for at sende mig, hvad de alligevel har skudt, flere Gange faaet en Spurvehøg sendende under Navn af Hønsehøg. Gaar det Skytterne saaledes, hvorledes gaar det da med mange andre! Det er disse mange, biologisk Museum skal hjælpe.

Der er Mennesker, som har en medfødt og efterhaanden veludviklet Iagttagelsesevne. Jeg vil nævne et Eksempel: Jeg kom engang sammen med en anden gaaende til en Aa for at efterse, om *Helodea canadensis* ikke skulde vokse i den. Vi tog ind hos en Bonde for at spise Frokost, og vi fortalte ham om vort Ærinde:

Han erklærede da straks, at Planten stod nede i Aaen, for der var kommen en helt ny en dernede. Han gjorde mere end det, for han førte os i lige Linje til Stedet. Hvad Planten hed, vidste han ikke, dens Historie havde han ikke Begreb om, men han havde set, at der nede i Aaen stod noget, som ikke var der de foregaaende Aar. Han havde en naturlig god Iagttagelsesevne ogsaa overfor Dyr, men for ham og hans lige er Zoologisk Museum ikke den rette Læremester. Har de gjort deres Iagttagelser over et Dyr, gaar de maaske ind paa Museet for at finde det, men de bliver skuffede, selv om de staar nogle Centimeter fra det. Derinde staar det nemlig stift opstillet paa et sort eller hvidt Brædt og rundt om det staar Snese af andre Dyr hver paa sit lille Brædt. Den stive Opstilling og Udelukkelsen af de naturlige Omgivelser gør, at en Genkendelse er umulig. Her skal Biologisk Museum træde hjælpende til.

Hvad er da et Biologisk Museum? Først og fremmest et Museum der viser os Dyrene i levende Stillinger. Den første, der, mig bekendt, gjorde gode Forsøg med at udstoppe Fugle i saadanne Stillinger, var Forstkandidat Fr. M. Frederiksen. Han gjorde sine Forsøg i Halvfjerdserne, men der kom ikke noget blivende ud af dem, fordi han i en ung Alder forlod Landet. Han døde ovre i Amerika. I Firserne tog først en, saa flere, ganske uafhængigt af Frederiksen, Arbejdet op, og der var meget stor Fremgang at spore, men først ved de Udstillinger, som Konservatorerne Manniche og Scheel i Forbindelse med Teatermaler Carl Lund etablerede i København og Aarhus 1906—1909 kom vi ind i de biologiske Museers Forgaard. Det, som slaar Hovedet paa Sømmet er, at de i levende Stilling udstoppede Dyr, opstilles i forskellige Situationer i de naturlige Omgivelser mellem virkelige Planter, Stene, Jordknolde o. s. v. Og paa den Væg, der findes bag de opstillede Dyr og Planter og Jordformationer, har Kunstmaleren fortsat Naturbilledet paa en saa kunstfærdig Maade, at Tilskueren ikke ser, hvor det virkelige hører op og det malede begynder. Han stilles altsaa overfor de udstoppede Dyr ganske paa samme Maade, som han ude i Naturen staar overfor de levende. Bedre kan Naturindtrykket ikke eftergøres, end det biologiske Museum gør det.

Allevegne fra har man givet Ideen om det projekterede Museum sin Tilslutning. Det kan ikke nytte, at man begynder med at spekulere over, hvor Pengene skal komme fra. En saadan Spekuleren vil ikke bringe Sagen fremad. Man maa først overbevise sig om det ideelle Kravs Berettigelse, saa baner man paa Basis af den vundne Overbevisning Vej for Løsningen af Spørgsmaalene om Byggegrund og Penge. Dr. phil. C. G. Johs. Petersen har skrevet til mig og beklaget, at han ikke kunde komme tilstede her i Aften. Flere andre har skrevet paa samme Maade, men Dr. Petersen har tilføjet, at jeg gerne maa meddele Forsamlingen, at han, dersom han var kommen tilstede, vilde have taget Ordet for at støtte Sagen. Han gør opmærksom paa, at man kan fremstille Vuer over den maritime Fauna

ganske billigt og tilbyder sin Støtte, naar der bliver Tale om at fremskaffe saadanne. Det er et Tilbud, man maa være glad for, thi der kan meget vel blive Tale om ikke at holde sig alene til Landjorden. Derimod advarer jeg bestemt imod at arbejde for at fremskaffe andet end det, der hører til den danske Natur; kommer vi ud over denne, bliver Opgaven for stor, og dermed ganske uløselig.

Naar Stockholmermuseet kan tage 12000 Kr. ind i Aarsindtægt, og naar Upsalamuseet, der kun har kostet et Par Hundredtusinde Kr., i Vintermaanederne i Aar har inkasseret 1000 Kr. hver Maaned, maa et Københavnermuseum ogsaa kunne klare sig. København er en stor By, den er de brede Lags By og en god Touristby. I Stockholm er det de tilrejsende og Byens brede Lag, der bærer Museet. Det samme vil blive Tilfældet i København.

Et forberedende Udvalg er allerede under Dannelse, og foreløbig glæder det sig over den værdifulde Tilslutning, det haaber at faa fra Ornithologisk Forenings kyndige Medlemmer.

R. C. MORTENSEN.

Lørdagen den 25 Marts afholdtes Møde i Wittmacks Lokaler; 30 Medlemmer var mødte. Kontorchef Weibüll holdt det andetsteds i dette Hæfte gengivne Foredrag om Grundene til Rovfuglenes Aftagen her i Landet.

UDFLUGT TIL FURESØEN 12 FEBRUAR 1911.

Turen, som blev ledet af Dr. Krabbe, talte 26 Deltagere, der samledes paa Københavns Slangerupbanegaard og herfra kørte til Farum. Man gik herfra til Furesøen og fulgte dennes vestre og søndre Bred til Frederiksdal; Søen, der for største Delen var dækket med tyk Is, havde enkelte store Vaager, hvori store Flokke af Ænder var samlede. Talrigst var Stok- og Troldænder, som forefandtes i Hundredevis, og af hvilke især sidstnævnte Art lod sig betragte paa ret kort Afstand; en Flok Taffelænder og nogle Store Skalleslugere blev ogsaa set her. En Havørn opdagedes paa Isen; den lod sig komme nær paa ca. 300 m. lettede derpaa og satte sig længere ude paa Isen.

Efter at man i Frederiksdal Kro havde spist Frokost, fulgtes Furesøens østre Bred, hvor en Flok paa 30—40 Blishøns iagttoges i en stor Vaage. Man gik derpaa til Holte, hvorfra de fleste af Deltagerne tog hjem; en Del fortsatte til Springforbi og saa undervejs bl. a. Dompap og Skade. Udflugten var begunstiget af udmærket godt Vejr. Følgende 27 Fuglearter blev iagttagne:

Anas boscas, Fuligula cristata, Fuligula ferina, Clangula glaucion, Mergus merganser, Fulica atra, Larus canus, Haliaëtus albicilla, Dendrocopus major, Pica caudata, Corvus cornix, Sitta europæa, Alauda arvensis, Troglodytes parvulus, Certhia familiaris, Parus major, Parus coeruleus, Parus palustris, Regulus cristatus, Turdus pilaris, Turdus merula, Passer domesticus, Passer montanus, Fringilla coelebs, Fringilla montifringilla, Pyrrhula vulgaris, Emberiza citrinella. A. C.

INDHOLDSFORTEGNELSE

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT
AARGANG 5, HÆFTE III

TIL MEDLEMMERNE.

Breve og Henvendelser til Foreningen bedes sendte til Formanden, Vekselerer E. Lehn Schiøler, Fredericiagade 57[3].

Artikler og Meddelelser til Tidsskriftet bedes sendte til Redaktøren, Overlæge Helms, Sanatoriet ved Nakkebølle Fjord pr. Pejrup.

Avertissementer til Tidsskriftet og Regningskrav til Foreningen bedes sendte til Kassereren, Revisor A. Koefoed, Gl. Kongevej 140[1].

Meddelelse om Flytning bedes tilstillet Kassereren.

Forfattere af større Artikler kan, naar det ønskes, gratis faa 25 Særtryk.

Ny tiltrædende Medlemmer kan, saavidt Oplaget rækker, faa Tidsskriftets første Aargang for 10 Kr. (næsten udsolgt), anden Aargang for 5 Kr., tredje og fjerde for 4 Kr.

Indmeldelse kan ske til et af Bestyrelsens Medlemmer eller til Kredsformændene. Medlemsbidraget er 4 Kr. aarlig, heri indbefattet Betaling for Foreningens Tidsskrift.

E. LEHN SCHIØLER,
Formand,
Kjøbenhavn.

A. HAGERUP,
Næstformand,
Kolding.

A. KOEFOED,
Kasserer,
Kjøbenhavn.

A. CHRISTIANI,
Sekretær,
Kjøbenhavn.

O. HELMS,
Redaktør,
Pejrup.

Meddelelse fra Redaktionen.

Resultaterne af Fællesforskningen om Fugletræk i Danmark 1910 er nu bearbejdede og vil fremkomme i næste Hæfte. Iagttagelserne fortsættes, og Stationernes Antal er forøget.

H. H. THIELES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

5. AARGANG HÆFTE IV

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF

O. HELMS

Kjøbenhavn September 1911

MEDDELELSER FRA DE DANSKE ORNITHOLOGISKE STATIONER FOR 1910

VED

A. HAGERUP.

Paa D. O. F.s Generalforsamling i 1909 vedtoges et Forslag af Professor O. G. Petersen om at fremskaffe Optegnelser om Trækfuglenes Ankomst m. m. I Henhold hertil blev der til forskellige af Foreningens Medlemmer, der havde erklæret sig villige til at overtage Arbejdet med Iagttagelser, udsendt Skemaer til Udfyldning, og det overdroges mig at bearbejde de udfyldte Skemaer. Med Hensyn til denne Bearbejdelse vilde det bedste naturligvis være at ordne Stoffet baade kronologisk og efter Arter — saaledes som H. Winge gør det i sine Aarsberetninger om Fuglene ved de danske Fyr; men da en saadan Dobbeltberetning vistnok vilde optage for megen af Tidsskriftets Plads, har jeg foretrukket at nøjes med en Ordning efter Arter. Ligeledes mener jeg, at Angivelse af Vejrforholdene ved de forskellige Stationer vilde fylde for meget; den vedføjede udførlige Vejrberetning fra det nogenlunde centralt beliggende Nakkebøllefjord vil formentlig foreløbig være tilstrækkelig. Klokkeslet for iagttagne Træk har jeg som Regel kun angivet for Nætternes Vedkommende; men da Skemaerne opbevares, vil de udeladte Oplysninger kunne fremdrages ved eventuel senere foretagen Bearbejdelse af Stoffet; Beretningen er jo i det hele nærmest at betragte som en Materialesamling.

Almindelige Stand- eller Strejffugle er ikke medtagne, uden for saa vidt deres Strejfen frembyder noget, der synes mig at have Interesse; men for nogle af dem er noteret første Sang.

Der er indkommet Skemaer fra:

Thisted ved Konservator Evald Hansen; kun Foraarsiagttagelser.

Bjerringbro (Viborg) ved Dr. J. Rossen; kun Foraarsiagttagelser, navnlig Ankomstdatoer.

Randers ved Bestyrer M. Klinge.

Bølling Sø (Silkeborg) ved Forpagter R. Christiani; kun Efteraarsiagttagelser.

Silkeborg. Foraarsiagttagelser ved Direktør Godske Nielsen; Efteraarsiagttagelser ved Skovfoged C. D. Seeger, Naaege.

Kolding ved Arkitekt A. Hagerup.

Odense ved Student P. Jespersen; kun Foraarsiagttagelser.

Nakkebøllefjord (Faaborg) ved Overlæge O. Helms.

Hillerød ved Gymnasiast Sylvester Saxtorph.

København Ø (Østre Anlæg) ved Professor Dr. med. A. Fløystrup; desuden spredte Iagttagelser fra København og andre Steder ved Portner N. Christiansen og Professor O. G. Petersen.

Storehedinge ved Distriktslæge H. Arctander.

Faxe ved Forpagter A. Valentiner.

Arninge (Nakskov) ved Pastor V. Wahl.

Almindingen (Aakirkeby) ved Skovfoged L. Jenssen-Tusch.

Desuden er medtaget enkelte Iagttagelser gjorte andre Steder af nogle af de ovenfor nævnte Herrer.

1. *Anas crecca*, Krikand.

Foraar.

Nakkebøllefjord. Marts: 24de 2 (♂ og ♀); April: 4de 10; 12te 20; 22de 30; 25de nogle; 27de.

Efteraar.

Kolding. August: 23de 1.

2. *Anas querquedula*, Atling.

Foraar.

Nakkebøllefjord. April: 3die 2 (♂ og ♀); 4de 2 Par; 12te 4; 25de 4; 27de.

3. *Anas penelops*, Pibeand.

Foraar.

Nakkebøllefjord. Marts: 9de 5 (3 ♂, 2 ♀); 31te 4; April: 3die 6; 12te 8.

Efteraar.

Roskilde Fjord. Oktober: 25de en Flok > V (Saxtorph).

4. *Anas acuta*, Spidsand.

Foraar.

Nakkebøllefjord. April: 25de 2.

5. *Anas boscas*, Stokand.

Foraar.

Nakkebøllefjord. Marts: 31te talrig; April: 25de nogle.

Odense. April: 10de 6.

Efteraar.

Bølling Sø. Oktober: 14de 1; 29de Aften Kl. $5^{1}/_{2}$—6 trak 5 Flokke *(A. boscas?)* mod V; November: 7de, 12te, 15de, 16de, 17de og 19de Flokke paa 7, 5, 12, 3, 22 og 3.

Kolding *(A. boscas?)*. August: 10de 13 Ø > VSV, 200 Meter højt; 22de 3 Ø > V > Ø, 100 M. h.; Oktober: 12te Morgen trak 30 sammen med 18 Gæs over mod VSV og 4 trak med 7 Gæs mod V; om Eftermiddagen Kl. 5,40 trak 27 mod V, 500 M. h.; 21de Morgen 100 > V, 100 M. h.; November: 9de 9 > Ø 300 M. h.

Hillerød *(A. boscas?)*. September: 27de Nat Kl. 9 nogle faa over.

6. *Tadorna cornuta*, Gravand.

Foraar.

Odense (overvintrede). April: 5te 2 > N.

Nakkebøllefjord. Marts: 7de 2; 31te 2; April: 3die 2; 12te 2; 25de 4.

Efteraar.

Kolding. Juli: 2den 1 juv.

7. *Cygnus olor*, Knopsvane.

Foraar.

Københavns Omegn. Februar: 24de 1 ankom til Enrum Sø; 27de 2 saas i Søborg Mose (N. Christiansen).

8. *Cygnus musicus*, Sangsvane.

Foraar.

Almindingen. Marts: 27de en større Flok > NV.

Efteraar.

Hillerød. November: 16de 4 > SO.

Almindingen. Oktober: 31te 10 > S.

9. *Fuligula ferina*, Taffeland.

Foraar.

Københavns Omegn. April: 8de et Par i Søborg Mose (N. Christiansen).

10. *Clangula glaucion*, Hvinand.

Foraar.

Hillerød. Marts: 3die og 26de mange i Arresø.

Efteraar.

Nakkebøllefjord. Oktober: 5te 2 juv.; November: 27de ret talrige; December: 30te nogle.

Hillerød. November: 27de en Del i Arreso; December: 11te mange i Arresø.

11. *Oedemia nigra,* Sortand.

Efteraar.

Kolding. Juli: 21de Kl. 9 Morgen 100 > V, 400 M. h.; 28de Aften ved Fjorden 1 Mil Øst for Kolding 100 > OSO, 100 M. h.; 29de Kl. 6,15 Aften 90 > V, 400 M. h.; August: 1ste Morgen 70 stiger fra 400 til over 1000 Meter og forsvinder i Højden; 2den Aften: 25 > SV, 700 M. h.

Gyvfugl (*Oedemia nigra* eller *O. fusca* — eller begge Arter). Nattræk.

Foraar.

Silkeborg. Marts: 16de, 17de, 18de, 19de og 20de enkelte.

Kolding. April: 9de Kl. 11 nogle; 14de Kl. 11 nogle; 26de Kl. 9,50--9,55 en Del.

Odense. April: 8de Kl. 9 og 9,30—9,45 og 11,00 mange; 10de Kl. 10,30 en Del; 11te Kl. 9,15—9,30 mange; 15de Kl. 9—10 og senere jævnligt; 16de Kl. 10—11 faa; 18de Kl. 9,30—10 mange; 19de Kl. 9—10 enkelte Flokke; 23de faa.

Nakkebøllefjord. Marts: 3die 2 Gange hørt; 29de nogle; April: 11te og 12te enkelte; 29de enkelte Flokke; Maj: 7de en Flok.

Arninge. April: 27de Kl. 10—10,05 nogle.

Efteraar.

Bølling Sø. September: 5te mellem 8 og 10 adskillige Flokke mod Syd.

Arninge. August: 25de en Del.

12. *Somateria mollissima,* Ederfugl.

Efteraar.

Kolding. August: 11te 21 Ø—V—Ø—> VSV.

13. *Mergus albellus,* Lille Skallesluger.

Foraar.

Nakkebøllefjord. Marts: 11te og 13de 2 (♂ og ♀).

14. *Mergus merganser,* Stor Skallesluger.

Foraar.

Storehedinge. Februar: 3die en lille Flok i Gjorslev Sø.

Efteraar.

Viborg. December: 28de 2 (Hagerup).

Hillerød. December: 11te 3 (♂♂) i Arresø.

15. *Mergus serrator,* Toppet Skallesluger.

Efteraar.

Viborg. December: 28de og 29de 2—300; 30te 2—300, 70 > SV, 150 M. h.

Nakkebøllefjord. December: 30te nogle.

16. *Anser segetum,* Sædgaas.

Denne og den følgende Art ligner hinanden meget, saa at Forveksling vist ofte sker. De fleste Angivelser gælde *A. cinereus.*

Foraar.

Silkeborg. Marts: 6te enkelte Flokke; blev ogsaa set i Februar.

Efteraar.

Kolding. Oktober: 9de Kl. 3,30 Em. 8 > SV, 70 M. h.; 12te Morgen 18 sammen med 30 Ænder > VSV; 7 sammen med 4 Ænder > V; 11 > NV; 8 > VSV; 11 > V; Kl. 5,35 Em. 6 > VSV, 700 M. h.

17. *Anser cinereus,* Graagaas.

Foraar.

Thisted. Marts: 23de en mindre Flok *(A. ciner.?)* > NO.

Randers. Marts: 6te 10 > SO.

Odense. Marts: 2den Kl. $9^{1}/_{4}$—$9^{1}/_{2}$ enkelte Flokke Gæs > NO; 11te Kl. $8^{1}/_{2}$—$9^{3}/_{4}$ stort Træk af Gæs; 24de Nat enkelte > NO; April: 15de 40—50 *A. ciner.?* > NO.

Nakkebøllefjord. I en Mose (Vandrested) saas: Februar: 22de 2; 24de 20; Marts: 6te 6; 11te 20; 24de nogle; 31te nogle; April: 5te sidste. Marts: 11te hørtes om Natten »Gæs« flyve over.

Hillerød. Februar: 27de 10 ved Arresø; Marts: 20de 4 Gæs > V; 24de Nat enkelte > NO.

Arninge. Februar: 19de hørte Gaaseskrig i Luften, uden Tvivl Graagæs.

Almindingen. Marts: 6te 12; 11te 2.

Efteraar.

Bølling. September: 28de 12 > N; Oktober: 14de 18 > N (en Gang skudt en *A. ciner.*).

Silkeborg. September: 21de 8 »i Nord«.

Odense. Januar: 23de 1 skudt (overvintrede).

Hillerød. August: 25de Kl. $9^{1}/_{4}$ Nat hørt Gæs > SSV; September: 1ste Kl. 9 Nat en Flok Gæs > SSV; Oktober: 30te 10 ved Buresø (medd. af Jacobsen).

København V. September: 26de 23 i Kile > VSV (O. G. Petersen).

Arninge. December: 30te 2 Gæs > SO.

Almindingen. Oktober: 28de flere Flokke.

18. *Anser torqvatus,* Knortegaas.

Foraar.

Kolding. April: 7de Kl. 9,35 og 9,36 Nat 2 Flokke; Maj: 22de Kl. 8,07 Aften 500 > Ø.

Efteraar.

Kolding. September: 29de Kl. 8,45 og 11,15 Nat Flokke over; 30te Kl. 8,55 Nat en Flok; Oktober: 11te Kl. 6 1/4 Aften 80 > VSV, 200 M. h.; 12te Kl. 5,20 Em. 27 + 30 sammen > VSV.

Nakkebøllefjord. December: 12te hørtes om Aftenen fra Fjorden; 13de 50 laa paa Fjorden.

Hillerød. September: 29de Kl. 11,10—11,20 Nat livligt Træk; December: 11te en Del i Arresø.

19. *Anser leucopsis,* Bramgaas.

Efteraar.

Kolding. Oktober: 22de Aften 1 gik ved Fjorden (samme Dags Morgen trak 25 Gæs — maaske af denne Art — over mod OSO. En Flok paa 16 mellemstore eller smaa Gæs blev desuden set August: 1ste > ONO, 200—300 M. h.).

20. *Podicipes griseigena,* Graastrubet Lappedykker.

Foraar.

Nakkebøllefjord. Februar: 24de 2; Marts: 6te 4 Par; 13de 9 Par; 31te talrige; April: 27de aftagen, kun enkelte ses.

Almindingen. Marts: 20de enkelte Par.

21. *Podicipes cristatus,* Stor Lappedykker.

Foraar.

Silkeborg. Marts: 13de overalt parvis paa Søerne.

Odense. Overvintrer (Februar: 1ste og 15de samt December: 10de 1909).

22. *Colymbus septentrionalis,* Rødstrubet Lom.

Efteraar.

Kolding. September: 9de Kl. 8,10 Morgen 7 > NO, 1200 M. h.; Oktober: 3die Morgen 3; Aften 2 > SV, 200 M. h.; November: 15de hørt.

23. *Crex pratensis,* Engsnarre.

Efteraar.

Almindingen. September: 23de stort Træk; flere unge Fugle skudt.

24. *Gallinula chloropus,* Rørhøne.

Foraar.

Odense. Overvintrede. Januar: 30te 1; Marts: 5te 10; April: 25de 2.

Nakkebøllefjord. Marts: 9de 1; 13de et Par.

Efteraar.

Kolding. November: 3die sidste Gang set.

Nakkebøllefjord. Oktober: 25de set.

25. *Fulica atra,* Blishøne.

Foraar.

Thisted. Marts: 12te om Natten over mod SV.

Nakkebøllefjord. Februar: 27de 2; Marts: 6te 2 Par; 13de 3 Par; 31te mange; April: 10de 20, vist nylig ankommen Træk.

Arninge. Marts: 3die 10.

Almindingen. Marts: 16de et større Træk; 23de alle Moser befolkede.

Efteraar.

Nakkebøllefjord. Oktober: 25de set.

Storehedinge. December: 23de 1.

26. *Grus cinerea,* Trane.

Foraar.

Almindingen. April: 17de en Flok paa 50.

Efteraar.

Almindingen. Juli: 14de 16 opholdt sig her det meste af Formiddagen. Saas flere Steder paa Bornholm i Dagene før og efter.

27. *Vanellus cristatus,* Vibe.

Foraar.

Thisted. Februar: 20de 7.

Randers. Februar: 27de en Flok paa 60; Marts: 6te 10 > NO.

Silkeborg. Set i Februar; Marts: 6te enkelte Flokke.

Kolding. Marts: 2den 2 > NO; 7de 1 + 1 > Ø; 20de 2 > NO; April: 4de 1 > V.

Odense. Februar: 20de 8; 24de 20 > N, 150 Afrejse > NO; 27de 5; Marts: 13de 20 > NO, 8 > NO.

Nakkebøllefjord. Februar: 22de 100, 24de 100, 25de 150; Marts: 6te Flokke paa Hundreder; 9de nogle > NO, Flokkene tiltagne; 11te enkelte > NO; 25de nogle lavt > N; 31te i store Flokke og parvis.

Hillerød. Marts: 3die 4; 6te 4 og desuden mange ved Arresø; 9de en ret stor Flok; 10de 10; 17de Masser; 25de 2 Flokke paa ca. 30.

Storehedinge. Februar: 19de 8; Marts: 2den 1 > N; 11te mange Par paa Yngleplads.

Faxe. Marts: 4de flere.

Arninge. Marts: 9de mange paa Enge.

Almindingen. Februar: 27de 1; 28de flere.

Efteraar.

Bølling Sø. September: 21de 70 > SO; 30te 4 > SV; Oktober: 20de hørt.

Silkeborg. Juli: 25de store Flokke.

Nakkebøllefjord. September: 13de og 16de Tusinder; 17de mindre talrig; 27de stadig mange; Oktober: 5te mange hundrede; 17de Masser; 23de 150; 30te faa; November: 6te 200; 9de nogle Flokke.

(København. November: 29de 1 hang hos en Vildthandler. O. G. Petersen.)

28. *Charadrius sqvatarola,* Strandhjejle.

Efteraar.

Kolding. Juli: 27de 1 ad; August: 3die Aften 1 ad > VSV.

(Arninge. September: 17de Kl. 9—10 Aften hørtes 2 »hjejleagtige Skrig«, muligvis af denne Art.)

29. *Charadrius pluvialis,* Hjejle.

Foraar.

Thisted. Februar: 19de.

Efteraar.

Randers. September: 25de Kl. 7 Aften Træk > S.

Horsens. Oktober: 14de 10 (Klinge).

Nakkebøllefjord. September: 17de nogle.

Bølling Sø. August: 30te 2 > N; 31te 3 > V; September: 18de 3 > SV; 21de 10 > SV; 26de 4 > Ø; Oktober: 6te 2 > Ø; 13de 30 > NO; 14de 12 > N; 16de 20 > SO; 29de hørt; November: 8de 25 > V.

Arninge. September: 25de hørt; November: 11te og 21de hørt.

30. *Eudromias morinellus,* Pomeransfugl.

Foraar.

Thisted. April: 23de 3; Maj: 13de i Flokke paa ca. 100.

31. *Aegialitis minor,* Lille Præstekrave.

Foraar.

Kolding. Maj: 21de.

Efteraar.

Kolding. Af de her ynglende saas endnu 17 August 1 ad og 2 juv. September: 20de en Flok paa 10, deraf 1 ad.

32. *Aegialitis hiaticula,* Præstekrave.

Foraar.

Thisted. Februar: 21de 3.

Kolding. Marts: 3die; 8de flere; 22de 1.

Odense. Marts: 24de 1.

Nakkebøllefjord. Marts: 7de 1 (sp.?); 11te 3; 13de 1.

Efteraar.

Randers. September: 10de Nat Træk.

Kolding. Juni: 15de 2 juv.; Juli: 4de 2; 8de 4 juv.; 23de 10; derefter næsten daglig. I det følgende gives nogle Notitser til Oplysning om Til- og Aftagen, Antal af gamle og unge Fugle samt Træk. Juli: 23de 10 > V; 26de nogle > V; 28de 15 juv.; 29de 15, deraf 1 ad, 2 juv; 30te 2 ad, 10 juv; August: 1ste 7 > SV; 2den 40, mest juv; 5 + 10 *Tringa alpina* > SV; 3die 4 > S; 7de 3 > VSV; 5 > SV; 11te 4 juv; 15de 1 ad; 22de 40; 23de 9 juv; 30te 50; 31te 10 ad, 3 juv; September: 1ste 1 ad, 3 juv; 2den 8 juv; 7de 20 (10 juv); 8de 20 (1 ad, 10 juv); 10de 20 (1 ad, 8 juv); 17de 8 (1 ad, 4 juv); 25de 5 juv; 8de 4 > V; Oktober: 5te 10 (2 juv); 6 + 30 *Tr. alp.* > VSV; 6te 4; 7de 3 juv; 9de 6; 10de 3 juv.

33. *Aegialitis cantiana,* Hvidbrystet Præstekrave.

Efteraar.

Kolding. Juli: 29de 1; August: 6te 1.

34. *Strepsilas interpres,* Stenvender.

Efteraar.

Kolding. Juli: 24de 1 ad.

35. *Hæmatopus ostreologus,* Strandskade.

Foraar.

Kolding. April: 13de Kl. 11 Nat 1 Flok over.

Nakkebøllefjord. Marts: 7de 2 + 2 + 1.

Efteraar.

Svinkløv. August: 3die Nat Træk (Saxtorph).

Kolding. Juni: 21de 1; Juli: 24de 5 kom ned fra 700 M. Højde; 29de 1 Ø > VSV; August: 1ste 13 > SV; 3die 14 > VSV, 400 M. h.; 6te 2 juv; 12te Kl. 12 Nat flere Flokke over; 30te 1.

Hillerød. August 26de Kl. $9^{1}/_{2}$ Nat og senere 2 Flokke > VSV; 27de Kl. 9,10 Nat en Del > SV; 30te Kl. 10 Nat en Del > SSV; 31te Kl. 10,15 Nat nogle > V; Oktober: 10de Kl. 7,45 Nat en stor Flok > SV.

36. *Numenius phæopus,* Smaaspove.

Efteraar.

Kolding. Juli: 19de; 30te 4 + 1 *Num. arqvatus* > SV, 300 M. h.; August: 25de 1 hørt flyve over; 30te Kl. 11,20 Nat flere over.

37. *Numenius arqvatus,* Storspove.

Foraar.

Kolding. April: 13de Kl. 11,06—07 Nat mange Skrig hørtes.

Odense. Marts: 25de Kl. 2 Nat (egentlig 26de) enkelte; 26de Kl. $9^{1}/_{2}$ Nat en Flok > ONO; April: 3die 2 > ONO; 7de Kl. $10^{1}/_{2}$ Nat 1 > NO; 8de Kl. $9^{1}/_{4}$ Nat en Flok; 19de Nat 1.

Nakkebøllefjord. April: 13de en Flok over.

Hillerød. Marts: 24de Kl. 12,30 Nat svagt Træk; April: 8de Kl. $8^{3}/_{4}$—$9^{3}/_{4}$ nogle > ONO; 9de Kl. 9 Nat svagt Træk; 12te Kl. $9^{1}/_{2}$ Nat svagt Træk; 13de Kl. 10 Nat faa > NNO; 17de Kl. 9 Nat svagt Træk; 18de Kl. 9 Nat faa > NO; 19de Kl. $8^{3}/_{4}$ Nat nogle > NO; 28de Kl. $9^{1}/_{4}$ Nat faa > NNO; Maj: 4de Kl. $10^{3}/_{4}$ mange > ONO.

Efteraar.

Svinkløv (Fjerritslev). August: 2den en Flok > SO, flere Flokke > SV; 3die i Klitterne ved Svinkløv stærkt Træk hele Natten (Saxtorph).

Randers. August: 2den 19 > S; 9de Kl. 12 Nat 1 > S; September: 10de Nat stort Træk; 11te 1 > S.

Bølling Sø. August: 28de 15 > SO; Oktober: 1ste 1 > NO; 6te 1 > S.

Kolding. Juli: 28de 10 > V, 400 M. h.; om Natten nogle hørt. August: 5te 3 > N; 7de hørt; 16de Kl. 12 Nat en Del lavt over; 24de hørt.

Nakkebøllefjord. Juli: 3die hørt; 5te hørt.

Hillerød. I sidste Uge af Juli meget natligt Træk mest af Spover > SV; August: 5te—9de ligeledes; 30te Kl. 10 Nat en anselig Flok; September: 29de Kl. 11 Nat 2 store Flokke > SV.

38. *Limosa lapponica,* Kobbersneppe.

Efteraar.

Kolding. Juli: 26de 1 ad; August: 7de 1 juv; 11te Kl. 4 Nat (egentlig 12te) 2 Flokke over.

39. *Actitis hypoleuca,* Mudderklire.

Foraar.

Silkeborg. Maj: 16de hørt.

Kolding. Maj: 23de 3; 28de 1.

Nakkebøllefjord. April: 29de 1.

Efteraar.

Svinkløv. August: 3die ofte hørt om Natten. (Hørt i Kattegat August: 4de om Natten paa Vej fra Frederikshavn til København. Saxtorph).

Kolding. Juli: 7de 1; 15de 2; 20de 10; derefter næsten daglig; højeste Antal 20; August 29de endnu 10; September 10de 5; 12te og 14de 1; 15de 2; 17de 1; derefter ingen før Oktober: 10de 1.

Nakkebøllefjord (Svelmø). August: 7de og 15de ret talrig.

Hillerød. August: 25de Kl. $9^{1}/_{2}$ Nat nogle; 26de Kl. $9^{1}/_{2}$ Nat faa.

40. *Totanus glareola,* Tinksmed.

Foraar.

Thisted. April: 30te.

Randers. April: 17de 1.

Efteraar.

Randers. August: 8de 1; 14de faa.

Kolding. Juli: 14de 1; 24de 2; 26de 2; 29de 2; 30te 2; August: 1ste 2; derefter ingen før Oktober: 1ste 1.

Strib. August: Nat Kl. $1^{1}/_{2}$ mellem 7de og 8de Træk (Klinge).

Nakkebøllefjord (Svelmø). August: 7de 1.

Korsør. August: 7de ret talrig (Klinge).

41. *Totanus calidris*, Rødben.

Foraar.

Thisted. April: 10de.

Kolding. April: 14de Nat 1; Maj: 7de hørt; Juni: 2den 1 over; 3die 1.

Odense. Marts: 27de; April: 14de mange i Smaaflokke; 16de 8.

Nakkebøllefjord. Marts: 11te 2; 31te nogle; April: 5te nu i større Tal; 12te 12—14; 22de i Mængde.

Efteraar.

Svinkløv. August: 3die Nat Træk (?) (Saxtorph).

Kolding. Juli: 11te og 13de 1; 14de 5 (3 juv, 2 ad?); 18de 14; 22de 30; i den følgende Tid ses den meget hyppigt, om end aftagende i Tal — saaledes f. Eks. August: 1ste 20; 7de 11—16; 28de 5 + 2; derefter ingen før September: 21de 1; Træk: Juli: 18de 6 + 5 *Totanus glottis* > SSV; 22de 16 > SV; August: 3die 15 > SV; 7de 6 > S; 13de Kl. 11,20 Nat en Flok over.

Nakkebøllefjord. I Begyndelsen af September talrig; 15de stærkt aftaget i Tal; 27de 1.

Hillerød. August: 31te Kl. $10^{1}/_{4}$ Nat en Flok > SV: September: 7de Kl. 1,40 Nat nogle > SV.

Storehedinge. August: 7de Kl. 10 Nat Træk.

42. *Totanus glottis,* Hvidklire.

Efteraar.

Randers. August: 14de 2.

Kolding. Juli: 11te 1; 18de 5 + 6 *Tot. calidris* > SSV; 23de 1 > SV; 27de 1; August: 1ste hørt; 23de 2; 25de hørt; 31te 1; September: 21de 1; Oktober: 1ste 1.

Strib. August: Kl. $1^{1}/_{2}$ Nat imellem 7de og 8de: Træk (Klinge).

Nakkebøllefjord. August: 7de og 15de i Smaaflokke paa Svelmo; September: talrig i Maanedens første Halvdel; i sidste Halvdel og Oktober: 1ste jævnlig 5—7; 17de endnu stadig nogle; 19de, 23de og 30te 2; 31te hørt; November: 3die, 4de, 6te og 9de 1.

Korsør. August: 7de 10 (Klinge).

43. *Machetes pugnax,* Brushane.

Foraar.

Thisted. April: 24de.

Odense. Maj: 8de i Flokke paa Træk ved Stranden.

Nakkebøllefjord. April: 25de en Flok paa 15; 27de en Flok.

Efteraar.

Kolding. Juli: 13de og 14de 4; i de følgende Dage 1—4; alle unge (i hvert Fald ingen gamle Hanner): 22de 10, deraf 1 ♂ ad; 23de 3 juv; 24de 3 juv, 1 ♂ ad; 26de 6; 27de 10, alle unge; 29de 1 ♂ ad; August: 12te 3; 23de 1; de 3 gamle Hanner var i Fældning.

44. *Tringa minuta,* Dvergryle.

Efteraar.

Kolding. Juli: 24de 1; 25de 1 + 8 *Tr. subarqvata* + 7 *Tr. alpina* > SV; 27de 5; August: 1ste 2; 4de, 8de og 30te 1; September: 7de og 8de 2; 14de 1. Nogle af dem kan have været *Tr. temminckii.*)

45. *Tringa temminckii,* Temmincks Ryle.

Foraar.

Kolding. Maj: 21de 2 (godt set).

46. *Tringa canutus,* Islandsk Ryle.

Efteraar.

Randers. September: 10de Kl. 10—12 Nat Træk.

Kolding. Juli: 27de 3 ad; August: 5te, 6te og 30te 2 ad; September: 3die 2 juv; 8de 1.

47. *Tringa alpina*, Ryle.

Foraar.

Thisted. Marts: 11te faa.

Kolding. Maj: 7de 1.

Odense. April: 4de 1 (enkelte overvintrede).

Efteraar.

Randers. September: 10de Kl. 10—12 Nat Træk.

Kolding. Juli: 20de 13 ad, 3 juv; 22de 100; derefter næsten daglig — indtil 300 samtidigt; følgende til Oplysning om Forekomst af gamle og unge Fugle og Træk: Juli: 22de 36 ad, 8 juv; 24de 94 ad, 16 juv; 27de 60 ad, 3 juv; August: 2den 100 ad, 1 juv; 3die 100 ad, 1 juv; 5te 150 (deraf 15 ad); 6te 73 ad, 2 juv; 8de 8 ad, 2 juv; 14de 6 ad, 7 juv; 17de 1 ad, 1 juv; 21de 50 (5 ad); 30te 2 ad, 100 juv; 31te 11 juv; September: 2den 2 ad, 45 juv; 3die 50 juv; 5te 1 ad; 7de 1 ad, 45 juv; 10de 25 juv; 13de 50; (herefter kun unge, i hvert Fald kun lysbugede Individer); Oktober: 1ste 80; 5te 60; 7de 35; 13de 30; 14de 5, de sidste. Træk: Juli: 22de 50 > VSV, 16 > SV, 23 > SSV; 23de 6 + 5 *Tr. subarqvata* > VSV; 25de 7 + 8 *Tr. subarqvata* + 1 *Tr. minuta* > SV; 26de 200 > VSV, 100 + 6 *Tr. subarq.* > VSV; August 2den 10 + 5 *Aeg. hiat.* > SV; 30 > VSV; 3die 14 > VSV, 40 > VSV; 6te 7 > VSV; Oktober: 12te 7 over > VSV, 150 M. h.

Nakkebøllefjord. Oktober: 30te en Flok paa 50; November: 3die en Flok paa 20—30; 6te en Flok paa 30.

48. *Tringa subarqvata*, Krumnæbet Ryle.

Efteraar.

Kolding. Juli: 21de 14 ad; 23de 5 ad + 6 *Tr. alp.* > VSV; 24de 5 ad + 16 ad; 25de 8 + 7 *Tr. alp.* + 1 *Tr. minuta* > SV; 26de 25 ad, 6 ad + 100 *Tr. alp.* > VSV; 27de 17 ad; August: 1ste 3 ad; 2den 2 ad; 3die 11 ad + 4 ad; 4de 5 ad; 6te 1 ad; 31te 1 juv; September: 2den 5 juv; 3die 10 juv; 7de 2 juv: 8de 5 juv; 9de 2 juv; 10de og 14de 4 juv., 18de 1 juv.

49. *Limicola pygmæa*, Brednæbet Ryle.

Efteraar.

Kolding. August: 2den 2.

50. *Limnocryptes gallinula*, Enkelt Bekkasin.

Foraar.

Thisted. April: 10de paa Gennemrejse.

Efteraar.

Bølling Sø. November: 6te 1.

Kolding. Oktober: 1ste, 11te, 13de og 28de 1.

51. *Gallinago scolopacina,* Horsegjøg.

Foraar.

Thisted. Marts: 6te.

Randers. Marts: 28de 1; April: 5te ret talrig.

Odense. April: 14de 1; 20de 2.

Nakkebøllefjord. Marts: 6te og 13de 1; 24de 5; April: 5te en Del, 5 sammen; 12te en Del; 25de tiltaget, ca. 10.

Hillerød. Marts: 30te 1.

Efteraar.

Bølling Sø. September: 21de 4; i Oktober jævnlig; 25de 1; November: 5te 2.

Kolding. Juli: 14de 1; 18de 3; i den følgende Tid jævnlig, f. Eks. August: 24de 10; 26de 15; i September højst 10 ad Gangen; Oktober: 1ste 25; 21de 10; 23de 5; 26de 9, de sidste. Træk bemærket én Gang: August: 25de Kl. $7^1/_2$ Aften kom 4 skrigende fra Øst i 60 Meters Højde; de steg højt og drog bort mod VSV.

Nakkebøllefjord. September: 16de 1; Oktober: 5te 100; 17de Mængde; 23de 30—40; 30te Mængde; November: 3die 10; 6te 10; 9de faa.

52. *Gallinago major,* Tredækker.

Efteraar.

Randers. August: 26de 5; 29de 4.

53. *Scolopax rusticula,* Skovsneppe.

Foraar.

Thisted. Enkelte overvintrede; Marts: 6te skudt i Klitterne.

Randers. Januar: 23de 1; April: 3die 4; 10de 1.

Silkeborg. Marts: 6te enkelte; 15de et lille Træk.

Storehedinge. Ikke faa overvintrede; Marts: 20de 1.

Almindingen. Overvintrede; Marts: 12te 2; 15de flere; 27de stort Træk; 30te »Skoven fuld af Fugle«.

Efteraar.

Randers. Oktober: 16de 2; 20de og 23de 1.

Silkeborg. Oktober: 15de.

Almindingen. Hele December almindelig; Træk af og til.

54. *Larus ridibundus,* Hættemaage.

Foraar.

Thisted. Marts: 2den store Flokke trak over mod NV.

Randers. Marts: 13de talrig paa Træk.

Kolding. I Januar jævnlig set 100; Februar: 9de 35; 25de 30; Marts: 5te 70 (deraf har Halvdelen sort Hoved); 13de 125; 18de 200; 31te 300; April: 3die 200; 11te 300; 22de 50; 24de 25; Maj: 3die 50; 6te 30; 21de 20; 27de 50; 28de 15; Juni: 3die 13; 10de 8; 12te 50; 15de 120.

Nakkebøllefjord. Marts: 9de *Larus sp.* trækker mod NO; 31te Hundreder.

Efteraar.

Viborg. December: 30te 200: omtrent en Femtedel er yngre Fugle.

Kolding. Juni: 20de 150 ad og den første Unge fra iaar; 21de mange ad, 5 juv; 22de 150; 25de 20 ad, 5 juv; 28de 47 ad, 7 juv; Juli: 1ste 150, deraf faa juv: 4de 19 ad, 6 juv: 6te 14 ad, 40 juv: 7de 20 ad, 50 juv: 13de 40 ad, 60 juv: 18de 6 ad, 48 juv: 23de 3 ad, 28 juv; August: 4de 17 juv: 5te 3 ad, 18 juv: 11te 4 ad i Vinterdragt og 2 juv: 13de 2 ad i V., 2 juv; 21de 40, mest juv; 26de 13; ellers næsten ingen i denne Tid før September: 5te 30: 8de 30: 13de 1 ad, 1 juv: 14de 10; 17de 9, deraf 3 juv: 20de 10 (1 ad, 6 juv); 22de 27; 24de 2 ad, 1 juv: Oktober: 1ste 20: 11te 50 (1 ad, 1 juv): 13de 15 (2 juv); 21de 50: 25de 50: 29de 46. I Begyndelsen af November næsten ingen: November: 20de 100: 23de 80; 28de 50: December: 1ste 20: 16de og 19de 30. Træk: Juli: 27de Aften 1 ad > VSV: 25de Aften 1 ad > VSV: 29de 2 > VNV: 30te Aften 2 juv > SV, 150 M. h.; August: 3die Morgen 19 ad og juv Ø > V: 28de Middag 15 kredser 400 M. højt bort mod NV.

Hillerød. August: 25de Nat en Flok »Maager« trak mod SSV.

55. *Larus canus,* Stormmaage.

Efteraar.

Kolding. (Ses jævnligt hele Aaret om end i langt ringere Tal end Hættemaagen). Juni: 22de 2 ad med 3 Unger — de første Unger iaar: August: 24de 4 juv Ø > VSV; oftest ses kun faa, men September: 8de 70: 12te 60: 13de 40: 14de 300; 18de 40 juv: Oktober: 5te 3—400, vist alle juv: 6te 400: senere paa Aaret højst 12 samtidigt.

56. *Larus fuscus,* Sildemaage.

Efteraar.

Viborg. December 29de 2 ad, 30te 1 ad (Hagerup).

57. *Larus marinus,* Svartbag.

Efteraar.

Nakkebøllefjord. Oktober: 12te jævnlig i denne Tid.

58. *Sterna minuta,* Dvergterne.

Foraar.

Nakkebøllefjord. April: 25de 1; Maj: 4de mange.

Efteraar.

Kolding. Juni: 25de af og til i denne Tid og i Juli og August indtil 8 samtidig: August: 1ste 1 ad og 4 juv > SV: 24de 3, de sidste.

59. *Sterna hirundo,* Terne, og

60. *Sterna macrura,* Havterne.

Foraar.

Silkeborg. Maj: 5te 1 *St. hir.*

Nakkebøllefjord. *Sterna hirundo:* April: 27de 3: 29de enkelte: Maj: 4de mange.

Efteraar.

Kolding. *St. hirundo* og *St. macrura.* Fra midt i Juni til midt i August ses de omtrent daglig, flest Juli: 27de 30; August: 16de 1; 21de 9; 22de 2; 23de 1: i September kun unge: 16de 1: 21de 6: 29de 3: 30te 1, den sidste. Juli 17de saas — i Følge med gamle — de første Unger. Træk: Juli: 24de 2 > V: 26de 2 > V: 29de 4 > V, 8 Ø > V, 3 > VSV: August: 1ste 1 > SSV: 3die 5 > VSV: 5te 10 > NV: 21de 9 Ø > NV: September: 21de 4 > V; 29de 3 ankom lavt fra Ø.

Nakkebøllefjord (Svelmø). August: 15de ingen ved Ynglested.

61. *Sterna cantiaca,* Splitterne.

Foraar.

Thisted. April: 17de 2 NO > NV.

Kolding. Maj: 22de 1 ved Løverodde: Juni: 1ste 4 Ø > VSV, ganske som Efteraarstræk; 3die hørt.

62. *Sterna nigra,* Moseterne.

Efteraar.

Randers. Forlod Ynglepladsen i True Sø i første Uge af August; August: 29de 2 juv skudte.

Kolding: August: 7de 1 ad, 1 juv.

63. *Ardea cinerea,* Hejre.

Foraar.

Nakkebøllefjord. Marts: 3die 1.

Hillerød. Februar: 24de ankom til Kolonien ved Arresø; Marts: 20de Æg i Rederne.

Faxe. Marts: 24de 1 > V.

Efteraar.

Randers. August: 14de 10.

Bølling Sø. September: 5te 1 > SO: Oktober: 20de 1 > SO.

Silkeborg. November: 17de.

Kolding. August: 7de 2 V > Ø, 400 M. h.

Nakkebøllefjord. September: 15de ses daglig; 16de 12: Oktober: 1ste 17; 5te 20; 17de en Flok; 31te 6—7: November: 6te 1.

Hillerød (Arresø). Oktober: 25de 2: December: 11te 1.

Arninge. November: 13de 1 juv skudt.

64. *Ciconia alba*, Stork.

Foraar.

Thisted. April: 14de.

Bjerringbro. Marts: 26de paa Træk; April: 14de paa Reden.

Odense. 1 overvintrede indtil Januar: 20de: Marts: 29de 1: April: 14de 2; 18de 2 > N.

Storehedinge. April: 23de 1; 27de 2: 30te 1: Maj: 4de 3 > NO.

Faxe. April: 11te 1 ved Reden; 17de kom Magen og 2 andre.

Almindingen. April: 18de 1 (sjælden Gæst).

Efteraar.

Randers. August: 14de 4 højt kredsende > SV.

Bølling Sø. August: 29de 4 > S.

Kolding. August: 22de 14 højt kredsende > SO.

65. *Falco tinnunculus*, Taarnfalk.

Foraar.

Odense. April: 3die 1.

Efteraar.

Randers. September: 4de 3 paa Træk: Oktober: 2den 1.

Bølling Sø. Oktober: 25de 1 > V; 29de 1.

Kolding. September: 22de 1 > SO, 400 M. h.; 29de 1.

66. *Falco æsalon*, Dvergfalk.

Efteraar.

Bølling Sø. September: 9de 1 > NV: Oktober: 12te 1 > N.

67. *Falco peregrinus*, Vandrefalk.

Foraar.

Storehedinge. Februar: 3die 1.

Efteraar.

Nakkebøllefjord. September: 13de 1.

68. *Buteo vulgaris,* Musevaage.

Foraar.

Bjerringbro. Marts: 26de.

Randers. Marts: 13de et Par.

Hillerød. Marts: 10de 3 ved Grib Sø; 25de 9; 30te Rede med 2 Æg; April: 8de 7 > NO.

Storehedinge. April: 15de 2 > N; Maj: 24de 4 > NV. (Mon det ikke, i Betragtning af Aarstiden, har været Hvepsevaager, *Pernis apivorus?* Hagerup).

Almindingen. April: 1ste 2.

Efteraar.

Randers. August: 21de 1; November: 6te 1.

Kolding. Oktober: 27de 1 > S.

Hillerød. September: 18de i Grib Skov mange, vist paa Træk; 30te en Del paa Træk.

69. *Buteo lagopus,* Vintermusevaage.

Efteraar.

Hillerød. Oktober: 6te 1 skudt ved Frederiksværk.

70. *Pernis apivorus,* Hvepsevaage.

Foraar.

Odense. Maj: 20de 1 kredsede hojt, derpaa > NNO; Juni: 6te 1 forfulgt af Krager > Ø.

71. *Milvus ictinus,* Glente.

Foraar.

Silkeborg. Marts: 23de 1 Par.

72. *Circus cyaneus,* Blaa Kærhøg.

Foraar.

Silkeborg. Maj: 1ste 1 Par > NO.

Storehedinge (sp?). Marts: 14de 1 > NV.

Efteraar.

Bølling Sø. August: 27de 1 > Ø.

73. *Accipiter nisus,* Spurvehøg.

Efteraar.

Randers. August: 27de 1 > S.

Bølling Sø. Oktober: 15de 1 > S; 24de 2 > V; November: 14de 1 > V.

74. *Astur palumbarius,* Duehøg.

Foraar.

Silkeborg. Marts: 6te 1.

Bølling Sø. August: 30te 1; September: 9de 1.

75. *Otus vulgaris,* Skov-Hornugle.
Foraar.
Randers. Januar: 30te 6.
Efteraar.
København V. November: 20de (O. G. Petersen).

76. *Columba oenas,* Huldue.
Efteraar.
Almindingen. December: 23de stort Træk.

77. *Columba palumbus,* Ringdue.
Foraar.
Nakkebøllefjord. Februar: 2den kurrer.
Hillerød. Marts: 2den kurrer.
Arninge. Marts: 27de paa Træk.
Almindingen. Marts: 29de Træk af flere Hundrede; April: 7de meget talrig.
Efteraar.
Randers. Oktober: 2den talrig; 30te Træk.
Bølling Sø. September: 7de 3 > V (der var i Efteraaret usædvanlig stærkt Træk paa Egnen).
Silkeborg. December: 22de.
Nakkebøllefjord. Oktober: 26de en stor Flok; December: 13de af og til.

78. *Caprimulgus europæus,* Natravn.
Foraar.
Almindingen. Maj: 8de 1.

79. *Cypselus apus,* Mursvale.
Foraar.
Thisted. Maj: 12te.
Randers. Maj: 21de.
Kolding. Maj: 12te 2; 19de de fleste komne.
Odense. Maj: 15de mange.
Nakkebøllefjord. April: 26de 1; Maj: 22de ret talrig.
Hillerød. Maj: 1ste.
København Ø. Maj: 20de.
København K. Maj: 17de (N. Christiansen).
Storehedinge. Maj: 16de 2; 17de flere; 18de 3; 21de endnu faatallig (3—6 Par); Juni: 1ste i disse Dage først fuldtallig (10—15 Par).
Arninge. Maj: 14de; 16de mindst 3 Par (her ruger ca. 10 Par).

Efteraar.

Randers. August: 14de endnu talrig; 15de Byens Mursvaler er borte; 21de 2 > S; 27de 8 > S (Storm af Øst); 30te 2; 31te 20; September: 10de 12; 11te ret talrig; 19de omtrent 10.

Bølling Sø. August: 30te 50 > S.

Kolding. August: 10de mange; 11te ingen; 12te 3; følgende Dage ingen; 21de 1, den sidste.

København Ø. Daglig indtil August: 10de; igen 20de og 21de.

Storehedinge. August: 20de en stor Del er forsvunden; 24de 2, de sidste.

Arninge. August: 7de alle er her endnu, men forsvinder inden 12te.

80. *Coracias garrulus,* Ellekrage.

Foraar.

Almindingen. Maj: 9de 1 ♂ ad.

81. *Alcedo ispida,* Isfugl.

Foraar.

Odense. Marts: 9de, 15de, 16de og 31te 1; April: 1ste 1, 11te 2.

Nakkebøllefjord. Marts: 13de 1.

Efteraar.

Kolding. September: 20de 1.

Nakkebøllefjord. September: 13de 1; Oktober: 31te 1: November: 3die 1.

82. *Cuculus canorus,* Gjøg.

Foraar.

Thisted. Maj: 15de.

Bjerringbro. Maj: 14de.

Randers. Maj: 13de, 16de.

Kolding. Maj: 22de.

Odense. Maj: 13de.

Nakkebøllefjord. Maj: 12te.

Hillerød. Maj: 16de.

Arninge. Maj: 13de.

Almindingen. Maj: 13de flere.

83. *Iynx torqvilla,* Vendehals.

Foraar.

Roskilde. Maj: 15de 2 (N. Christiansen).

84. *Dendrocopus major,* Stor Flagspet.

Foraar.

København Ø. April: 21de 1.

85. *Garrulus glandarius,* Skovskade.

Foraar.

Almindingen. Marts: 11te Flok paa 10.

Efteraar.

Bølling Sø. Oktober: 2den første Gang; 1 > Ø; 12te 3 > SO.

Nakkebøllefjord. Oktober: 1ste høres stadig; 5te høres stadig; 12te overalt; 26de nogle; December: 10de og 13de mange.

Almindingen. Hele December talrig; Træk af og til.

86. *Corvus monedula,* Allike.

Foraar.

Odense. Marts: 6te 12 > NO; April: 12te 2.

Hillerød. Marts: 11te nogle med Krager > NO.

København Ø. Marts: 14de 1.

Efteraar.

Bølling Sø. September: 28de de første; 25 > SV; 29de 4 > S; Oktober: 6te 2 > SV; 15de nogle > SV; 17de 5 > S.

Nakkebøllefjord. Oktober: 5te nogle; 12te massevis; 19de synes tiltagende; 23de hundredevis; 26de massevis; November: 6te en Del; 27de en Del.

Hillerød. September: 29de en stor Flok med Krager > SV; Oktober: 17de Træk > SV.

87. *Corvus frugilegus,* Raage.

Foraar.

Kolding. Januar: 26de 1 > NO; Februar: 6te 1 > S; 10de 3 > N; 15 > S; Marts: 6te 4 > N; 31te 1 > S; 14de 6 > NO.

Hillerød. Marts: 9de 150 Krager og Raager > NO.

Efteraar.

Bølling Sø. August: 27de 20 > V; Oktober: 15de nogle > SV.

Kolding. September: 18de 500 kredsede 700 Meter højt; Oktober: 14de 16 > SV; 26de 1000 > SSV, 700 M. h.; 150 > SSV.

Nakkebøllefjord. Oktober: 5te nu i Flokke; 12te og 17de massevis (1000?); 19de Masser; 23de hundredevis; 26de massevis; 27de talrig.

Hillerød. September: 11te i Taage stærkt Træk, højt > S; 30te Træk; Oktober: 17de 10 > SV.

Arninge. December: 19de 25 > V.

88. *Corvus cornix,* Krage.

Foraar.

Randers. April: 5te og 8de Træk > NO; 13de Træk > Ø.

Kolding. Marts: 15de 5 > NO; April: 14de 7 > NO.

Odense. Marts: 13de enkelte > NO; 20de spredte Smaaflokke > NO.

Nakkebøllefjord. Marts: 9de hele Dagen til 4¼ Em. jævnt Træk > NO; 11te enkelte > NO; 26de hele Formiddagen > NO.

Hillerød. Marts: 9de 150 Raager og Krager > NO; 11te 50 Alliker og Krager > NO.

København Ø. April: 13de nu ved at forsvinde.

Efteraar.

Randers. Oktober: 21de livligt Træk > S.

Bølling. September: 28de 10 > SV; Oktober: 6te 50 > SV; 15de nogle > SV; 16de 20 > SV; 17de 50 > SV.

Kolding. Oktober: 13de 10 > SV; 14de faa > SV; 21de 12 > SSV; 10 > SSV; 23de mange > S; 1 > V; senere 8 > S.

Nakkebøllefjord. Oktober: 5te nu i Flokke; 12te, 17de og 19de massevis; 23de hundredevis; 26de massevis; 27de talrige.

Hillerød. September: 16de hele Formiddagen jævnt Træk; 25de stærkt Træk > SV; 26de > SV; en stor Flok med Alliker > SV; 30te Træk; Oktober: 1ste stærkt Træk; 6te > SV; 9de Træk; 11te Træk; 17de > SV.

København Ø. De begyndte at indfinde sig fra Midten af Oktober; i November stadig 80—100 fra tidlig Morgen (lokalt Træk).

89. *Corvus corax*, Ravn.

Efteraar.

Silkeborg. Oktober: 17de og 26de.

90. *Lanius collyrio*, Tornskade.

Foraar.

Nakkebøllefjord. Maj: 22de.

Storehedinge. Maj: 17de 1 ♂; 24de 1 ♂.

Faxe. Maj: 21de.

91. *Lanius excubitor*, Stor Tornskade.

Foraar.

Almindingen. Marts: 1ste enkelte; 5te flere.

Efteraar.

Silkeborg. Oktober: 15de.

92. *Ampelis garrula*, Silkehale.

Efteraar.

Hillerød. December: 26de 3. (1 skal være skudt ved Frederiksværk 16de November).

92. *Hirundo riparia,* Digesvale.

Foraar.

Thisted. Maj: 8de.

Randers. Maj: 16de Ankomst; udgraver straks Reder.

Kolding. April: 29de 1—2; Maj: 7de 1; 8de flere ved Rederne; 19de mange.

Odense. Maj: 8de.

Nakkebøllefjord. April: 22de 1; 23de 10; 26de og 28de ret talrig; Maj: 2 i Lag med Redebygning; 12te Masser; 19de stærkt tiltaget.

Storehedinge. Maj: 13de 4 > N.

Efteraar.

Bølling. August: 30te 2 > S; September: 6te 4 > S.

Kolding. September: 20de endnu talrig (50); 21de 8; 24de 10; 26de og 29de 1.

93. *Hirundo urbica,* Bysvale.

Foraar.

Kolding. April: 28de 2; 29de 2.

Odense. Maj: 16de.

København Ø. Maj: 18de 1; 19de nogle.

Storehedinge. Maj: 21de 4; 24de mange ved Højerup.

Faxe. Maj: 11te en Del.

Efteraar.

Kolding. September: 23de 2; 24de 1; 29de 2.

København Ø. (ses ikke om Sommeren). September: 13de den første; i Oktober stadig 1; sidste Gang den 24de.

94. *Hirundo rustica,* Forstuesvale.

Foraar.

Thisted. Maj: 12te.

Bjerringbro. April: 27de.

Randers. April: 29de 2; Maj: 1ste 2 > N; 5te 1; 8de 1; 13de Træk ankommet; 14de ret almindelig; 17de Træk ankommet i Nat.

Silkeborg. Maj: 2den 1; 3die flere.

Kolding. April: 26de 10; 28de 6; 29de 40; Maj: 1ste enkelte; 4de faa; 7de 100; 11te mange.

Odense. April: 26de 1; 29de 2; 30te set flere Steder; Maj: 1ste ret talrig; 2den faa; 5te betydelig tiltaget; 23de 800—1000 tager Natteophold i Rørskov.

Nakkebøllefjord. April: 20de 1; 21de 10; 22de og 23de en

Del: 26de og 28de ret talrig; Maj: 12te faatallig; 19de ingen; 21de en Del.

København Ø. Maj: 12te og 16de 1; 18de 2; 19de en Flok; derefter daglig.

Storehedinge. April: 30te 1; Maj: 2den, 3die og 4de 1; 10de 1 > N; 11te 3; 15de mange.

Arninge. Maj: 4de.

Almindingen. April: 30te enkelte.

Efteraar.

Randers. August: 25de Flyveøvelser; 27de 10 > SO; 28de meget talrig; 30te aftaget; 31te Træk mod Syd; September 9de og 22de mange; 23de og 24de aftaget; 27de 1; 30te ret talrig; Oktober: 1ste og 2den faa.

Bølling Sø. September: 6te 7 > S.

Horsens. Oktober: 14de 1 (Klinge).

Kolding. September: 7de 500; 13de Masser; 23de endnu mange; 24de 0; 29de 60; 30te 50; Oktober: 2den 30; 3die overalt; 10 > SV; 5te om Formiddagen 10, om Eftermiddagen 150; 6te 0; 7de 50 kredsede højt mod SV; 8de 20; 9de 0; 10de 8; 11te 0; 12te 10; 14de 2; 15de 5; 21de 1.

Nakkebøllefjord. September: 27de stadig talrig; Oktober: 1ste store Flokke; 5te faa; 12te 0; November: 3die 3; 4de 2.

Nyborg. Oktober: 16de 40 (Helms).

Hillerød. September: 19de mange flere end sædvanlig; 20de 0; 21de og 22de faa; Oktober: 1ste 0; 4de Efterm. en stor Flok slog sig ned en Time, derefter > SV; 10de Efterm. en stor Flok sad et Kvarter; 11te 20; 15de kun meget faa siden 11te; 25de 1 flyver mod et oplyst Vindue.

København Ø. August: 27de mange; 31te mange (200); September: efter 15de ses Flokke; 22de 50; 23de og 24de mange; 27de 10; 29de 4—5; Oktober: 1ste 8—10; 2den 5—6; 4de 10; 10de og 12te 5—6; 13de 2—3; 15de 1. (Langelinie. Oktober: 17de 2, Hagerup).

Storehedinge. Oktober: 4de 2, de sidste.

Arninge. Juli: fra 27de i Flokke; September: talrige indtil 9de; 12te faa; 15de nogle; Maaneden ud kun enkelte; Oktober: 6te en lille Flok, de sidste.

95. *Sitta evropæa,* Spetmejse.

Efteraar.

Nakkebøllefjord. August: 7de flere paa Vandrested.

96. *Alauda arborea,* Hedelærke.

Foraar.

Mylenberg ved Hobro. Marts: 25de og følgende Dage; de kom sydfra (O. G. Petersen).

Randers. Marts: 11te 1, syngende.

Efteraar.

Silkeborg. Oktober: 2den 5.

97. *Alauda arvensis,* Lærke.

Foraar.

Bjerringbro. Overvintrede. Februar: 12te Hovedtrækket.

Randers. Februar: 27de Flokke paa 100.

Kolding. Februar: 6te 13.

Odense. Enkelte overvintrede. Februar: 11te første Sang; 13de mange sang; 15de 5 > Ø.

Nakkebøllefjord. En Del overvintrede; Februar: 11te nogle fløj over med Vandrelyd; 25de nogle lavt over Vandet > N.

Hillerød. Februar: 19de sang flere Steder; 22de sang overalt.

Arninge. Februar: 23de flere sang.

Efteraar.

Viborg. December: 24de 1 + 1; 27de 8 (Hagerup).

Randers. November: 13de yderst talrig paa Træk.

Bølling Sø. September: 20de 20 > S; 26de en Del > S; 27de 20 > S; 28de en Del > S.

Kolding. September: 21de 1 over; 26de nogle over; Oktober: 7de 2 > NNV, 1 > N, 3 > SV; 8de 1 > SV, 4 > NNV; 9de 1 > SV; 10de 1 > V, 4 > S; 14de 2 > N; 15de 2 > N.

Nakkebøllefjord. September: 16de trak over; Oktober: 5te i store Flokke; 10de og 12te ligesaa; 25de talrig; November: 6te enkelte; December: 30te 1 (Svelmø).

Arninge. I September ses ingen.

98. *Alauda cristata,* Toplærke.

Efteraar.

Bølling Sø. September: 30te 1 > S; Oktober: 13de 1 > SO; 15de 1 > S.

99. *Sturnus vulgaris,* Stær.

Foraar.

Bjerringbro. Overvintrede. Februar: 10de stort Træk.

Randers. Februar: 12te 13; 22de og 23de talrig.

Kolding. Januar: 23de 20; Februar: 16de første Sang; 22de overalt, syngende.

Odense. Februar: 7de 1; 10de 5—6; 12te 5; 15de 1 ved Rede: 18de almindelig; 20de 12 > N.

Nakkebøllefjord. Februar: 18de nogle ved Reder, sang (vistnok ankomne for en Uge siden); 22de tiltaget, men langtfra fuldtallig: 24de nogle; 25de en Flok paa over 100; Marts: 26de fuldtallig.

Hillerød. Februar: 8de første; 9de 2; 10de en Del; 12te 3; 11te, 13de, 14de og 15de 0; 16de 6; 18de en Del ved Reder; 20de mange; 26de endnu ikke fuldtallige; Marts: 3die ret talrig; 6te og 7de faa; 8de tiltagne; 9de mange; 10de fuldtallig; 11te 20 > N.

København Ø. Januar: 1ste 9; derefter daglig enkelte i Januar og senere.

Storehedinge. Februar: 4de 1; 12te flere.

Faxe. Ankom midt i Februar; Marts: 1ste fuldtallig.

Arninge. Marts: 2den 10; 12te livlig Sang ved Rederne.

Almindingen. Marts: 4de en Flok paa 9.

Efteraar.

Bølling Sø. September: 18de 200 > Ø; 27de 50 > SV; 28de 100 > SV; 29de 100 > SV; 30te 200 > SV; Oktober: 15de 15 > SV; 18de 20 > SO.

Kolding. August: 2den 600 i Rørskov; 24de den første ved Rede i Byen; Oktober: 24de endnu 40; December: 4de den sidste.

Nakkebøllefjord. September: 1ste ved Reder; Oktober: 12te endnu massevis; 19de stærkt aftagen; 23de 1 lille Flok.

Hillerød. Oktober: 15de bliver nu sparsommere ved Husene; 30te 20 ved Hjørlunde.

København Ø. August: 11te 1 stor Flok (første Flok); November: 16de 8; December: 6te 5; 7de og 8de 2; 16de 1, den sidste.

100. *Troglodytes parvulus,* Gjerdesmutte.

Foraar.

Randers. Enkelte overvintrede. Marts: 28de faa; April: 3die ret stort Træk; 4de, 6te, 7de, 8de, 11te og 12te Træk: 13de tiltaget; 20de, 21de og 22de Træk.

København Ø. Fra Januar: 23de til Februar: 28de omtrent daglig; April: 1ste den sidste.

Efteraar.

Randers. Oktober: 30te paa Træk.

København Ø. September: 29de den første, derefter jævnlig.

Arninge. September: 30te hørt; i Oktober og November af og til.

101. *Certhia familiaris,* Træpikker.

Efteraar.

København Ø. November: 6te.

102. *Accentor modularis,* Jernspurv.

Foraar.

Randers. Marts: 28de faa; April: 3die ret stort Træk: 4de Træk.

København V. Marts: 3die sang (O. G. Petersen).

103. *Parus major,* Musvit.

Foraar.

Kolding. Februar: 25de første Gang.

Efteraar.

Bølling Sø. September: 20de 5, de første.

104. *Parus palustris,* Graamejse.

Efteraar.

Arninge. September: 4de den første.

105. *Acredula caudata,* Halemejse.

Foraar.

Randers. Marts: 13de ret talrig.

Efteraar.

Almindingen. December: 2den 11.

106. *Sylvia cinerea,* Tornsanger.

Foraar.

Randers. Maj: 17de 1; 22de almindelig.

Kolding. Maj: 8de.

Odense. Maj: 5te.

Nakkebøllefjord. Maj: 25de.

Efteraar.

Randers. August: 14de 2; September: 11te 1.

107. *Sylvia curruca,* Gjerdesanger.

Foraar.

Randers. Maj: 12te 1; 14de 1.

Kolding. Maj: 2den 1; 3die 1; 10de 2.

Odense. Maj: 7de.

Nakkebøllefjord. Maj: 4de.

Lyngby ved København. Maj: 4de flere (N. Christiansen).

København Ø. Maj: 10de.

Storehedinge. Maj: 11te.

Faxe. Maj: 12te.

Arninge. Maj: 4de.

108. *Sylvia atricapilla,* Munk.

Foraar.

Randers. Maj: 7de 1 ♂; 8de 1 ♀; 9de 3 ♂♂; 10de ♂ og ♀ ved Redebygning.

Silkeborg. Maj: 2den 1 ♂.

Kolding. April: 26de 1 ♂; 28de 2 ♂♂; 30te 3 ♂♂.

Odense. April: 26de 7—8 ♂♂; 27de 2—3 ♂♂; 28de 1; Maj: 3die alle Ynglefugle komne?

Nakkebøllefjord. Maj: 4de flere Steder.

Hillerød. Maj: 2den 1.

Lyngby ved København. Maj: 4de flere (N. Christiansen).

København Ø. Maj: 24de.

Arninge. Maj: 21de.

Efteraar.

København V. Oktober: 10de 1 (O. G. Petersen).

109. *Sylvia hortensis,* Havesanger.

Foraar.

Randers. Maj: 7de 2; 8de 1; 9de 3; 10de 1; 12te almindelig.

Kolding. Maj: 20de 1; 26de almindelig.

Odense. Maj: 8de.

Nakkebøllefjord. Maj: 19de 1; 22de 1; 23de flere; 25de ret almindelig.

København Ø. Maj: 23de.

Faxe. Maj: 23de.

Arninge. Maj: 21de.

Efteraar.

Randers. September: 11te faa.

110. *Hypolais icterina,* Gulbug.

Foraar.

Randers. Maj: 23de.

Silkeborg. Maj: 21de.

Kolding. Maj: 22de.

Nakkebøllefjord. Maj: 22de 1; 23de en anden.

København Ø. Maj: 25de.

Storehedinge. Maj: 18de.

Faxe. Maj: 20de.

Arninge. Maj: 28de.

111. *Acrocephalus palustris,* Kærsanger.

Foraar.

Kolding. Maj: 29de.

112. *Acrocephalus arundinaceus,* Rørsanger.
Foraar.
Kolding. Maj: 19de.
Nakkebøllefjord. Maj: 5te.
Søborg Mose (København). Maj: 18de flere (N. Christiansen).
København Ø. Maj: 22de.
Efteraar.
Randers. August: 14de ret talrig; 26de 0.
Kolding. September: 10de den sidste.
København Ø. September: 18de den sidste.
113. *Acrocephalus turdinus,* Drosselrørsanger.
Foraar.
Søborg Mose (København). Maj: 18de flere (N. Christiansen).
114. *Acrocephalus phragmitis,* Sivsanger.
Foraar.
Randers. Maj: 8de 5; 14de talrig.
Kolding. Maj: 8de.
Faxe. Maj: 23de.
Efteraar.
Randers. August: 26de alle borte.
115. *Phyllopseustes trochilus,* Løvsanger.
Foraar.
Randers. Maj: 15de 6; 16de almindelig.
Silkeborg. Maj: 2den.
Kolding, April: 23de.
Odense. April: 27de.
Nakkebøllefjord. April: 26de høres nu ret talrig.
København Ø. April: 29de; endnu Juni: 13de.
Storehedinge. April: 30te; Maj: 2den 1; 9de flere; 19de mange.
Arninge. April: 28de indtil Maj: 8de.
Efteraar.
Randers. Paa Træk. August: 20de ret talrig; 21de, 22de, 28de almindelig; September: 4de ret talrig; 11te talrig.
Bølling Sø. August: 31te 1; September: 6te 1.
Kolding. September: 2den flere yngre Fugle; 12te 1.
Nakkebøllefjord. Juli: 27de en Flok; August: 2den talrige, af og til syngende; 7de Masser.
København Ø. August: 16de den første, derefter jævnlig; September: 7de mange; 10de den sidste.

116. *Phyllopseustes sibilatrix*, Grøn Løvsanger.

Foraar.

Randers. Maj: 10de 10; 11te almindelig; 13de og 14de talrig.

Kolding. Maj: 29de 1.

Odense. April: 26de 2; Maj: 3die enkelte.

København Ø. Maj: 13de og 14de 1.

117. *Regulus cristatus*, Fuglekonge.

Foraar.

Thisted. April: 5te.

Randers. April: 3die ret stort Træk; 7de og 8de Træk.

Odense. April: 3die en Del.

Storehedinge. Marts: 29de 2.

Arninge. Februar: 18de 1.

Efteraar.

Randers. September: 11te meget talrig; 30te Træk; Oktober: 1ste alm. p. Tr.; 9de talrig p. Tr.

Bølling Sø. September: 20de 3; Oktober: 16de 2.

København Ø. September: 11te den første; Oktober: 29de 4—5.

Arninge. September: 30te; December: 30te.

118. *Anthus pratensis*, Engpiber.

Foraar.

Thisted. Marts: 2den.

Bjerringbro. Marts: 7de.

Randers. Februar: 25de 3; 27de 2.

Kolding. Januar: 13de 1; 22de og 23de 2—3; 26de og 27de 1.

Odense. Marts: 2den 20—25; 13de 15.

Nakkebøllefjord. Februar: 25de 1; 27de 3; Marts: 13de flere Steder; 24de en Del.

Hillerød. Marts: 20de 1.

Efteraar.

Randers. September: 30te 30; Oktober: 1ste 20; 2den ret talrig; 5te 20; 9de faa.

Bølling Sø. September: 26de og 28de en Del > S.

Nakkebøllefjord. September: 27de 20; Oktober: 10de, 12te og 23de nogle; November: 6te enkelte.

119. *Anthus aqvaticus* var. *obscurus*, Skærpiber.

Foraar.

Nakkebøllefjord. April: 3die nogle; 5te 10; 12te 1.

Efteraar.

Kolding. September: 18de 2.

120. *Anthus arboreus,* Skovpiber.

Foraar.

Kolding. Maj: 1ste 2.

Odense. Maj: 5te.

Nakkebøllefjord. Maj: 5te.

121. *Motacilla flava,* Gul Vipstjert.

Foraar.

Thisted. Maj: 13de.

Bjerringbro. Maj: 4de.

Randers. Maj: 1ste 1; 8de 1; 16de 1.

Kolding. April: 28de.

Odense. April: 22de.

Nakkebøllefjord. April: 22de 1—2.

Storehedinge. Maj: 9de 2.

Efteraar.

Randers. September: 11te 10.

Kolding. September: 24de endnu 6; 26de 1; 28de 2; 29de 1.

122. *Motacilla alba,* Hvid Vipstjert.

Foraar.

Thisted. Marts: 17de.

Bjerringbro. April: 11te.

Randers. Marts: 22de til 30te 1; April: 1ste 2.

Silkeborg. Marts: 25de.

Kolding. April: 11te 1; 22de 2 Par.

Odense. Marts: 16de, 17de og 27de 1; April: 1ste 1; 3die ved Yngleplads; 5te nu almindelig.

Nakkebøllefjord. Marts: 26de 1 ♂; 31te 1; April: 3die nogle; 22de en Del.

Hillerød. April: 15de.

Storehedinge. April: 12te 2; 14de 2 (♂, ♀).

Faxe. April: 7de og 8de 1; 9de 2; 19de en Del.

Arninge. April: 8de.

Almindingen. Marts: 28de faa; April: 9de ret almindelig; 17de talrig.

Efteraar.

Randers. August: 18de 8; 25de almindelig; September: 30te 6.

Bølling. August: 27de 3.

Kolding. Fra Juli samles de i Flokke og overnatter i Rørskov. Juli: 30te 20; August: 13de 50; September: 9de 50; 13de

100; 15de og 16de Masser; 17de 50; 21de og 26de 25; 30te 80; Oktober: 1ste 100; 3die 40; 8de 10; 12te 3; 13de og 14de 1.

Nakkebøllefjord. August: 2den almindelig; September: 27de stadig talrig.

123. *Turdus iliacus*, Vindrossel.

Foraar.

Randers. April: 3die ret stort Træk.

Silkeborg. Enkelte overvintrede. Marts: 12te.

Nakkebøllefjord. Marts: 11te en Flok.

København Ø. Januar: 7de 1; 26de 1.

København V. Januar: 26de; Februar: 10de (O. G. Petersen).

Arninge. Marts: 17de 1 skudt.

Almindingen. April: 7de talrig.

Efteraar.

Bølling Sø. Oktober: 3die 1 > SO; 12te nogle > S.

Nakkebøllefjord. December: 10de 1.

Hillerød. Oktober: 30te nogle.

København Ø. Oktober: 23de 2.

Almindingen. Oktober: 16de til 20de stort Træk.

124. *Turdus musicus*, Sangdrossel.

Foraar.

Randers. Marts: 6te 1; 8de 1; 28de faa; April: 3die ret stort Træk; 8de Træk.

Silkeborg. Marts: 12te flere.

Kolding. Marts: 11te 2.

Odense. Marts: 6te enkelte; 8de 2.

Nakkebøllefjord. Marts: 3die og 6te.

Hillerød. Marts: 9de.

København V. Marts: 15de (O. G. Petersen).

Storehedinge. Marts: 12te.

Arninge. Marts: 14de.

Almindingen. April: 4de talrig.

Efteraar.

Bølling Sø. Oktober: 2den 5 > S; 12te nogle > S; 13de 1 > SO; 31te 1.

Nakkebøllefjord. August. 8de en Del; Oktober: 5te enkelte.

København Ø. Oktober: 25de og 26de 1; 29de 2; 31te 1.

Arninge. September: 24de 1 død.

125. *Turdus viscivorus,* Misteldrossel.

F o r a a r.

Thisted. April: 3die.

E f t e r a a r.

Silkeborg. Oktober: 2den 4.

126. *Turdus pilaris,* Sjagger.

F o r a a r.

Thisted. April: 22de mindre Flokke.

Bjerringbro. Marts: 30te hundredevis, »det store Træk«.

Randers. April: 3die ret stort Træk; 10de 20; 12te Træk; Maj: 8de 50.

Odense. Februar: 10de 2; Marts: 11te 20; 12te og 13de enkelte; 23de 15—20; 29de 20; April: 8de flere store Flokke.

Hillerød. Februar: 26de en meget stor Flok; Marts: 10de 150 > NO; 17de 150 > NO; 20de en Flok; 30te; April: 8de; 11te mange; 13de; 15de.

Amager. April: 24de 2 Flokke (N. Christiansen).

Faxe. April: 8de 100 > V.

Almindingen. Marts: 5te Flokke paa flere hundrede; 8de flere store Flokke.

E f t e r a a r.

Bølling Sø. Oktober: 30te 100 > O; November: 4de 50; 6te 12; 8de 50.

Nakkebøllefjord. Oktober: 23de 1; 30te 150; November: 27de 1.

København Ø. Oktober: 25de, 26de og 30te 1; November: 6te 1.

Almindingen. Oktober: 16de til 20de stort Træk.

127. *Turdus torqvatus,* Ringdrossel.

F o r a a r.

Thisted. April: 22de nogle.

128. *Turdus merula,* Solsort.

F o r a a r.

Kolding. Februar: 23de første Sang.

Odense. Februar: 22de første Sang.

Nakkebøllefjord. Februar: 12te første Sang.

Hillerød. Marts: 2den flere sang.

København Ø. En Del overvintrede; færrest i Januar, da der var ca. 10. Februar: 26de første Sang.

E f t e r a a r.

Randers. November: 6te talrig paa Træk.

Bolling Sø. Oktober: 2den 2 > S (de første); 14de 1; November: 2den 1 > S.

København Ø. August: 27de flere end sædvanligt; fra September: 15de tiltaget; fra Oktober: 6te Maaneden ud ca. 20; i November stadig 15—20 (flest den 6te 25—30); i Begyndelsen af December 10—15; i Slutningen 2—3.

129. *Saxicola oenanthe,* Stenpikker.

Foraar.

Thisted. April: 14de.

Bjerringbro. April: 14de.

Kolding. April: 26de 2.

Odense. April: 22de flere.

Nakkebøllefjord. April: 14de 1 ♂.

Hillerød. April: 17de 2.

Storehedinge. April: 7de 1 ♀.

Arninge. Maj: 15de.

Efteraar.

Storehedinge. August: 27de mange.

130. *Praticola rubetra,* Bynkefugl.

Foraar.

Thisted. Maj: 15de.

Randers. Maj: 10de 1; 16de almindelig.

Kolding. Maj: 2den.

Odense. Maj: 5te.

Hillerød. Maj: 12te flere.

Storehedinge. Maj: 4de 1; 9de 2 (♂, ♀).

Faxe. Maj: 21de.

131. *Ruticilla phoenicura,* Rødstjert.

Foraar.

Thisted. Maj: 15de.

Randers. Maj: 13de 1 ♂; 14de 1; 15de 2 ♂, 1 ♀.

Kolding. Maj: 6te 1.

Odense. Maj: 18de flere; 19de og 25de 1.

København V. Maj: 30te (O. G. Petersen).

Storehedinge. Maj: 9de 1 ♂; 10de 1 ♂.

Efteraar.

Randers. August: 21de Træk; September: 4de faa; 11te mange, gamle Fugle; 18de faa.

Kolding. September: 2den nogle (11te mange ved Slesvig By).

Nakkebøllefjord. September: 13de, 15de og 17de nogle; 27de mange.

Korsør. August: 7de 10 (Klinge).

København Ø. September: 6te den første; 7de, 8de og 9de mange; næsten daglig set Maaneden ud; Oktober: 1ste den sidste.

Almindingen. September: 13de Træk denne og følgende Dage.

132. *Erithacus rubecula,* Rødkælk.

Foraar.

Thisted. April: 12te.

Randers. (Enkelte overvintrede): April: 3die ret stort Træk; 4de og 7de Træk; 10de 15; 12te enkelte paa Træk; 13de og 14de faa.

Kolding. Februar: 16de 1; April: 1ste første Sang.

Odense. (Ret talrig overvintrende); Marts: 30te første Sang; April: 3die og 28de paafaldende mange.

Nakkebøllefjord. Marts: 26de flere sang.

København Ø. Ses jævnlig fra Januar: 3die til Maj: 9de; Marts: 13de første Sang.

Faxe. April: 14de og 19de en Del paa Træk.

Almindingen. (Ret talrig overvintrende); April: 13de ret talrig.

Efteraar.

Randers. Oktober: 5te Træk.

Kolding. November: 3die Sang.

Nakkebøllefjord. August: 2den alm. paa Vandrested; 7de talrige unge; Oktober: 5te enkelte.

København. Fra September: 11te jævnlig; fra Oktober: 22de tiltaget i Antal; i November stadig 2—3.

Arninge. Oktober: 2den den første; November: 4de og 21de.

133. *Cyanecula suecica,* Blaakælk.

Foraar.

Thisted. Maj: 14de.

134. *Luscinia philomela,* Nattergal.

Foraar.

Kolding. Maj: 24de 1 paa Vandrested.

Odense. Maj: 13de første Gang og meget talrig.

Nakkebøllefjord. Maj: 13de 1; 15de bygger Rede.

Hillerød. Maj: 22de 1; 23de flere (ualmindelig talrig iaar, mange Par; ifjor kun ét Par).

Storehedinge. Maj: 12te.

Faxe. Maj: 14de 1; 15de 2.

Arninge. Maj: 13de.

Almindingen. Maj: 14de almindelig.

135. *Muscicapa atricapilla,* Broget Fluesnapper.

Foraar.

Thisted. Maj: 15de.

Randers. Maj: 7de.

Silkeborg. Maj: 14de 1.

Kolding. Maj: 20de 1 ♂ paa Redekasse.

Odense. Maj: 18de 1; 19de flere; 22de enkelte; 24de faa.

Nakkebøllefjord. Maj: 22de 1.

København Ø. Maj: 19de.

København V. Maj: 30te 1 (O. G. Petersen).

Storehedinge. Maj: 10de 1 ♂; 17de 1 ♂, 2 ♀; 18de 1 ♂, 1 ♀ 21de 1 yngre ♂.

Faxe. Maj: 16de 1 ♂.

Almindingen. Maj: 14de flere.

Efteraar.

Randers. September: 11te 1.

København Ø. Juli: 29de første; August: 8de, 28de, 30te og 31te mange; September: 7de mange; 10de, 11te og 12te.

Almindingen. September: 15de Træk denne og følgende Dage.

136. *Muscicapa grisola,* Graa Fluesnapper.

Foraar.

København Ø. Maj: 19de.

Storehedinge. Maj: 12te.

Efteraar.

Randers. September: 2den 4; 11te talrig.

Kolding. September: 4de 1; 6te 5.

Nakkebøllefjord. August: 2den og 7de almindelig paa Vandrested.

København Ø. Juli: 29de set med Unger; August: 27de; September: 7de mange; 11te og 12te.

137. *Fringilla coelebs,* Bogfinke.

Foraar.

Kolding. Februar: 16de første Sang.

Nakkebøllefjord. Februar: 12te første Sang.

København Ø. Februar: 9de første Sang.

Storehedinge. Februar: 13de første Sang.

Efteraar.

Bølling Sø. September: 26de 20 > SV; Oktober: 7de 10 > SV.

Kolding. Oktober: 3die 15 > SV; 10de 3 > SV; 11te mange > SV; 12te 1 > SV; 24de 30; 1 Afrejse > SV; 26de 3 > VSV.

København Ø. September: 15de fra denne Dag bliver de talrigere; tiltager lidt i Oktober.

138. *Fringilla montifringilla,* Kvæker.

Foraar.

Randers. Talrig overvintrende. April: 3die talrig; 4de meget talrig; 6te, 7de og 8de talrig; 11te set; 12te og 13de talrig; 14de meget talrig; 15de talrig; 19de overordentlig talrig; 20de, 21de, 22de og 23de talrig; 27de stærkt aftaget; 29de og 30te faa; Maj: 3die 4; 4de 1.

Kolding. Januar: 30te 20; Februar: 9de og 10de 100; April: 8de mange; 10de nogle; 23de en Del; sang.

Odense. Februar: 9de enkelte; 11te 150; 20de 25; 27de 200; Marts: 6te 50; 30te 200; April: 6te Mængder; 7de stadig Hundreder; 8de alle borte; 9de 20; 15de flere hundrede; 17de overalt; i en Flok 800—1000; om Natten Kl. 9—10 ret livligt Træk; 26de 100.

Hillerød. Februar: 12te store Flokke; 26de en uhyre Flok; Marts: 2den en Del; 7de, 8de og 11te mange.

Faxe. Marts: 25de til 29de hver Dag mindre Flokke; April: 1ste til 6te hver Dag ret store Flokke; 9de en Del; 12te enkelte Smaaflokke.

Almindingen. April: 7de meget talrig.

Efteraar.

Nakkebøllefjord. September: 27de 1.

Almindingen. November: 9de mægtige Flokke.

139. *Chrysomitris spinus,* Sisken.

Efteraar.

Randers. September: 11te meget talrig.

København Ø. Oktober: 3die 8—9.

Almindingen. November: 29de flere Flokke.

140. *Carduelis elegans,* Stillits.

Foraar.

Randers. Alm. overvintrende. Marts: 22de og 24de talrig; April: 6te, 7de, 8de og 12te talrig.

Odense. Overvintrede i hyppige og meget store Flokke.

Hillerød. Februar: 5te 500.

Arninge. Overvintrede.

Efteraar.

Randers. September: 11te og 30te talrig; Oktober: 1ste talrig.

Bølling Sø. September: 26de 3; Oktober: 2den 2 > S; 14de 2 > S; November: 4de 2.

Arninge. September: 19de 10 juv.; Oktober: 19de 3 Flokke; 29de 3—4 Flokke; ses senere jævnligt indtil December: 1ste.

141. *Ligurinus chloris*, Svenske.

Foraar.

Randers. Januar: 23de 2; Marts: 2den ankom talrig i Nat; 7de faa; 9de talrig; 13de 30; 22de talrig; April: 4de meget talrig; 6te, 7de og 8de talrig; 11te set.

Kolding. Marts: 2den sang.

København Ø. 3—6 overvintrede.

Faxe. April: 20de Træk.

Arninge. Marts: 19de hørt.

Efteraar.

Kolding. November: 15de 2.

142. *Cannabina linota*, Irisk.

Foraar.

Randers. Marts: 6te ankom talrig.

Kolding. Marts: 2den 1 sang; 5te flere sang.

Odense. Overvintrede i flere oftest mindre Flokke.

Nakkebøllefjord. Marts: 2den sang.

København Ø. April: 4de 1, den første; 9de 1.

Faxe. Marts: 28de en Flok paa 20—30; April: 20de lidt Træk.

Arninge. April: 1ste 1; 2den en Flok.

Efteraar.

Randers. Oktober: 2den talrig.

Bølling Sø. September: 26de 50 > SV; Oktober: 5te 20 > S.

Kolding. I Flokke fra August: 28de til Oktober: 26de: denne Dag en Flok paa 40 højt mod V.

143. *Cannabina linaria*, Graasisken.

Efteraar.

Kolding. Oktober: 24de 15; 30te 12; November: 10de nogle.

Nakkebøllefjord. Oktober: 30te 12.

144. *Pyrrhula vulgaris*, Dompap.

Efteraar.

Viborg. December: 27de 1 ♂ (Hagerup).

Silkeborg. Oktober: 25de; November: 7de, 21de og 29de.

Nakkebøllefjord. November: 27de; i den sidste halve Snes Dage jævnlig hørt; igaar en ♀ og idag 2 ♂♂; December: 10de 6; 13de 3.

Korsør. November: 27de 10 (Klinge).

Hillerød. December: 16de en Del; senere jævnlig set ikke faa.

København V. Fra November: 23de til December: 4de daglig; ogsaa senere (O. G. Petersen).

København Ø. December: 31te 1.

Storehedinge. December: 12te og følgende Dage ret talrig.

Arninge. November: 15de 1; December: 2den 2; 16de nogle; 17de og 18de 4.

Almindingen. Hele November og December talrig i Flokke.

145. *Loxia curvirostra,* Korsnæb.

Foraar.

Hillerød. Marts: 20de nogle.

København V. April: 25de 1 (O. G. Petersen).

Efteraar.

Silkeborg. September: 17de; 28de 15; Oktober: 10de og 25de; November: 21de.

146. *Emberiza schoeniclus,* Rørspurv.

Foraar.

Thisted. Marts: 23de.

Randers. April: 17de enkelte.

Odense. (Alm. overvintrende?); Februar: 27de enkelte.

Nakkebøllefjord. Marts: 13de 5—6; 24de mange; 26de en Del; nu ogsaa Hunner.

Hillerød. Marts: 20de 1; 25de 2.

Efteraar.

Randers. September: 11te 1 ♀ ad.

Kolding. Oktober: 28de endnu 3; November: 2den 2, de sidste.

Nakkebøllefjord. November: 6te nogle.

147. *Emberiza citrinella,* Gulspurv.

Efteraar.

Randers. Oktober: 30te Træk; November: 13de yderst talrig paa Træk.

Kolding. September: 24de 2; de første paa Vandrested; derefter jævnlig; særlig talrig Oktober: 21de (22de 0), 27de og November: 16de.

Arninge. Forsvinder næsten i Begyndelsen af August; nogle faa viser sig igen i Slutningen af Maaneden.

148. *Emberiza miliaria,* Bomlærke.

Foraar.

Arninge. April: 7de Ankomst.

Efteraar.

Arninge. Oktober: 29de 3, de første; November: 2den sang.

Januar 1910	Barometer Kl. 8	Thermometer Kl. 8	Vind Kl. 8 Retn.	Vind Kl. 8 Styrke	Skymængde Kl. 8	Vejrliget Kl. 9 Aften—Kl. 8 Morgen	Vejrliget Kl. 8—2	Vejrliget Kl. 2—9
1	76,3	4	N.	1	10	Lidt Regn - diset	Tørt - klart	Tørt - klart
2	76,5	4	S. V.	1	10	Tørt - lidt diset	Diset	Diset - Smaaregn
3	76,7	3,5	V.	1	4	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart, senere taaget
4	76,3	3	V.	1	1	Taaget, senere tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
5	76,7	3,5	—	0	6	Tørt - klart	Tørt - klart	Lidt Regn - senere tørt - klart
6	77	3,5	—	0	10	Tørt - klart - om Morg. taaget	Taaget - tørt	Taaget
7	77,2	3,5	S. V.	1	10	Taaget - lidt Regn	Diset - tørt	Diset - tørt
8	76,9	3	S. V.	1	10	Diset - tørt	Tørt - klart	Diset - tørt
9	76,1	3	S. V.	1	10	Tørt - klart	Diset - tørt	Diset - Regn
10	75,65	6,5	S. V.	3	10	Regn af og til	Tørt - klart	Tørt - klart
11	75,7	4	S.	1	10	Tørt - klart	Klart - lidt Regn Kl. 2	Regn af og til
12	74,5	0,5	Ø.	1	10	Nogen Regn - senere Sne	Sne af og til	Lidt Sne af og til
13	75,05	1,5	V.	2	10	Lidt Sne i Nattens Løb	Tørt - klart	Tørt - klart
14	75,85	2	S. V.	3	10	Tørt - klart, senere Regn	Regn	Regn, senere tørt - klart
15	75,55	3,5	V.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
16	75,65	5,5	S. S. V.	1	10	Lidt Regn i Nattens Løb	Lidt diset - Regn	Diset - Regn af og til
17	75,25	4,5	S. V.	1	3	Regn - diset	Tørt - klart	Tørt - klart
18	74,7	1	V.	1	10	Tørt - klart, senere Regn og Sne	Sne- og Regnbyger	Regnbyger
19	73,7	1,5	V. N. V.	1	10	Regn- og Snebyger	Tørt - klart	Tørt - klart
20	74,1	0,5	V. S. V.	1	10	Sne- og Regnbyger	Tørt - klart	Tørt - klart
21	74,8	0,5	—	0	3	Lidt Sne i Nattens Løb	Tørt - klart	Tørt - klart
22	75,1	÷ 5	—	0	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
23	75,6	÷ 5,5	—	0	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
24	74,85	÷ 3	S. Ø.	3	4	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
25	73,5	÷ 2	Ø.	4	10	Snestorm	Snestorm	Sne omtr. hele Eftermiddagen
26	73,4	0	Ø.	1	10	Snebyger	Snebyger	Snebyger
27	73,9	÷ 2	Ø.	1	10	Snebyger	Tørt - klart	Tørt - klart
28	75	÷ 4	S.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Fra Kl. 5 Snestorm
29	73,9	1,5	S.	3	10	Snestorm, senere tørt	Lidt Regn og Tøsne	Tørt - klart
30	74,7	0,5	V.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart - en lille Byge Kl. 12	Tørt - klart
31	75,35	1,5	S. V.	3	10	Tørt - klart, senere Sne og Regn	Tøsne og Regnbyger	Diset - lidt Regn

Barometer: Maximum: 77,2; Minimum: 73,4; Gennemsnit: 75,36

Thermometer: Maximum Kl. 8: 6,5; Minimum Kl. 8: ÷ 5,5; Gennemsnit Kl. 8: 1,43; Minimum om Natten: ÷ 13,5

27 Dage med Nedbør, Dis eller Taage

Februar 1910	Barometer Kl. 8	Thermometer Kl. 8	Vind Kl. 8 Retn.	Vind Kl. 8 Styrke	Skymængde Kl. 8	Vejrliget Kl. 9 Aften—8 Morgen	Vejrliget Kl. 8–2	Vejrliget Kl. 2—9
1	76,1	1,5	S. Ø.	1	10	Diset - tørt	Taaget	Taaget
2	75,9	1	S. Ø.	2	10	Taaget	Diset - tørt	Diset - Sne om Eftermidd.
3	75,2	1	S. Ø.	1	10	Diset - tørt	Tørt - klart	Tørt - klart
4	75,1	÷ 1	—	0	8	Tørt - klart	Diset - tørt	Diset - tørt
5	75,95	0,5	S. Ø.	1	10	Lidt diset - tørt	Diset - tørt	Tørt og lidt klart
6	75,35	3	O.	1	10	Diset og stærke Regnbyger	Taage	Stærk Taage
7	74,75	4	V.	2	10	Taage og Regnbyger	Taage og Regn	Regn
8	73,75	1,5	V. N. V.	1	10	Regnbyger og tørt	Tørt - klart	Tørt klart
9	75,5	÷ 1,5	N.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
10	76,4	÷ 2	N.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
11	76,4	1,5	S. S. Ø.	2	10	Tørt - klart	Sne og Smaaregn	Regn og lidt Sne
12	75,8	1	S.	1	10	Diset - lidt Regn	Sne - senere taaget	Taaget
13	76,4	1	—	0	10	Taaget Aften og Morgen	Taaget - senere klart - tørt	Tørt - klart
14	76,3	1	S. S. Ø.	1	9	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
15	75,2	÷ 0,5	S.	2	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart, senere Regn
16	74,5	1,5	S. V.	1	10	Regn og lidt Sne	Tørt - klart	Tørt - klart
17	75,2	2	S.	2	10	Klart - lidt Regn	Regn det meste af Tiden	Regn det meste af Tiden
18	75,15	4	S.	1	10	Tørt - klart	Regn af og til	Regn omtrent hele Tiden
19	75,3	4,5	Ø.	1	4	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
20	75,2	4	S. S. Ø.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
21	74,9	4,5	S. S. V.	2	10	Regn om Natten	Tørt - klart	Tørt - klart
22	75,6	3,5	V.	1	2	Lidt Regn i Nattens Løb	Tørt - klart	Tørt - klart, Regn om Aft.
23	75,7	4	S. V.	1	1	Regn og stærk Blæst henad Morgen tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart, Regn om Aft.
24	75,7	3	S. V.	1	10	Regn - senere tørt - diset	Diset, senere tørt - klart	Tørt - klart
25	74,8	4	S. V.	3	10	Regn hele Natten	Regn, senere tørt - klart	Tørt - klart Regn om Aft.
26	74,65	2,5	V.	1	10	Lidt Regn i Nattens Løb	Tørt - klart	Tørt - klart, senere Regn
27	74,35	3	S. S. V.	1	10	Regn	Tørt - klart	Tørt - klart
28	75,25	2	N. V.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart

Barometer { Maximum: 76,5; Minimum: 73,75; Gennemsnit: 75,1 }

Thermometer { Maximum Kl. 8: 4,5; Minimum Kl. 9: ÷ 2; Gennemsnit Kl. 8: 2,02; Minimum om Natten: ÷ 3,5 }

22 Dage med Nedbør, Dis eller Taage

Marts 1910	Barometer	Thermometer	Vind Kl. 8		Skymængde	Vejrliget		
	Kl. 8	Kl. 8	Retn.	Styrke	Kl. 8	Kl. 9 Aften—8 Morgen	Kl. 8—2	Kl. 2—9
1	75,9	2,5	S. O.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
2	76,5	3	V.	1	8	Tørt - klart	Tort - klart	Tørt - klart
3	77	0	—	0	0	Tort - klart	Tort - klart	Tort - klart, taaget fra Kl. 4
4	77,1	1,5	V.	1	10	Tort - klart	Tort - klart	Tørt - klart
5	76,95	1,5	Ø. S. Ø.	1	0	Tort - klart	Tort - klart	Tørt - klart
6	76,9	4	S. Ø.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
7	76,9	2	Ø. S. Ø.	1	0	Tort klart	Tort - klart	Taaget
8	76,8	2,5	S. O.	1	10	Diset - tort	Diset - tort	Taaget
9	76,6	3	S. O.	1	10	Taaget	Tort - klart	Tort - klart med en stærk Regn- og Haglbyge Kl. 6¾
10	76	5	S. Ø.	2	10	Tort - klart	Klart - lidt Regn	Regn af og til
11	75,95	5,5	N.	1	10	Diset - Regn af og til	Taaget - lidt Regn	Diset - tort
12	75,9	5,5	—	0	10	Regn af og til	Diset - tort	Diset - lidt Regn
13	75,85	3,5	V. S. V.	1	6	Tort - klart	Tort - klart	Klart - lidt Regn om Aft.
14	75,9	3	V.	2	10	Regnbyger	Klart - en lille Regnbyge	Tort - klart
15	76,2	3	V. S. V.	1	10	Tort - klart	Tort - klart	Tort - klart
16	76,25	3	V.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
17	75	5	S. V.	3	10	Regn af og til - diset	Regnbyger	Regnbyger
18	74,95	2	V. N. V.	2	0	Regnbyger	Tort - klart	Tort - klart
19	75,4	0	—	0	0	Tørt - klart	Tort - klart	Tørt - klart
20	76,2	2	N. V.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tort - klart
21	76,4	3	V. S. V.	2	2	Tort - klart	Tort - klart	Tort - klart
22	76,35	4	N.	3	4	Tørt - klart	Tort - klart	Tort - klart
23	76,25	6	N. N. V.	2	1	Tørt - klart	Tort - klart	Tørt - klart
24	76,5	3,5	N.	2	10	Tort - klart	Tort - klart	Tørt - klart
25	76,5	4,5	N.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tort - klart
26	76,75	3,5	S. V.	1	0	Tort - klart	Tort - klart	Tort - klart
27	76,7	2,5	S. V.	1	10	Tort - klart, om Morg. taaget	Taaget - klart, tort fra Kl. 10	Tørt - klart
28	76,6	4	N. N. V.	1	10	Tort - klart, lidt Regn om Morg.	Tort - klart, Smaaregn fra Midd.	Smaaregn af og til
29	76,8	5	N.	1	8	Tort - klart	Tort - klart	Tort - klart
30	76,95	4,5	N. Ø.	3	0	Tort - klart	Tort - klart	Tort - klart, en lille Haglbyge Kl. 6
31	77,35	1,5	N. Ø.	1	0	Tort - klart	Tort - klart	Tørt - klart

Barometer { Maximum: 77,4; Minimum: 74,8; Gennemsnit: 76,39

Thermometer { Maximum Kl. 8: 6; Minimum Kl. 8: 0; Gennemsnit Kl. 8: 3,21; Minimum om Natten: ÷ 3,5

14 Dage med Dis, Nedbør eller Taage

April 1910	Barometer	Thermometer	Vind Kl. 8		Skymængde	Vejrliget		
	Kl. 8	Kl. 8	Retn.	Styrke	Kl. 8	Kl. 9—Aften—8 Morgen	Kl. 8—2	Kl. 2—9
1	77,3	3	N.Ø.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
2	77,2	3,5	Ø.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
3	76,3	4	Ø.	2	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
4	75,6	5,5	Ø.	1	3	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
5	75,8	5	Ø.	1	0	Regn om Midd., tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
6	76	5,5	N.N.Ø.	1	10	Tørt - klart	Smaaregn af og til	Smaaregn af og til
7	75,85	5,5	N.Ø.	1	10	Smaaregn	Smaaregn	Lidt Regn af og til
8	76,1	5,5	S.V.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
9	75,45	6	V.	2	4	Tørt - klart	Regnbyger	Regnbyger
10	75,75	4,5	N.	2	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
11	76,15	3,5	S.V.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
12	75,7	5	S.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
13	75	8	S.O.	1	8	Lidt Regn om Morg.	Tørt - klart	Regnbyger om Eftm. og Aft.
14	74,85	10,5	S.Ø.	1	7	Regn, senere tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
15	74,75	11	S.Ø	1	10	Tørt - klart	Lidt Regn	Regn af og til
16	75	10	—	0	10	Tørt - klart - Taage om Morg.	Taaget af og til - klart	Foranderl., snart diset, snart klart, lille Regnbyge Kl. 4
17	75,6	9	—	0	10	Tørt - klart	Lidt Regn - klart	Regn af og til
18	76,1	8,5	V.	1	10	Lidt Regn i Nattens Løb	Tørt - klart	Tørt - klart
19	75,75	10	S.V.	2	5	Regnbyger	Tørt - klart	Tørt - klart
20	75,4	7,5	N.V.	4	10	Storm og Regnbyger	Tørt - klart	Tørt - klart
21	75,6	6,5	V.	1	10	Tørt - klart, Regn om Morg.	Tørt - klart	Tørt - klart
22	75,4	5	V.N.V.	4	8	Regnbyger	Sne - Hagl- og Regnbyger	Regn- og Haglbyger
23	75,4	4,5	N.	3	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
24	74,65	6	S.S.V.	3	10	Regnbyger	Klart - lidt Regn	Regn
25	74,5	7	S.S.V.	2	10	Regn af og til	Regnbyger	Regnbyger
26	74,8	6,5	S.V.	2	10	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger
27	75,7	7	V.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
28	76,1	6	S.V.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
29	75,3	7	S.V.	1	10	Regn af og til	Regn af og til	Regnbyger
30	75,9	7,5	S.V.	1	5	Regn af og til	Byger og klart	Byger og klart

Barometer { Maximum: 77,3; Minimum: 74,5; Gennemsnit: 75,63

Thermometer { Maximum Kl. 8: 11; Minimum Kl. 8: 3; Gennemsnit Kl. 8: 6,47; Minimum om Natten: ÷ 25

19 Dage med Dis, Taage eller Nedbør.
1 Dag med Tordenvejr

Maj 1910	Barometer Kl. 8	Thermometer Kl. 8	Vind Kl. 8 Retn.	Vind Kl. 8 Styrke	Skymængde Kl. 8	Vejrliget Kl. 9 Aften—8 Morgen	Vejrliget Kl. 8—2	Vejrliget Kl. 2—9
1	76,3	6	V.	1	7	Stærke Byger	Tørt - klart	Tørt - klart
2	76,3	5,5	N.Ø.	1	5	Af og til Byger	Tørt - klart	Tørt - klart
3	76	6	N.	1	9	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
4	75,8	5,4	N.	1	5	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
5	75,7	8,5	—	0	5	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
6	75	8,5	S.	2	0	Lidt Regn om Morgenen	Regnbyger	Stærke Regn- og Haglbyger med Torden
7	74,65	7,5	S.S.V.	2	10	Regnbyger	Stærke Regn- og Stormbyger	Regnbyger
8	75,1	7,5	S.	2	8	Regnbyger	Tørt - klart	En lille Rgbg. ellers tørt - klart
9	75,3	8	Ø.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
10	75,8	7,5	Ø.N.Ø.	0	9	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
11	76,5	10,5	O.	2	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
12	76,2	14	O.	4	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
13	76,2	15	Ø.	3	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
14	76,3	13,5	Ø.	1	2	Om Aft. stærke Lyn i S.O., Rgbg. & fjernTorden Aft. og M.	Tørt - klart	Tørt - klart
15	76	15	Ø.	2	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
16	75,9	14	—	1	9	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
17	76,1	16,5	Ø.N.Ø.	4	4	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
18	76,2	11,5	Ø.	3	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
19	76,35	12	O.	3	7	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
20	75,35	13	Ø.	2	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
21	76,4	13	Ø.	2	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
22	76,6	14	O.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
23	76,6	16	N.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
24	76,4	12,5	N.V.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
25	76,4	12,5	O.	2	6	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
26	76,5	13,5	V.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
27	75,8	12,9	V.	2	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
28	75,7	12,5	V.	2	8	Tørt - klart	En lille Smule Regn Kl. 10	Tørt - klart
29	75,6	12,5	V.S.V.	1	10	Regn indtil Kl. 6	Tørt - klart	Smaaregn fra Kl. 5
30	75,5	13	S.	2	10	Regn henad Morgenen	Tørt - klart	Tørt - klart
31	75,1	11,5	S.V.	2	10	Tørt - klart	Regn indtil Kl. 11	Tørt - klart
							Regnbyger	Regnbyger

Barometer { Maximum: 76,6; Minimum: 74,5; Gennemsnit: 76,03

Thermometer { Maximum Kl. 8: 16,5; Minimum Kl. 8: 5,4; Gennemsnit Kl. 8: 10,38; Minimum om Natten: 0,5

11 Dage med Nedbør, 2 Dage med Tordenvejr

Juni 1910	Barometer	Thermometer	Vind Kl. 8		Skymængde	Vejrliget		
	Kl. 8	Kl. 8	Retn.	Styrke	Kl. 8	Kl. 8 Aften—9 Morgen	Kl. 9—2	Kl. 2—9
1	75,2	13,5	S.V.	2	4	Regnbyger	Tørt - klart	Tørt - klart
2	75,9	16	—	0	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
3	75,9	14	V.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
4	75,7	18	—	0	10	Stærk Regn fra Kl. 3—7	En stærk Byge fra Kl. 10—12	Tørt - klart
5	75,8	14,5	N. O.	1	5	Stærk Torden henad Morg. fra V. Ø. med stærk Regn	Tørt - klart	Tørt - klart
6	76	16,5	Ø.N.Ø.	3	4	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
7	76,7	16	Ø.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
8	76,8	15,5	Ø.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
9	76,6	16	Ø.	2	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
10	76,15	17	Ø.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
11	75,8	19,5	Ø.	2	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
12	75,85	20	Ø.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
13	75,85	18,5	Ø.	1	7	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
14	75,9	19,5	S.V.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
15	76,4	14,5	N.V.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
16	76,6	16,5	N.	1	3	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
17	76,8	18	—	0	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
18	76,7	15	V.	1	7	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
19	76,6	14,5	N.V.	2	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
20	76,85	13,5	N.	1	1	Tørt - klart	En Rgbg. Kl. 12 ellers tørt - klart	Tørt - klart
21	76,7	13	S.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
22	76,1	14,5	S. Ø.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
23	75,7	16	Ø.	1	10	Regn fra Midnat	Regn	Regn
24	75,55	15	—	0	10	Regn, senere tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
25	75	15,5	S.V.	1	5	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
26	74,25	15	V.S.V.	1	5	Regn omtrent hele Natten	Tørt - klart	Et Par Regnbyger
27	74,7	13	S.V.	2	7	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger
28	75,1	14,5	S.V.	3	10	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger
29	74,9	15	S.V.	3	10	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger
30	75,05	14	S.	2	10	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger

Barometer: Maximum: 76,85; Minimum: 74,25; Gennemsnit: 75,9

Thermometer: Maximum Kl. 8: 19,5; Minimum Kl. 8: 13; Gennemsnit Kl. 8: 15,7; Minimum om Natten: 11,6

11 Dage med Nedbør, 1 Dag med Tordenvejr

Juli 1910	Barometer Kl. 8	Thermometer Kl. 8	Vind Kl. 8 Retn.	Vind Kl. 8 Styrke	Skymængde Kl. 8	Vejrliget Kl. 8 Aften 9 Morgen	Vejrliget Kl. 9 2	Vejrliget Kl. 2 9
1	74,85	14,5	S.V.	1	8	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger
2	75,1	14	S.S.V.	1	8	Regnbyger	Regnbyger	Tørt - klart
3	75,1	13	S.V.	1	8	Regnbyger	Regnbyger	Tørt - klart
4	75,3	13	S.V.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
5	75,5	15	V.	1	8	Tørt - klart	Tørt - klart	En lille Regnbyge Kl. 7 ellers tørt - klart
6	75,4	14	N.V.	1	10	Regnbyger	Tørt - klart	Tørt - klart
7	75,3	14,5	—	0	3	Regn af og til	Tørt - klart	Tørt - klart
8	75,3	18	N.	1	4	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
9	75,3	20	N.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
10	75,7	18	N.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
11	75,8	17	N.	1	5	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
12	76,15	19	V.	1	9	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
13	76,15	19	—	0	1	Tørt - klart	Tørt - klart	
14	76,3	16,5	V.N.V.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
15	76	16,5	V.	2	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
16	75,7	16	Ø.	2	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
17	76,15	16	S.Ø.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
18	76,1	16	S.O.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
19	75,85	16,5	S.Ø.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
20	75,8	18	V.	1	5	Tørt - klart	Tørt - klart	Et Par Regnbyger
21	75,2	17	S.	1	10	Regn	Regn af og til	Regn den meste Tid
22	75,1	16	V.	2	7	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
23	75,1	16	S.V.	1	7	Regn den største Del af Natten	Regnbyger	Rgbg., Torden i S.O. om Eftm.
24	75,3	16	S.V.	2	4	Tørt - klart	En Rgbg. Kl. 12 ellers tørt - klart	Regnbyger
25	75,5	14,5	S.S.V.	3	10	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger
26	75,1	15	S.	3	9	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger
27	75,5	15,5	S.V.	1	8	Regnbyger	Regnbyger	Tørt - klart
28	76,2	15	S.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
29	75,9	17	O.S.O.	1	4	Tørt - klart	Tørt - klart	Lidt Regn Kl. 6½ ellers tørt - klart
30	75,9	17	S.V.	1	5	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
31	75,9	19	S.O.	2	8	Tørt - klart	Tørt - klart	Regn fra Kl. 6

Barometer: Maximum: 76,3; Minimum: 74,45; Gennemsnit: 75,606

Thermometer: Maximum Kl. 8: 20; Minimum Kl. 8: 13; Gennemsnit Kl. 8: 16; Minimum om Natten: 8

15 Dage med Regn. Dis ellsr Taage. 2 Dage med Tordenvejr

August 1910	Barometer	Thermometer	Vind Kl. 8		Skymængde	Vejrliget		
	Kl. 8	Kl. 8	Retn.	Styrke	Kl. 8	Kl. 8 Aften—9 Morgen	Kl. 9—2	Kl. 2—9
1	75,8	18,5	S.S.V.	1	10	Regn af og til om Aftenen, stærke Lyn i N.Ø.	Tørt - lidt diset	Tørt - klart
2	75,85	18	N.Ø.	1	10	Regn af og til	Regn	Regn, tørt - klart fra Kl. 4
3	75,85	17	N.	0	8	Klart om Aft., Regn af og til	Tørt - klart - Regn	Regn, tørt - klart fra Kl. 3
4	75,85	17	N.Ø.	1	10	Regn af og til	Tørt - klart - Regn	Regn
5	75	16	S.O.	2	10	Klart	Tørt - klart	Klart fra Kl. 4
6	75,2	15	S.V.	1	0	Regn af og til	Tørt - klart	Tørt - klart
7	75,6	15	N.V.	1	8	Tørt - klart	Tørt - klart - Regn	Tørt - klart
8	75,8	15	N.V.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
9	76	15	N.V.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart, senere lidt diset	Tørt - klart
10	76	15	N.V.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
11	76,1	15	S.V.	1	10	Regn	Tørt - klart	Tørt - klart
12	75,6	15	S.V.	2	8	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
13	76	16	N.V.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
14	76	15	N.V.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
15	76,3	15	S.S.Ø.	1	4	Tørt - klart	Let skyet	Let skyet
16	76	15	S.S.O.	2	6	Tørt - klart	Skyet	Skyet
17	76	15	S.V.	1	6	Regn - Torden	Skyet	Tørt - klart
18	76	15	S.V.	1	6	Tørt - klart	Skyet	Skyet
19	75,7	14	S.V.	1	8	Regn af og til	Regn af og til	Regn af og til
20	75,9	15	V.	2	6	Regn	Tørt - skyet	Tørt - skyet
21	76	16	V.	2	6	Tørt - klart	Tørt - skyet	Skyet - enkelt Byge
22	75,8	16,5	V.	2	6	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
23	75,7	15	N.V.	2	9	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
24	75,9	12,5	S.V.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
25	75,9	16	S.	2	8	Tørt - klart	Tørt - klart, lidt Regn fra Kl. 12	Tørt - klart
26	76	15	S.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
27	75,7	15	—	0	10	Regn om Natten	Regn, tørt fra Kl. 11	Tørt - klart
28	76,2	16	—	0	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
29	76,15	15	S.Ø.	2	7	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
30	76,1	15,5	—	0	10	Regn	Regn, senere tørt - klart	Tørt - klart, diset om Aftenen
31	76,2	15,5	S.S.V.	1	6	Tørt - klart	Tørt - klart	En stærk Byge Kl. 12, ellers tørt - klart

Barometer: Maximum: 76,7; Minimum: 75,0; Gennemsnit: 75,89

Thermometer: Maximum Kl. 8: 18,5; Minimum Kl. 8: 12,5; Gennemsnit Kl. 8: 15,4; Minimum om Natten: 11

14 Dage med Dis, Taage eller Nedbør

September 1910	Barometer Kl. 8	Thermometer Kl. 8	Vind Kl. 8 Retn.	Vind Kl. 8 Styrke	Skymængde Kl. 8	Vejrliget Kl. 8 Aften—9 Morgen	Vejrliget Kl. 9—2	Vejrliget Kl. 2—9
1	76,35	15	S.V.	1	5	Tørt - klart	Tørt - klart	Regn af og til
2	76,4	15	N.V.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
3	75,8	13	S.	2	10	Tørt - klart, senere Regn	Regn, tørt - klart fra Kl. 11	Regnbyger
4	75,65	12,5	N.Ø.	1	3	Tørt - klart	Regn af og til	Regn af og til
5	75,7	13,5	Ø.	1	10	Regn	Regn	Stærk Regn
6	75,9	13,5	N.N.Ø.	1	10	Regn af og til	Tørt - klart	Støvregn fra Kl. 7
7	76,15	15	N.Ø.	1	10	Regn	Tørt - klart	Lidt Regn af og til
8	76,2	13,5	N.	1	3	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
9	76,2	13	N.N.Ø.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
10	76,3	14	N.Ø.	1	10	Regn af og til	Tørt - klart	Lidt Regn af og til
11	76,3	15	—	0	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Regnbyger
12	76,25	15	—	0	8	Regn om Natten	Tørt - klart	Tørt - klart
13	76,3	13,5	N.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
14	76,3	15,5	N.Ø.	1	7	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
15	76,55	14	—	0	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
16	76,6	13,5	N.N.V.	1	7	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
17	76,75	14	N.V.	2	6	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
18	77,5	10	—	0	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
19	76,4	12,5	S.S.Ø.	1	8	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
20	75,95	10,5	N.N.V.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
21	76,35	8	N.	2	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
22	76,7	7	N.V.	1	8	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
23	76,5	12,5	S.V.	2	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Regnbyger
24	76,3	14	V.S.V.	3	9	Tørt - klart	Regnbyger	En enkelt Regnbyge
25	76,5	15	S.V.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
26	76,8	8	S.Ø.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
27	76,5	11,5	V.	1	10	Tørt - klart	En lille Byge, ellers tørt - klart	Tørt - klart
28	76,45	14	—	0	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
29	76,4	12	S.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
30	75,85	12	V.	1	10	Diset, Regn henad Morg.	Diset, lidt Regn	Tørt - klart

Barometer { Maximum: 77,5; Minimum: 75,7; Gennemsnit: 76,74

Thermometer { Maximum Kl. 8: 15,5; Minimum Kl. 8: 7; Gennemsnit Kl. 8: 12,5; Minimum om Natten: 1,5

13 Dage med Dis eller Nedbør

Oktober 1910	Barometer Kl. 8	Thermometer Kl. 8	Vind Kl. 8 Retn.	Vind Kl. 8 Styrke	Skymængde Kl. 8	Vejrliget Kl. 8 Aften—9 Morgen	Vejrliget Kl. 9—2	Vejrliget Kl. 2—9
1	76,45	12	N.V.	1	5	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
2	76,4	9	S.Ø.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
3	76,1	13,5	S.	2	10	Lidt Regn om Natten	Tørt - klart	Tort - klart, Regn om Aftenen
4	76,35	11	S.V.	3	10	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger
5	75,6	10	N.	1	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
6	76,9	12,5	N.V.	2	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
7	76,9	10,5	N.V.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
8	76,6	11,5	S.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
9	75,95	10	V.	1	10	Tort - klart	Tort - klart	Tørt - klart
10	76,05	12	S.V.	1	7	Tørt - klart	Tørt - klatt	Tørt - klart
11	76,15	12	S.V.	1	10	Tort - klart	Tort - klart	Tort - klart, diset om Aftenen
12	75,95	12	S.S.Ø.	1	10	Diset	Svagt díset, senere tort - klart	Tort - klart, lidt Regn om Aft.
13	76,15	12	N.	1	10	Lidt Regn i Nattens Løb	Tørt - klart	Tørt - klart
14	77,5	3,5	—	0	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
15	77,8	3	—	0	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
16	77,45	6	S.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
17	77,1	8	S.Ø.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tort - klart
18	76,35	6	—	0	6	Tørt - klart	Tørt - klart	Lidt diset
19	75,95	10	S.	2	10	Lidt diset	Smaaregn fra Kl. 11	Regn af og til
20	75,5	11	S.S.Ø.	1	10	Regn	Regn indtil Kl. 10	Tørt - klart
21	76,2	10,5	N.Ø.	2	5	Tort - klart	Regnbyger	Tørt - klart
22	76,6	10,5	Ø.N.Ø.	2	10	Tort - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
23	76,6	9	Ø.	1	10	Regn	Lidt Regn af og til	Tort - klart
24	76,7	7,5	S.Ø.	2	10	Tørt - klart	Tort - klart	Tort - klart
25	76,7	5	S.Ø.	2	10	Tort - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
26	76,75	5	N.Ø.	1	10	Tort - klart	Diset	Lidt diset
27	76,8	5	S.Ø.	1	10	Lidt diset	Tørt - klart	Tort - klart
28	76,5	6,5	S.Ø.	2	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Regn af og til
29	76,1	8	—	0	10	Regn - diset	Regn - diset	Regn - diset
30	76	6	Ø.Ø.N.	1	10	Regn	Regn af og til	Tort - klart
31	76	2	S.S.Ø.	1	3	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart

Barometer: Maximum: 77,8; Minimum 75,2; Gennemsnit: 76,324

Thermometer: Maximum Kl. 8: 13,5; Minimum Kl. 8: 2; Gennemsnit Kl. 8: 6,5; Minimum om Natten: ÷0,5

15 Dage med Dis eller Nedbør

November 1910	Barometer Kl. 8	Thermometer Kl. 8	Vind Kl. 8 Retn.	Vind Kl. 8 Styrke	Skymængde Kl. 8	Vejrliget Kl. 8 Aften—9 Morgen	Vejrliget Kl. 9—2	Vejrliget Kl. 2—9
1	73,5	7	S.S.O.	4	10	Regn- og Stormbyger	Regnbyger	En Rgbg.Kl.2, ellers tørt - klart
2	73,1	5	S.V.	1	5	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
3	73,85	4	S.V.	1	8	Regnbyger	Tørt - klart	Tørt - klart
4	74,1	1,5	—	0	3	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
5	74,3	5	S.S.V.	1	8	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
6	74,45	÷ 1	Ø.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
7	73,9	5	S.	3	10	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger
8	73,65	5	S.V.	3	10	Storm- og Regnbyger	Storm- og Regnbyger	Regnbyger
9	75	3,5	V.S.V.	2	10	Regnbyger	Regn- og Stormbyger	Regn- og Stormbyger
10	75	5	V.	3	8	Regn- og Stormbyger	Regn- og Stormbyger	Regn- og Stormbyger
11	75,1	8,5	S.	2	10	Regnbyger	Regnbyger, Sne fra Kl. 12	Sne, senere Regnbyger
12	75,2	1	N.	2	3	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
13	75,8	2	S.O.	2	10	Tørt - klart, om Morg. lidt Sne	Lidt Sne, senere Regnbyger	Lidt Regn af og til
14	74,7	4	S.O.	3	10	Regn af og til	Regn af og til	Tørt - klart
15	74,5	5	—	0	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - lidt diset om Aftenen
16	74,5	5	O.S.Ø.	1	10	Lidt diset	Tørt - klart	Tørt - klart
17	74,95	8	S.V.	2	10	Regn af og til	Regn, senere tørt - klart	Tørt - klart
18	75,5	2	S.O.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
19	75,3	0,5	N.	1	6	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
20	75,1	1,5	V.S.V	2	10	Tørt - klart	Regn af og til	Tørt - klart
21	75,15	2	N.	1	10	Regnbyger	Tørt - klart	Regn af og til
22	75,4	2	N.V.	1	10	Tørt - klart, senere lidt Regn	Sne, senere lidt Regn	Tørt - klart
23	75,8	0	—	0	1	Tørt - klart	Tørt - klart	Regn af og til
24	76,65	0	N.Ø.	1	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
25	76,4	0	N.	1	7	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
26	76	÷ 1	—	0	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
27	76,4	÷ 0,5	—	0	7	Tørt - klart	Tørt - klert	Tørt - klart
28	75,6	0	O.S.O.	2	10	Tørt - klart	Lidt Regn ved Middagstid	Tørt - klart
29	75,3	3,5	S.V.	3	6	Tørt - klart	Tørt - klart	Regn
30	75,9	0	—	0	10	Tørt - lidt diset	Lidt diset	Tørt - klart

Barometer: Maximum: 76,8; Minimum: 72,95; Gennemsnit: 74,605

Thermometer: Maximum Kl. 8: + 8; Minimum Kl. 8: ÷ 1; Gennemsnit Kl. 8: + 2,54; Minimum om Natten: ÷ 3,5

17 Dage med Nedbør og Dis

December 1910	Barometer Kl. 8	Thermometer Kl. 8	Vind Kl. 8 Retn.	Vind Kl. 8 Styrke	Skymængde Kl. 8	Vejrliget Kl. 8 Aften—9 Morgen	Vejrliget Kl. 2—9	Vejrliget Kl. 9—2
1	76,1	3,5	N.Ø.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
2	76,5	÷ 1	N.Ø.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
3	76,7	÷ 3	—	0	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
4	76,3	0	S.S.Ø.	3	6	Regn - Islag af og til	Tørt - klart	Tørt - klart
5	75,9	0	S.Ø.	2	10	Tørt - klart	Lidt diset	Tørt - klart, Taage om Aft.
6	75,7	0,5	S.Ø.	2	10	Tørt - klart	Lidt diset	Taaget
7	75,3	3	S.	1	10	Tørt - klart	Lidt diset	Taaget
8	75,6	3	S.Ø.	1	6	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
9	75,25	4,5	S.Ø.	2	10	Tørt - klart	Diset	Lidt diset
10	75,1	3	S.Ø.	1	10	Taaget	Taaget	Taaget
11	75,1	4	S.Ø.	1	10	Taaget	Taaget	Taaget
12	75,3	4,5	S.O.	1	10	Taaget	Taaget	Taaget
13	75,4	5	S.	1	10	Tørt - klart, senere Regn	Tørt - klart, senere Regn	Tørt klart
14	75,6	3	S.Ø.	1	3	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
15	75,6	3	S.Ø.	1	4	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart, senere diset
16	75,35	4	S.Ø.	1	10	Diset	Diset, lidt Regn	Regn
17	74,4	5,5	S.S.V.	2	10	Regn	Regn	Regn
18	74,8	5,5	V.	1	8	Regnbyger	Tørt - klart	Tørt - klart
19	75,7	3	V.N.V.	2	6	Regnbyger	Regnbyger	Regnbyger
20	76	4	N.V.	1	10	Regnbyger	Tørt - klart	Tørt - klart
21	76,6	3	S.	1	8	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
22	76,6	3,5	S.	1	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
23	76,2	5,5	S.V.	2	10	Tørt - klart	Tørt - klart	Regnbyger
24	74,4	6	S.V.	3	10	Regn	Regn - klart	Tørt - klart
25	74,4	3,5	V.	1	8	Regn - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
26	74,2	2,5	V.	1	0	Regnbyger - klart	Tørt - klart	Tørt - Regnbyger
27	74,6	1	N.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
28	76,4	÷ 3	N.V.	0	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
29	76	0,5	S.V.	3	10	Lidt Sne i Nattens Løb	Regn, Sne- og Haglbyger	Regn- og Haglbyger
30	75,7	1,5	N.V.	1	2	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart
31	76,5	÷ 1	—	0	0	Tørt - klart	Tørt - klart	Tørt - klart, Regn henad Aften

Barometer: Maximum: 76,75; Minimum: 74,0; Gennemsnit: 75,597

Thermometer: Maximum Kl 8: 6; Minimum Kl. 8: ÷ 3; Gennemsnit Kl. 8: + 2,51; Minimum om Natten: ÷ 5

21 Dage med Nedbør, Dis eller Taage

SMAATRÆK AF FUGLELIVET FRA EN REJSE TIL ISLAND.

AF

HENRY LARSEN.

Da jeg paa Vejen op mod den gamle Saga Ø traf paa en Del Fugle, som nok vil interessere Tidsskriftets Læsere, skal jeg i korte Træk forsøge at gengive min Rejse. Jeg forlod Leith i Skotland i August Maaned 1910. Efter faa Timers Sejlads var vi klar af Firth of Forth og satte Kursen nordefter langs Skotlands Kyst. Vi havde ikke været i rum Sø ret længe, før Skibet blev omsværmet af en Flok Tretaaede Maager *(L. tridactylus)*, hovedsagentlig unge Fugle. Af og til lettede nogle enlige Havlitter *(Pagonetta glacialis)* i Skibets Nærhed for snart efter at kaste sig paa det oprørte Hav. Naar undtages store Flokke af Hvinænder *(Clangula glaucion)* bød Sejladsen i ornithologisk Henseende ikke paa nogen Afveksling. Næste Dag var vi indhyllet i en stærk Taage, som gjorde alle Iagttagelser umulige. Hen paa Eftermiddagen blæste det op til en rask lille Storm, som hurtig splittede Taagen. Da Vejret var bleven helt klart, viste det sig, at vi havde passeret Orkney Øerne, hvis stejle Klipper frembyder ypperlige Rugepladser for Alke *(Alca torda)* og Lomvier *(Uria troile)*, som i store Flokke laa og vuggede sig paa Bølgerne. Jeg havde i Dag for første Gang Lejlighed til at se Havsulen *(Sula bassana)*; denne store hvide Fugl med sine lange smalle Vinger tog sig ypperlig ud, idet den kaad og dog behændig boltrede sig hen over Havfladen. Den næste Dag begyndte med Regnvejr, som holdt ved lige til Aften. Da Svartbagerne *(Larus marinus)* havde opgivet at følge os længere, blev de afløste af Is-Stormfuglen eller »Mallemukken« *(Fulmarus glacialis)*, som trolig fulgte os Resten af Vejen. Om Eftermiddagen saa jeg for første Gang Storkjoven *(Lestris catarrhactes)*, men den forsvandt dog hurtig igen. Ud over disse faa nævnte Arter, saa jeg, naar undtages 2 Grindehvaler, intet af Betydning, før vi ankrede paa Thorshavns Rhed. Saa snart de fornødne Formaliteter var foretaget før Landgangen, fik jeg mit Gevær halet frem, stoppede saa nogle faa Patroner i Lommen, hvorpaa jeg stak til Søs i en lille Jolle, som jeg fik til Laans af nogle Fiskere.

Da jeg efter faa Timers Forløb atter vendte tilbage, havde jeg med mig 4 Søpapegøjer *(Fratercula arctica)* og 1 Spidshalet Kjove *(Lestris parasiticus)*, den hvidbugede Form, der er ret almindelig heroppe. Efter en lille Runde i den lille ejendommelige By fik jeg nede paa Bryggen Lejlighed til at se en Del Grindehvaler, som var indfangede i de sidste Dage. Da det blev mørkt, blev jeg af de flinke Færinger roet ud til Skibet, som efter Bestemmelsen skulde sejle samme Aften, men ogsaa denne Gang opholdt Taagen os og tvang os til at forblive her til næste Dags Morgen. Jeg fik da god Tid til i Ro og Mag at skindlægge og præparere det første Jagtudbytte. Næste Morgen, da jeg vaagnede, befandt vi os allerede i rum Sø, og da jeg kom op paa Dækket, laa Strømøs mørke Fjælde omgivne af tunge, regnfulde Skyer allerede godt agter ude. Ved Middagstid nærmede en Storkjove sig Damperen; den fulgte os i et Par Timer, og i min Kikkert fik jeg god Lejlighed, ofte paa meget nært Hold, til at betragte denne saa stærkt aftagende Fugl. Resten af Vejen var Mallemukken den eneste Fugl, som fulgte os. Søfolkene fortalte, at det var et forudgaaende Varsel for en Storm, naar den viste sig. Naar undtages en Masse »Trawlere« bød Resten af Vejen, før vi 9 August Klokken 12 Nat naaede Vestmanøerne, ikke paa nogen Afveksling. Da Søen var nogenlunde rolig, kunde vi ankre op inde under de stejle Fjælde. Til min Sorg var det jo om Natten istedet for om Dagen, vi kom hertil, saa jeg gik Glip af det mægtige Fugleliv, som udfolder sig paa disse lidet beboede Klippeøer, og vi skulde allerede sejle inden Daggry. Da Godset i Løbet af faa Timer var bleven landsat, lettede vi Anker. Imidlertid var det begyndt at klare i Øst, saa jeg kunde, da vi sejlede Klipperne meget nær, skimte Fuglene, som i Hundredevis saa bebrejdende ned til os, fordi vi vovede at forstyrre dem i Nattesøvnen. Men da Skibets Fløjte i det samme udstødte nogle hæse Brøl, som Tegn til, at vi var afsejlede, formelig vrimlede det af Fugle ud over Skibet; i det Halvmørke, som herskede, var det umuligt med Bestemthed at afgøre, hvilke Arter jeg havde for mig. Men da der pludselig bredte sig en hæslig Tranlugt, var jeg klar over, at om ikke alle saa dog Størsteparten har været Mallemukker, som i Hævnsyge kan udsprøjte en tranlignende Vædske igennem Næbet; den samme Lugt kan holde sig baade ved Ægget og det præparerede Skind. Den yngler i saa store Mængder, at Beboerne aarlig indsamler mange Tusinde

Unger, og da den kun lægger et Æg, er det underligt, den vedblivende kan være saa talrig. Da vi i det samme passerede en lille Ø eller rettere et Skær, fik jeg Klarhed over en hvid lille Klat, som længe havde tiltrukket sig min Opmærksomhed; det viste sig saa at være en ret anselig Flok »Blikkier«, et Ord, som kun bruges om ♂ af Ederfuglen *(Somateria mollissima).* Vi var nu klar af alle Skær og befandt os atter i rum Sø, som i Dag var helt blikstille; Solen hævede sig i det samme over Horisonten og beskinnede med sine Straaler Hekla's og Snäfällsjøkulls snedækte Tinder, medens det øvrige af Landet var skjult af en let Taage; dette smukke Syn vil jeg aldrig kunne glemme, det hele var som et Fata Morgana, men kun et Øjeblik varede det; thi i næste Nu havde Solen gennembrudt Taagen, og nu viste hele Kysten af Island sig for os. Lidt efter lidt kom vi Landet saa nær, at jeg i Kikkert nøje kunde skelne alle Enkelthederne, lige fra de skinnende hvide Fjældtoppe til de dybe, mørke Lavamarker. Solen stod nu højt paa Himlen, og vi fik i Dag det bedste Vejr under hele Sejladsen. Morsomt var det at se Lomvierne, som roede omkring paa Vandet, hver med sin Unge i Kølvandet; naar Damperen — og det skete ret ofte — kom Fuglene for nær, lod Moderen den hjælpeløse Unge i Stikken og dykkede selv under for snart efter at komme op langt fra Skibet. Naar Ungen var kommen godt fra sit Sammenstød med Damperen, som de fleste Gange var Tilfældet, idet Vandet, som slaar op om Skibets Bov, kastede den saa langt fra Skibssiden, at den undgik Skruen, vedblev den gamle Fugl sin hæse Skræppen, indtil Ungen tilsidst fandt den. Søpapegøjerne laa i store Flokke hist og her og gjorde sig tykke, med synligt Tegn paa Velvære; disse var mere forsigtige end foregaaende Art, men det skete dog af og til, at en ung Fugl kom Skibet for nær; det saa da snarest ud, som den helt tabte Fatningen, thi i Stedet for at dykke ned, baskede den med forenet Hjælp af Fødder og Vinger hen over Havfladen, indtil den havde fjernet sig i en passende Afstand fra Skibet. Jeg havde i Dag af og til set nogle smaa Fugle i Flok, paa 10—12 Stk., svømme omkring paa Vandfladen uden dog at være kommet til Klarhed over, hvilken Art de tilhørte; da jeg imidlertid fik Øje paa en saadan Flok igen, fik jeg Kikkerten frem, og det viste sig at være »Odinshaner« *(Phalaropus hyperboreus).* Nogle Tretaaede Maager flokkedes om Sild, som blev kastet ud til

dem, men straks var Struntjægeren, som den Spidsh. Kjove kaldes, der, og den plagede de arme Maager paa det ubarmhjertigste, saa de til sidst maatte afgive deres Bytte til den graadige Kjove. Sulen, som ved Skotlands Kyst viste sig meget sky, var heroppe temmelig dristig, idet flere af dem fløj lavt hen over Skibet, hvad Søfugle i Almindelighed vogter sig for. Store Flokke af Islandske Ryler *(Tringa canutus)* svingede hen over Vandet efter hinanden. Maaske undgik flere Arter mit Øje, jeg fik for en Stund andre Ting at tænke paa. Omgivet af høje Fjælde paa den ene, triste mørke Lavamarker paa den anden Side laa Reykiavik. De sidste Minutter brugte jeg til at samle min Bagage, og da jeg atter stod paa Dækket, gik vi med halv Kraft ind paa Rheden, hvor vi kort efter kastede Anker. Rejsens Maal var naaet. Straks blev vi omringet af Baade, som skulde sætte os ind paa Bryggen, jeg hoppede ned i den første den bedste og blev kort efter landsat inde paa Broen. Byens Seværdigheder var jo ikke overvældende, saa hvad det angaar, fik jeg paa det Omraade snart min Lyst tilfredsstillet. Min Opgave var jo først og fremmest at faa et Sted at bo, og inden Aften var den Opgave løst, idet jeg paa rimelige Vilkaar blev indkvarteret hos nogle meget elskværdige Islændere. Husene bestod for det meste af Træ eller Bølgeblik, saa i det Ydre saa de langtfra tiltalende ud. Hvad det kneb mest med var Sproget. Efter at have indtaget mit første Maaltid heroppe, der ligesom det sidste bestod af Fisk, begyndte jeg at pakke mine Kufferter op. Mit Værelse var nemlig saa stort, at jeg kunde bruge det til Arbejdsværelse, og navnlig under saadanne Forhold maa man indskrænke sig en Del. Den næste Dag foretog jeg en kort Udflugt i Omegnen, blandt andet ud til de varme Kilder. Paa min Tur herud saa jeg de første Ravne *(Corvus corax)*. Da jeg næste Morgen stod op, var det mørkt endnu, saa jeg kunde naa Bestemmelsesstedet før Dagen begyndte at gry. Det var ikke saa lidt jeg mødte i Dagens Løb; straks om Morgenen saa jeg to Ravne sidde ved Siden af hinanden; de var nok ikke vant til at faa Besøg paa det Sted, og allermindst paa den Tid af Døgnet. Da det blev lidt lysere i Vejret, kom Spoverne i Smaaflokke strygende ret lavt henover Lavaen; ved et Vandløb, hvor jeg Dagen i Forvejen havde truffet Rødben, lettede en Havlit lige for Næsen af mig, og straks efter kom 6 Ravne flyvende hen over Hovedet paa mig. At komme med en dagbogsmæssig Skildring, vilde

ikke kunne interessere Læserne, og jeg skal da i al Korthed indskrænke mig til at nævne enkelte af de store Dage deroppe. Efterhaanden som jeg havde stiftet Bekendtskab blandt Beboerne, var det lykkedes mig at træffe paa en yderst venlig Mand, som selv drev Jagten paa Søen; vi aftalte saa en Dag, at vi skulde stikke tværs over Faxe Bugten, hvor Lundier, den islandske Benævnelse for Søpapegøjer, findes. Henimod Aften stak vi til Søs, og efter en halv Snes Minutters Sejlads viste den første Lundi sig forude. Imidlertid naaede vi Øen, hvor Søpapegøjerne fandtes i Hundredevis. Med stor Besvær kravlede jeg op paa Øens Overflade, som er bevokset med en Smule Græs; her fandtes et Par ret store Kolonier af Kystterne *(Sterna macroura)*. Saa snart jeg viste mig ovenfor Klipperanden, blev jeg modtaget af en sand Sværm af disse arrige Fugle, som med hæse Skrig forsøgte at fortrænge mig fra deres Enemærker. Da jeg imidlertid blev uanfægtet gaaende, fortrak de efterhaanden til det Indre af Øen. Jeg forsøgte at fange en Søpapegøje ved at hale den ud af dens Redehul, men denne snedige Maade at fange dem paa indskrænkede sig kun til en Fugl, thi næppe havde jeg jaget Haanden ind i Hullet, før jeg med et Ryk fik den trukket til mig igen; med sit knivskarpe Næb havde Fuglen bidt sig saadan fast i en af mine Fingre, saa at den i Vrede ikke ænsede at slippe, førend jeg med den anden Haand havde faaet Tag i den. Ovenpaa en saadan Omgang var Lysten til at fange Lundier falden for en Tid. Jeg kom imidlertid ned i Baaden, og vi fik Motoren sat i Gang, men just som vi styrer fra Land, kom der nogle Grylletejster *(Cepphus grylle)* i Sommerdragt og satte sig inde paa Stenene. Mens jeg sad til Rors i Baaden, fik jeg Øje paa en Skarv, som kom os ganske nær. Nu var det ogsaa bleven saa mørkt, at det ikke var til at anstille Iagttagelser længer. Jeg har tilbragt mange herlige Sommeraftener herhjemme i Danmark og i Amerika, men ingen kan endnu maale sig med den Aften deroppe i Faxebugten. Ikke en Vind og ikke en Lyd uden Motorens monotone Hamren, og var det ikke, fordi jeg var plaskvaad, kunde jeg godt have siddet stille i flere Timer og beundret Naturens Storslaaethed. — En halv Snes Dage efter foretog jeg en lignende Tur, men denne Gang gjaldt det Stranden paa den modsatte Side af Bugten. Efter en lang og besværlig Marche naaede jeg mit Bestemmelsessted. Efter at have indtaget min Frokost og faaet mine Lemmer hvilt, rejser jeg mig for at

gaa ned til Stranden, men bliver i samme Øjeblik en Havørn *(Haliaëtus albicilla)* var, der gjorde sig til Gode med et Sælhundeaadsel. Kort efter fik jeg Kig paa en Flok Stenvendere *(Strepsilas interpres)* eller Tildra, som Islænderen kalder den. De viste sig imidlertid meget sky, thi hver Gang jeg nærmede mig, fløj de i en stor Bue ud over Vandet for snart efter at kaste sig et Stykke længere frem paa Stranden. Jeg blev da ved paa denne Maade at drive med Flokken, indtil jeg naaede en Plads med Fisk til Tørring, og her benyttede jeg mig af den gode Chance i Dækning af en Bunke Klipfisk at faa Flokken paa nært Hold. Det viste sig, at Smaavaderne holdt til her, thi længere henne paa Stranden trippede 6 Islandske Ryler *(Tringa canutus)* omkring, og inde paa Land lød Brokfuglens *(Charadrius pluvialis)* melankolske Fløjten. Jeg skød til en Flok Ryler i den Tro, at det var *T. cinclus*, men da jeg fik dem mellem Hænderne, viste det sig at være *T. maritima*. — For at anføre hvor tam en Fugl kan blive, naar den gennem flere Aar bliver fredet, skal jeg komme med et Eksempel; det drejer sig om Ederfuglen *(Somateria mollissima)*. Jeg har daglig set den gaa op paa »Broen«, en Plads nede ved Havnen, hvor der Dagen igennem er Færdsel af Folk til og fra Skibene; ofte har den Ungerne med sig og søger uanfægtet efter Føde mellem Stenene. Ovre paa »Vidø« yngler den kolonivis, og man kan da, i den Tid Ungerne er smaa, i Baad komme dem saa nær, at man kan tage dem med de blotte Hænder. — Paa Rheden er der en daglig Kamp for Tilværelsen. Maagerne bliver, naar de har faaet fat i den ofte surt erhvervede Føde, paa det ubarmhjertigste forfulgt af den griske Kjove; de forsøger da under jamrende Skrig at undgaa deres Forfølgere, men maa dog til Slut afgive Fangsten til deres svorne Fjende. — Jagtfalken *(Falco gyrfalco)* har jeg kun set en Gang, men det var til Gengæld ogsaa en helt gammel Fugl. Det var en Dag, jeg havde forlagt Turen ind ad Landet til; jeg saa den længe flyve omkring fra Sten til Sten vel sagtens spejdende efter Lækatte. Paa min Vej ind over »Lavaen« kom jeg til en lille Sump eller Kær; her gaves de bedste Betingelser for »Odinshanerne« *(Phalaropus hyperboreus)*. Selv traf jeg kun 2 gamle Eksemplarer; havde jeg været her i Maj eller Begyndelsen af Juni, kunde jeg selv have overbevist mig om, at de yngler her, da de gamle Fugle sammen med Ungerne drager ud paa Havet i Begyndelsen af

August. Men fra paalidelig Kilde har jeg senere erfaret, at der yngler nogle Individer her. Derimod saa jeg af ikke helt almindelige Fugle heroppe en Vandrikse *(Rallus aquaticus)*; den bliver ligesom andre Sumpfugle, som sjældent indfinder sig heroppe, kaldt for »Kildursvin«. De sidste to Arter træffes om Vinteren ret ofte inde ved de varme Kilder. — I Slutningen af August red jeg ind for at se »Geysar«. Udturen bød ikke paa nogen Afveksling i ornithologisk Henseende; men da jeg et Par Dage efter vendte hjemefter, saa jeg den Fugl, som jeg sidst havde ventet at træffe, nemlig en Gøg *(Cuculus canorus)*. I Begyndelsen var jeg lidt tvivlende, den fløj nemlig fra Telefonpæl til Telefonpæl, men i min Kikkert fik jeg det usandsynlige bekræftet, og da den ydermere gav sig til at kukke, var jeg fuldstændig overbevist.

Det er ikke meget Nyt, denne lille Skildring bringer, men da Tidsskriftet kun har haft lidt om Islands Ornithologi, har jeg tænkt, at en Beskrivelse af det vigtigste, jeg saa paa min Tur, kunde have Interesse for Læserne.

BASTARDER AF GRAAKRAGE (CORVUS CORNIX) OG SORTKRAGE (CORVUS CORONE).

AF

B. SIMONSEN.

Kort efter min Ankomst til Slesvig for flere Aar siden blev jeg opmærksom paa, at her overalt viste sig Krager af et mærkeligt »ureglementeret« Udseende. Alle Variationer af Farverne graat og sort var repræsenteret. Ved Midvintertide fandtes dog overvejende rene Graakrager her, og kun faa Sortkrager og Abnormiteter. Denne Omstændighed, der hver Vinter regelmæssig gentager sig, skyldes selvfølgelig Graakragetrækket fra Nord og de herboende Kragers samtidige Træk mod Syd.

Det første Foraar, jeg boede her, bragte hurtig Løsning paa de mange abnormt farvede Krages Tilblivelse. Graakrager, Sortkrager og Bastarder mellem begge Racer parrede sig sammen uden Hensyn til Farve eller Race. Det vrimlede derfor om Sommeren ikke alene med sorte og graa, men ogsaa med sortgraa og graasorte, ja ligefrem brogede Krager. Jeg besluttede

nærmere at undersøge dette, som det forekommer mig, mærkelige Forhold.

Efterat have corresponderet herom med dette Tidsskrifts Redaktør, der ogsaa fandt, at Sagen havde Interesse, var det min Agt i dette Foraar at finde og undersøge saa mange Kragereder som muligt for at se, hvor hyppigt Parring fandt Sted mellem Racerne, og hvorledes Afkommet faldt ud.

Naar det dog ikke er lykkedes mig at levere noget større Materiale, skyldes det den Omstændighed, at jeg til først i Maj Maaned var meget beskæftiget med særlig store Kulturer paa Hede og gammel Agermark, hvorved jeg ikke færdedes saa meget i Skoven som sædvanlig; og endelig at Bøgeskovene sprang ualmindelig tidlig og fyldig ud i Aar, hvorved Opdagelsen af Reder vanskeliggjordes meget. Det lykkedes mig da kun at finde 6 Reder tilhørende Krageslægten. Deraf var en beboet af Ravn *(Corvus corax)*, en af Graakrage, to af Graakrage + Sortkrage og to af Bastarder mellem Graakrage og Sortkrage.

Jeg skal her meddele Indholdet af samtlige Reder med Undtagelse af Ravnereden, der ikke forstyrredes.

I. Forældrene, begge Graakrager, blev skudte. Redens Indhold udtoges 22 Maj og bestod af 4 normalt farvede Unger.

II. Forældrene Graakrage ♀ + Sortkrage ♂. I Reden fandtes 2 Juni 4 Unger. Deraf to normale Graakrager og to i abnorm Fjerdragt. Abnormiteterne var mørkere i det graa paa Brystet, medens de graa Rygfjer fra Hals til Halerod var spættede med sort. — Heraf indsendtes to Eksemplarer til Tidsskriftets Redaktør.

III. Forældrene Graakrage ♂ + Sortkrage ♀. Der udtoges 5 Unger af Reden 4 Juni. To deraf var ret normale Graakrager, en ret normal Sortkrage og to abnormt tegnede. 3 Eksemplarer oversendtes til Tidsskriftets Redaktør.

IV. Forældrene Graakrage + Bastard. I Rederne fandtes 1 Juni 5 Unger, hvoraf to ret normale Graakrager og tre svagt abnorme.

V. Forældrene Graakrage + Bastard. Af Rederne udtoges 26 Juni fire Unger, alle ret normalt tegnede, dog lidt mørkladne.

Af 5 fundne Reder var saaledes kun en beboet af Fugle af samme Race. Det kan være et Tilfælde, men jeg er ved mine tidligere Iagttagelser de foregaaende Aar bleven overbevist om, at Forholdet virkelig bliver saaledes her paa Egnen, hvor Grændsen gaar mellem Racerne Graakrage fra Nord og Sortkrage fra Syd.

—

Hr. Skovrider Simonsen har sendt mig Unger fra 2 af de i hans Afhandling nævnte Reder, nemlig II og III; desuden sendte han mig i April en gammel Fugl, en udpræget Bastard; endvidere har jeg til Sammenligning haft en Bastard til Laans fra Hr. E. Lehn-Schiøler; den er tidligere omtalt her i Tidsskriftet, Aargang III, Hefte 3, Side IV. Jeg har saaledes i det hele haft for mig en Række paa 7 Bastarder imellem Graakrage og Sortkrage, af hvilke der nedenstaaende skal gives en kort Beskrivelse:

1.

Gammel Hun, Aarupgaard pr. Horsens 31 Marts 1908. Paa Oversiden fuldstændig sort, ligeledes sort paa Hals og Forbryst; paa den øvrige Del af Undersiden er Fjerene mørkegraa, med bredere og smallere sorte Skaftstreger. Underhaledækfjer sorte, Axillarfjer sorte. — Udpræget Bastard med den sorte Farve aftagende i Retning af Halen.

2.

Gammel Fugl, Søgaard pr. Kliplev, Sønderjylland, April 1911. Hoved, Hals og Bryst væsentlig som hos Graakrage, dog har Baghalsens Fjer brede sorte Skaftstreger. Rygfjer og Overhaledækfjer sorte (et betydeligt Stykke af Ryggens Fjer mangler, fjernede ved Kugleskud, der ogsaa har gjort Kønsbestemmelse umulig). Brystet graat med enkelte mørke, brede Skaftstreger; hele den øvrige Del af Undersiden sort; Axillarfjer sorte. — Tydelig Bastard med den sorte Farve tiltagende mod Halen.

3.

Redeunge, Søgaard 2 Juni 1911. Taget i Rede II; Forældrene Sortkrage Han + Graakrage Hun. Af de 4 Unger var 2 normalt tegnede Graakrager, som ikke indsendtes.

Ikke flyvefærdig men vilde antagelig være bleven det i Løbet af faa Dage. Hoved og Hals væsentlig som hos Graakrage. Undersiden graa, Fjerene paa Bugen lidt sortplettede, Underhaledækfjerene sorte. Fjerene paa den øverste Del af Ryggen og paa Skuldrene mørkegraa, nogle med sorte Kanter, nogle helt sorte. Bagryg og Overhaledækfjer sorte. -- Nærmest Graakragetype, men skilles ved første Øjekast let fra Graakrage.

4.

Redeunge. Fra samme Rede som (3) i samme Udviklingstilstand. Paa Hals og Bryst er den ret mørk, mørkere end (3).

Bugens Fjer og Underhaledækfjer graasorte men lysere end hos (3). Nakke, Hals og Forryg betydelig mørkere end hos Graakrage, Bagryggen sortplettet. Mange Steder er hver enkelt Fjers Farve en Blanding af graat og sort, saaledes at ikke blot nogle Fjer er graa, andre sorte. — Den er af Graakragetype, men dog let kendelig som Bastard.

5.

Redeunge, Søgaard 4 Juni 1911. Taget fra Reden, næsten flyvefærdig. Forældrene Graakrage Han + Sortkrage Hun. Ialt var der 5 Unger i Reden, hvoraf de 2 efter Opgivelsen var ret normale Graakrager.

Paa Undersiden sort paa Hals og Forbryst, paa hele Resten af Undersiden graasort, med det sorte aftagende mod Halen; paa Oversiden fuldstændig sort. — En absolut Sortkragetype, vilde maaske som Voksen blive fuldstændig Sortkrage.

6.

Redeunge. Fra samme Rede som (5). Paa Undersiden fuldstændig Tegning som Graakrage, paa Oversiden har enkelte Skulderfjer mørkere Kanter, medens Fjerene paa Bagryggen og Overhaledækfjerene er mørkere end hos Graakragen. — For en flygtig Undersøgelse vilde den gaa for en almindelig Graakrage.

7.

Redeunge. Fra samme Rede som (5) og (6). Paa Undersiden ganske som Graakrage, kun er nogle af Fjerene paa nederste Del af Underlivet mørke; paa Ryggen er den lidt mørkere end Graakrage, og enkelte Skulderfjer er helt sorte. Fjerene paa Bagryggen er sortegraa, Overhaledækfjerene sorte. — Meget nær ved at være normal Graakrage.

De unge Graakrager blev sendt mig i de varme Dage i Begyndelsen af Juni og naaede hertil — noget forsinkede ved Toldbehandling — i en saadan Tilstand af Opløsthed, at alt Arbejde med dem maatte foretages i fri Luft; om nogen Præparation, Undersøgelse af Køn eller Fotografering kunde der slet ikke være Tale.

Noget nyt frembyder de her omtalte Bastarder jo ikke heller. Det er en velkendt Sag, at Graakrage og Sortkrage, hvor deres Ynglesteder støder sammen, parrer sig og frembringer frugtbare

Bastarder, dog saaledes at Afkommet af disse igen slaar tilbage til en af Stamformerne. Det ses ogsaa her ved Rederne IV og V, hvor den ene af Forældrene var Bastard, at Afkommet er blevet i IV »2 ret normale Graakrager og 3 svagt abnorme« og i V »4 Unger alle ret normalt tegnede, dog lidt mørkladne«. Mærkeligst er vel nok Indholdet af Rede III, af hvis 5 Unger de 2 var Graakrager, 2 Mellemformer med stærk Graakragetegning, og 1 helt Sortkrage.

De 7 Skind viser tilstrækkeligt, hvor lunefulde og atypiske Bastarderne falder ud, idet det sorte snart har Overvægt paa den Næbbet nærmeste Halvdel af Fuglen, snart modsat, og saaledes, at der ikke blot findes sorte Partier, men sorte og mørke Fjer imellem de graa, eller saaledes, at de Fjer som hos Graakragen er graa, bliver mørkere »som oversmurte med Sod«; ja, Farveblandingen viser sig ogsaa paa den enkelte Fjer, endda saaledes, at den sorte Farve snart optræder i Fjerens Centrum, snart i Randen. Nu er der ganske vist den Ting at bemærke ved Redeungernes Fjerdragt, at man ikke med Sikkerhed ved, hvorledes den vil blive hos de voksne. Thienemann meddeler herom i den »nye Naumann« et ganske interessant Tilfælde, hvor han fra en Rede havde faaet 4 Unger, hvoraf den ene var Sortkrage, de andre Bastarder, men meget nær ved Graakrage; 2 af disse sidste (den 3die døde) blev ved den første Fældning fuldstændige Sortkrager.

Spørgsmaalet om, hvorvidt Graakrage og Sortkrage er vel adskilte Arter eller kun Racer, om hvilken der er den oprindeligste, o. s. v., har været ivrig drøftet, og der hersker endnu langt fra Enighed herom; de fleste er dog tilbøjelige til ikke at regne dem for vel adskilte Arter, idet Størrelse, Bygning, Stemme og Livsforhold er ganske ens for begge Former; at de parrer sig indbyrdes tages besynderligt nok til Indtægt, baade af dem, der holder paa Artsforskelligheden, og af Modstanderne.

Hvad angaar de 2 Formers Udbredelse, har man vel vidst, at de stødte sammen i Sønderjylland, men det vil dog sikkert overraske de fleste, at der saa nær ved os lever saa mange Graakrager og Sortkrager sammen, at Tallet af Reder, hvor Forældrene begge er Graakrager, er i saa betydelig Minoritet, som Skovrider Simonsens Undersøgelser viser. I det hele og store kan man sige, at Graakragens Udbredelse i Europa er mere østlig og nordlig, Sortkragens mere vestlig og sydlig, saaledes

at de 2 Former mødes i en Linje, der i grove Træk gaar midt ned igennem Tyskland. Om denne Linjes Forløb har man detaillerede Angivelser, men de er meget vanskelige at faa til at passe, rimeligvis ogsaa af den Grund, at Linjen stadig forskydes. I Holsten er Sortkragen den langt overvejende Form, idet Graakragen kun bebor lidt af den østlige Del og Femern. I Sønderjylland skulde (efter Rohweder) Grænseskellet dannes af en Linje fra Eckernførde Fjord mod N. N. V. til Kongeaaen; Skovrider Simonsens Angivelser viser, at Sortkragen i hvert Tilfælde paa sine Steder yngler et godt Stykke Øst for denne Linje. Sikre Angivelser af, hvorledes Forholdet er i Sønderjylland i det hele taget mellem Udbredelse af Sortkrage og Graakrage, har vi ikke, og det vilde være interessant at faa dette oplyst.

O. HELMS.

FUGLELIVET I ÆRMELUNDEN 1 APRIL 1911.

AF

GERHARD SCHOLTEN.

Det var straalende Solskin og mild Søndenbrise. Luften var ligefrem mættet med Foraar. Intet Under, at der ude i Naturen var Sang og Kvidder over alt. Paa en Eftermiddagstur saa jeg 28 Fuglearter foruden Graaspurve *(Passer domesticus)*.

I Mosekrattene ved Dæmning II havde Bogfinker *(Fringilla coelebs)*, Musvitter *(Parus major)* og en Graamejse *(Parus palustris)* travlt, medens et Par Bruneller *(Accentor modularis)* gjorde Kur til hinanden og legede Tagfat eller sang. I Mosehullerne baade her og ved Fortunen rokkede og vrikkede Blishøns *(Fulica atra)* sig nikkende rundt, skreg og knurrede, peb eller gav ligefrem musikalske Lyde fra sig. Gulspurv *(Emberiza citrinella)* baade hørtes og saas samt en Tornirisk *(Linota cannabina)*. Højt fra Luften lød Lærkens *(Alauda arvensis)* jublende Sang. Af Fuglekonger *(Regulus cristatus)* var der en Mængde i Flokke, over 30 saa jeg, desuden en Del Halemejser *(Parus caudatus)*, der yndefuldt fløj fra Træ til Træ. Solsorten *(Turdus merula)* var selvfølgelig stærkt repræsenteret, den sang eller kom hoppende frem fra Krattene, medens andre parvis tog sig en susende Leg. Fra adskillige

Toppe sang Misteldrossel *(Turdus viscivorus)* klangfuldt og rent, medens Kragers *(Corvus cornix)* og Allikers *(Corvus monedula)* Snakken lød fra alle Sider. Ravnen *(Corvus corax)* sagde derimod intet, da den kom flyvende ud paa sin sidste Eftermiddagstur. Gjærdesmutter *(Troglodytes parvulus)* sang og vimsede om. Spetmejser *(Sitta europæa)* lod flere Steder deres glade Foraarfløjt med de rene, afvekslende Toner lyde; en Træløber *(Certhia familiaris)* holdt derimod sine Følelser for sig selv. Fra Mosekrattene paa Sletten fløj Vindroslerne *(Turdus iliacus)* lidt senere bort end Misteldroslerne, der var mere sky, en enlig Sjagger *(Turdus pilaris)* blev længst, og Rødkjælken *(Erithacus rubecula)* gav sig til at synge. Fra Dyrehaven hørtes Musvaagens *(Buteo vulgaris)* Skrig, ellers blev ikke en Rovfugl set. En Vildand *(Anas boscas)*, et Par Ringduer *(Columba palumbus)* og en Huldue *(Columba oenas)* kom trækkende. Og Blaamejsen *(Parus coeruleus)* pillede i Ellen. De hvide Anemoner stod med store Knopper, Guldstjerner blomstrede, og Græsset havde friske Spirer. Stære *(Sturnus vulgaris)* i Flok passiarede og fløjtede fra nogle Bøge, men ved Dæmning I havde 2 Skovskader *(Garrulus glandarius)* sat sig til Siesta i Eftermiddagssolen; den ene sad lodret, sammensunken tæt ved Stammen med Næbbet lidt opad og det nederste Øjelaag noget optrukket 10 Alen fra mig; det saa morsomt ud, da den pludselig slog Øjnene helt op, saa paa mig, fløj flere Gange forvirret et Par Alen længere bort i de høje Bøgepurrer, gav saa en miavende Lyd fra sig og fløj over paa den anden Side af Stien, hvor den vækkede sin Mage, der havde indtaget akkurat samme Stilling, men blot gav en pustende Lyd fra sig, inden den ogsaa fløj. I en Birk lige i Udkanten opdagede jeg Mellemspætten *(Picus medius)*, der sad og slikkede Solskin paa den skraa Stamme, flyttede sig lidt baade frem og tilbage en Gang imellem, pudsede Næbet paa Barken og lod 3 Gange i Løbet af 10 Minutter »noget« falde.

Der var saadan en Sang og herlig Kvidder over alt som i Maj, men Dagen derpaa kom raakold Taage og den følgende Dag Snestorm, som fik Foraar og Elskovssang til atter at blunde.

OM AARSAGERNE TIL ROVFUGLENES AFTAGEN.

AF

C. WEISMANN.

Naar Spørgsmaalet om vore ynglende Rovfugles Aftagen debatteres, og der spørges om Grundene til Formindskelsen, svares der altid, at Jægerne først og fremmest har Skylden, fordi de har skudt, fanget og forgivet Rovfuglene; i anden Linie nævnes Samlerne og sidst den moderne Skovbehandling. Jeg troer, Rækkefølgen er en anden, og at Jægerne er langt uskyldigere, end man i Almindelighed mener.

For omtrent 25 Aar siden begyndte man her hjemme at arbejde for en »rationel Jagthusholdning«, et Udtryk, som forøvrigt straks tager noget af Duften fra Jagten; man hævdede, at Vildtet skulde være et af Landbrugets Biprodukter, som formentlig kunde give en betydelig Biindtægt, naar der blev noget mere af det, og som forøvrigt ogsaa, bl. a. gennem de Summer, som er betalt i Jagtleje, har givet Landbruget en ikke ganske ringe Biindtægt, selv om Forholdene har været beskedne her hjemme, hvor man næsten stejler ved at høre, at en Mand betaler 4000 Kr. aarlig i Leje af et Jagtareal. Fra Udlandet høres ofte om Lejesummer, der er 10 Gange saa høje.

Men med en rationel Jagthusholdning maatte følge en Indskrænkning af Rovvildtet, thi i Virkeligheden var baade Rovdyrenes og Rovfuglenes Antal forhen generende stort i mange Egne. Fra mine Drengeaar husker jeg de Forbandelser, der sendtes mod Høg og Ravn; og en gammel Kone, som strakte Armene mod Himlen og skreg: »Vaer Lammene, nu kommer Glenten«, staar meget tydelig for mig. Hendes Skræk har vistnok været større end Faren for Lammene, skønt der jo kendes Eksempler paa, at Glenten har angrebet smaa Lam. Dette var i 70'erne, men endnu saa sent som i Eftersommeren 1900 fandt jeg Foussingø Skove fyldte med Musvaager, samtidig med at Ravnens, Hønsehøgens og Vandrefalkens fuldvoksne Unger fløj rundt i Skov og Mark. Medens de 3 sidstnævnte fik Lov at være i Fred, lod jeg skyde væk paa Musvaagerne. Og skulde det hænde, at jeg atter fik med en Skov at gøre, som var overfyldt med Rovfugle, vilde jeg gøre akkurat det samme igen, indtil Antallet efter mit Skøn var blevet passende. — Der var som sagt al god Grund til at rydde op blandt Rovfuglene for

en Række Aar siden, men uheldigvis begyndte denne Oprydning samtidig med, at en stærk Benyttelse af Skovenes ældste og ældre Bevoksninger tog Fart, og saa fik Rovfuglene et Knæk, som de aldrig forvinder, og Jægerne et Ansvar, som de ikke fortjener.

Det er vistnok en almindelig Anskuelse, at Rovfuglene efterstræbes med Bøsse, Gift, Sakse, Schuhu og andre »djævelske Paafund« i alle vore private Skove, men det er en stor Fejltagelse. Vi har her i Landet ca. 500 000 Tdr. Ld. Skov; deraf tilhører 170 000 Tdr. Ld. Staten, Sorø Akademi, Klitvæsenet, Hedeselskabet og nogle By- og Landkommuner; paa dette store Areal, som navnlig ligger i Jylland og paa Sjælland, efterstræbes Rovfuglene ikke systematisk. 130 000 Tdr. Land hører til Lehn, Stamhuse, Fideikommisgodser, Klostre og Stiftelser; paa en betydelig Del af dette Areal, men dog ikke paa det hele, efterstræbes Rovfuglene systematisk. Resten af Skovarealet, ca. 200 000 Tdr. Land, er i fri, privat Eje; omtrent Halvdelen af Arealet hører til Ejendomme, som hver har under 40 Tdr. Land Skov, og i disse Smaaskove efterstræbes Rovfuglene som Regel ikke. Alt i alt kan man regne, at Rovvildtet forfølges med alle Midler paa omtrent de $^2/_5$ af vort Skovareal, medens det uden at være fredet dog har saa nogenlunde Fred paa de $^3/_5$. Men naar Jægerne ikke egentlig efterstræber Rovfuglene paa 300 000 Tdr. Land af vort Skovareal, er det dog ikke rigtigt at give dem Hovedskylden for, at Antallet formindskes.

Nu er det jo ganske vist ikke alene i nogle af vore Skove, men ogsaa i mange af Udlandets, at Rovfuglene efterstræbes, og dog er der vistnok ikke iagttaget nogen Formindskelse af Trækkets Hærskarer; fra Sydeuropa kender jeg Eksempler paa, at man endnu som for 15 Aar siden maa lade Skytter holde Vagt ved Dueslagene, hvis man i det hele vil have Duer, og det hører ingenlunde til Sjældenhederne, at der daglig skydes en Snes Høge og Falke ved et saadant Dueslag, naar Trækket nordfra er kommet.

Naturligvis er Faren for Fuglene i vore Dage, da der findes 10 Jægere for hver 1, der fandtes for 25 Aar siden, langt større end da, men Ynglestammen kan altid rekrutteres fra Trækket og vil ogsaa blive det, hvor Forholdene tiltaler Fuglene. Tidligere ynglede den dobbelte Bekkassin ret talrigt i Lille Vildmose, medens der nu kun findes faa Par, til Trods for, at der

næsten ingen er skudt. Omvendt kender jeg en lille Mose paa faa Tønder Land, hvor der hvert Aar yngler 10—15 Par, og hvor Antallet snarere er tiltagende end aftagende, skønt der hvert Aar skydes en Del, før Trækket kommer. Naar Forholdene tiltaler Fuglene, kan vi vanskeligt udrydde dem. Lad os en Gang se, hvordan det gaar med Rovdyrene f. Eks. Ræv og Maar, paa et af de Distrikter, hvor der drives den mest intensive Jagtpleje. I Følge »Dansk Jagttidendes« Fortegnelser over nedlagt Vildt er der i Aarene 1899—1909 paa Bregentved aarlig dræbt af Ræve: 51—46—40—50—34—41—53—51—48—45—53 og af Maarer: 6—8—7—6—11—2—14—8—17—10—10, altsaa gennemsnitlig 46 Ræve og 9 Maarer om Aaret. Disse Tal viser ingen Tilbagegang men absolut Stilstand, og fra andre Godser med omhyggelig Vildtpleje viser Tallene det samme Resultat. Det maa erindres, at der ikke alene betales højere Skydepenge for Ræv og Maar end for Rovfugle, men at Skytterne som Regel ogsaa faar Skindene, hvis Værdi ikke er helt ringe (10—11 Kr. for en Ræv, 20—45 Kr. for en Maar), saa der er al god Grund til at antage, at Jagtpersonalet gør sig megen Flid for at faa fat i dem. Det er ikke vanskeligere at finde Rævens Grav end Høgens Rede, man kan komme Rovdyrene i Tale hele Aaret, medens de fleste Rovfugle er borte om Vinteren, man kan tage Ræv og Maar paa Gift Aaret igennem, medens Rovfuglene i et vildtrigt Terrain langt vanskeligere dræbes paa den Maade, kort sagt, Forholdene er ikke saa meget ugunstigere for Rovfuglene, skønt de jo mangler Rovdyrenes fine Lugtesands, er i Bevægelse om Dagen og overfarer større Arealer. Og man kan være sikker paa, at det ikke overfor Rovdyrene tillades at spare Kapitalen (de gamle) og hæve Renten (skyde Ungerne) paa de Steder, hvor Vildtplejen drives omhyggeligt.

Saaledes som Forholdene er her hjemme, kan Jægerne, der kun regerer i $^2/_5$ af vore Skove, ikke have Hovedskylden for Rovfuglenes Aftagen. Schuhuen forsvandt, skønt den blev fredet med største Omhu i Foussingø og Rold Skov, dens sidste Ynglesteder her i Landet. Glenten gik samme Vej, skønt ogsaa den blev fredet mange Steder, den sorte Stork aftager i de sidste Aar, skønt ingen finder paa at fortrædige den her i Landet, Natuglens hule Træer forsvinder, og den afløses derfor af Skovhornuglen, der yngler i gamle Kragereder og vistnok tiltager i

Antal — og disse forskellige Fugle har Jægerne dog ikke paa deres Samvittighed.

Udlægning af Gift kan være nødvendig overfor Mus men burde iøvrigt forbydes. For Rovfuglene spiller den vistnok langtfra den Rolle, som den har Ord for, bl. a. fordi den i Regelen kun udlægges om Vinteren, da de fleste Rovfugle er borte, men saa meget større Betydning har den for Rovdyrene, og mange Steder udlægges den — baade med og uden Tilladelse — for at en stræbsom Mand paa en bekvem Maade kan erhverve sig nogle Rævebælge, og det har dog næppe været Meningen med Loven.

Det Arbejde, der fra D. O. F. er gjort for at frede om vore Rovfugle, har baaret Frugt overfor mange Jægere og vilde have virket paa endnu flere, hvis Kampagnen var bleven indledet paa en noget mindre drabelig Maade. Nu burde Foreningen samle alle sine Kræfter mod Redeplyndrerne. Søgn og Hellig gennemstrejfes vore Skove af Folk, som kalder sig Ornitologer, og som med grisk Iver kaster sig over hver Rede, de træffer, og jo sjældnere Fuglen er, desto større er Iveren og desto fyldigere Undskyldningerne; man maa sikre sig Æggene for Videnskaben, og for den har vi jo alle en mægtig Respekt, medens vi dermod ofte finder at Navnet Videnskab bliver kedeligt tomt, naar det er hæftet til Ægsamlere og andre, som »interesserer« sig for Naturen. Paa et Omraade har Samlerne altid en meget bestemt Viden: netop den Art, hvis Rede de nys plyndrede, lægger altid et nyt Kuld Æg, saa der i Virkeligheden ingen Skade sker. Iøvrigt aabner jo Tankerækken: Indsamling, Nylægning, Rugemaskinen hidtil uanede Muligheder for Rovfuglenes Tiltagen. De mest godartede Redeundersøgere nøjes med at bestige Træet og se paa Æggene, idet de rent glemmer, at de gennem Klatresporene kan give Træet saadanne Saar og Beskadigelser, at dets Værdi nedsættes betydeligt; de mindre godartede tager Æggene til deres Samling, og ejendommeligt for Ægsamlerne er det, at de aldrig kan faa nok; en Henstilling om Resignation er ganske unyttig, thi findes der et Æg med afvigende Farvetegning eller Form, skal hele Kuldet straks erhverves til Samlingen, og desuden drives der jo Byttehandel. De mest ondartede er dem, som sælger til Naturaliehandlerne, og som altsaa driver Handel med Æggene og derfor tager alt med. Hvis nu Æggene blev taget i Vedkommendes egen Skov,

var der intet at sige dertil, men de allerfleste stjæles paa fremmed Mands Grund, og Ægsamlerne føler sig ikke af den Grund som mindre hæderlige Mennesker. Iøvrigt bør de, der færdes i Skovene, ikke glemme, at de er der som Skovens Gæster, der ikke uden videre kan bemægtige sig Værtens Ejendom eller beskadige hans Træer. En mægtig Trumf mener mange Ægsamlere at kunne spille ud, naar de fremviser Landbrugsministeriets Dispensation fra Fredningsbestemmelserne, og en Del af dem mener endog, at Dispensationen berettiger dem til uden videre at tage Æg overalt paa Statens Grund; at de derefter ikke tager det saa nøje paa privat Grund er klart, og Risikoen er da ogsaa lille, da det altid vil bero paa en Tilfældighed, om de opdages, og selv i saa Fald er Bøden kun ringe; under særlige Forhold kan den endog nedsættes til 2 Kr. Mon ikke mangen Dommer vil give denne ringe Bøde, hvis Forseelsen bestaar i Borttagning af f. Eks. Hønsehøgens Æg; i saa Fald vil det være en glimrende Forretning for Ægrøveren, som vistnok let kan faa 20—25 Kr. for et Kuld Hønsehøgeæg. Netop i Aar er den ene Hønsehøgerede her paa Distriktet bleven plyndret; ogsaa den sorte Storks Æg er stjaalne.

At komme Ægsamlingen til Livs er vanskeligt, men noget kan der dog gøres. Først og fremmest bør Dispensationen øjeblikkelig være forbrudt for den, som uden Tilladelse tager Æg paa fremmed Mands Ejendom, og allerhelst burde der som Betingelse for Dispensationen være knyttet en Bestemmelse om, at Vedkommende selv ejer eller har Tilladelse til at samle Æg og jage paa en ikke helt ringe Jagtgrund. Dernæst bør Foreningen øjeblikkelig ekskludere enhver, som uberettiget tager Æg. Om der saa senere kan gøres noget ved en kommende Revision af Jagtloven — der burde sættes Tyvsstraf for at stjæle Æg — kan jo nærmere overvejes. Der er vistnok en voksende Stemning blandt Skovejerne for at lukke Skovene for Publikum, og det skyldes bl. a. ogsaa Ægrøverne.

For Rovfuglenes Aftagen spiller Ægsamlingen dog næppe nogen afgørende Rolle.

Skal vi give Kejseren, hvad Kejserens er, da maa den moderne Skovbehandling tage den største Del af Ansvaret for Rovfuglenes og de større Skovfugles Aftagen. Ikke alene har man nu fjærnet snart sagt alle de gamle Bevoksninger af Bøg, som tidligere fandtes i saa stor Udstrækning, men i de store Arealer

med omtrent 100-aarig Bøg, som stammer fra den nærmeste Tid efter Fredskovsforordningens Ikrafttræden, er der nu lagt et Net af Afdelinger, som er foryngede, saa at Skoven er bleven langt mere aaben end tidligere og har mistet en Del af den Lunhed, som de større Fugle og Træerne med sætter saa megen Pris paa. For Forstmanden er Idealet, at der af hver Træart findes lige store Arealer af alle Aldre passende fordelt over Skoven, og dette Ideal arbejdes der henimod af alle Kræfter, baade her og i Udlandet. Men Rovfuglenes Ideal er de store, samlede, ensaldrende Bevoksninger, som vi aldrig vil faa igen, og Forholdene i vore Skove vil fremtidig snarere blive daarligere end bedre for dem.

De stærke Udhugninger skal jeg ikke komme nærmere ind paa blot gøre opmærksom paa, at de mange forladte Rovfuglereder ofte findes i nys udhuggede Bevoksninger.

Nogen Forandring i Skovbehandlingen af Hensyn til Rovfuglene kan ikke ventes, og vi maa derfor være forberedt paa at se vore ynglende Rovfugle fremdeles aftage i Tal, selv om alle Landets Jægere nedlægger Vaabnene, hvilket vanskeligt kan realiseres, og alle Ægsamlere resignerer, hvilket nu slet ikke kan tænkes. Men de Rester vi har, maa vi nu frede om inden for passende Grænser.

Noget af denne lille Artikel, der i Hovedsagen er skrevet i 1908, har været optaget i Dansk Jagttidende 1908.

FUGLESANG OM MORGENEN.

AF

CARL KOCH.

Enhver ved, at Natursansen i Reglen begynder som Sans for de sjældne og paafaldende Fænomener. Drenge, der samler Naturgenstande, samler især paa »sjældne« Eksemplarer. Og det er jo ogsaa utvivlsomt, at der altid er noget i høj Grad stimulerende ved at se noget sjældent. Det er morsomt at faa overrakt en Rosenstær med Spørgsmaal om, hvad det er for en mærkelig Fugl, eller at se et Par Guldpiroler i sin Have.

Men efterhaanden som Natursansen udvikler sig, faar den dog ogsaa Form af Sans for det jævne, der ses og høres hver Dag, det almindelige, som ved nærmere Eftersyn er saa rigt paa

Mangfoldighed og Forskel, saa interessant for Beskuelsen, saa umærkelig lægende for Sindet.

I de fleste Haver lyder der et Par Maaneder igennem en Fuglesang, som ikke skildres udtømmende ved, at der i al flad Almindelighed siges: »Fuglene synger!«, men som bydes os af en hel Mængde Arter, hvis Stemmer er højst forskellige og bruges højst forskelligt. Og at kende Fuglelivet bestaar derfor bl. a. i at kunne udsondre de enkelte særskilte Stemmer og derefter bedre høre deres Samklang.

Og ligesom hver Aarstid faar sit Særpræg og sin Stemning bl. a. ved de Fugle, der høres og ses, saaledes ogsaa de enkelte Tider i Døgnet. Der er stor Forskel paa de Lydmasser, som Fugleverdenen byder os et Sommerdøgn om Morgenen, om Middagen og ved Midnat. Jeg vil her meddele nogle Iagttagelser om Fuglesangen om Morgenen.

Min Have ligger paa Syd- og Sydvestskraaningen af en Bakke, Bøgebjærg, ca. 100 Fod høj, 3/4 Mil Øst for Kalundborg. Ganske nær Syd for Haven er der et lille Mosekær med Dunhammer, Siv og andre Vandplanter og med en Del Tuer. Mit Soveværelses Vinduer vender ud til Haven.

Ifjor laa jeg en Nat vaagen fra ca. Kl. 2—4. Og jeg benyttede da Tiden til at optegne Fuglene, efterhaanden som de begyndte at synge. Det samme gentog sig nogle Gange i denne Sommer. Jeg fik saaledes nogle Lister over Fuglenes Opvaagnen.

Den 28 Maj 1911 hørte jeg følgende Fugle (Solopgang 3,42):

Kl. 2,30. Mange Solsorter. Enkelte var begyndt noget før.
- 3,05. Bogfinke.
- 3,10. Hane.
- 3,12. Spurv.
- 3,12. Forstuesvale.
- 3,30. Fasan.
- 3,30. Stær.
- 3,35. Svenske.
- 3,43. Gulbug.
- 3,35. Stillits.
- 3,50. Havesanger.
- 3,55. Ringdue.

Den 29 Maj ser Listen saaledes ud (Solopgang 3,41):

Kl. 2,30. Solsort.

Kl. 3,00. Gøg.
- 3,05. Krage.
- 3,07. Bogfinke.
- 3,15. Stær.
- 3,16. Spurv.
- 3,18. Forstuesvale.
- 3,22. Fasan.
- 3,22. Jernspurv.
- 3,40. Svenske.
- 3,40. Stillits.
- 3,50. Havesanger.
- 3,50. Ringdue.

Den 31 Maj 1911 (Solopgang 3,39):

Kl. 2,30. Solsort.
- 2,43. Gulspurv.
- 2,44. Havesanger.
- 2,50. Gøg.
- 2,55. Gulbug.
- 3,03. Bogfinke.
- 3,03. Fasan.
- 3,05. Spurv.
- 3,10. Rørhøne.
- 3,15. Stær.
- 3,25. Løvsanger.
- 3,30. Hane.
- 3,40. Krage.

Den 11 Juni 1910 (Solopgang 3,30):

Kl. 2,15. Solsort.
- 2,15. Gøg.
- 2,30. Havesanger.
- 2,44. Gærdesanger.
- 3,00. Bogfinke.
- 3,10. Stillits.
- 3,10. Spurv.
- 3,24. Svenske.
- 3,36. Skade.
- 3,37. Stær.

Alle disse Morgener var det stille og klart Vejr.

Kan man nu uddrage nogle almindelige Træk af disse spredte Iagttagelser? Ja vistnok! Men først maa man se bort fra nogle

Uregelmæssigheder, som kan skyldes rent tilfældige Aarsager. Naar f. Eks. Havesangeren 11 Juni begyndte at høres 2,30, 31 Maj 2,44, men 28 og 29 Maj først 3,50, altsaa over en Time senere, — naar Kragen 29 Maj høres 3,05 og 31 Maj 3,40, og naar Gøgen 11 Juni høres 2,15 og 29 Maj 3,00, saa er det naturligvis tilfældige Forskelle.

Men ind imellem disse Tilfældigheder ses dog nogen Lovmæssighed.

Der kan jo ingen Tvivl være om, at Fuglenes Opvaagnen staar i Forhold til Solopgangen. Og nu kan man ganske vist ikke konstatere dette, naar Talen er om to paa hinanden følgende Dage. Men man lægger dog Mærke til, at Fuglene i det hele er tidligere paa Færde den 11 Juni, da Solen staar op 3,30, end den 28 Maj, da den staar op 3,42.

Dernæst er det klart, at ved selve Solens Opgang er i det hele alle Fuglene vaagne.

Og endelig lader der sig dog — selv med disse faa Iagttagelser som Grundlag — opstille en Rækkefølge.

Ser man bort fra de ovenfor nævnte Tilfældigheder, kan man vist fastslaa, at Solsorten er Nr. 1 som Morgenmand. Over en Time før Solopgang tager den fat. I over en halv Time er den næsten eneraadende, og dens Sang fylder i én Tid hvert Sekund; der er jo mange om det, og det lyder, som om de svarede hinanden. Gøgen er ogsaa tidlig oppe. Saa kommer Bogfinken, temmelig regelmæssigt en halv Times Tid før Solopgang. Og nu behersker den Sangen en Stund, medens Solsorten stilner af ɔ: flyver ud. Lidt efter Bogfinken kommer Husfuglene, Stær, Spurv og Svale. Fasanen vaagner ude i Marken med sit hæse Skrig, der ikke ligner Danmark, men lyder af fjerne Skoves Vildnis. Rørhønen vaagner i Kæret med sin lille hyggelige Trille. Og til sidst — lige omkring Solopgang — vaagner Svensken og Ringduen.

ANMELDELSER.

J. E. V. BOAS: RAAGERNE OG RAAGESKADE I DANMARK.

(12. Beretning fra de samvirkende danske Landboforeningers plantepatologiske Forsøgsvirksomhed.)

Fra mange Sider er der jo i de senere Aar klaget over den Skade, Raagerne *(Corvus frugilegus)* foraarsager her i Danmark, idet det tillige antages, at deres Tal er taget stærkt til. Det er derfor meget betimeligt, at der er foretaget en Undersøgelse af, hvorledes

dette forholder sig, og en Redegørelse herom vil altid have Interesse. Oplysningerne er fremkomne ved Udsendelse af Spørgeark til Meddelere rundt om i Landet, væsentlig Landmænd, og Bearbejdelsen af disse Spørgeark danner Bogens Kærnepunkt. Det Resultat, Forfatteren kommer til, er i Korthed, at Raagen hertillands er et i høj Grad skadeligt Dyr, en Fugl, der »paaviselig gør en uhyre Skade«, at de bør søges udryddede ved ethvert Middel, og at Lovgivingen bør træde til med Foranstaltninger sigtende til Raagernes Bekæmpelse.

Bogen er, meget overskuelig, delt i Kapitler med Overskrifter, der angiver Indholdet. De 6 Kapitler handler om Raagernes Skade og Nytte, set fra forskellige Synspunkter, 2 Kapitler handler om Midler mod Raagerne og Lovgivning mod dem og et Kapitel beskriver Raagernes Udbredelse i Danmark; hertil hører et Kort, hvorpaa alle Raagekolonier i Landet er afsatte. Enhver, der interesserer sig for Fugle, griber jo med Glæde et saadant Kort, vist nok det eneste, der hidtil findes herhjemme om en Fuglearts Udbredelse i Landet. Det ses da, at Raagerne findes i talrige Kolonier paa Bornholm, jævnt fordelte paa Sjælland og Falster, med spredte Kolonier i den østlige Halvdel af Fyn, og i Østjylland Syd for Limfjorden, medens hele den Del af Jylland, der ligger Vest for en Linje fra Aalborg til Kolding er fri for Raagekolonier, ligesom hele den vestlige Halvdel af Fyn. — Et saadant Kort med dets røde Prikker ser saa bestikkende paalideligt ud, men unægtelig viser det sig at lide af meget betydelige Mangler; selvfølgelig kan Anm. ikke kontrollere alle Angivelserne men skal nøjes med at henpege paa enkelte, tildels rigtignok meget væsentlige, Fejl. Er København og nærmeste Omegn nu virkelig helt fri for Raagekolonier? for en Snes Aar siden var der dog ikke helt faa. I Sydsjælland findes adskilligt flere Kolonier end de nævnte, paa Langeland findes mindst 1 betydelig Koloni, ved Mundingen af Horsens Fjord findes en Koloni paa henved 10 000 Reder, og endelig er Angivelsen om, at hele den vestlige Halvdel af Fyn savner Raagekolonier, ganske forkert. Anm., der bor paa denne vestlige Halvdel, har sin Bolig midt i en Koloni paa et Parhundrede Reder, der ganske vist i det sidste Par Aar har været forladt, men i Dyreborg Vest for Faaborg findes en Koloni, ved Arreskov Sø N. Ø. for Faaborg en anden, ved Løgismose S. Ø. for Assens en tredie, alle af meget betydelig Størrelse.

Som bekendt har Anskuelserne, om hvorvidt Raagen i overvejende Grad var nyttig eller skadelig, været i høj Grad forskellige. Der er gjort Forsøg paa at faa Klarhed herover ved at undersøge Maveindholdet af talrige Raager, saaledes som det er sket ved de store Undersøgelsesrækker, der i Tyskland er foretagne af Hollrung, Rørig og Schleh, og som nærmere omtales i Bogen. Schleh har 1100 Undersøgelser af Maveindhold, Rørig 1523. Baade Hollrung og Schleh kommer ved deres Undersøgelser til det Resultat, at Raagernes Nytte langt overvejer deres Skade. Prof. Boas hævder, at »en Afvejning af Skaden og Nytten i Tal er det ganske umuligt

at udføre paa Basis af Maveanalyserne«, forkaster altsaa fuldstændig det hidtil gjorte Arbejde. Man gaar da med Spænding over til det næste Kapitel: »Hvorledes skal vi faa et Skøn over Raagernes Betydning«, og venter istedet for de kritiserede Undersøgelsesmetoder noget bedre. Unægtelig forbavses man over den Maade, hvorpaa Spørgsmaalet løses, idet baade Skade og Nytte forlanges konstateret i Marken; at bevise Raagernes Nytte paa den Maade er jo dog ganske ugørligt; hvem kan vel sige, om et Stykke Sæd eller en Roemark trives bedre, fordi der har gaaet Raager paa det, og hvad Skaden angaar, da er det i de fleste Tilfælde ikke lettere at afgøre; det synes at være at forlade den rationelle Forskning og for en stor Del give sig Følelserne i Vold, det værste man kan gøre i al Naturvidenskab.

Det næste Kapitel »Erfaringer angaaende Raageskade i Danmark« viser da ogsaa tilfulde de sørgelige Resultater af Forf.'s Fremgangsmaade, naar man læser disse »Erfaringer« igennem med Omhu og ikke glemmer, hvor vanskelig Iagttagelsens skønne Kunst er, særlig naar egne Interesser kommer med i Spillet. For en nøgtern Betragtning viser det sig, at Raagerne er slemme ved Majsplanter, at de af og til gør Skade paa Kartoffel- og Roemarker og fortærer nogen moden Sæd. Men Forf. tager alle Meddelelserne om Raagernes Skade ganske efter Bogstaven og kommer i det følgende Kapitel »Sammenligning mellem Skaden og Nytten« meget højt op, taler om »at Raagerne paaviselig gør en uhyre Skade«, »er Aarsag til alvorlig Uro og Bekymring for mange Landmænd« og paakalder sluttelig Lovgivningsmagten mod dem. Dyrene skal ødelægges med Kugler og Krudt, Rederne skal nedrives, og genstridige Raagekoloniejere idømmes Bøder af indtil 1000 Kr. — kort sagt, Landet er i Fare, og nu skal vi have et Korstog mod Raagerne.

Ak ja, hvis det nu blot kunde hjælpe Landbruget. Har man levet en Del Aar paa Landet, saa bliver man jo efterhaanden lidt mindre ømskindet overfor Landmændenes talrige og forskelligartede Klager. Læser man Aaret igennem Avisernes Landbrugsberetninger, saa er der jo altid et eller andet Tidspunkt, hvor det hele ser meget kritisk ud, hvor en stor Del af Afgrøden er ødelagt, og Resten snart vil følge efter, hvis ikke Forholdene øjeblikkelig bedres; men hvor trøsteligt! naar Høsten er forbi, og Resultatet gøres op, saa er der dog gærne en jævn god Middelhøst eller derover. Man maa ikke glemme, at Landbrugerens hele Virksomhed er en uafbrudt Kamp mod onde Magter: Sol der skinner, naar den ikke skal, og Regn, der aldrig falder i rette Tid, Udførselsforbud og Prisfald, og en Række Plager, overfor hvilke de berømte ægyptiske ganske blegner. Oldenborrer og Smeldere, der gnaver Planterødderne over, Mus og Raager, der fortærer alt hvad de kan faa fat paa, Spurve der hærger den modne Sæd, Skovduer der tager Ærterne, Fasaner, der laver Gange i Sæden, Raadyr, der gnaver Gulerødderne, Rotter, der fortærer den Del af Udbyttet, der naar at komme hjem

osv. Hvad der i Øjeblikket ses mest, vokser jo op og antager adskilligt større Omfang, end der i Virkeligheden tilkommer det.

Raageskaden er kun en lille Del af Landmandens Ulykker, og man føler sig ikke af Prof. Boas' Skrift overbevist om, at det nu er saa galt, at vi skal til at lave Undtagelseslove om Raagerne. Lidt mistroisk overfor den megen Tale om Skaden bliver man jo rigtignok ogsaa, naar man tænker paa at Ejerne af Raagekolonierne (hvor disse ikke findes i Statsskove) saa at sige altid selv er Landbrugere; det vilde dog have haft megen Interesse at have faaet nogle af disse Raageejeres Syn paa Sagen, men det mangler ganske. Er Skaden saa stor, som der antages, saa vilde vel ingen større Jordbruger taale en Raagekoloni i sin Skov; Forstmændene elsker ikke Raagerne, og den Indtægt, en Koloni kan give, er jo dog forsvindende overfor de Ødelæggelser, som tillægges Fuglene; der er her et Punkt, hvor man faar en stærk Mistanke om, at det ikke gaar nær saa galt, som Præsten præker.

Som Midler mod Raagerne anbefales Nedrivning af Rederne, Fældning af Træerne, hvor Fuglene yngler, og Gennemskydning af Rederne i Yngletiden. Hvorfor saa forresten ikke bruge et Middel der findes angivet hos »Kjærbølling«, der fortæller, hvorledes »Stedets Degn Hr. Gammelgaard . . . . tilraadede Beboerne at lade en Kanon tordne for dem (Raagerne). Ved at lade denne drøne et helt Døgn igennem, rystede man deres luftige Boliger, saaledes at Fuglene tog Flugten og lod Æg og Unger i Stikken«. Bogens sidste Kapitel hedder »Lovgivning mod Raagerne«. Saavidt vides staar der adskillige andre Ting paa Dagsordenen at lovgive om i den nærmeste Fremtid, saa en særlig Raagelov faar vi næppe ligestraks; at den i hvert Tilfælde ikke vil komme til at lyde som af Forfatteren foreslaaet, vil næppe mange, der har læst Udkastet, være i Tvivl om.

FLORA OG FAUNA.

(Udgivet af Naturhistorisk Forening af Lærere i Jylland, 1911.)

»Flora og Fauna« begynder sin 12te Aargang med at optræde som Medlemsblad for »Naturhistorisk Forening af Lærere i Jylland«. Man kan kun glæde sig over den Interesse, der vises Naturhistoriens forskellige Grene nutildags og ikke mindst over at en Stand som Lærerne, der i højere Grad end nogen anden har det i sin Magt at bibringe den opvoksende Slægt Syn paa og Kærlighed til Naturen, slutter sig sammen i en Forening med naturhistoriske Formaal. Man maa haabe, at Tidsskriftet, der sikkert ikke altid har haft blide Kaar, maa have faaet fast Grund under Fødderne; af de udkomne Hæfter ses, at der væsentlig fortsættes som hidtil med botaniske og entomologiske Artikler.

En Bemærkning maa man have Lov til, og det er, at der bør sorges for, saavidt det overhovedet kan ske, at hvad der optages af naturhistoriske Iagttagelser er rigtigt. Der staar paa Omslaget »For Artiklernes Indhold er Forfatterne selv ansvarlige«. Sandt nok,

men en Redaktion kan aldrig fritages for det Ansvar, at hvad der staar i en Artikel dog har Sandsynlighedens Præg, og en Meddelelse, der ikke har det, maa udelades eller undersøges. Anm. har tidligere rettet den samme Anke mod Tidsskriftet, men det synes ikke at have frugtet. I Hæfte I er de »Mindre Meddelelser« ikke alle lige gode. Det gør naturligvis ingen Fortræd, naar der opføres, at en Mand i Foraaret 1910 fandt en død Vendehals, men det er ingen Mærkelighed; Vendehalse er der paa Foraarstrækket nok af. En Historie — paa anden Haand — om en Gedde, i hvis Mave der laa en Krage, minder jo lidt om Jonas — men lad gaa; uheldig er derimod en Meddelelse om en Flok Laplandsværlinger paa ca. 100, der skal være set 10 November i Nærheden af Varde, og af hvilke 5 blev skudte. Var det rigtigt, var det jo en højst interessant Begivenhed, men den er i og for sig ganske usandsynlig, og Anm. har ogsaa overbevist sig om, at det, som man paa Forhaand kunde vente, er Sneværlinger, det har drejet sig om.

OLUF WINGE, MAG. SC.: JÆGERNES SKADELIGE DYR.

(Andet Oplag, Hagerup, København 1911.)

For 25 Aar siden skrev Oluf Winge den Bog, som nu udkommer i 2det Oplag med et Forord og nogle Tilføjelser af den forlængst afdøde Forfatters Broder, H. Winge. Bogen blev i sin Tid skrevet som et direkte Stridsskrift overfor den Udryddelse af adskillige af vore Fuglearter, som da var sat i Gang af den faa Aar i Forvejen stiftede »Dansk Jagtforening«, og der lægges visselig ikke Skjul paa, mod hvem den er rettet. Jægernes Vildfarelser belyses grundigt, Jægerne angribes, særlig »den radikale Jæger og Vildtfreder«, ligesom der ikke levnes Sportsjagten Ære for ret mange Øre. Forfatterens Harme over den Adfærd, der blev vist overfor Fuglene, er let forklarlig og forstaaelig, særlig naar man tager i Betragtning, at han vel saa klarere paa Resultaterne end de fleste; hvad der for 25 Aar siden for en Del kun var Profetier om Fugles Udryddelse, har jo desværre i en sørgelig Grad vist sig at slaa til.

Selv om man forstaar Forf.'s Følelser og Tankegang, der er klar og tydelig nok, saa er der dog vel ikke mange, der i et og alt vil gaa ind paa hans Anskuelser om Jagt og Jægere. Forf. bestræber sig ærligt for at være retfærdig overfor Jægerne men kommer dog ikke videre end at Jagt og Jagtlyst for ham staar som en sygelig Tilbøjelighed, en Lyst til at dræbe, i Lighed med nogle Menneskers sygelige Grusomhed og Tilbøjelighed til Mishandling, eller, som der nævnes, »i Slægt med Lysten til at tilintetgøre hvadsomhelst, især noget smukt eller kunstnerisk«. Denne Bedømmelse af Jagtlysten som et pathologisk Fænomen, Udslaget af en abnorm Sindstilstand skyder adskilligt forbi Maalet, og sikkert vilde det have været bedre for Sagen om Forf. havde optraadt noget mindre stejlt overfor Jagten og dens Udøvere; det var paa Forhaand at kaste Broen af mellem de to Parter istedetfor at søge opnaaet noget paa læmpeligere Maade.

Men det skal indrømmes, at paa den Tid, da Bogen udkom, var der næppe stor Udsigt til at faa Jægerne i Tale. I »Dansk Jagttidende« førte som Forf. siger »den radikale Jæger og Vildtfreder det store Ord« og den Sans for Naturen i dens forskellige Grene, som nutildags giver sig Udslag paa saa mange Punkter, fandtes ikke nær saa almindelig for 25 Aar siden; der var ingen offentlig Mening, der lagde sig paa tværs for Udryddelse af naturhistoriske Mindesmærker, saaledes som man dog i nogen Grad kan vente det nutildags.

Men ser man nu bort fra Bogens polemiske Side, saa er der noget andet, som giver den blivende Betydning, som gør, at den vil læses med Interesse, selv paa en Tid, hvor de Anskuelser, den kæmper for, helt eller delvis har sejret, og det er den Kærlighed til Fuglene, den Indsigt i deres Liv og i deres Forhold til den øvrige Natur, som lyser ud af hver Side. Overalt bærer den Vidnesbyrd om at være skrevet af en højtbegavet og kundskabsrig Forsker, hvis Syn spændte videre, og hvis Evner til at se fremad var større end de flestes. Enhver, der giver sig af med Fugle, hvadenten man studerer dem nøjere eller blot har Glæde af at kende og iagttage dem, vil kunne høste Belæring af Oluf Winges Bog, vil gennem den kunne udvide sin Indsigt i og Forstaaelse af Fuglelivet og faa Klarhed over mange Forhold, som før var dunkle. Man læse blot Slutningskapitlet, der handler om Fristeder for vilde Dyr og Planter; kun et Par Steder i Verden var dengang gjort Begyndelse til, hvad man senere har kaldt »Naturfredning«; men alt hvad der er kommet op herom i de senere Aar, det havde Winge allerede dengang tænkt paa og stillet Forslag om.

Bogen blev skreven for 25 Aar siden; hvad der staar i den af Betragtninger om Fugle og deres Livsforhold passer saa at sige alt endnu den Dag idag og virker friskt og levende, som da den første Gang udkom. Blandt naturhistoriske Afhandlinger, beregnede paa en Kreds udenfor de egentlige Zoologer, findes der næppe herhjemme noget Værk, der paa et tilsvarende Rumfang indeholder saa vægtigt et Stof og i den Grad belærer og vækker til Eftertanke. Enhver, som i Danmark giver sig af med Fugle, bør kende og eje Bogen.

O. H.

H. BARON LOUDON OG S. A. BUTURLIN: EINE ORNITHOLOGISCHE FAHRT AN DIE MATZALWIEK.

(Journal f. Ornithologie Jan. 1908.)

H. BARON LOUDON: MEINE II FAHRT AN DIE MATZALWIEK.

(Ornith. Jahrbuch. 1910.)

De to Beretninger om ornithologiske Ekskursioner til Vestkysten af Estland indeholder efter Dagbogsoptegnelser et kort Overblik over Turenes Forløb og en Fortegnelse over de iagttagne Arter. Terrainet er sumpet med rig Variation af Strandenge, Mosestrækninger og Fjordpartier. En Mængde Øer findes spredt i det lavtstaaende

Vand, og der er saaledes fortræffelige Betingelser for et rigt Liv af Vade- og Svømmefugle. Begge Ture forløb i Mai Maaned i Aarene 1907 og 1909, og man maa bekende, at Udbyttet var rigt i ornithologisk Henseende. Forf. fastholder med Bestemthed *Tringa schinzii* som en egen Art og skriver bl. a.: »Wir sind überzeugt, dass sich *Tr. alpina* von *Tr. schinzii* nicht nur subspezifisch — sondern spezifisch trennen lässt — das Verhältnis zu einander scheint mindestens analog etwa wie das von *Sterna hirundo* zu *St. macroura*«. — Medens *Tringa alpina* ikke syntes at yngle der, fandtes *Tr. schinzii* ynglende i stort Tal. Medens det i første Beretning særlig er dette uventede, store Fund af *Tringa schinzii*, der vækker Opmærksomhed, er det særlig Dvergmaagens *(Larus minutus)* Forekomst, der i anden Beretning paakalder Interesse. Dvergmaagen var til stor Overraskelse den talrigste Repræsentant for Maagerne. »Jeg saa den daglig i skylignende Skarer«, skriver Forf., der formoder, at der findes endnu nordligere Ynglepladser for denne Maageart, idet han anser en stor Del af de mange Dværgmaager for at være paa Gennemtræk. Som en Sjældenhed for den derværende Fauna skal det lige anføres, at en Klyde *(Recurvirostra avocetta)* blev iagttaget. Beretningen slutter med en speciel Omtale af Fuglelivet i en stor Park der paa Egnen og en Meddelelse om en isoleret Tjurbestand paa den estlandske Ø Dagden.

DR. H. DIETRICH: BERETNING OM YNGLERESULTATER 1910 PAA JORDSAND, ALBUEN, NORDEROOG OG LANGENWERDER VED POEL.

(Ornithologische Monatsschrift 1911, Nr. 1.)

En kortfattet Sammenligning med Yngleresultaterne i 1909 ved P. Jespersen.

I dette Tidsskrifts 4. Aargang findes en Oversættelse af Beretningen om Yngleresultater paa tre af de ovennævnte Fuglefristeder i 1909, og det var maaske da af Interesse ved Hjælp af ovennævnte Beretning at drage en Sammenligning mellem Resultaterne i de to Aar 1909 og 1910.

I. Jordsand.

For de fleste Arters Vedkommende viste de ynglende Fugle en tydelig Fremgang i Sammenligning med det foregaaende Aar. Der findes i begge Aars Beretninger en omtrentlig Angivelse af Tallet af fundne Reder for hver Art, og nogle Tal vil derfor bedst vise Forskellen paa de to Aars Resultater. Ternerne *(Sterna hirundo, St. macrura)* var gaaet ca. 600 Par frem, og der blev udruget over 800 Unger flere i 1910 end i 1909. Redernes Antal naaede for Ternernes Vedkommende derved op til 1800. Af andre Fugle, der viser udpræget Fremgang maa nævnes Rødben *(Totanus calidris)* fra 2 til 4 Reder og Lærke *(Alauda arvensis)* fra 1 til 13 Reder. Dvergterne *(Sterna minuta)*, Strandskade *(Haematopus ostreologus)* og Ederfugl *(Somateria mollissima)* — af sidste Art fandtes 1 Rede med 5 Æg — viste samme Redeantal som foregaaende Aar. Præstekravernes *(Ægialitis hiaticula, Æg. cantiana)* Yngleforhold var næppe opgivet paa-

lideligt i 1909, og jeg skal derfor indskrænke mig til at nævne, at der 1910 fandtes 1 Rede af forstnævnte og 9 Reder af sidstnævnte Art. I Modsætning til 1909 fandtes der i Aar hverken Rede af Havmaage *(Larus argentatus)* eller Splitterne *(Sterna cantiaca)*, men til Gengæld ynglede en Stær i en paa Øen opslaaet Stærkasse.

Alt i alt viser Stedet dog god Fremgang med Hensyn til de ynglende Fugles Mængder, idet der i Aar blev udruget ca. 3600 Fugle i Modsætning til 2800 i 1909.

II. Albuen.

I Artiklen om Yngleresultaterne paa Albuen i 1909 findes ingen Angivelse af hver Arts Mængde, saa det har sine Vanskeligheder at faa et paalideligt Indtryk af Forskellen mellem de to Aars Yngleresultater, men der synes ligeledes her at være en glædelig Fremgang at spore. Havmaage, Stormmaage (1908: 1 Par, 1909: 16—18 Par, 1910: 47 Par), Dvergterne og Præstekrave har i særlig Grad taget til, hvad der i noget mindre Grad gælder om Strandskade og Ederfugl. Omtrent paa samme Standpunkt som i 1909, hvad Antallet af Par angaar, staar Rovterne *(Sterna caspia)* og Gravand, hvorimod der, paa Grund af at en Del er udvandret til Jordsand, er sket en betydelig Formindskelse i Mængden af *Sterna hirundo* og *macrura*. Iovrigt findes Stenpikker, der i de senere Aar har udbredt sig stærkt, Lærke og Stær i betydeligt Antal paa Odden.

I Slutningen af Mai — altsaa midt i Yngletiden — blev der holdt forskellige militære Landgangsovelser paa Odden, hvad der selvfolgelig har foraarsaget Yngelen Skade, men ovenstaaende Resultater viser paa de fleste Punkter saa god Fremgang, at man dermed maa være tilfreds, selv om der mulig var naaet et endnu bedre Resultat, hvis Fuglene havde haft Fred i Yngletiden.

III. Norderoog.

I Foraaret 1909 blev ikke foretaget Ægindsamling paa Øen, og det har da ogsaa haft den Virkning, at der for enkelte Arters Vedkommede er en endog ret væsentlig Fremgang at spore. Nogle Tal vil bedst vise det. Havmaage 1909: 70, 1910: 100 Reder, Splitterne 1909: 2300, 1910: 3100, Graaand *(Anas boscas)* 1909: 21, 1910: 30, og Stær 1909: 20, 1910: 25—30 Reder. At det for Fugle som Terne og Kystterne samt Rødben synes at være gaaet lidt tilbage, skyldes sikkert særlige Forhold.

Ganske interessant er det at se lidt nærmere paa Splitternens Yngleforhold i de to Aar. Naar der 1909 fandtes 2300 Reder paa Øen og 4300 Unger blev udruget, skulde der ved Sæsonens Slutning findes ialt 8900 Splitterner. 1910 fandtes imidlertid 3100 Reder i hvilke 5600—5700 Unger blev udruget, og der mangler saa 2700 Fugle, hvis alle et Aar gamle Fugle har ynglet. Idet man gaar ud derfra, viser det sig, at 30 % af Splitternerne enten i Aarets Lob er gaaet til Grunde eller har sluttet sig til andre Kolonier. Splitternekolonien viser dog ialt en Fremgang paa 35 %, og — alle For-

hold lige — vil man derfor i Aaret 1911 kunne gøre Regning paa at finde 4100—4200 ynglende Par paa Øen.

En Del Fugle blev i Foraaret Løb forsynet med en Aluminiumsring om Foden, nemlig 300 Splitterner, 18 Strandskader og 57 Havmaager.

Forf. fremfører nedenstaaende to Læresætninger, der muligt kan have Betydning ved Anlæggelse af nye Fristeder for Fuglene:

»1. Det er vanskeligt at bringe en Fuglearts Bestand i Vejret, naar den først engang er sunket ned til et ringe Antal, og det synes umuligt, hvis en Indvandring fra nærliggende Ynglepladser er udelukket. (Gravand paa Norderoog, Rovterne paa Albuen).

2. Det er vanskeligt at tiltrække en Fugleart som Ynglefugl selv til et gunstigt beliggende og for denne Art velegnet Sted, naar den først engang er udryddet der. (Havmaage og Splitterne paa Jordsand)«. —

Foreningen, der har fredet Jordsand, Albuen og Norderoog har oprettet et nyt Fuglefristed, nemlig Langenwerder ved Øen Poel, der ligger omtrent udfor Wismar. I Yngletiden 1910 blev der foretaget en Optælling, der viste ialt 970 Reder med 2500 Æg og Unger. Den dominerende Fugl var Stormmaagen med 751 Reder, men Ternerne *(Sterna hirundo, St. macrura)* havde dog 81, Dvergternen 87 Reder. Iøvrigt fandtes bl. a. en Rede af Toppet Skallesluger *(Mergus serrator)* og en af Spidsand *(Anas acuta)*. Her synes imidlertid at være gunstige Betingelser, naar Fuglene kan faa Fred i Yngletiden, og Langenwerder vil da indgaa som et værdigt Led i den snart ret anselige Række tyske Fuglefristeder.

HJEMMETS PLANTE OG- DYREVERDEN.

(8. Aargang, Hefte 1—7.)

Selskabet for Stuekultur, der udgiver Medlemsbladet »Hjemmets Plante- og Dyreverden«, har ved Overgangen til Tidsskriftets 8de Aargang forøget Hefternes Format en Del, saaledes at saavel Hefterne som disses Udstyr fremtræder paa en fordelagtigere Maade. To Gange i hver Maaned udsender Selskabet et saadant Hefte, hvori enhver Ven af Stuekultur vil finde mange interessante Meddelelser foruden en Mængde gode Raad og nyttige Vink. En væsentlig Del af Hefternes Spalter omhandler Stuefugle — saavel tropiske som nordiske — og der er selvfølgelig lagt særlig Vægt paa Beskrivelser af disse Fugles Livsforhold og Egenskaber som Stuefugle, men man støder ogsaa paa enkelte Artikler, der behandler Fuglene ude i den frie Natur. Man vil kort sagt indenfor dette Tidsskrifts Rammer finde Emner behandlet af saavel belærende som mere underholdende Art. Enhver Ven og Ynder af Stuefugle vil i Hefterne finde en Mængde gode Oplysninger om de forskellige Stuefugles Røgt og Pleje. Kontingentet er kun 2 Kr.

P. JESPERSEN.

INDEX.

FORENINGSMEDDELELSER.

I Henhold til den paa Generalforsamlingen d. 15 Oktbr. 1910 trufne Bestemmelse er Overlæge O. Helms i Aarets Løb udtraadt af Bestyrelsen, og denne har formaaet Hr. Overassistent R. Jul. Olsen til at indtræde i hans Sted.

ET NYT FRISTED FOR FUGLE I DANMARK.

En Del af Foreningens Medlemmer vil sikkert mindes den Beskrivelse, som Hr. C. S. Larsen gav i Foreningens 1ste Aargang af Fuglelivet i »Sundet« ved Faaborg, og særlig Beretningerne om Rørdrummens Ynglen samme Steds; desværre gik det Rørdrummen ulykkeligt i den strenge Vinter 1908—09, da det meste af Sundet var tillagt i lang Tid. Nogle Rørdrummer overvintrede og led øjensynlig af Sult og Kulde, saa de blev fundne døde eller halvdøde. Næste Sommer hørtes Fuglen igen, men siden har den ikke sikkert ynglet der. For at frede baade Rørdrummen og i det hele bevare det interessante Fugleliv, som findes i Sundet, har nogle Medlemmer af »D. O. F.« af Faaborg Byraad lejet Retten til Jagt og Fiskeri paa Sundet, dog ikke med den Hensigt at drive nogen Slags Jagt, men udelukkende i Fredningsøjemed. I Foreningens Love er ogsaa dette udtrykkelig forudsat, idet det overhovedet er forbudt at drive nogensomhelst Jagt, udover hvad der mulig kunde tænkes i Fredningsøjemed. Lejemaalet gælder for 10 Aar.

Der synes i Sundet at være alle Betingelser for et ypperligt Fuglefristed, og forhaabentlig vil man faa Glæde heraf. Nærmere Meddelelser vil senere fremkomme her i Tidsskriftet.

MØDER I »DANSK ORNITHOLOGISK FORENING«.

Lørdag den 16 April afholdtes Møde i Prins Wilhelms Palæ. Ca. 40 Medlemmer var tilstede.

Læge Krabbe holdt Foredrag om sin Rejse til Kap York og gav en interessant Beretning om det — ganske vist sparsomme — Fugleliv, han havde iagttaget i Egnen ved Kap York. Foredraget ledsagedes af en Række Lysbilleder efter Fotografier fra de højst interessante Egne. At Billederne besad alle de ypperlige Egenskaber, som udmærker Dr. Krabbes Optagelser, er det vel overflødigt at tilføje.

O. H.

Tirsdag den 25 April afholdtes Møde i Wittmacks Lokale, hvor Pastor Kr. Barfod holdt Foredrag om de i Danmark ynglende Ugler og deres Udbredelse. 46 Medlemmer havde givet Møde.

Foredragsholderen gav en Fremstilling af de kendte Tilfælde af den store Hornugles *(Bubo maximus)* Ynglen i Danmark og gjorde derefter i et livligt Foredrag Rede for en Mængde interessante Forhold vedrørende de tilbageværende danske Uglers Levevis, Yngleforhold og Udbredelse. Foredragsholderen har aldrig fundet Kirkeugle

(Athene noctua) og Slørugle *(Strix flammea)* ynglende samtidigt paa samme Sted og rettede en Forespørgsel til Foreningens Medlemmer, om nogen af disse havde gjort en saadan Iagttagelse. Ligeledes kom Foredragsholderen ind paa Spørgsmaalet om Sløruglens nuværende Udbredelse paa Sjælland, og udtalte det ønskelige i at faa nøjagtige Oplysninger herom.

Assistent R. Jul. Olsen gav derpaa en Meddelelse om et Fund af Sumphornuglens *(Otus brachyotus)* Rede; denne, der blev fundet først i Juni Maaned, indeholdt to Unger og et surt Æg, og var anbragt paa Jorden i fugtig Hede. Ungerne blev fremvist. Ved Reden fandtes Vingefjer af Ryle *(Tringa alpina)* samt Gylp, der hovedsagelig indeholdt Rester af Fugle. Paa nævnte Lokalitet fandtes 3 Par Sumphornugler med ca. 1 Mils Afstand mellem hvert Par.

Overlæge O. Helms gjorde nogle Bemærkninger angaaende Uglernes Føde og deres Stemme og fremviste derpaa en Bastard mellem en Sortkrage *(Corvus corone)* og en Graakrage *(C. cornix)*.

A. C.

»DANSK ORNITHOLOGISK FORENING«S UDFLUGTER.

Søndag den 14 Maj afholdtes Udflugt til Omegnen af Arresø. I Udflugten, der blev ledet af Hr. S. Saxtorph, deltog 49 Medlemmer af Ornithologisk Forening og Naturhistorisk Forening. Fra Ølsted Station spadseredes til Lyngby Skov, hvor man besøgte en Hejrekoloni paa henved 50 Par; fra Rederne blev nogle Hejreunger hentet ned og beset og derpaa atter anbragt i Rederne. Efter at man havde spist Frokost i Skoven spadseredes rundt om denne og videre forbi Arresø, i hvilken nogle Graagæs og Lappedykkere saas, til Kregome, hvor Hr. Gaardejer Anders Hansen gæstfrit havde indbudt Deltagerne til at nyde en Forfriskning. Sluttelig vandrede man til nogle Udsigtspunkter ved Roskilde Fjord, hvorefter man fra Kregome Station kørte tilbage. Følgende 47 Arter iagttoges:

Anas boscas, *Anser cinereus*, *Perdix cinerea*, *Podicipes cristatus*, *Vanellus cristatus*, *Gallinago scolopacina*, *Larus ridibundus*, *Larus canus*, *Sterna hirundo*, *Ardea cinerea*, *Ciconia alba*, *Falco tinnunculus*, *Columba palumbus*, *Cuculus canorus*, *Dendrocopus sp.*, *Pica caudata*, *Corvus monedula*, *Corvus cornix*, *Hirundo riparia*, *Hirundo rustica*, *Sitta europæa*, *Alauda arvensis*, *Sturnus vulgaris*, *Troglodytes parvulus*, *Accentor modularis*, *Parus major*, *Parus coeruleus*, *Parus palustris*, *Sylvia curruca*, *Sylvia hortensis*, *Acrocephalus phragmitis*, *Phyllopseustes trochilus*, *Motacilla flava*, *Motacilla alba*, *Turdus merula*, *Praticola rubetra*, *Ruticilla phoenicura*, *Erithacus rubecula*, *Passer domesticus*, *Passer montanus*, *Fringilla coelebs*, *Carduelis elegans*, *Ligurinus chloris*, *Cannabina linota*, *Emberiza schoeniclus*, *Emberiza citrinella*, *Emberiza miliaria*.

A. C.

Søndag den 28 Maj afholdtes sammen med Naturhistorisk Forening Udflugt til Øen Egholm i Store Bælt; der var ialt 57 Deltagere fra de to Foreninger. Fra Korsør sejlede man i et lille Damp-

skib over til Egholm, og iagttog under Vejs bl. a. et Træk af *Cypselus apus*. Ved Landgangen paa Egholm blev Deltagerne budt velkommen af en af Øens Ejere, Hr. Direktør Heilbuth, som havde indbudt Foreningerne til dette Besøg. Angaaende selve Øen henvises til den i nærværende Tidsskrifts 3. Aargang Pag. XIII givne Beskrivelse. Man genfandt de mægtige Skarer af ynglende Storm- og Hættemaager, som fandtes ved Foreningernes forrige Besøg paa Egholm, i uformindsket Tal, og disse to Maagearter dominerede fuldstændigt Øens Fugleliv. Af den store Havmaage fandtes nogle faa Par. Under Opholdet paa Øen iagttoges et Træk af Hvepsevaager. Efter at man havde spadseret rundt paa Øen og nydt dens herlige Natur og rige Fugleliv, spiste man til Middag hos Hr. og Fru Heilbuth, som med storartet Gæstfrihed havde indbudt den store Forsamling hertil.

Følgende 42 Arter iagttoges:

Tadorna cornuta, Somateria mollissima, Mergus serrator, Phasianus colchicus, Vanellus cristatus, Hæmatopus ostreologus, Larus ridibundus, Larus canus, Larus argentatus, Pernis apivorus, Syrnium aluco?, Columba palumbus, Corvus monedula, Corvus cornix, Hirundo rustica, Hirundo urbica, Alauda arvensis, Sturnus vulgaris, Troglodytes parvulus, Accentor modularis, Parus major, Sylvia curruca, Sylvia cinerea, Sylvia hortensis, Acrocephalus palustris, Phyllopseustes trochilus, Phyllopseustes sibilatrix, Hypolais icterina, Luscinia philomela, Motacilla flava, Turdus merula, Turdus musicus, Saxicola oenanthe, Muscicapa grisola, Lanius collyrio, Cypselus apus, Passer domesticus, Fringilla coelebs, Ligurinus chloris, Cannabina linota, Emberiza citrinella, Emberiza miliaria.

Reder med Æg eller Unger fandtes af følgende 8 Arter: *Tadorna cornuta, Phasianus colchicus, Larus ridibundus, Larus canus, Larus argentatus, Sturnus vulgaris. Turdus merula, Turdus musicus.*

Reder under Bygning fandtes af *Luscinia philomela* og *Sylvia hortensis.*

A. C.

Udflugt for fynske Medlemmer af »Dansk ornithologisk Forening« Søndag den 4 Juni 1911.

Vejret var meget smukt, Vinden østlig men ikke stærk, saa at det kun var behageligt i det meget varme Vejr. I Turen deltog ialt 11 Medlemmer foruden nogle af Medlemmernes Damer. Man sejlede med en Motorbaad fra Faaborg Kl. 9 og gjorde Landgang paa en lille Ø Svelmø, ca. $^{3}/_{4}$ Mil fra Faaborg. Øen bestaar af en lang, smal, lav Del, der væsentlig ligger hen som Græsgang, og en højere, dyrket Del, hvor 2 Gaarde ligger. Den lave Del synes at frembyde et ypperligt Opholdssted for Strandfugle, men desværre er der ingensomhelst Fred. Hvem der vil, gaar i Land, og tager, hvad Æg de har Lyst til, og ved Lavvande kan der vades de faa Hundrede Alen, som skiller Øen fra Fyns Kyst. Man maa derfor mest undre sig over, at der dog stadig holder en Del Søfugle til og faar deres Æg udrugede. Selskabet tilbragte en god Time paa Øen, gik over hele den lave Del, og der blev fundet ikke saa faa Reder; Stormmaager

(Larus canus) sad alle Vegne paa Stenene omkring Øen, og nogle Reder laa i Tangen langs Kysten. Terne *(Sterna hirundo)* var der nogle faa Stykker af, og 1 eller 2 Reder fandtes. Det mest ejendommelige var en Koloni af Dværgterner *(Sterna minuta)* paa en lidt højere liggende, stenet og gruset Del af Øen. Der fandtes her paa et Areal af et Par Hundrede Kvadratmeter 10—15 Reder med Æg, og de smaa behændige Fugle fløj uafladelig over Hovederne paa de besøgende. Strandskader *(Hæmatopus ostreologus)* stod paa Stenene ude i Stranden og fløj omkring; Æg fandtes ikke men var fundne nogle Dage iforvejen. Af Præstekraver *(Ægialitis hiaticula)* var der temmelig mange, og der fandtes 3—4 Reder. Rødben *(Totanus calidris)* fløj ustandselig skrigende over en bestemt Del af Øen, der er tæt bevokset med Tidsler; deres Adfærd røbede tydelig nok, at de havde Unger, men der fandtes ingen af dem; Rede med Æg var funden 8 Dage iforvejen.

Derefter sejledes til Sanatoriet ved Nakkebøllefjord, hvor der gjordes Landgang, og hvor man i Sanatoriets Park bl. a. saa Rede af Hvid Vipstjert *(Motacilla alba)* med Unger, Rede af Solsort *(Turdus merula)* paa Liggehallen, samt Rede af Løvsanger *(Phyllopseustes trochilus)*, Gærdesmutte *(Troglodytes parvulus)* og Blaamejse *(Parus coeruleus)*. I en Grusgrav undersøgtes en Koloni af Digesvaler *(Hirundo riparia)*, og der forevistes en af de Klinge'ske Træløberkasser, hvor et Kuld Træløbere *(Certhia familiaris)* havde været udklækkede i Aar; et Æg laa endnu i Reden. Efter en Frokosthvil foretoges dernæst en Tur omkring i Inddæmningen ved Nakkebølle, og man saa lidt af de her talrige Ynglefugle. Fra den store Koloni af Hættemaager *(Larus ridibundus)* fløj en Del gamle Fugle over Mosen, ligesom Rødbenene ustandseligt skrigende fløj omkring. Vibe *(Vanellus cristatus)* havde allerede udvoksne Unger, og fandtes i Smaaflokke paa 10—12 Stykker. Inde fra Rørene hørtes Blishøne *(Fulica atra)* og Graaand *(Anas boscas)*, og Atling *(Anas querquedula)* lettede fra Mosen, ligesom Bekkasiner *(Gallinago scolopacina)* jævnlig fløj op. Af Smaafugle fandtes den sædvanlige Mosefauna: Engpiber *(Anthus pratensis)*, Gul Vipstjert *(Motacilla flava)*, Rørspurv *(Emberiza schoeniclus)*.

Kl. 5 afsluttedes Turen, idet Deltagerne kørte til Pejrup Station.

O. H.

TIL MEDLEMMERNE.

Breve og Henvendelser til Foreningen bedes sendte til Formanden, Vekselerer E. Lehn Schiøler, Fredericiagade 57³.

Artikler og Meddelelser til Tidsskriftet bedes sendte til Redaktøren, Overlæge Helms, Sanatoriet ved Nakkebølle Fjord pr. Pejrup.

Avertissementer til Tidsskriftet og Regningskrav til Foreningen bedes sendte til Kassereren, Revisor A. Koefoed, Smallegade 56³.

Meddelelse om Flytning bedes tilstillet Kassereren.

Forfattere af større Artikler kan, naar det ønskes, gratis faa 25 Særtryk.

Ny tiltrædende Medlemmer kan, saavidt Oplaget rækker, faa Tidsskriftets første Aargang for 10 Kr. (næsten udsolgt), anden Aargang for 5 Kr., tredje og fjerde for 4 Kr.

Indmeldelse kan ske til et af Bestyrelsens Medlemmer eller til Kredsformændene. Medlemsbidraget er 4 Kr. aarlig, heri indbefattet Betaling for Foreningens Tidsskrift.

E. LEHN SCHIØLER, Formand, Kjøbenhavn. A. HAGERUP, Næstformand, Kolding. A. KOEFOED, Kasserer, Kjøbenhavn,

A. CHRISTIANI, Sekretær, Kjøbenhavn. O. HELMS, Redaktør, Pejrup.

BEDES BEMÆRKET!

Foreningens Kasserer Hr. Revisor A. Koefoed er flyttet til Smallegade 56[3].

NY TILKOMNE MEDLEMMER.

Alving Th., Sagfører, Sæby.
Ancher Rich., Hotelejer, Rønne.
Anthon Frk. Ellen, Helgolandsgade 9.
Andersen G., Direktør, Bornholmsgade 1.
Bech Jørgen, Forpagter, Kruusesminde, Korsør.
Bertelsen Alf., Distriktslæge, Umanak, Grønland.
Breyer P., Brygmester, Vodrofsvej 25.
Brodersen H., Tømrermester, Fælledvej 18.
Clausen, Pastor, Korinth.
Ditlevsen, Magister sc., Hellerupgaards Allé 8, Hellerup.
Gengler J., Dr., Königl. Bayr. Oberstabsartz z. D., Friderichsstrasse 1, Erlangen, Tyskland.
Granstedt Carl E., Konservator, Engelholm, Sverig.
Grønvold C., Købmand, Storehedinge.
Heilbuth, Fru Direktør, Stockholmsgade 39.
Hviid Peder, Snedker, Jeberg pr. Laurberg St.
Hillerup, Godsejer, Gl. Kirstinebjerg, Nykøbing F.
Hvidberg V., Forpagter, Søholm pr. Klippinge.
Hansen Seyr, Forvalter, Brahetrolleborg pr. Korinth St.
Jacobsen Otto, Tandlæge, Rudkøbing.
Jensen M., Skovrider, Skovridergaarden pr. Rude.
Koch Elers, Skovrider, Ditlevslyst, Korinth.
Koefoed-Hansen, Forstmester, Reykjavik, Island.
Kærn V., Nøjsomhedsvej 3[4].
le Maire D. F., Godsejer, Frederiksdal, Nakskov.
Larsen Henry, Konservator, Sortedamsdoss. 47.
Larsen Jens, Grosserer, Villa »Skovbo«, Holte.
Lorentsen C. W., Forststuderende, »Ditlevslyst«, Korinth.
Lund M., Apoteker, Reykjavik, Island.

Madsen A., Havebrugskandidat, Villa »Rosa«, Lyngby.
Meyer Joh., Discipel, Nøjsomhedsvej 5.
Museum A. Koenig, Koblenzerstrasse 162, Bonn, Tyskland.
Nielsen Vald., Skovrider, Egelykke, Faaborg.
Nielsen L. P., Direktør, Cand. pharm., Øselsgade 25, Amager.
Neye Frk. Marie, Vimmelskaftet 28.
Rosenberg A., Læge, Faaborg.
Schiøler E. Th. Lehn- jun., »El Hadra«, Hørsholm.
Späth Frk. Ebba, Gl. Kongevej 125.
Strøyer A., Vognmand, St. Kongensgade 90.
Skibsted A., Overretssagfører, Frederiksberggade 2.
Valeur, Skolebestyrer, Faaborg.
Westenholz Th., Landvæsenselev, »Margrethenlund«, Fakse.
Wirenfeldt-Galle A., Bogholder, Glostrup.

INDHOLDSFORTEGNELSE

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT
AARGANG 5, HÆFTE IV

H. H. THIELES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

